Theodore
Besterman

P S

317

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Research Library, The Getty Research Institute

http://www.archive.org/details/operahrosviteill00hrot

Ce volume, très-rare, est composé en tout de 82 feuillets.

voyez Brunet. t. II. p. 234.
— Ebert. t. I. p. 841.
— Bauer. t. III. p. 341.
— Vogt. p.
— Bibl. Solger. t. I. p. 59.
— Bibl. Salthen. p. 44.
— Koch. Bd. I. S. 95.
— Panzer, Annales. t. VIII. p. 439.
— Flögel, Kom. Lit. Lit. Bd. IV. p. 281.
— Klüpfel, de vita et scriptis Conr. Celtis. pars II. p. 78–91.
— ~~de~~ Freytag, de Hroswitha poetria scripsit et comoediam Abraham inscriptam adjecit. 8vo Vratislaviae. 1839.

complett und mit 8 gross. Holzschnitt von Albr. Dürer.
vide Heller, Albr. Dürer. p. 788. 791. 796. 1017.

OPERA HROSVITE ILLVSTRIS VIR GINIS ET MONIALIS GERMANE GEN TE SAXONICA ORTE NVPER A CONRA DO CELTE INVENTA.

In hoc libro hæc cõtinent̃.
Comedie ſex in emulatiõem Therencii
Prima Gallicanus.
Secunda Dulcicius.
Tercia Callimachus
Quarta Abraham.
Quinta Paffnucius
Sexta Fides & Spes.

Octto ſacræ hyſtorie uerſu hexa. & pẽtha.
Hyſtoria beate Marie uirginis
Hyſtoria Reſurrectionis domini
Hyſtoria & uita ſancti gangolfi
Hyſtoria ſancti Pelagii
Hyſtoria cõuerſionis ſancti Theophili
Hyſtoria Proterii & ſancti Baſilii
Hyſtoria paſſionis ſancti dyoniſii
Hyſtoria paſſionis ſancte agnetis.

Panegiricus uerſu hexametro in laudẽ & geſta Oddonis magni primi in germania ĩpatoris

Ad Fridericum Illuſtriſſimū Saxoniæ ducem & Rhomani imperii electorē Conradi Celtis in opera Rhoſuithæ monialis & uirginis Germanicæ prefacio & epiſtola Incipit.

Difficili & longa peregrinatiōe nō ſine peculii mei & proſpere ualitudinis ia
ctura princeps Illuſtriſſime germanie noſtræ fines & eius interiora quæ tu:ger
manuſq; tuus Madburgenſis Archiepiſcopus & germanie primas longe lateq;
poſſidetis pluſtraui. Eūq; laborē & itinerū pericula libēs ſemp & hilari animo
ſubii:ut antiquos & nondum impreſſos inquirerē codices & ſi quos in hercinia
ſilua.alpibus.obnobiiſq; mōtibus & uaſtis germanie ſolitudinibus paludibus
etiā in monaſteriis & cenobiis druidarū locupletiſſime a noſtris imperatoribus
& ducibus fundatis inueniſſem : noſtrorū ſeculorū fœlicitate p impreſſoriā artē
a noſtris hominibus inuentā in lucē proferrē. Ad quā rem multæ ſane & honeſtæ
cauſæ me impulerant. Nec uaniloquētia aliquorū maledicorū & detractorū me
orum me ab incepto deterrere potuerat:Qui dū in alio uiderint quod impar ſu
is uiribus uel quod illi ſua ignauia & ob inſitā ingenii & inerciæ hebetudinē &
tarditatē attingere nequeūt. Mox aliene uirtuti cui nihil inuiū & inacceſſum eſt
obloquunt & obſtrepūt:ſacrilegiiq; eos inſimulāt qui uetuſtos codices & quic-
quid lrarū ſub Conſtātinis Karolis & Arnulphis Fridericis & Conradis & Od
donibus clariſſimis & religioſiſſimis impatoribus in germaniā illatū:aut apud
nos natū cōſpexerint:græcaq; & rhomana illa priſco charactere cōſcripta legere
nō poterint. Quibus ego benigne admodū reſpōdeo. pulcerrimū eſſe homini
germano & laudi toti germanice nationi: ſi quis amore lrarū & patriæ peregri
natōes ſuſceperit & quæcūq; exēplaria uetera græca aut latina: dono:cōmutati
one:uel mutuo aut numerata pecunia conquirere poſſit. Illaq; impreſſioni man
dare. Et dum illa impreſſa aut trāſcripta fuerint cū uſura & ut ita dicā poſtlimi-
nio acceptis induuiis iu loca ſua & cenobia reuertant. Quo circa dū uidiſſem
multa preclara & illuſtria exēplaria tāquā ægregia & optima quedā de nobis
ſpolia ab Italis e germania in italiā delata ibiq; impreſſa. Cogitabā ego ad me
hominē in media germania & hercinia natū: & qui primus inter germanos lra-
rum ornamēta & inſignia ac imperialē laurū a cæſare:tuo pricceps illuſtriſſime
Friderice ductu & monitu: accepiſſem:ſucceſſionis & hereditatis iure ſpectare
debere:ut latētes in obſcuro codices uelut uenator egregius elicerē. Germaniſ-
q; meis tanquā opipera quedā offerrē:quibus illi ueterū noſtroiū patrū & pge
nitorū circa lras & religionē chriſtianā noſtrā diligētiā & iuges labores uiderēt
& intelligerēt:Cōmiſeratōe q̄dā ductus & priſcorū germanorū laboribus mirū
immodū cōpaciēs:ut quæ illi magnis impenſis & uigiliis: dū ante annos ſeptin
gētos Rhomanas lras:prius enī græcis uſi fuimus:cū religione chriſtiana ſuſce
pimus ſcripſiſſent:Illa iam ſeculorū noſtrorū ignauia & incuria:dū ſpecioſa ui-
cia ſequimur:a cœli iniuria puluere p lrarū ſtudiis ſitu & carie & ut cū gemitu
dicā a blaptis etiā nō ſatis tuta eſſent. Acceſſit mira mihi quædā hiſto riarū ger
manicarū uicinarūq; nobis nationū cupido. Vt ſi quos inueniſſem de regibus
& impatoribus noſtris codices aut illorum clare geſta aut dicta ab externis uel
noſtraciis lris mādata:illos i lucē ederē aut ad Illuſtratā noſtrā germaniā que in

manibus eſt inſerere: aut argumēta ſcribēdi accipere. Cū itaq; nup eius gr̄a pe/
gre pfectus fuiſſem: forteq; in cenobiū ordinis ſcti Benedicti cōceſſiſſem: reperi
uetuſtiſſimū lr̄a ferme gothica & mulieris manu cōſcriptū codicē ſub titulo & in
ſcriptiōe uirginis & monialis germanæ gēte ſaxonica. Quo cōtinebant̄ ea que
in frōte & indice huius uolumis cōtinet̄. Incredibile dictu quāto ſtupore & gau
dio correptus fuerim dū mulierē germanā poſt ſexcētos annos tot enī ab Oddo
ne primo in noſtrā uſq; etatē fluxere: latina or̄one & uerſu loquētē legiſſem. Mi/
rabar in ea uehemēter tria que admodū paucis cōceſſa ſunt ut Ioannes dalbur/
gius uormacienſis antiſtes omniū decus noſtrū & lr̄arū & preſulū ſingulare or/
namētū in diſticho ſuo meminit: ꝙ talia puellari ætate ſcripſerit & femīa in media
barbarie & patria horrida genita. Mirabar inſup antiquos uerborū & noīm in/
flexiones & ſtructuras: ut ſois ꝓ ſibi tis ꝓ tibi mis ꝓ mihi: figuras etiā & dictio
nū paſſiōes ut debrius ꝓ ebrius & id genus plura: Taceo liberales artes mathe
maticaſq; diſciplinas ī qbus ſe illa doctā & admirabilē oſtēdit ut de tonis & mu
ſica in paffnucio & de ui & uirtute & naturis numerorū in fide: ꝙ ſi aliqbus or̄o/
nis cōpoſitio ī carmine & or̄one eius naſum cōtraxerit: dent queſo ueniā nō ſibi
ſed illis ſuis tp̄ibus: quibus nulla alia eloquētia ꝓpter barbarorū diluuiū parēs
lr̄arū Italia uſa eſt: Teſtes decretales & clemētine oēs eius tp̄is & ſeculi epiſtolæ
& reſcripta: Teſtis eſt Codex & q magni Gregorii moraliū libri & aliorū illius
ſeculi ſcriptorū: in qbus longe alia q̄m in digeſtis: diuo Hieronymo. & Auguſti
no elocutiōis cōpoſitura eſt: Vbi oīa ad arythmū & cōcinnā medii & finis ſono
ritatē referunt̄: quē Cicero colorē ſimiliter cadentē & deſinētē noīat: Proinde nō
me tātū huius uirginis noſtræ lr̄æ delectabāt. Quātū uel ille nr̄æ cymbricæ mu
lieris: uel uelada illa aut aurinia a Rhomanis ſcriptoribus q ſingularē in bello
uirtutē & diuinationē illis diuinitus inſpiratā cōmemorat. Lōgū eſſet princeps
illuſtriſſime ſi germanarū mulīerū uirtutes ab humanis ſublatarū & adhuc ui/
uētiū recēſere uellē: Nec ego tāti ſapho clœliā uel Hieronymi euſtochiū & pau
linā: aut apud hebræos Ruth Iudith & Heſter: Quātū ego in muſicis inſtrumē
tis omībus doctiſſimā Annā germanā: aut agnulā phriſiā in carminibus ſaphi
cis iureciuili & diuino & philoſophia admirabilē: Aut illā noſtrā charitatē Vili
baldi pyrkhamers hoſpitis nr̄i ſororē in romana lingua & ſcribēdis epiſtolis fa/
cilē & extēporaneā: Nullus ſexus & ætas in omī terrarū loco ad uirtutē & erudi
tionē imbecillis & indocilis eſt: ſi quādo īgeniū induſtria educatio & preceptio
illi adeſt: Cū itaq; princeps illuſtriſſime lōga mecum cogitatiōe uoluiſſem. Cui
nā opus tāte mulieris dedicare deberē: Occurriſti tu mox in illis decretoriis & co
micialibus Norinbergæ diebus: Cunq; codicē iſtius nr̄æ poetæ tibi obtuliſſem:
Tu mox ut imprimeret̄ iuſſiſti & curaſti: data etiā a ceſareo ſenatu priuilegio ne
quis hāc & alia exēplaria impreſſa in decē annis poſt me & ſodales meos in li/
beris & impialibus urbibus imprimere auderet: ſub certa & debita mulcta: Ac/
cipe igit̄ princeps illuſtriſſime lr̄aria illius mulieris gēte tua ortæ munera: que
tu ut æterniora ſunt maiora eſtimas quā ſi tibi qd fluxū & caducū obtuliſſemus
Tantus enī amor tuus in æternas & immortales ut ita dixerim lr̄as & relligionē
chriſtianā ē ut facile oēs alios germaniæ pricipes multos etiā preſules ad quos
lr̄arū cura & p̄ocīniū iure ſpectare deberet excellas & ſuperes ſequeris tu recte

& inheres ueſtigiis Oddonis illius primi.cuius oẽ primoniũ & ampliſſimũ im/
periũ tu & germanus tuꝰ Erneſtus Madburgẽſis archiepũs hereditario quodã
iure titulo & ꝑpe ſaguinis ꝓpagatiõe & affinitate poſſidetis. Accepiſti eã a ꝓge
nitoribus tuis & p̄re illuſtriſſimo Erneſto inſtitutionẽ: q religione pietate iuſticia
& ſingulari clemẽcia & liberalitate ſup oẽs ſui ſeculi prĩcipes pollebat & emine/
bat: fœliciſſimus ille fecũditate illuſtriſſimæ cõiugis bauarorũ familia antiqſſi/
ma & nobiliſſima ortæ: cũ qua ante ſuſceptã etiã religionẽ ſaxonibus cõiugia &
affinitates fuere: Multã ille & inclitã ex ea ſua nobiliſſima & religioſiſſima feĩa
genitor tuus ſuſcepit prolẽ: De qua duo clariſſimi adoleſcẽtes ſacris iniciati a di
tiſſimis potẽtiſſimiſq; in tota germania eccleſiis Mogũdina & Madburga in põ
tifices poſtulati ſunt. Te tuoq; germano Ioãne ad patrias terras & rempub. po/
tẽtiſſimi ducatus relicto: In quo tu ſingulari prudẽcia conſilio ſapĩa & modeſtia
& amore pacis & cõcordie qui in germaniæ prĩcipes rarus affectus eſt eluces &
emicas: latrocinii piurii ſeuiſſimus hoſtis & inimicus. Nõ facile dixerim quãtas
tu expẽſas ꝑ prĩcipũ nr̃orũ cõcordia firmãdaq; Italiæ galliæ germaniæq; ueſtre
pace & unione feceris: quotq; annos eius rei gr̃a procul a patria apud Fridericũ
Ceſarem apud quẽ nũc Imperiũ rhomanũ ſpirat Maximilianũ inuictiſſimũ re/
gẽ abſumpſeris. Nulla tibi de patria terra & ampliſſimo ducatu tuo cura. Nul/
la de cõiuge ducẽda animi ſollicitudo. Q uicqd opũ uiriũ animi & cõſilii in te ẽ:
hoc totũ reipub. chriſtiane & imperio rhomano & ꝑ eius maieſtate cõſeruanda
ĩpẽdis. donas. prebes & offers animi tui nobiliſſimi & corpis tui ægregii: illa
diuina quedã ex natalibus & ſigillatis ut genethliaci dicũt ſtellis dona ſũt ex de
core enĩ uultus tui & oculorũ tuorũ modeſtia & quadã ſingulari gratia: hoĩm in
te fauorẽ trahis & rapis. Admirabilis inter has uirtutes laborũ & uigiliarũ paci
encia & tolerãcia: Si quãdo a repub. uacas aut uenatiõi relaxãdi animi gr̃a intẽ
dis: mirũ tuũ in lr̃as ſtudiũ eſt: Nũc poetas nũc oratores & hyſtoriographos iã
medicos & theologos nũc iuriſperitos audis legis & te illis oblectaris. Nunc in
mathematice diſciplinis nũeris & mẽſuris aſtrorũq; obſeruationibus & naturis
& motibus delectaris: Muſicã & picturã & eas quas græci & latini ĩ admiratõe
& maximo cultu habuere earũq; artiũ ægregios mgr̃os tuis donis & muneribꝰ
donas & accumulas: facis tu ut Sigiſmũdus quõdã impator fecerat: q ſupra no
biles illos ĩ ſua curia honorabat & locabat: qui ĩgenii preſtãcia & ſingularibꝰ
artibꝰ ceteros mortales anteirẽt: Interrogatꝰ cur id faceret: nobilitatẽq; & illuſtri
natos genere deſpiceret. Reſpondiſſe fert̃: Iure ego illos colo & ceteris mortali/
bus prefero quos natura parẽs & deus ſingulari donauit ĩgenio: Subiciens il/
los ſolos naturã & deũ poſſe creare. In ſua aũt ptãte ſitũ ut ĩ ſingulas horas no
biles titulo & prediis faceret. Q uapropter princeps illuſt. ob eas ægregias ani/
mi & corpis tui dotes oẽs qui ingenio aut aliqua ſingulari arte pollẽt te colũt &
obſeruãt tibiq; & illuſtriſſime tue familiæ obſeruãcia & obſequio aſſurgunt. E
quorũ numero & ego me tibi tuiſq; illuſtriſſimis germanis archipreſuli & ioãni
totũ offero dedo & cõmendo. Vale Princeps illuſtriſſime noſtramq; nomini tuo
dedicatã poetã germanicã ſi quãdo a republi. uacaueris lege & reuolue. Vale
iterum ex Norinberga Auguſta pretoria diuerſorio noſtro lr̃ario Ede Vilibaldi
pyrkhamer Vtriuſq; liugue & philoſophie ſtudioliſſimi.

SODALITATIS LITTERARIE EPIGRAMmata In Norinbergæ Conuentu principũ & decretoriis Imperii diebus cõſtituta. In opera Hroſuithæ clariſſimæ uirginis & monialis Germanicæ.

Ioãnes Dalburgius Vormacien Epiſc. ſodalitatis litterariæ p uniuerſam germaniã prĩceps.

Que paucis ætas cõceſſit patria ſexus
Hroſuitha uirgineo preſtitit ingenio

Aliud eiuſdem.

Affro laus ſcenæ: Lyra. Flacco: Bella maroni
Multiplicem laurum Hroſuita docta gerit.

Ioãnes tritennius Abbas in ſponheim

Cur nõ laudemus germanæ ſcripta puellæ
Que ſi græca eſſet iam dea certa foret
Adde ꝙ hos cecinit q̃m priſco tempore uerſus.
Hinc ſexcenteno phœbus ab orbe redit

Heinricus de Bunau.

Quantum germanis faueant pia numina cœli
Hac nunc in docta uirgine noſſe potes
Hec ueteres ſanctos uates uenerãda recenſet
Et plus q̃m ſapho carmina caſta canit

Ololikos de Stein al's Eyteluolff

Hac de germana quid graie quid Itale ſentis
Non minus ac ueſtræ uerba latina canit

Vilibaldus byrkhamer Nornbergen.

Ἐι σαπφὼ δεκάτη μουσάων ἐςὶν ἀοιδόντων
Ῥόσβιθ ἑνδεκάτη μοῦσα καταγράφεται

Eiuſdem traductio

Si ſapho decima eſt muſarum dulce canentum
Hroſuitha ſcribenda eſt undecima aonidũ.

Ioannes tholophus prepoſitus

Vt lyra threicio conceſſit carmina uati
Que micat arctoo fulgida ſtella polo
Hec eadem influxit Hroſuitæ uerba chelimq;
Nata ex ſaxonicis caſta poeta plagis

Heinricus Groninger

Inuide diuinos non ceſſas carpere uates.
Tanquã mendaces uaniloquoſq; uiros
Nonne uides quãtũ hec monialis carmĩe poſſit.
Hyſtorias ſacras uirgo diſerta canens

Ioannes Vernerus
Hroſuitha germanis nunc maxima gloria terris.
Carminibus lacios nectere docta modos
Nec minus & uoces deſcribit culta ſolutas.
Libera therencii comica facta ſequens
Martinus Mellerſtat medicus
Gloria quanta fuit magnis Oddonibus armis.
Gloria tanta tibi Hroſuitha in hyſtoria
Conradus Celtis
Si proba magniloquū cogens centone maronem
Atq; aluit doctum quos tulerat latium
Hanc noſtrā legerent ſaxono ſanguine cretam
Noſtræ laudaſſent carmine uatis opus.
Ioannes Lateranus
Olim in arctoa generata terra
Saxonæ gentis generoſa uirgo
Cuius antiquū memoratur eſſe
Hroſuitha nomen
Illa diuinos cecinit calores
Martyrum ſanctas modulata uitas
Arte q̄m magna druidumq; geſta
Docta recenſet
Quam ſacro denam numero ſororum
Phœbus adſcripſit miſerans laborum
Et ſibi dignos cumulans honores
Laude perenni.
Ioannes Stabius mathe. Ingelſtadien
Barbara noſtra licet dicatur patria tellus
Expers & gray dogmatis & lacii
Attamen hoc calamo potuit germana uirago.
Hroſuitha quod lacii uix potuere uiri
Vrbanus prebuſinus
Quanta fuit grays ſapho doctiſſima muſis
Tanta fuit laciis Hroſuitha carminibus.
Sebaſtianus Sprentz
Claruit ut quondā ſeptenis græcia ſophis
Extulit ut uates inclita rhoma ſuos
Sic decus & patriæ ſplendor celebrat̃ in oris
Hroſuitha germanis digna puella legi.
Finis.

Hroſuithæ illuſtris mulieris germanæ. gente ſaxonica ortæ in ſex comedias ſuas prefatio Incipit fœliciter.

p Lures inueniunt͛ catholici: cuius nos penitus expurgare nequiuimus facti: qui ꝑ cultioris facūdia ſermonis: gentiliū uanitatē librorū utilitati preferūt ſacrarū ſcripturarū. Sunt etiā alii ſacris inherētes paginis: qui licet alia gentiliū ſpernāt: Therēcii tamē figmenta: frequētius lectitāt: & dū dulcedine ſermonis delectant͛: nefanda ium noticia rerū maculant͛. Vnde ego clamor ualidus gandes hemēſis: nō recuſaui illū imitari dictādo: quē alii colūt legēdo: quo eodē dictatiōis genere: quo turpia laſciuarū īceſta feīarū recitabāt͛: laudabilis ſacrarū caſtionia uirginū iuxta mei facultatē ingenioli celebraret͛. Hoc tamē facit nō raro uerecūdari: grauiqꝫ rubore ꝑfundi: ꝙ huiuſmodi ſpecie dictatiōis cogēte: deteſtabilē illicite amātiū demenciā: & male dulcia colloquia eorū: que nec noſtro auditui ꝑmittunt͛ accomodari dictādo mente tractaui: & ſtili officio deſignaui: Sed ſi hæc erubeſcēdo negligerē: nec ꝓpoſito ſatiſfacerē: nec innocentiū laudē adeo plene iuxta meū poſſe exponerē: quia quāto blādiciæ amentiū ad illiciendū promptiores: tāto & ſuꝑni adiutoris gloria ſublimior: & triūphātiū uictoria ꝓbat͛ glorioſior: preſertim cū feminea fragilitas uinceret: & uirilis robur cōfuſioni ſubiaceret. Nō enī dubito mihi ab aliqbus obici: ꝙ huius uilitas dictationis: multo inferior: multo cōtractior: penituſqꝫ diſſimilis eius: quē proponebā imitari eorū cōcedo ſentenciis: Ipſis tamē denūcio: me in hoc iure reprehendi nō poſſe quaſi his uellē abuſiue aſſimilari: q mei inerciā longe precesſerūt in ſciētia ſublimiori. Nec enī tantæ ſum iactāciæ ut uel extremis me preſumā cōferre auctorū alumnis: ſed hoc ſolū nitor: ut licet nullatenuſ ualeā apte. ſupplici tamē mētis deuotiōe acceptū ī datorē retorqueā ingeniū. Ideo qꝫ nō ſum adeo amatrix mei ut pro uitāda reprehēſiōe chriſti: qui in ſanctis opat͛ uirtutē quocūqꝫ ipſe dabit poſſe ceſſem predicare. Si enī alicui placet mea deuotio: gaudebo. Si aūt uel pro mei abiectiōe uel pro uicioſi ſermonis ruſticitate nulli placet: memetipſam tamē iuuat quod feci: quia dū ꝓprii uilitatē laboris ī aliis meæ inſciētiæ opuſculis heroico ligatā ſtrophio in hac dragmatica iūctura ſerie colo: ꝑniciosas gentiliū delicias abſtinēdo deuito.

Epiſtola eiuſdē ad quoſdā ſapiētes huius libri fautores & emēdatores priuſquā libros ſuos ederet.

p Lene ſciis & bene moratis: nec alieno ꝓfectui inuidētibus ſed ut decet uere ſapientes cōgratulantibus Hroſuith neſciola nullaqꝫ probitate ydonea: preſens ualere & perpes gaudere. Veſtræ igit͛ laudādæ humilitatis magnitudinē ſatis admirari nequeo magnificeqꝫ circa mei utilitatem benignitatis atqꝫ dilectiōis plenitudinē. condignarū recōpenſatiōe grārum remetiri non ſufficio. quia cū philoſophicis apprime ſtudiis enutriti: & ſciēciā lōge excellēcius ſitis ꝑfecti. mei opuſculū uilis muliercula uſ͞a admiratione dignū duxiſtis & largitorē in me oꝑantis gratie: fraterno affectu gratulātes laudaſtis. arbitrātes mihi ineſſe aliquātulā ſcientiā artiū. quarū ſubtilitas lōge preterit mei mulibre ingeniū. Deniqꝫ ruſticitatem meæ dictaciūculæ

hactenus uix audebā paucis: ac ſolūmodo familiaribus meis oſtēdere unde pene opera ceſſauit dictādi ultra aliquid huiuſmodi. quia ſicut pauci fuere. qui me prodente pſpicerent: ita nō multi: qui uel quid co rigēdū ineſſet enu clearēt. uel ad audiendū aliquid huic ſimile ꝓuocarēt. At nūc quia triū teſti moniū conſtat eſſe uerū, ueſtris corroborata ſentēciis fiducialibus: preſumo & cōponendis operā dare: ſi quādo deus annuerit poſſe. & quorūcūq; ſapiē tiū examen ſubire. Inter hoc diuerſis affectibus: gaudio uidelicet & metu: in diuerſum trahor. Deū nāq; cuius ſolūmō gr̄a ſum id quod ſum in me lauda/ ri cordetenus gaudeo. ſed maior q̄m ſim uideri timeo. quia utrūq; nefas eſſe nō ambigo. & gratuitū dei donū negare: & nō acceptum accepiſſe ſimulare unde non denego preſtante gr̄a creatoris. per Dynamin me artes ſcire: quia ſum animal capax diſciplinæ: ſed per energiā fateor omīno neſcire. pſpicax quoq; ingeniū diuinitus mihi collatū eſſe agnoſco: ſed mgr̄orū ceſſante dili/ gentia incultū. & propriæ pigricia inerciæ torpet neglectū. Q uapropter: ne in me donū dei annullaret̄ ob negligenciā mei ſi qua forte fila uel etiā floc/ cos de panniculis a ueſte philoſophie abruptis euellere quiui: prefato opu/ ſculo inſerere curaui. quo uilitas meæ inſciētiæ intermixtione nobilioris ma/ teriæ illuſtraret̄. & largitor ingenii tanto amplius in me iure laudaret̄: quā/ to muliebris ſenſus tardior eſſe credit̄. Hæc mea in dictando intētio. hæc ſo la mei ſudoris cauſa eſt. neq; ſimulādo me neſcita ſcire iacto: ſed quantū ad me tantū ſcio quod neſcio. quia enim attactu ueſtri fauoris atq; petitiōis ha/ rundineo more inclinata: libellū quem tali intentione diſpoſui: ſed uſq; huc pro ſui uilitate occultare. q̄m in palam ꝓferre malui. uobis perſcrutandū tra didi. decet ut nō minoris diligēcia ſollicitudinis eū emendando inueſtigetis q̄m proprii ſeriem laboris. & ſic tandē ad normā rectitudinis reformatū mi/ hi remittite: quo ueſtri magiſterio premōſtrāte. in qbus maxime peccaſſem poſſim agnoſcere.

ARGVMENTVM IN GALLICANVM.

Conuerſio gallicani principis miliciæ. qui iturus ad bellum cōtra ſcithas ſacratiſſimā uirginē cōſtantiā: Conſtātini imperatoris filiā deſponſauit. ſed in cōflictu prælii nimiū coartatus: per Iohannē & paulū primicerios conſtā/ ciæ cōuerſus: ad baptiſma cōuolauit. celibemq; uitam elegit. Poſtea autē iu/ bente Iuliano apoſtata in exiliū miſſus martyrio eſt coronatus. Sed & Iohā nes & Paulus eodem iubente clam occiſi & in domo occulte ſunt ſepulti. nec mora percuſſoris filius a demonio arreptus patris cōmiſſum: & martyrū cō/ fitendo meritū: iuxta eorū ſepulcra ſaluatus una cū patre eſt baptiſatus.

COMEDIA PRIMA GALLICANVS

Conſtantinus. Gallicanus. Conſtancia. Artemia.
Attica. Iohãnes. Paulus. Principes interlocutores.

CONSTANTINVS

Edet me Gallicane morarũ. quia gentē quã ſcis ſchitarũ romanæ
ſolã reſiſtere paci. noſtriſq; temere preceptis reluctari. bello pro/
trahis laceſſere. cũ pro tui ſtrēnuitate id tibimet exercicii ad de/
fenſionē nõ ignores patrie ſeruare. Gal. Tuis enĩ o auguſte Cõ/
ſtãtine obnixe manibus pedibuſq; ſemp inſiſtens. obſequiis tuæ
auguſtalis excellētiæ uotis. effectu conabar reſpõdere operis. nec unquã ſub
traxi faciēdis. Con. Si opus eſt monitu. nam memoriæ fixũ teneo. unde mo/
nui hortãdo pocius q̃m arguēdo morē ut geras. Gal. Idipſum etiam ſtudebo
nũc. Con. Gaudeo. Gal. Nec amore uitæ abduci potero. quin pagam quæ iu
bes. Con. Placet tuiq; in me beniuolenciã laudo. Gal. Sed ſumma implendæ
intētio ſeruitutis ſummã expetit recõpenſationē mercedis. Con. Nec iniuria.
Gal. Difficultas enĩ cuiuſcũq; laboris tollerabilius fert̃ ſi haud incerta acci/
piēde ſpe mercedis releuat̃. Con. Patet. Galli. Vnde ineũdi præmiũ periculi
mihi queſo proponas in preſenti quo impigre dimicãs ſudore nõ frangar cer
taminis animatus ſpe retributiõis. Con. Q uod digniſſimũ omĩq; uidebatur
ſenatui gratiſſimũ nunq̃m tibi negabã. aut negabo premiũ. ſcilic& nr̃æ ade/
ptionē familiaritatis precipueq; iter palatinos dignitates. Ga. Fateor. ſed id
haud nũc molior. Cõ. Si aliud expetas oportet ꝓferas. Gal. Immo aliud. Cõ
Q uid? Gal. Si preſumo dicere. Cõ. Et bene. Gal. Iraſceris? Cõ. Nullomodo.
Gal. Certe. Cõ. Non. Gal. Moueberis indignatiõe. Cõ. Ne id uereare. Gal.
Dicã: iuſſiſti? Cõſtantiã tui natã amo. Cõ. Et merito decet ut herilē filiã hono
rabiliter ames. & amabiliter honores. Gal. Interrũpis dicēda. Con. Nõ inter
rũpo. Gal. Ipſamq; ſi tua annuerit pietas deſpõſare geſtio. Con. Nõ leue ap
petit premiũ: ſed ſummũ uobiſq; o principes ante inſolitũ. Gal. Heu heu de
dignat̃. preſciui. Inſtate queſo mecũ precibus. Prin. Decet tuã impator ægre
gie dignitatē: ut ꝓ ſui reuerentia hoc illi nõ abnuas. Cõ. Nõ abnuo quãtũ ad
me. ſed ſubtili primũ inquiſitiõe reor inueſtigandũ an filia prebeat aſſenſũ.
Prĩ. Cõſequēs eſt: Con. Ibo ipſamq; ſi uelis gallicane pro hac re appellabo.
Gal. Ac libēs. Cõſtancia: Dominus impator adit nos ſolito triſtior quid uelit
uehemēter admiror. Cõ. Huc ades o filia cõſtãcia paucis te uolo. Cõ: Aſſum
domĩe mi iube quid uelis: Cõ. Anxietate cordis fatigor. grauiq; triſticia affi
cior: Con. Vt te uenientē aſpexi triſticiã deprehēdi: & licet cauſam ignorarē
cõturbata ꝓtimui. Cõ. Tui cauſa cõtriſtor. Cõ. mei? Con. Tui. Cõ. Expaueo
quid eſt domĩe mi? Cõ. Piget dicere ne cõtriſteris. Cõ. Multo magis cõtriſtor
ſi nõ dixeris. Cõ. Gallicanus dux cui frequēs ſucceſſus triũphorũ primũ in/
ter principes dignitatis adquiſiuit gradũ. cuiuſq; ope ſepiſſime indigemus
ad defenſionē patriæ. Cõ. Q uid ille? Cõ. Deſiderat te ſpõſam habitum ire.
Cõ. me? Cõ. Te. Cõ. Mallem mori. Cõ. Preſciui. Cõ. Nec mirũ quia tuo cõſen
ſu. tuo ꝑmiſſu ſeruandã deo uirginitatē deuoui. Cõ. Memini. Cõ. Nullis enĩ
ſuppliciis unq̃m potero cõpelli. quin inuiolatũ cuſtodiã ſacramentũ ꝓpoſiti
Cõ. Cõuenit. Sed hinc coartor nimiũ. q̃a ſi (quod debet fieri paterno more)

te in propoſito pmanſum ire conſenſero:haud leue damnũ paciar in publica re.Si autē (quod abſit) renitor:æternis cruciandus pœnis ſubiacebo.Con.Si eni diuinũ deſperarē adeſſe auxiliũ:mihi q̃m maxime: mihi potiſſimũ eſſet dolendũ.Con.Verũ.Con.Nũc autē nullus relinquit͛ locus meſticiæ: præſu mēti de domini pietate:Cō.Quã benedicis mea Cōſtancia.Cō.Si meũ dig neris captare cōſiliũ premōſtrabo:qualiter utrũq; euadere poſſis damnum. Con.O utinã.Cō.Simula prudēter pacta expeditiōe:ipſius uotis ſatiſfactu rũ eſſe.Et ut meũ cōcordari credat uelle:ſuade. quo ſuas interim filias Atti/ cam ac artemiã:uelut pro ſolidãdi pignore amoris:mecũ manſum ire. meoſ/ q; primicerios Ioannē & paulũ ſecũ faciat iter arreptũ ire.Con.Et quid:ſi uĩ ctor reuertet͛:mihi erit agendũ?Con.Reor omĩpatrē prius eſſe inuocandum quo ab huiuſmodi intentiōe gallicani reuocaret animũ.Cō.O filia filiã.quã tum dulcedinæ tuæ allocutionis:amaritudinē dulcoraſti mœſti patris. adeo ut pro hac re nulla poſt hac mouear ſollicitudine.Con.Nō eſt neceſſe.Con. Eam.& gallicanũ læta promiſſiōe circũueniã.Con. Vade in pace mi domĩe Gal.Curioſitate frãgar o principes:anteq̃m quid mis ſenior auguſtus.tã diu cũ herili filia agat:experiar.Prin. Suadet illi uelle que deſideras.Gal.O utĩ nam preualeret ſuaſio Pau.Forſitan preualebit.Gal.Silete.Quieſcite.augu ſtus reuertit͛:nō ut abiit obſcuro:ſed uultu admodũ ſereno.Prĩ. Bona fortu/ na.Gal.Si enĩ:ut dicit͛.ſpeculũ mentis eſt facies.ſerenitas faciei:manſuetu/ dinē forte deſignat eius animi.Prĩ. Ita.Conſtã.Gallicane.Gal.Quid dixit? Prĩ. Procede:procede.uocat te.Galli. Dii propicii fauete.Cō.Perge ſecurus gallicane ad bellũ.reuerſurus enĩ accipies quod deſideras præmiũ.Gal. Il/ ludis ne me?Con.Si illudo.Galli.Me fœlicē:ſi unũ ſcirē.Con.Quid unum? Gal.Eius reſpōſum.Cō.Filiæ? Gal.Ipſius. Gal. Iniuſta ſatis ratio in hac re uerecundæ uirginis reſpōſum querere.Conſequētia autē rerũ mōſtrabit eius aſſenſum.Galli.Si hũc ſcirem:reſponſum floccifacerē.Con.Licet experiare. Gal.Exopto.Cō.Sui primicerios Ioannē & paulũ tecum cōmoratũ iri decre uit.uſq; in diem nupciarũ.Gal.Quã ob cauſam?Cō. Quo illorũ ex cōfabu/ latiōe ipſius uitã:mores:cōſuetudinē poſſis prenoſcere.Gal.Bonũ cōſilium. mihiq; q̃mmaxime placitũ.Con.Scilic& tui filias ſecũ uerſa uice deſiderat in terim mãſum ire.quatinus illarũ per ſodalitatē tibi fiat morigera. Gal. Euax euax.omĩa meis reſpōdēt uotis: Con. Fac ut adducãt͛ cicius.Gal.Statis mi/ lites?currite:abite.adducite filias ad obſequiũ ſuæ dominæ. Mi.Aſſunt illu ſtres gallicani natæ.tuæ familiaritati hera Cōſtãcia: ꝓ ſui pulcritudinis. ſa/ piēciæ.& ꝓbitatis pſpicuitate.ſatis apte. Cō.Placet.Introducant͛ honorifice Amator uirginitatis:& ĩſpirator caſtitatis chriſte: q me precibꝰ martiris tuæ Agnetis:a lepra piter corpis:& ab errore eripiēs gētilitatis: inuitaſti ad uir/ gineũ tui genitricis thalamũ. in quo tu manifeſtus es uerus deus retro exor/ diũ natus a deo patre.idemq; uerus homo ex matre natus in tpe.Te uerã & coeternã pr̃i ſapiēciã:p quã facta ſunt oĩa:& cuius diſpoſitiōe cōſiſtũt & mo deranť uniuerſa. ſuppliciter exoro:ut gallicanũ:q tui in me amorē ſurripiē/ do conat͛ extinguere:poſt te trahēdo:ab ĩiuſta intētiōe reuocare.ſuiq; filias dignerĩſ tibi aſſignare ſpōſas & ĩſtilla cogitatōibꝰ earũ tui amoris dulcedinē

quatinus execrãtes carnale cõſorciũ:ꝑuenire mereant̃ ad ſacrarũ ſocietatem
uirginũ. Art:Aue cõſtancia:imꝑialis hera.Cõ.Saluete ſorores Attica & ar-
temia.ſtate.ſtate:ne ꝓcidatis.ſed libate mihi oſculũ amoris.Ar.Tuũ ad ob
ſequiũ domna alacri mẽte uenimus.tuæ ditiõi ſũma deuotiõe nos ſubicimꝰ.
tantũ ut tua nobis abundet gr̃a.Cõ.Vnũ dominũ habemus in cœlis.cui de
bet̃ deuotio nr̃æ ſeruitutis.In cuius fide & dilectiõe cõdecet nos ſeruata cor
poris integritate unanimiter ꝑſeuerare.ut mereamur aulã cœleſtis patrie:cũ
palma uirginitatis introire.Ar.In nullo reluctamur.ſed teſtes in oĩbus pre-
ceptis parere nitimur.precipue in agnitiõe ueritatis & ſeruãde ꝓpoſito uir-
ginitatis.Cõ.Cõgrua ſatis reſpõſio.ur̃aq; ingenuitate cõdigna. nec dubito:
quin diuinæ inſpiratiõe gratiæ ad credẽdũ eſtis ꝑuente.Ar.Qui poſſet fieri
ut ſeruiẽtes ydolis ſanũ ſaperemus ſine illuſtratiõe ſuꝑne pietatis.Con. Sta
bilitas ur̃æ fidei:ſpem mihi excitat de credulitate gallicani.Ar. Admoneat̃
tãtũ.haud dubiũ qn credat.Cõ.Aduocent̃ Ioãnes & pau. Io.Preſto ſumus
hera quos uocaſti.Cõ.Ite citi ad gallicanũ. & inherẽtes eius lateri: ſuadete
illi paulatim myſteriũ nr̃æ fidei:ſi forſan illũ deus dignet̃ ꝑ uos lucrari.Pau
Deus det ꝓuentũ.nos adhibemus frequẽtationẽ hortamentorũ.Gal. Opor
tune aduenitis Ioannes & paule.ſuſpẽſis diu animis:ueſtrũ preſtolabar ad-
uẽtũ.Io. Vt uocẽ iubẽtis domĩæ hauſimus:tibi ad obſequẽdu cõuolauimus
Gal.Multomagis ur̃o.q̃m aliorũ delector obſequio.Pau.Nõ immerito. Nã
uulgo dicit̃ qui dilectis obſequit̃ & ipſe ſit dilectus Gal. Verũ.Io.Dilectio
mittẽtis here recõciliat̃ nos familiaritati tuæ.Gal. Nõ nego.cõuenite:cõgre
gamini tribuni:& cẽturiones.oẽſq; mei iuris milites. aſſunt Ioannes & pau.
quorũ detinebar abſencia ne pergerẽ.Tri.Precede:collectim comitant̃.Gal
Capitoliũ & tẽpla primũ nobis intrãda.numinaq; deorũ placanda ſunt ritu
ſacrificiorũ. quo proſperent̃ exitũ pugne.Trib.Neceſſe. Io. Subtrahamus
nos interim.Pau.Decet.Io.En dux egredit̃.aſcẽdamus equos.offeramꝰ nos
obuiã.Pau.Ac cito.Gal.Vnde uenitis?ubi fuiſtis?Io. Strauimus ſarcinulas
premiſimus.quo expediti tuũ iter poſſimus comitari.Gal.Placet. O tribuni
(proch iupiter)aſpicio innũerabilis exercitus legiones:uariis armorũ inſtru
mẽtis horribiles.Tri.Hercle hoſtes.Gal.Reſiſtamus fortiter. & congredia-
mur uiriliter. Tri.Si eſt utilis nr̃i cõgreſſio cũ tantis?Gal.Et quid mauultis?
Tri.Submittere colla.Gal.Nolit hoc appollo.Tri.Edepol faciendũ.en un-
diq; ſecus circũdamur.uulneramur.ꝑimimur.Gal. Eh heu q̃d erit?cũ tribu-
ni me ſpernũt.ſe tradũt.Ioan.Fac uotũ deo celi:te chriſtianũ fieri. & uinces.
Ga.Voueo.& ope implebo.Hoſtes Heus rex bradan:ſperãde fortũa uicto
riæ:illudit nos.en dextre langueſcẽt.uires fatiſcẽt. ſed & incõſtãcia pectoris
cogit nos diſcedere ab armis.Bra.Quid dicã ignoro. ipſa quã toleratis? me
urget paſſio.reſtat ut nos duci tradamus.Ho.Alias nõ euademꝰ.Bra. Dux
gallicane:noli in noſtrã perniciem ſeuire.ſed parce.& utere ut libet nr̃a ſerui
tute.Gal.Ne trepidetis.ne formidetis..ſed datis obſidibus facite uos tribu
tarios imperatoris.& uiuite beate ſub romana pace. Bra. Tuo arbitrio pen
det quot qualeſq; accipe.quãtũq; põdus ſoluẽdi cẽſus nobis uelis imponere
Galli.Soluite procinctũ mei milites.nemo ledat̃.nemo perimat̃.amplecta

mur fœderatos:quos publicos inſectabamur inimicos. Io. Quãto magis ua let intẽta precatio:q̃m humana preſumptio. Gal. Verũ. Pau. Quã efficax his aderit ſupna miſeratio:quos deo cõmẽdat humilis deuotio. Gal. Perſpicuũ. Io. Sed quod uouet̃ in perturbatiõe:ſoluẽdũ eſt in trãquillitate. Gal. Aſſen tio. unde quãtocius baptiſari geſtio. ac reliquũ uitæ in dei obſequio uaca/ re. Pau. Iuſtũ. Gal. Ecce ĩ introitu noſtro proruũt rhomani urbicole: inſignia laudũ ferẽtes ex more. Io. Cõſequẽs eſt. Ga. Sed nec noſtræ: nec deorũ forti tudini: titulus debet̃ triũphi. Pau. Nullo modo: ſed uero deo. Gal. Vnde tẽ pla arbitror tranſeũda. Io. Recte arbitraris. Gal. Et limia apoſtolorũ ſuppli ci cõfeſſione eſſe intrãda. Pau. O te tali opinione fœlicẽ. nũc teſtaris te uerũ chriſticolã. Con. Admiror o milites: cur Gallicanus tam diu ſe ſubtrahat no/ ſtris cõſpectibus. Mi. Vt urbẽ intrauit: greſſum ad domũ ſancti petri cõcite tetẽdit. terratenuſq; ꝓſtratus: pro recepta uictoria: grates impẽdit altithrono Cõ. Gallicanus? Mi. Ipſe. Cõ. Incredibile. Mi. En accedit. ipſum potes ſciſci/ tari. Con. Diu te gallicane ſuſtinui. ut modũ. exitũq;: experirer prælii. Galli. Dicam digeſtim. Con. Hoc interim paruipendo: quo ediſſeras quod magis exopto. Gal. Quid eſt? Con. Cur iturus deorũ tẽpla: & reuertẽs intrares apo/ ſtolorũ tecta: Gal. Rogas? Con. Curioſe. Gal. Expono. Con. Exopto. Galli. Fateor ſacratiſſime impator: iturus ut obiecisti ſacella ĩtraui. meq; demoniis & diis ſupplex cõmiſi. Con. Hoc rhomanis antiqtus fuit in more. Gal. Mala cõſuetudo. Con. Peſſima. Gal. Quo pacto tribuni cũ ſuis legiõibus aduene/ re. meq; euntẽ undiq; ſecus ſepſere. Con. Pompoſo admodũ apparatu egre/ diebaris. Gal. Promouimus. hoſtes impegimus. cõmiſimus. uicti ſumus. Cõ Rhomani uicti? Gal. Penitus. Con. O res dira. omibuſq; ſeclis inaudita. Gal Ego quidẽ nefanda ſacrificia iteraui. nec aderãt qui adiuuarẽt dii: ſed inuale ſcente cõgreſſione: plurimi ex noſtris interiere. Con. Cõfundor audiẽdo. Gal Tandẽ tribuni me ſpreuerũt. ſe tradiderũt. Con. Hoſtibus? Gal. Ipſis. Con. Ah: quid feciſti? Gal. Quid poſſem facere. niſi fugam captare. Con. Nõ? Gal Etiam: Cõ. Quãtis tũc anguſtiis urgebat̃ cõſtancia tui pectoris? Gal. Max/ imis. Cõ. Et quomõ euaſiſti? Gal. Mis familiares ſocii: Ioãnes & paulus ſua/ ſerũt mihi uotũ feciſſe creatori. Con. Salubre. Gal. Experiebar. ut os ad uo/ uendũ aperui cœleſte iuuamẽ ſenſi. Cõ. Quo pacto? Ga. Apparuit mihi iuue nis ꝓcere magnitudinis: crucẽ ferẽs ĩ humeris. & precepit ut ſtricto mucrone illũ ſequerer. Cõ. Quiſqs ille erat cælitus miſſus fuerat. Gal. Cõprobaui. nec mora. Aſtiterũt mihi a dextra: leuaq; milites armati: quorũ uultũ mĩme ag/ noui. ꝓmittẽtes auxliũ ſui. Cõ. Celeſtis milicia. Gal. Nõ ambigo. At ubi ſe/ quẽs precedentẽ ſecurus: inter medias hoſtiũ ingrederer acies: pueni ad regẽ eorũ noĩe Brandan: q mox incredibili metu correptus: pedibuſq; meis ꝓuo/ lutus: ſe cũ ſuis ſubdidit. ꝓfeſſus cẽſum principi rhomani orbis finetenus ſol uendũ. Cõ. Grates ꝓſperitatis auctori. q in ſe ſperãtes nõ patit̃ cõfundi. Gal Experimẽto didici. C. Vellẽ experiri: qd deinde ꝓfugi actitarẽt tribuni. Gal. Maturabant recõciliari. Cõ. Recepiſtin gratis? Gal. Ego illos gratis? q me pi culis: q ſe inimicis. haud ita. Cõ. Et q? Gal. Propoſui ꝓ merẽde gr̃e preciũ. Cõ Quale? Gal. Videlicet ſectã chriſticolarũ quã q elegerit: gr̃am ſuſcipet priorẽ

honorēq; ampliorē:qui uero ſpreuerit:gratia ſimul priuaret̃.& milicia. Cō. Recta ꝓpoſitio. tuaq; auctoritate cōdigna.Gal.Ego quidē baptiſmate imbu:us:totū me deo ſubiugaui.intantū:ut tuæ quā pre omibus dilexi: abrenunciarē filiæ.quo abſtinēs coniugii:placerē uirgis proli.Con.Accede propius.ut irruā in tuos amplexus. nunc quidē nunc cogor tibi detegere:quod ad tempus ſtudebā uelare.Gal.Quid?Con.Id uidelic&.ꝙ mea:tuæq; natæ eidē quā ælegiſti:ſtudēt religioni. Gal. Gaudeo.Con.Tantoq; ſeruādæ uirginitatis flagrāt amore:ut nec minis nec blandimētis reuocari poſſunt ab intentiōe.Gal.Perſeuerēt exopto.Cō.Introeamus in palaciū: ubi ipſæ cōmorant̃.Gal.Precede.ſequar.Con.Ecce occurrūt cū auguſta hælena mei genitrice glorioſa:oibuſq; lacrimæ fluūt pre gaudio. Gal. Viuite fœliciter o ſctē uirgines:perſeuerantes in dei timore.decuſq; uirginitatis inuiolatū ſeruate. quo digne īueniamini amplexibus regis æterni.Cō.Eo liberius ſeruabimus quo te nō contra luctari ſentimus.Gal.Nō contra luctor.nō renitor.nō ꝓhibeo ſed ueſtris in hoc uotis libens cōcedo.intantū: ut nec te o mea Cōſtācia q̄m haud ſegniter emi:uite precio.aliud q̄m cæpiſti uelle cogor.Cō.Hæc mutatio dextre excelſi.Gal.Si in melius mutatus nō eſſem:tue ꝓmiſſioni aſſenſum nō preberē.Con.Amicus pudiciciæ uirginalis.& fautor totius bonæ uolūtatis:qui te ab iniuſta intentiōe reuocauit:meāq; uirginitatē ſibi ſignauit: dignet̃ nos ꝑ corporali diſcidio:quādoq; aſſociatū ire ī eterno gaudio. Gal Fiat:fiat.Cōſtan.Cum uinculū chriſti amoris:In unius nos ſocietate cōiungat religionis.Decet ut quaſi gener auguſtorū:honorifice nobiſcum habites intra pallaciū.Gal.Nulla magis eſt uitāda tentatio:q̄m oculorū cōcupiſcencia.Cō.Refragari nequeo.Gal.Vnde nō expedit.me frequētius uirginē intueri.q̄m pre parētibus:pre uita:pre anima:a me ſcis amari.Con. Vt libet. Gal.Ecce habes quadruplicatū exercitū (chriſto fauēte:& me laborāte) patere me nūc militē imperatori:cuius iuuamīe uici:& cui debeo quicq̄d fœliciter uixi.Con.Ipſum decet laus & iubilatio. ipſi debet famulari omīs creatura.Gal.Sed illi potiſſimū. quis in neceſſitate largius preſtat auxiliū. Con. Vt aſſeris.Gal.Partē poſſeſſionis quæ ad filias ꝑtinet:excipio.partemq; ad ſuſceptionē peregrinorū mihi reſeruo.de reliquo ꝓprios ſeruos libertate donatos:ditari:pauperūq; neceſſitates uolo ſuſtētari.Con.Prudēter poſſeſſa diſponis.nec expers fies eterne retributiōis.Gal. Meipſum etiam ſancto uiro Hilariano in urbe oſtendi.indiuiduū ſodalē ardeo aſſociatū iri. quo ibidem reliquū uitæ in dei laude:pauperūq; uacem ſuſceptione.Con. Simplex eſſe cui ſemp eſt poſſe:ſinat tui eſſe ꝓſperis ſucceſſiōibus iuxta ſui uelle uigere: & ꝑducat te ad gaudia æternitatis.qui regnat.& gloriat̃ in unitate trinitatis Galli. Amen.

Iulianus Imperator Cōſules:Milites: Therencianus:Ioannes.Chriſticolæ.Actus Secundus.

In incōmodū ſatis probat̃ nr̃o imperio:ꝙ chriſtiani libero utunt̃ arbitrio & iactant ſe leges debere ſequi:quas accipiebāt tp̄ibus cōſtantini.Cōſules. Turpe ſi pateris.Iuli.Non paciar.Con. Decet.Iuli. O milites accingimini.

& nudate chriſticolas poſſeſſiōibus ꝓpriis obiciēdo ſentēciā chriſti dicentis Qui nō renūciauerit oībus que poſſidet.n.p.t.m.u.e.s.p.t. Mili. In nobis nō erit mora.Cō.En milites reuertunt̄.Iu.Secūdus ne eſt ueſter reditus?Mi. Secūdus.Iu.Et cur tam citus?Mi.Dicemus.Caſtella quæ gallicanus ſibi re/tinuit decreuimus intraſſe:tuæq; ſeruituti uſurpaſſe.ſed ſi quis ex noſtris pe/dem admouit:leproſus ſeu energuminus eſt factus:Iu.Reuertimini ipſum/q; cōpellite:uel patriā deſerere:uel ydolis ſacrificare.Galli.Ne fatigemini o milites inutilia ſuadēdo.quia in eſtimatōe eternæ uitæ floccifacio quicqd habet̄ ſub ſole.unde patriā deſero.& exul ꝑ chriſto allexandriā peto.optās ibidem coronari martyrio.Mi.Gallicanus ut iuſſiſti patria expulſus alexādriā peciit:ibiq; a raucione comite tētus:gladio eſt pemptus.Iu. O benefactum. Mi . Sed ioannes & paulus te faſtidiūt.Iu.Quid agūt?Mi.Libere uagātur theſauros cōſtanciæ erogāt. Iu.Aduocent̄:Mi.Aſſunt.Iu.Nō neſcio uos Ioannes & paule a cunabulis auguſtorū mācipatos fuiſſe obſequio Io Fuimus Iu.Vnde decet:ut meo inherētes lateri:ſeruiatis ī pallatio: ī quo nutriti eſtis a puero?Pau.Haud ſeruiemus.In.Mihi nō ſeruietis?Io.Diximus.Iu. Nū/non uidemur auguſtus?Pau.Sed diſſimilis prioribus.Iu.In quo?Io.Religione & merito.Iu. Vellē plenius audire.Pau.Volumus dicere.Glorioſiſſimi & famoſiſſimi ĩpatores Cōſtantinus:Cōſtans:& cōſtancius:quorū famulabamur imperio:fuere uiri chriſtianiſſimi:& gloriabant̄ ſe ſeruos eſſe chriſti.Iu. Memini.ſed nō opto in hoc eos ſequi.Pau.Deteriora imitaris . qui eccleſias frequētabāt.& excuſſo dyademate:proſtrati ieſum chriſtū adorabāt.Iu.Ad hec me nō cogitis.Io.Ideo illis es diſſimilis.Pau.Nam quia adolebant̄ cre/atori:auguſtalis apicē dignitatis ornabāt.& beatificabāt inſignibus ſuæ ꝓ/bitatis.& ſanctitatis.proſperiſq; ad uota ſucceſſiōibns pollebāt.Iuli. Certe ego.Io.Nō ſimili modo.quia eos diuina comitabat̄ gratia.Iu.Friuola. Ego quondā ſtultus talia exercui.& clericatū in eccleſia obtinui.Io.Placet ne tibi o paule clericus?Pau.Dyaboli capellanus.Iu.At ubi nihil utilitatis ieſſe deprehēdi:ad culturā deorū me deflexi. quorū pietas me prouexit ad faſtigiū regni.Io.Abrupiſti noſtri orationē:ne audires iuſtorū laudem.Iu.Quid ad me?Pau.Nihil.ſed ſubiungēdū eſt ꝙ ad te. Poſtq̄m enim mūdus eis nō erat dignus habendis:ſuſcepti ſunt inter angelos. tibiq; infœlix reſpublica relinquebat̄ regēda.Iuli.Cur infœlix?iuxta id tēporis.Io . Ex qualitate rectoris. Pau.Reliquiſti omnē religionē.& imitatus es ydolatrie ſupeiſtitiouē. ꝑ hac iniquitate.& a tuis cōſpectibus.& a tuorū ſocietate nos ſubtraximus.Iu. Licet ſatis multū a uobis dehoneſtatus ſim.adhuc tamē parcēs audaciæ:cupio uos inter primos ī pallatio extollere.Io.Ne fatiga te.quia nec minis nec blādimētis cogimur cedere.Iu. Decē dierū dabo inducias:quo tādē reſipiſcētes ultro maturetis recōciliari gratiæ noſtræ dignitatis:ſin autē.quod faciendum eſt faciam.ne ultro uobis ludibrio fiam.Pau.Quod facturus eris:hodie perfice.quia nec ad tui ſalutationem : nec ad palatiū: nec ad culturam deorum: nos poteris reuocare Iulia.Abite.diſcedite.que monui perpetrate.Ioanues. Acceptas nō floccifaciamus inducias : ſed fratres cœlo premittamus noſ/q; ieiuniis & obſecratōibus deo interim cōmēdemus.P.Cōſeques ē:Iu. Va/

de Terēciane ſumptis tecū militibus cōpelle Ioānē & paulū deo ioui ſacrifi/
care.ſi autē obſtinato reſtiterint pectore:perimant̃ non palam:ſed nimium
occulte:quia palatini fuere: Te. Impator iulianus cui ſeruio miſit uobis Io/
annes & paule pro ſui clemēcia aureum ſimulacrū iouis cui thura gratis im/
ponere debetis.quod ſi nolueritis capitalē ſentēciā ſubibitis.Io Si iulianus
ſit tuus dominus habeto pacē cū illo:& utere eius gratia: nobis nō eſt alius
niſi dominus noſter ieſus chriſtus. pro cuius amore deſideramus mori. quo
mereamur eternis gaudiis pfrui. Te. Q uid tardatis milites? ſtringite ferrū
& interficite impatoris deorūq; rebelles.interfectos clam in domo ſepelite.
nullūq; ſanguinis ueſtigiū relinquite.Mi.Et quid dicemus rogati?Te.Simu
late quaſi exilio ſint deſtinati.Io.pau. Te chriſte cū patre & ſanctoſpiritu re
gnantē unū deum ſub hoc periculo inuocamus.te moriēdo laudamus. tu ſu
ſcipe animas pro te de lutea habitatiōe eliminatas.Te.Eh heu o chriſticole
quid patit̃ unicus filius meus?Criſt.Stridet dētibus.ſputa iacit.torquet inſa
na lumina.nam plenus eſt demoniis.Te.Ve patri.ubi agitat̃?Chriſt.Ante
ſepulcrū martyrū Ioannis & pauli humi prouoluit̃:ſeq; ipſorū precibus tor
queri fatet̃.Te.Mea culpa. meū facinus. nā meo hortatu:meo iuſſu ipſe in/
fœlix impias manus in ſanctos martyres miſit. Chriſ. Si te hortāte deliquit
te cōpaciēte penas luit.Te. Ego quidē parui iuſſis impiiſſimi impatoris Iu/
liani. Chriſt.Ideo nanq; ipſe diuina pcuſſus eſt ultione. Te. Scio eoq; ma/
gis expaueo: quo nullū hoſtem dei ſeruorū impunitum euaſiſſe meminero.
Chriſt.Recte.Te. Q uid ſi currā?& penitēs ſceleris ſacris ꝓuoluar tumulis
Chriſt. Veniā mereberis ſi tamē baptiſmate mūdaberis.Te.Glorioſi teſtes
chriſti.Ioānes & paule imitamini exēplū mgri eadē iubentis:& orate ꝓ per/
ſecutorū delictis. Eſte compacientes orbati patris anguſtiis:& miſereamini
furientis nati miſeriis.quo ambo tincti fonte baptiſmatis:perſeueremus in fi
de ſancte trinitatis. Chriſt.Parce terēciane lachrimis. & parce anxietati cor/
dis.en filius tuus reſipiſcit.& per martyrū ſuffragia ſanum recepit:Te.Gra/
tias regi æternitatis:qui ſuis militibus tantū preſtitit honoris:ut nō ſolū anīe
gaudent in cœlo:ſed etiā mortua in tumulis oſſa uariis fulgent miraculorum
titulis:in teſtimoniū ſui ſanctitatis. preſtante domino noſtro ieſu chriſto qui
uiuit & regnat.

COMEDIA SECVNDA DVLCICIVS

ARGVMENTVM IN DVLCICIVM.

Aſſio ſanctarũ uirginũ Agapis. Chionie: & Hyrene. q̃s ſub nocturno ſilentio Dulcicius preſes clam adiit: cupiens earũ amplexibus ſaturari. ſed mox ut intrauit: mẽte captus: ollas & ſartagines ꝓ uirginibus amplectẽdo oſculabatᷣ: donec facies & ueſtes horribili nigredine inficiebantᷣ. Deinde Siſinnio comiti iuſſu per puniẽdas uirgines ceſſit. qui etiã miris modis illuſus: tandẽ Agapen & Chioniã cõcremari: & Hyrenẽ iuſſit perfodi.

Dyoclecianus Agapes Chionia Hyrena Dulcicius Milites: Interlocutores. DVLCICIVS.

Arentelæ claritas: ingenuitas. ueſtrũq; ſerenitas pulcritudinis exigit uos: nupciali lege primis ĩ palacio copulari. quod noſtri iuſſio annuerit fieri: ſi chriſtũ negare. noſtriſq; diis ſacrificia uelitis ferre. Aga. Eſto ſecurus curarum. nec te grauet noſtrarũ preparatio nupciarũ. quia nec ad negationẽ cõfitendi noĩs: nec ad corruptionẽ integritatis: ullis rebus cõpelli poterimus. Dyo. Quid ſibi uult iſta: que uos agitat fatuitas? Aga. Quod ſignũ fatuitatis nobis ineſſe deprehẽdis? Dyo. Euidẽs. magnũq;. Aga. In quo. Dyo. In hoc precipue. ꝙ relicta uetuſtæ obſeruãcia religionis: inutilẽ chriſtianæ nouitatẽ ſeqmini ſupſtitionis. Aga. Temere calũniaris ſtatum dei omĩpotẽtis. periculũ. Dyo. Cuius? Aga. Tui. reiq; publice quã gubernas. Dyo. Iſta inſanit. amoueatur. Chi. Mea germana nõ inſanit: ſed tui ſtulticiã iuſte reprehẽdit. Dyocl. Iſta inclemẽcius bachatᷣ. unde noſtris cõſpectibus æque ſubtrahatᷣ & tercia diſcuciatᷣ. Hyre. Terciã rebellẽ: tibiq; penitus cõprobabis renitentẽ. Dyocle Hyrena cũ ſis minor ætate: fito maior dignitate. Hyr. Oſtẽde queſo quo pacto. Dyo. Flecte ceruicẽ diis. & eſto ſororibus exemplũ correctiõis. & cauſa liberatiõis. Hyr. Cõquiniſcãt ydolis: qui uelint incurrere iram celſi tonantis ego quidẽ: caput regali unguẽto delibutũ: nõ dehoneſtabo. pedibus ſimulacrorũ ſubmittẽdo. Dyo. Cultura deorũ nõ adducit dehoneſtatem. ſed precipuũ honorem. Hyr. Et que inhoneſtas turpior? que turpitudo maior: q̃m ſeruos uenerari ut dominos: Dyo. Nõ ſuadeo tibi uenerari ſeruos: ſed dominorum. principũq; deos. Hyr. Nõne is eſt cuiuſuis ſeruus: qui ab artifice precio cõparatᷣ. ut empticius? Dyo. Huius preſumptio uerboſitatis: tollẽda eſt ſuppliciis. Hyr. Hoc optamus. hoc amplectimur. ut ꝓ chriſti amore ſuppliciis laceremur. Dyo. Iſtæ cõtumaces: noſtriſq; decretis cõtraluctantes: cathenis inreciantᷣ. & ad examẽ dulcicii preſulis ſub carcerali ſqualore ſeruentur Dul. Producite milites: ꝑducite quas tenetis in carcere. Mili. Ecce quas uocaſti. Dul. Pape q̃m pulcræ. q̃m uenuſtæ. quã ægregie puellulæ. Mi. Profecto decoræ. Dul. Captus ſum illarũ ſpeciæ. Mi. Credibile. Dul. Exeſtuo illas ad mei amorẽ trahere. Mi. Diffidimus te preualere. Dul. Quare? Mi. quia ſtabiles fide. Dul. Quid ſi ſuadeã blandimẽtis? M. Contẽpnunt. Dul. Quid ſi terreã ſuppliciis? Mi. Paruipendũt. Dul. Et quid fiet? Mi. Precogita. Dulci. Ponite illas in cuſtodiam: in interiorẽ officinæ ædem. In cuius pro aulio mi/

niſtrorū ſeruant̃ uaſa.Mi.Vt quid eo loci?Dulc.Quo a me ſepiuſcule poſ/
ſint uideri.Mi.Vt iubes.Du.Quid agūt captiue:ſub hoc noctis tēpore?Mi
Vacāt hymnis.Du.Accedamus ꝓpius. Mi.Tinnulæ ſonitū uocis a lōge au
dimus. Dulci.Obſeruate pro foribus cum lucernis. ego autē intrabo.& uel
optatis amplexibus me ſaturabo.Mi.Intra.preſtolabimur.Aga. Quid ſtre
pit pre foribus.Hyr.Infœlix dulcicius ingredit̃.Chy.Deus nos tueat̃.Ag.
Amē.Chy.Quid ſibi uult colliſio ollarum:caccaborū:& ſartaginū?Hyr.Lu
ſtrabo.Accedite queſo.ꝑ rimulas ꝑſpicite.Aga.Quid eſt?Hyr.Ecce iſte ſtul
tus:mēte alienatus:eſtimat ſe uti noſtris amplexibus.Aga.Quid facit?Hyr
Nūc ollas molli fouet gremio.nūc ſartagines. & caccabos amplectit̃? micia
libans oſcula.Chy.Ridiculū.Hyr. Nā facies manus:ac ueſtimēta adeo ſor/
dida:adeo coinqnata:ut nigredo que inheſit ſimilitudinē ethiopis exprimat
Aga. Decet ut talis appareat corpore: qualis a dyabolo poſſidet̃ in mente.
Hyr. En parat egredi.intēdamus quid illo egrediēte agant milites pro fori
bus expectātes . Mi. Quis hic egredit̃ demoniacus uel magis ipſe dyabo/
lus?fugiamus.Dul.Milites:quo fugitis?ſtate.expectate:ducite me cū lucer/
nis ad cubile.Mi.Vox ſenioris noſtri.ſed ymago dyaboli . nō ſubſiſtamus.
ſed fugā maturemus.fantaſma uult nos peſſundare.Dul.Ad palaciū ibo.&
quā abiectionē pacior principibus uulgabo. Dul. Hoſtiarii introducite me
in palaciū.quia ad imperatorē habeo ſecretū.Hoſti.Quid hoc uile?ac dete
ſtabile monſtrū?ſciſſiſq; nigellis pāniculis obſitū.pugnis tundamus.de gra
du precipitemus.nec ultra huc detur liber acceſſus.Dul.Ve ue. quid conti/
git?nōne ſplēdidiſſimis ueſtibus indutus : totoq; corpore uideor nitidus.&
quicūq; me aſpicit uelut horribile mōſtrū faſtidit.Ad cōiugem reuertar.quo
ab illa quid erga me actū ſit experiar.En ſolutis crinibus egredit̃ . oīſq; do/
mus lacrimis proſequit̃.Cōiunx.Hey heu mi ſenior dulciti?quid pateris?nō
es ſane mētis?factus es in deriſum chriſticolis.Dulci. Nunc tandē ſencio me
illuſum:illarū maleficiis.Cō.Hoc me uehemēter cōfudit.hoc precipue cōtri/
ſtauit.ꝙ quid paciebaris ignoraſti.Dul. Mando ut laſciuæ preſentent̃ pu/
elle.& abſtractis ueſtibus publice denudent̃. quo uerſa uice qd nr̄a poſſint
ludibria:experiant̃.Mi.Fruſtra ſudamus.inuanū laboramus.ecce ueſtimē/
ta uirgineis corporibus inherēt:uelut coria.ſed & ipſe qui nos ad expoliādū
urgebat preſes: ſtertit ſedēdo.nec ullatenꝰ excitari poteſt a ſomno.Ad impe
ratorē adeamꝰ.ipſiq; rerū quæ gerunt̃ ꝓpalemus.Dyo. Doleo nimiū:quod
preſidem dulciciū audio adeo illuſum. adeo exprobratū . adeo calumniatū
ſed ne uiles mulierculæ iactent ſe impune noſtris diis: deorūq; cultoribus il/
ludere:Siſinniū Comitē dirigā:ad ultionē exercendā.Siſi. O milites ubi ſūt
laſciuæ:que torqueri debēt:puelle.Mi.Affligunt̃ in carcere.Si. Hyrenā re/
ſeruate.& reliquas ꝓducite.Ni.Cur unā excipis?Ri.Parcens infanciæ.forte
facilius cōuertet̃: ſi ſororum preſencia nō terrebit̃.Mi.Ita.præſto ſunt quas
iuſſiſtiSiſin.Prebete aſſenſū agapes & chionia meis cōſiliis.Ag.Si prebebi
mus?Siſin.Ferte libamina diis.Hyr.Vero & æterno patri:eiuſq; coeterno fi
lio:ſanctoq; amborū paraclito: ſacrificiū laudis ſine intermiſſione libamus .
Siſin.Hoc uobis nō ſuadeo:ſed pænis prohibeo.Aga.Non prohibebis.nec

unquã ſacrificabimus demoniis. Siſ. Deponite duriciã cordis. & ſacrificate: ſin autẽ. faciã uos interfectũ iri: iuxta preceptũ imꝑatoris Dyocleciani. Chi. Decet ut in noſtri necem: obtemperes iuſſis tui imperatoris. cuius nos decreta contẽnere noſcis. ſi autẽ parcẽdo morem feceris: æquũ eſt: ut tu interficiaris. Siſ. Nõ tardetis milites: nõ tardetis capere blaſphemas has. & in ignem proicite uiuas. Mili. Inſtemus cõſtruendis rogis. & tradamus illas bachantibus flãmis. quo finẽ demus cõuiciis. Ag. Nõ tibi domine: nõ tibi hæc potẽcia inſolita: ut ignis uim uirtutis ſuæ obliuiſcat᷑: tibi obtẽperando. ſed tedet nos morarũ. ideo rogamus ſolui retinacula aĩarũ. quo extinctis corporibus tecum plaudẽt in æthere noſtri ſpiritus. Mili. O nouũ: o ſtupendũ miraculũ ecce animæ ægreſſæ ſunt corpora & nulla læſionis reperiunt᷑ ueſtigia. ſed nec capilli: nec ueſtimẽta: ab igne ſunt ambuſta quo minus corpora. Si. Proferte hyrenã. Mili. Etiam. Siſin. Pertimeſce hyrena necem ſororũ. & caue perire exemplo earũ. Hyr. Opto exemplũ earũ moriendo ſequi: quo merear cũ his æternaliter lætari. Siſi. Cede. cede meæ ſuaſioni. Hyr. Haud cedam facinus ſuadenti. Siſin. Si nõ ceſſeris: nõ citum tibi preſtabo exitũ. ſed differã & noua indies ſupplicia multiplicabo. Hyr. Quãto acrius torqueor: tanto glorioſius exaltabor. Siſin. Supplicia nõ metuis: admouebo quod horreſces. Hyr. Quicquid irrogabis aduerſi: euadam iuuamine chriſti. Siſin. Faciã te ad lupanar duci. corpuſq; tuũ turpiter coinquinari. Hyr. Melius eſt ut corpus quibuſcumq; iniuriis maculetur: q̃m anima ydolis polluat᷑. Siſin. Si ſocia eris meretricũ: nõ poteris polluta ultra intra contuberniũ cõputari uirginũ. Hyr. Voluptas parit pænã. neceſſitas autem coronã. nec dicit᷑ reatus: niſi quod cõſentit animus: Siſin. Fruſtra parcebã. fruſtra miſerebar huius infanciæ. Mi. Preſciuimus. nullatenus ad deorũ culturã poteſt flecti. nec terrore unq̃m poteſt frangi. Siſin. Nõ ultra parcam. Mili. Rectum. Siſin. Capite illã ſine miſeratiõe: & trahẽtes cum crudelitate ducite ad lupanar ſine honore. Hyr. Nõ perducẽt. Siſin. Quis prohibere poteſt? Hyr. Qui mundũ ſui prouidẽcia regit. Siſ. Probabo. Hyr. Ac cicius libito. Si. Ne terreamini milites: fallacibus hui9 blaſphemæ preſagiis. Mi. Nõ terremur. ſed tuis preceptis parere nitimur. Si. Qui ſunt hy q nos inuadũt? q̃m ſimiles ſunt militibus. quibus hyrenam tradidimus. ipſi ſunt. Cur tã cito reuertimini? quo tẽditis tã anheli? Mi. Teipſum querimus. Siſin. Vbi eſt quam traxiſtis? Mi. In ſupercilio montis. Siſin: Cuius. Mili. Proximi. Siſin. O inſenſati & hebetes. totiuſq; ratiõis incapaces. Mili. Cur cauſaris? cur uoce & uultu nobis minaris? Siſ. Dii uos perdant. Mil. Quid in te cõmiſimus? quã tibi iniuriã fecimus que tua iuſſa trãſgreſſi ſumus? Siſ. Nõne precepi? ut rebellem deorũ. ad turpitudinis locũ traheretis. Mili. Precepiſti. noſq; tuis preceptis operã dedimus implendis. ſed ſupuenere duo ignoti iuuenes: aſſerentes ſe ad hoc ex te miſſos: ut hyrenam ad cacumen mõtis perducerẽt. Siſin. Ignorabã. Mili. Agnoſcimus. Si. Quales fuerũt. Mili. Amictu ſplendidi. uultu admodũ reuerẽdi? Siſin. Num ſequebamĩ illos. Mi. Sequebamur. Si. Quid fecerũt. Mi. A dextra leuaq; hyrene ſe locauerũt. & nos huc direxerũt: quo te exitus rei nõ lateret. Siſi. Reſtat ut aſcenſo equo pergã. & qui fuerint qui nos tam libere illuſerũt ꝑquirã.

Mili.Properemus pariter.Siſin.Hem.ignoro quid agam.peſſundatus ſum maleficiis chriſticolarũ.En monté circũeo.& ſemitã aliquotiens repperiens. nec aſcenſum cõprehédere:nec reditũ queo repetere.Mili. Miris modis om/nes illudimur.nimiaq; laſſitudine fatigamur.& ſi inſanũ caput diucius uiue re ſuſtines:teipſum & nos perdes.Siſin.Quiſquis es meorũ ſtrennue: exten de arcum.iace ſagittã.perfode hanc maleficã.Mili.Decet.Hyr. Infœlix eru beſce.teq; turpiter uictum ingemiſce.quia tenellæ infanciã uirgunculæ abſ/q; armorũ apparatu nequiuiſti ſuperare.Siſi.Quicquid dedecoris accidit le/uius tolero.quia te moriturã haud dubito.Hyr.Hinc mihi q̃mmaxime gau/dendũ.tibi uero dolédũ.quia pro tui ſeueritate malignitatis in tartara dam/naberis:ego autem martyrii palmã:uirginitatiſq; receptura coronã. intrabo æthereũ æterni regis thalamũ.Cui eſt honor & gloria in ſecula.

Finis Dulcicii.

ARGVMENTVM IN CALLIMACHVM.

Reſuſcitatio Druſiane & Callimachi qui eam nõ ſolum uiuam ſed etiã pre triſticia atq; excecatiõe illiciti amoris:in domino mortuã:plus iuſto amauit: unde morſu ſerpentis male periit. Sed precibus ſancti Ioannis apoſtoli una cum druſiana reſuſcitatus in chriſto eſt renatus.

COMEDIA TERCIA CALLIMACHVS

Callimachus Amici Druſiana Andronichus
Sanctus Ioannes Fortunatus Interlocutores.

CALLIMACHVS.

Aucis uos amici uolo. Ami. Vtere quātū libet noſtro colloquio
Cal. Si egre nō accipitis: malo uos interim ſequeſtrari. aliorum a
colloquio. Ami. Quod tibi uideť comodū: nobis eſt ſequendum
Cal. Accedamus in ſecreciora loca. ne aliquis ſupueniēs interrū/
pat dicēda. Ami. Vt libet. Cal. Anxie diuqꝫ grauē ſuſtinui do/
lorē quē veſtro cōſilio releuari poſſe ſpero. Ami. Equū eſt: vt cōmunicata in/
uicem cōpaſſione: paciamur: quicquid vnicuiqꝫ noſtrū vtriuſqꝫ euentu fortu/
næ ingeratˀ. Cal. O vtinā voluiſſetis meā paſſionē cōpaciendo mecū partiri.
Ami. Enuclea quid paciaris. & ſi res exigit cōpaciemur. ſin autē animū tuū
a nequā intentōe reuocare nitemur. Cal. Amo. Ami. Quid? Cal. Rem pulcrā
rem venuſtā. Ami. Nec in ſolo. nec in omni. ideo atomū: quod amas: per hoc
nequimus intelligere. Cal. Mulierē. Ami. Cum mulierē dixeris: omēs cōpre/
hendis. Cal. Nō omēs æqualiter ſed vnā ſpecialiter. Am. Quod de ſubiecto
diciť: non niſi de ſubiecto aliquo cognoſciť. vnde ſi velis nos enarithmū ag/
noſcere dic primū vſyā. Cal. Druſianā. Ami. Andronici huius principis cō/
iugem? Cal. Ipſam. Ami. Erras ſocie: eſt lota baptiſmate. Cal. Inde nō curo ſi
ipſam ad mei amorē attrahere potero. Ami. Nō poteris. Cal. Cur diffiditis?
Ami. Quia rem difficilem petis. Cal. Num ego primus: huiuſmodi rem pe/
to. & nō multorū ad audendū ꝓuocatus ſum exēplo. Ami. Intende frater: ea
ipſa q̄m ardes: ſancti Iohannis apoſtoli doctrinā ſecuta. totā ſe deuouit deo.
intantū ut nec ad thorū andronici chriſtianiſſimi uiri. iam dudū potuit reuo
cari. quo minus tuæ cōſenciet uanitati. Cal. Queſiui a uobis cōſolationē. ſed
incutitis mihi deſperationē. Ami. Qui ſimulat: fallit. & qui profert adulatio/
nem: uendit ueritatē. Cal. Quia mihi ueſtrū auxiliū ſubtrahitis: ipſam adibo
eiuſqꝫ animo mei amorē blādimētis pſuadebo. Ami. Haud pſuadebis. Cal.
Quippe uetar fatis. Ami. Experiemur. Cal. Sermo meus ad te druſiana: pre
cordialis amor. Dru. Quid mecū uelis Callimache ſermonibus agere uehe/
mēter admiror. Cal. Miraris? Dru. Satis. Cal. Primū de amore. Druſi. Quid
de amore? Cal. Id ſcilic&. ꝙ te pre oībus diligo. Dr. Quæ uis cōſanguinitatis
quæ ue legalis cōditio inſtitutiōis cōpellit te ad mei amorē? Cal. Tui pulcritu
do. Dru. Mea pulcritudo? Cal. Immo. Dru. Quid ad te? Cal. Prochdolor ha/
ctenus parū. ſed ſpero quod attineat poſtmodū. Dr. Diſcede diſcede leno ne
fande. cōfundor enī diucius tecū uerba miſcere: quē ſencio plænū dyabolica
deceptiōe. Cal. Mea druſiana ne repellas: te amantē tuoqꝫ amori cordetenus
inherentē. ſed impende amori uicem. Druſi. Lenocinia tua paruipēdo. tuiqꝫ
laſciuiā faſtidio. ſed teipſum penitus ſperno. Cal. Adhuc nō repperi occaſio
nem iraſcēdi: quia quid mea in te agat dilectio forte erubeſcis fateri. Druſi.
Nihil aliud niſi indignationem. Callimachus. Credo te hanc ſentenciam mu
tatū ire. Dru. Nō mutabo procerto. Cal. Forte. Dru. O inſenſate & amēs cur
falleris? cur te uacua ſpe illudis? quo pacto? qua demēcia reris me tuæ cede/
re nugacitati. quæ per multū tp̄is a legalis thoro uiri me abſtinui. Cal. Proch

deū atq; hominū fidē.ſi nō cōſenſeris nō quieſcā: nō deſiſtā. donec te captio ſis circūueniā inſidiis. Dru. Eh heu domine ieſu chriſte quid prodeſt caſtita/ tis profeſſionē ſubiiſſe. cū is amens mea deceptus eſt ſpecie. intēde domine mei timorē: intende quē pacior dolorē. quid mihi: quid agendū ſit ignoro. Si prodidero: ciuilis p me fiet diſcordia. ſi celauero: inſidiis dyabolicis ſine te re fragari nequeo. iube me in te chriſte ocius mori: ne fiam in ruinā delicato iu/ ueni. And. Ve mihi infortunato ex improuiſo mortua eſt druſiana curro ſan ctūq; Ioannē aduoco. Ioan. Cur nimiū cōtriſtaris andronice? cur fluunt lacri/ mæ? An. Heu heu domīe. tedeo uitæ propriæ. Io. Quid pateris? And. Dru/ ſiana tui aſſecla. Io. Eſt ne hominē exuta? An. Hem eſt. Io. Multū diſcōuenit ut p his fundant̄ lacrimæ: quorū anīas credimus letari in requīe. And. Non dubitē licet. quin ut aſſeris anīa æternaliter letet̄. corpuſq; quādoq; incorru/ ptū reſuſcitet̄. hoc tamē me uehementer exurit: q̄ ipſa me preſente mortē ut adueniret optādo inuitauit. Io. Agnoſtin cauſam? An. Agnoui tibiq; enucle/ am. ſi quādo ex triſticia hac cōualeſcā. Io. Accedamus exequiaſq; diligenter celebremus. An. Marmoreū in ꝓximo ſepulcrū habet̄ in quod funus pona tur. ſeruādiq; cura ſepulcri fortunato noſtro relinquat̄ procuratori. Io. Decet ut tumulet̄ honorifice. deus letificet animā ī requie. Cal. Quid fiet fortuna/ te? quia nec morte druſianæ reuocari poſſum ab amore. For. Miſerabile. Cal Pereo niſi me adiuuet tua induſtria. For. In quo poſſum adiuuare? Cal. In eo ut uel mortuā me facias uidere. Fort. Corpus adhuc integrū manet: ut reor: quia nō languore exeſum ſed leui (ut expiebare) febre eſt ſolutū. Cal. O me fœlicē. ſi nunq̄m experirer. For. Si placabis muneribus dedam illud tuis uſi/ bus. Ca. Que in preſenti ad man⁹ habeo interim accipe: nec diffidas te mul to maiora accepturū fore. For. Eamus cito. Cal. In me nō erit mora. For. Ecce corpus nec facies cadaueroſa. nec mēbra ſunt tabida. utere ut libet. Calli. O druſiana druſiana. quo affectu cordis te colui. qua ſinceritate dilectiōis te uiſ ſceratenus amplexatus fui. & tu ſemp abieciſti. meis uotis cōtradixiſti. nunc in mea ſitū eſt poteſtate quātiſlibet iniuriis te uelim laceſſere. For. At at hor/ ribilis ſerpens inuadit nos. Cal. Ei mihi fortunate cur me decepiſti? cur dete/ ſtabile ſcelus pſuaſiſti. en tu morieris ſerpētis vulnere. & ego cōmorior pre ti more. Ioā. Accedamus Andronice ad tumulū druſianæ quo animā chriſto cō mēdemus prece. And. Hoc decet tui ſanctitatē ut nō obliuiſcaris in te confi/ dentē. Io. Ecce inuiſibilis deus nobis apparet uiſibilis: in pulcerrimi ſimilitu dine iuuenis. An. Expaueo. Io. Domine ieſu cur iuxta id loci dignatus es ſer uis tuis manifeſtari? De⁹. Propter druſianā. eiuſq; qui iuxta ſepulcrū illius ia cet reſuſcitationē apparui. quia nomen meum in his debet gloriari. An. Quā ſubito receptus eſt cœlo. Io. Ideo cauſam penitus nō intelligo. And. Mature mus greſſum. forte experieris in peruētione quod aſſeris te minus intellige/ re. Io. In noīe chriſti quid eſt hoc quod uideo miraculi? Ecce aperto ſepulcro corpus druſianæ foras eſt abiectū iuxta quod iacēt duo cadauera amplexu ſerpētis circūflexa. An. Cōiecto quid ſignificet. is ipſe Callimachus Druſia/ nam dū uiueret illicite amauit. quod illa egreferēs. in febrem pre triſticia in/ cidit. & mortē ut adueniret īuitauit. Ioan. Hoc amor caſtitatis coegit. And.

Poſt cuius occaſum hic amens infœlicis languorē amoris.& negati tediū cō/
glomerans ſceleris.tabeſcebat animo.eoq; magis deſiderio eſtuabat.Io.Mi
ſerabile.An.Nō ambigo quin hūc improbū ſeruū mercede conduceret.quo
illi patrādi occaſionē facinoris preberet Io.O nefas incōparabile.An. Ideo
ambo vt video morte ſunt cōſumpti.ne effectū adminiſtrarēt ſceleri.Io.Nec
iniuria.An.In hoc tamen illud eſt uel maxime admirandū:cur huius q pra/
uum voluit reſuſcitatio:magis q̄m eius qui cōſenſit:diuina ſit voce prenūcia
ta.niſi quia forte hic carnali deceptus delectatiōe:deliquit ignorācia.iſte au
tem ſola malicia.Ioan. Quāta ſupernus arbiter diſtrictione cunctorū facta
examinat. q̄mq; æqua lance ſingulorū merita penſat.id nō obuiū nec cuiq̄m
explicabile fore poteſt.quia diuini ſubtilitas iudicii lōge preterit humani ſa
gacitatē ingenii.An.Ideo admirādo defecimus.quia rerū quæ gerūt̄ cauſas
docte internoſcere nequiuimus.Io.Euētus poſt facta:docet pſepe rerum di/
ſcrimina.An.Verū age iam beate Ioannes quod acturus es.fac vt reſuſcitet̄
callimachus.quo ſoluat̄ huiuſmodi ambiguitatis nodus. Io. Reor prius in/
uocato chriſti nomīe anguē perturbandū.Poſt vero callimachū reſuſcitandū
An.Recte reris.ne vltra ledat̄ morſu ſerpētis.Io.Diſcede ab hoc crudelis be
ſtia.quia ſeruiturus eſt chriſto:An.Licet irrationale ſit animal.haud ſurda ta
men aure quod iuſſiſti obaudiuit.Io.Nō mea ſed chriſti virtute paruit. An.
Ideo cicius dicto euanuit.Io.Deus incircūſcriptus & incōprehenſibilis.ſim/
plex & ineſtimabilis:qui ſolus es id quod es:qui diuerſa duo ſocians:ex hoc
& hoc hominē fingis:eadēq; diſſocians vnū quod cōſtabat reſoluis. Iube vt
reducto halitu diſiūctaq; cōpagine rurſus cōliminata callimachus reſurgat:
plen9 vt fuit hō.quo ab oīb9 magnificeris.q ſolus mirāda oparis. An.Amē
Ecce vitales auras carpit.ſed pre ſtupore adhuc quieſcit.Io. Callimache ſur/
ge in chriſti noīe.& vtcunq; ſe res habeat cōfitere .quantiſlibet obnoxius ſis
uiciis ꝓferas.ne nos in modico lateat veritas.Cal. Negare nequeo quin pa/
trandi cauſa facinoris acceſſerim.quia infœlici languore tabeſcebā. nec illici
ti æſtum amoris cōpeſcere poterā.Io.Quæ demēcia: que inſania te decepit:
vt caſtis preſumeres fragmētis alicuius iniuriā cōferre dehoneſtatis.Cal.Pro
pria ſtulticia.huiuſq; fortunati fraudulēta deceptio.Io.Num triplici infortu
nio adeo infœlix effectus es.vt nefas quod voluiſti pficere poſſes:Cal: Nul
latenus licet nō defuiſſet velle poſſibilitas:tamen omīno defuit poſſe. Ioan.
Quo pacto impediebaris:Cal.Vt primū diſtracto tegmine couiciis tempta
ui laceſſere corpus exanime: iſte fortunatus qui fomes mali & incētor extitit
ſerpētinis pfuſus uenenis periit.An.O factū bene.Cal.Mihi autē apparu/
it iuuenis aſpectu terribilis:qui detectū corpus honorifice texit.ex cuius flā
mea facie candētes in buſtū ſcintille tranſiliebāt.quarū vna reſiliens mihi in
faciem ferebat̄.ſimulq; vox facta eſt dicēs:Callimache morere vt viuas. his
dictis expiraui.Io.Opus cœleſtis gratiæ quæ nō delectat̄ in impiorū perdi
tione. Calli.Audiſti miſeriā meæ perditionis:noli elongare medelā tuæ mi/
ſerationis.Io.Nō elongabo.Cal.Nam nimiū cōfundor.cordetenus cōtriſtor
anxior.gemo.doleo.ſup graui impietate mea.Io. Nec immerito. qppe gra/
ue delictū haud leue pœnitudinis expectat remediū.Cal. O vtinā reſerarēt̄

ſecreta meorũ viſcerũ latibula: quo interim amaritudinẽ quã pacior doloris pſpiceres. & dolenti cõdoleres. Ioan. Cõgaudeo huiuſmodi dolori. quia ſencio te ſalubriter cõtriſtari. Cal. Tedet me prioris vitæ: tedet delectatiõis iniquæ. Io. Nec iniuria. Cal. Pœnitet que deliqui. Ioã. Et merito. Cal. Diſplicet omne quod feci intãtũ vt nullus amor: nulla voluptas ſit viuẽdi: niſi renatus in chriſto merear in melius trãſmutari. Io. Nõ dubito quin ſuperna gratia in te appareat. Cal. Ideo ne moreris. ne pigriteris laſſum erigere. merentẽ cõſolatiõibus attollere. quo tuo monitu: tuo magiſterio: a gentili in chriſtianũ: a nugace: in caſtũ transmutatus virũ: tuoq; ducatu ſemitã arripiens veritatis: viuam iuxta diuinæ preconiũ promiſſiõis. Io. Benedicta ſit vnica progenies diuinitatis: idemq; particeps noſtræ fragilitatis. qui te fili callimache parcẽdo occidit & occidẽdo viuificauit. quo ſuũ plaſma mortis ſpecie: ab interitu liberaret animæ. An. Res inſolita omĩq; admiratõe digna. Io. O chriſte mũdi redemptio. & peccatorũ propiciatio. qualibus laudũ preconiis te talem celebrem ignoro. expauceo tui benignã clemenciã & clementẽ pacĩetiam. qui peccãtes nunc paterno more tolerãdo blãdiris. nũc iuſta ſeueritate caſtigãdo ad penitẽciã cogis. An. Laus ei9 diuinæ pietati. Io. Quis auderet credere? qſue preſumeret ſperare vt hunc quẽ criminoſis intentũ uiciis mors inuenit & inuentũ abſtulit tui miſeratio ad vitã excitare. ad veniã dignaret̃ reparare? ſit nomen tuũ ſanctũ in ſecula benedictũ: q ſolus facis ſtupẽda mirabilia. An. Eia ſancte Ioannes & me conſolari ne tardes. Nam cõiugalis amor druſiane meã haud patit̃ mentem cõſiſtere niſi & ipſam quãtocius videã reſurrectum ire. Ioan. Druſiana reſuſcitet te dominus ieſus chriſtus. Druſi. Laus & honor tibi chriſte. qui me feciſti reuiuiſcere. Cal. Soſpitatis auctori grates. q te mea druſiana reſurgere dedit ĩ leticĩa que graui cũ triſticia die fũgebaris extrema. Dru. Decet tui ſanctitatẽ venerãde pater Ioannes. vt reſuſcitato Callimacho qui me illicite amauit. & hunc reſuſcites qui mei proditor funeris extitit. Cal. Ne dignũ ducas chriſti apoſtole hũc proditorẽ hunc malefactorẽ a vinculis mortis abſoluere. qui me decepit. me ſeduxit. meq; ad audendũ horribile facinus prouocauit. Ioan. Nõ debes illi inuidere gratiã diuinæ clemẽciæ. Cal. Nõ enim eſt dignus reſurrectiõe qui auctor extitit pditionis alienæ. Io. Lex noſtræ religionis docet vt homo homini dimittat: ſi ipſe a deo dimitti ambiat An. Iuſtum. Ioan. Quãdo etiã dei vnigenitus idemq; virginis primogenitus qui ſolus innocẽs. ſolus immaculatus. ſolus ſine veterni ſorde delicti in mundum venit: omẽs ſub graui onere peccati depreſſos inuenit. An. Verum. Io. Scilicet nullũ iuſtum. nullũ miſericordia inueniret dignũ. nemĩnẽ tamẽ ſpreuit. nemĩnẽ ſuæ gracia pietatis priuauit. ſed ſeipſum tradidit. ſuiq; dilectam animã pro omibus poſuit. An. Si innocẽs nõ occideret̃: nemo iuſte liberaret̃ Ioan. Ideo in hominũ nõ delectat̃ perditiõe. quos ſuo emptos meminit precioſo ſanguine. An. Gratias illi. Ioã. Vnde aliis dei gratiã nõ debemus inuidere. q̃m ex nullis precedẽtibus meritis in nobis gaudemus habũdare. Cal. Terruiſti me monitu. Io. Ne autẽ tuis videar reniti votis. nõ ſuſcitet̃ per me: ſed per druſianã quia ad hoc implendũ a deo accepit gratiam. Dru. Diuina ſubſtãcia quæ vere & ſingulariter es ſine materia forma. quæ hominẽ ad tui

ymaginẽ plaſmaſti: & plaſmato ſpiraculũ vitæ inſpiraſti: iube materiale cor/
pus fortunati reducto calore in viuentẽ animã iterũ reformari. quo trina nr̃i
reſuſcitatio tibi in laudẽ vertat̃ trinitas venerãda. Io. Amen. Dru. Fxpgiſcere
fortunate & iuſſu chriſti retinacula mortis diſrũpe. For. Quis me apprehen
ſa manu erexit? quis vocẽ vt reſurgerẽ dedit? Io. Druſiana. For. Num me ſuſci
tauit druſiana? Io. Ipſa. For. Nõne ante aliquot dies improuiſa morte fuerat
cõſumpta. Ioã. At viuit in chriſto. For. Et cur manet callimachus graui uultu
modeſtus? nec pfurit ſolito more in amore druſianæ. Io. Quia a nequã inten
tione trãſmutatus: vere eſt chriſti diſcipulus. For. Non. Io. Eciam. For. Si vt
aſſeris me druſiana ſuſcitauit: & Callimachus chriſto credidit: uitã repudio.
mortẽq; ſponte eligo: quia malo nõ eſſe. q̃m in his tantã habundãter virtutũ
gratiã ſentiſcere. Io. O admirãda dyaboli inuidia. o malicia ſerpẽtis antiqui
qui & prothoplaſtis mortem ꝓpinauit. & ſup iuſtorũ gloria ſemp gemit. iſte
infœliciſſimus fortunatus: dyabolicæ amaritudinis felle pleniſſimus: cõpa/
rat̃ malæ arbori amaros fructus faciẽti vnde exciſus a collegio iuſtorũ & ab
iectus a cõſortio timentiũ deũ: mittat̃ in æterni ignẽ ſupplicii. cruciãdus ſine
alicuius intermixtione refrigerii. An. Ecce turgeſcẽtibus ſerpẽtinis morſibus
ad occaſum rurſus uergit̃ & cicius dicto moriet̃. Ioã. Moriat̃ ſitq; incola ge
henne qui propter alieni inuidiã profectus recuſauit viuere. And. Terribile.
Ioan. Nihil terribilius inuido: nihil ſceleſtius ſupbo. An. Vterq; miſerabilis
Io. Vna eadẽq; pſona vtroq; ſp laborat vicio quia neutrũ ſine altero. An. Ex
pone enucleacius. Ioan. Nã qui ſuperbit inuidet: & qui inuidet ſupbit: quia
mens inuida dum alienã laudẽ nec patit̃ audire: & in ſui cõparatiõe pfectiõ
res ambit vileſcere: dedignat̃ ſubiici dignioribus & ſuperbe conat̃ preferri
cõparibus. An. Patet. Io. Vnde iſte miſerrimus vulnerabat̃ mẽte. quia ſe his
inferiorẽ eſtimare nõ ſuſtinuit. in quis ampliorẽ dei gratiã lucere nõ neſciuit.
And. Nũc tandẽ intelligo. ꝙ inter ſurgẽtes minime eſt cõputatus. quia ocius
erat moriturus. Ioan. Dignus eſt enĩ vtraq; morte: quia & cõmendatũ funus
afficiebat iniuria. & reſurgẽtes iniuſto inſectabat̃ odio. An. Infœlix eſt mor/
tuus. Io. Recedamus ſuũq; dyabolo filiũ relinquamus. nos autẽ diem iſtũ &
pro mirãda callimachi mutatiõe & pro vtriuſq; reſuſcitatiõe: cum leticia aga
mus. gr̃as ferentes deo. æquo iudici. ſecretorũq; diſcretiſſimo cognitori. qui
ſolus om̃ia ſubtiliter examinãs. om̃ia recte diſponẽs. vnũquẽq; iuxta quod
dignũ prenoſcit præmiis ſuppliciiſue aptabit ipſi ſoli honor virtus fortitudo
& victoria laus & iubilatio per infinita ſeculorũ ſecula. Amen.

ARGVMENTVM IN ABRAHAM.

Lapſus & cõuerſio Mariæ neptis Abrahæ heremicolæ quæ vbi. xx. ãnos ſo
litariã uitã ægit corrupta uirginitate ſeculũ repeciit. & cõtubernio meretricũ
admiſceri nõ metuit: ſed poſt bienniũ prefati abrahe monitis: illã ſub amato
ris ſpecie querẽtis reducta: larga effuſione lacrimarũ. cõtinuaq; exercitatõne
ieiuniorũ uigiliarũ atq; orõnũ p uicenos annos emũdauit maculas criminũ.

COM QVARTA ABRAHAM ET MARIA

Abraham Effrem Maria Interlocutores. ABRAHAM.
Vne frater & coheremita Effrem cōmodū ducis meæ adhuc cōfa
bulationi uacare? an quoaduſq; diuinas expleas laudes me uis
preſtolari? Ef. Noſtrorū cōfabulatio eius debet eſſe laudatio q
ſe cōgregatis in ſuo noīe mediū ſpopōdit intereſſe. Abra. Nihil
aliud locuturus acceſſi: niſi ꝗ diuinæ uoluntati non neſcio como
dari. Ef. Quare nec ad momētū quidē me ſubtraho ſed tuo affectui totū de
do: Ab. Quiddā agendū mihi exeſtuat mente. in quo tuum uelle meis uotis
exopto reſpōdere. Ef. Si unū cor unaq; aīa iubet̃ eſſe idem uelle idem cogi
mur nolle. Ab. Eſt mihi neptis tenella. vtriuſq; parētis ſolamine deſtituta. in
quā pro cōpaſſiōe orbitatis nimio affectu ducor. cuiuſq; cauſa cōtinua ſollici
tudine fatigor. Ef. Et quid tibi triūphator ſeculi. cū curis mūdi. Abra. Id ſcili
cet curo ne immēſa eius ſerenitas pulcritudinis. alicuius obfuſcet̃ ſorde coin
quinatiōis. Ef. Huiuſmōī cura nō ē vituperāda. Ab. Spero. Ef. Cuius ē æta
tis? Ab. Si vnius rotatus menſurā apponeret̃ duas olimpiades vitali aura
ueſceret̃. Ef. Immatura pupilla: Ab. Ideo nō deeſt mihi cura. Ef. Vbi degit?
Ab. In meis māſiunculis. Nā rogatu ꝓpinquorū nutriendā eam ſuſcepi. ſed
eius gazas paupibus erogare decreui. Ef. Deſpectio tpaliū cōdecet animū
cœlo intētū. Ab. Exeſtuo mēte geſtiēs illā chriſto deſpōſare eiuſq; tyrocinio
mancipatū ire. Ef. Laudabile. Ab. Cogor noīe. Ef. Quid uocat̃? Abr. Maria
Eff. Ita eſt. tanti excellenciā noīs decet ſtemma uirginitatis. Ab. Non diffido
quin ſi nr̄is ſuauiter hortamētis ꝓuocet̃ ad cedendū facilis experiat̃. Ef. Ac
cedamus eiuſq; cogitatiōi celibis ſecuritatē uitæ inſtillemus. Ab. O adopti
ua filia. o meæ ps aīæ maria. cede meis paternis monitōibus: meiq; cōparis
effrem ſaluberrimis inſtitutiōibus. enitere: vt auctricē virginitatis quā equi
uoco eqparas noīe imiteris & caſtitate. Ef. Multū diſcōuenit filia ut que cum
dei genitrice maria p myſteriū noīs preemines in axe inter ſydera nūq̄m ca
ſura. inferior meritis in terre volutes infimis. Ma Myſteriū noīs ignoro. vn
de quid circuitiōe uerborū ſignifices haud intelligo. Effr. Maria interpretat̃
ſtella maris circa quā videlic& fert̃ mūdus: & vocat̃ populus: Ma. Cur ma
ris ſtella dicit̃? Eff. Quia nunq̄m occidit: ſed nauigātibus recti ſemitā itine
ris dirigit. Ma. Et q poſſet fieri. vt ego tātilla ex lutea materia cōfecta eo at
tingerē meritis: quo myſteriū rutilat noīs. Ef. Illibata corpis integritate. pu
raq; mētis ſanctitate. Ma: Grandis eſt honoris: hominē æquari aſtrorum ra
diis. Ef. Nā ſi incorrupta & virgo pmanebis: angelis dei fies æqualis. quibꝰ
tādē ſtipata graui corpis onere abiecto ptrāſiēs aera ſupgradieris æthera zo
diacū pcurres circulū nec ſubſiſtēdo tpabis greſſū donec āplexaris āplexibꝰ
filii uirgīs ī lucifluo thalamo ſui genitricis. Ma. Qui hec puipēdet aīnū ui
uit unde preſencia deſpicio memetipſā denego: quo merear aſcribi gaudiis
tāte fœlicitatis. Ef. Ecce nāciſcimur in pectore infantili ſenilis maturitatē in
genii. Ab. Gr̄a dei ē id quod ē? Ef. Negari neqt. Ab. Sed lic& dei gr̄a ſit illu
ſtrata: ībecillē tamē ætatē ſuo vti nō pdeſt arbitrio. Ef. ver. A. Ideo faciā illi
exiguā ab ītroitu cellulā: meis māſiūculis cōtiguā: p cuiꝰ feneſtrā pſalteriū
ceteraſq; diuinæ legis paginas illā crebrius viſitando inſtruā. Effr. Cōuenit.
Mar. Tuo pater effrem interuētui me cōmitto. Ef. Cœleſtis ſpōſus cuius affe

ctu in tenella ætate inheſiſti.tueat̃ te filia ab omni fraude dyaboli.Abr.Fra ter effrem ſi quid mihi utriuſq; caſu fortunæ ingerit̃.te primũ adeo te ſolum cõſulo.unde ne ſis aduerſus querimoniæ quã proſequor.ſed fer opem dolori quẽ pacior.Ef.Abrahã abrahã quid pateris?cur plus licito cõtriſtaris? nun/ q̃m fuit fas heremicolæ conturbari ſeculariũ more.Ab.Incõparabilis luctus mihi cõtigit.intollerabilis dolor me afficit.Ef.Ne fatiga me lõga uerborum circuitione.ſed quid paciaris expone.Ab.Maria mis optiua filia.quã ꝑ bis bina luſtra ſũma diligẽcia nutriui:ſũma ſolercia inſtruxi.Ef.Quid illa?Ab. Ei mihi periit.Ef.Qualiter?Abr.Miſerabiliter.Deinde euaſit latẽter.Effrẽ: Quibus inſidiis circũuenit eam fraus antiqui ſerpẽtis?Abra.Per illicitũ cu/ iuſdã ſimulatoris affectũ:qui monachico adueniẽs habitu.ſimulata eam uiſi tatione frequẽtabat.donec indocile iuuenilis ingeniũ pectoris:ad ſui amorẽ inflexit.adeo ut per feneſtrã ad patrandũ facinus exiliret.Ef.Cõtremiſco au ditu.Abr.At ubi ipſa infœlix ſe corruptã ſenſit:pectus pulſauit.faciẽ manu lacerauit.ueſtes ſcidit.capillos eruit.uoces in altũ eiulando dedit.Ef.Nec in iuria.huiuſmodi nanq; ruina toto lacrimarũ fonte eſt lugẽda.Abr.Lamenta bat̃ nãq; ſe quod fuerat nõ eſſe.Effr.Ve illi miſeræ.Abr.Lugebat ſe nr̃is cõ traria monitis ægiſſe.Ef.Ac ualde.Abr.Defleuit ſe uigiliarũ:orationũ:ieiu niiq; ſudores euacuaſſe.Ef.Si in tali cõpunctiõe pſeueraret ſalua fieret.Ab. Haud pſeuerauit ſed peiora prioribus appoſuit.Ef.Viſceratenus cõturbor. totiſq; mẽbris reſoluor.Ab.Poſtq̃m enim his celamẽtis ſe puniuit:nimietate uicta doloris:præceps ferebat̃ in foueã deſperatiõis.Eff.Eh heu q̃m grauis perditio.Ab.Et quia ueniã deſperauit poſſe mereri:ſæculũ repetere:uanita tiq; elegit deſeruire.Ef.Hem par uictoria:ſpiritalibus in ſorte heremitaꝝ ne quiciis:antea fuit inſolita.Ab.Sed nũc demonũ ſumus preda.Ef.Mirũ q fi/ eri poſſet?ut te ignorãte euaderet.Ab.Interim fueram mente cõſternatus ex oſtẽſæ uiſiõis terrore quaſi mens nõ fuiſſet leua.mihi prefigurabat̃ eius ru ina?Ef.Vellẽ modũ uiſiõis audire.Ab.Putabã me ante fores cellulæ ſtetiſſe & ecce draco miræ magnitudinis.nimiiq; fetoris rapido impetu adueniens: candidulã ſecus me columbã repperiẽs.cepit.deuorauit.ſubitoq; nõ cõparu it.Ff.Euidẽs uiſio.Abr.At ego ubi expgiſcẽs mẽte que uidebã tractaui.ue rebar aliquã eccleſiæ iminere pſecutionẽ.quæ fideles quoſdã attraheret in er rorẽ.Ef.Verẽdũ erat.Ab.Vnde ꝓſtrat9 ĩ orõnẽ precognitori futurorũ ſuppli caui.ut mihi detegeret ſolutionẽ ſomnii.Ff.Recte ægiſti.Abr.Tercia demũ nocte cũ laſſa ſopori mẽbra dediſſem.putabã eundẽ draconẽ meis ueſtigiis diſruptũ:uolutaſſe.ipſamq; columbã abſq; leſiõe emicuiſſe.Ff.Letificor au ditu.nec ambigo quin tua quãdoq; ad te reuertat̃ maria.Ab.Poſtq̃m euigi/ lãs huius ſolamine uiſionis:temperabã triſticiã prioris.mentem recepi ut re miniſcerer alũne.illud quoq; ſi ſine triſticia memini quod ipſam in duorum interuallo dierum diuinæ innitentem laudi ſolito non ſenſi.Effrem.Sero me minſti.Abraham.Fateor.acceſſi.manu feneſtrã pulſaui filiam ſepius nomi/ nando uocaui.Effrem.Ah fruſtra uocaſti.Abrahã.Hoc adhuc nõ ſenſi.ſed cur negligẽter ĩ diuinis ageret rogaui ſed nec leuis tinnitũ reſpõſi recepi.Ef Et qd tũc feciſti?Ab.ubi abeſſe quã querebã deprehẽdi uiſcera diſcuciebãt̃.

timore:mēbra cōtremuerūt pauore.Effr. Nec mirū certe & ego id ipſum nūc pacior audiendo.Abr.Deinde flebilibus ſonis auras pollui . rogitans quis lupus meā agnam raperet.quis latro meam filiam captiuaret?Effr.Iure con/ queſtus fuiſti eius perditionē quā nutriuiſti.Ab.Tādē acceſſerūt q ueritatē ſciētes rē ſeſe ita ut tibi nūc expoſui hr̄e. ipſamq; uanitati dixerūt deſeruire Effr.Vbi morat̄.Abr.Ignorat̄.Eff.Quid fiet?Abr.Eſt mihi fidelis amicus: qui ciuitates uillaſq; pagrans:nō quieſcet donec quæ illā terra ſuſceperit ag/ noſcet.Effr.Quid ſi experiet̄?Abra. Habitū mutabo.ipſamq; ſub amatoris ſpecie adibo.ſi forte meo monitu poſt graue naufragiū reuertāt̄ ad priſtinæ quietis portū.Eff.Etiā quid fiet ſi carniū eſus:uiniq; hauſtus apponet̄?Ab. Haud abrogabo ne agnoſcar.Eff.Recta prorſus laudabiliq; diſcretiōe ute/ ris.ſi arctioris frena obſeruācie aliquātiſper laxabis:quo errātē chriſto lucre ris.Abr.Eo magis ad audendū incitor: quo te mihi in hac cōcordari re expe rior.Eff.Qui clancula cordiū cognoſcit:qua intentiōe unaquæq; res geratur intelligit. nec in diſcretiſſimo eius examie reus preuaricationis habet̄ . q a ſtrictioris rigore cōuerſatiōis ad tēpus deſcēdēdo imbecillioribus aſſimula ri nō reſpuit.quo efficacius animā reuocet que errauit.Abr.Tuū eſt interim me precibus adiuuare:ne impediar dyabolica fraude.Eff.Ipſum ſummū bo nū ſine quo nihil fit boni.faciat tuū uelle ī bono cōſūmari.Ab. Num ille eſt meus amicus? quē ante hoc bienniū ꝑ inquiſitu direxi mariæ.ipſe eſt. Ami. Aue uenerādē pater.Ab.Aue affabilis amice diu te ſuſtinui. ſed nūc adueni re deſpaui.Ami.Ideo morā feci quia te ambigua re ſollicitare nō preſūpſi at ubi ueritatē inueſtigaui:reditū maturaui.Abra.Vidiſtin mariā?Ami.Vidi. Ab.Vbi?Ami.Qua dictu miſerabile. Abr. Dic obſecro.Ami. In domo cu/ iuſdā lenonis habitationē elegit q tenello amore illā colit.nec fruſtra. nā omi die nō modica illi pecunia ab eius amatoribus adducit̄.Ab.A mariæ ama/ torib9?Am:Ab ipſis.Ab.Qui ſūt eius amatores? Am. ꝑplures.Ab.Ei mihi O bone ieſu qd hoc mōſtri ē? quod hāc quā tibi ſpōſā nutriui alienos amato res audio ſeq?Am.Hoc meretricibus antiqtus fuit in more ut alieno delecta rent̄ amore. Ab.Affer mihi ſonipedē delicatū et militarē habitū:quo depoſi to tegmine religionis ipām adeā ſub ſpē amatoris.Ami.Ecce oīa.Abr.Obſe cro affer & pileū:quo coronā uelem capitis .Ami . Hoc maxime opus eſt ne agnoſcaris .Ab:Quid ſi unū ſolidū (quē habeo) mecū afferā?quo ſtabulario ꝑ mercede tribuā.Am.Aliter ad colloquiū marie nō potes ꝑuenire.Ab. Sal ue bone ſtabulari.St. Quis loquit̄?hoſpes ſalue.Abr. Eſt ne apud te locus uiatori ad ꝑnoctādū aptus.Sta.Eſt plane nr̄a hoſpiciola nulli ſūt neganda. Ab .Laudabile .St.Intra ut tibi preparet̄ cena.Abr.Magna tibi ꝑ hilari ſu ſceptiōe debeo:ſed adhuc maiora a te expeto.St.Que uoles. ut cōceſſurū eſ flagita . Abr . Accipe uile munus quod defero & fac ut ꝑpulcra quā tecū ob ſeruari experiebar puella nr̄o interſit cōuiuio.Sta.Cur illā deſideras uidere? Ab .Quia nimiū delector in eius agnitōe cuius pulcritudinē a pluribus lau dari audiebā ſepiſſime. St.Quiſqs laudator eius forme extitit nihil fefellit. Nā prenitet uenuſta uultu pre ceteris mulieribus .Ab.Ideo ardeo ī ei9amo re?Stab.Miror te in decrepita ſenectute iuuēculæ mulieris amorem ſpirare

Abra. Percerte nullius alius rei cauſa acceſſi: niſi eā uidēdi. Sta. Procede maria tuiq; pulcritudinē nr̄o neophito oſtēde. Ma. Ecce uenio. Abr. Quæ fiducia? quæ conſtancia mentis mihi poſt hac cū hanc quā nutriui in heremi latibulis meretricio uultu ornatā cōſpicio: ſed nō eſt tēpus ut prefigureť in facie quod teneť in corde: erumpētes lacrimas uiriliter ſtringo & ſimulata uultus hilaritate internæ amaritudinē meſtitudinis cōtego. St. Fortunata maria letare. quia nō ſolū ut hacten⁹ tui coeui: ſed etiā ſenio iam cōfecti te adeūt. te ad amandū cōfluūt. Ma. Quicūq; me diligūt equalē amoris uicē a me recipiūt Abr. Accede maria & da mihi oſculū. Ma. Nō ſolū dulcia oſcula libabo. ſed etiā crebris ſenile collū amplexibus mulcebo. Ab. Hoc uolo. Ma. Quid ſencio? quid ſtupēdæ nouitatis guſtādo haurio? Ecce odor iſtius fragrāciæ pretēdit fragranciā mihi quondā uſitatæ abſtinēciæ. Abr. Nūc nunc: ſimulandū. nūc laſciuiētis more pueri iocis inſtandū. ne & ego agnoſcar pre grauitate & ipſa ſe reddat latibulis pre pudore. Mar. Ve mihi infœlici. unde cecidi. & in quā pditionis foueā corrui. Abr. Hic nō eſt aptus querelæ locus: ubi cōuiuarū cōfluit cōuentus. Sta. Domna maria cur ſuſpiria trahis? cur mades lacrimis? nōne per bienniū hic cōuerſabaris & nunqm̄ ex te gemitus ꝓrupit. nunquā triſtior ſermo prodiit. Ma. O utinā fuiſſem ante triū annorū ſpacia morte abſumpta. ne ad tāta deuenirē flagicia. Abr. Nō ut tua peccata plāgerem adueni. ſed ut tuo iūgerer amori. Ma. Leui cōpunctiōe ꝑmouebar ideo talia fābar. ſed epulemur & letemur. quia ut monuiſti hic non eſt tempus peccata plāgēdi. Ab. Affatim refecti affatim ſumus ebriati tua largitate adminiſtrāte o bone ſtabulari. da licenciā a cena ſurgēdi. quo laſſum corpus in ſtratū cōponā. dulciq; quiete recreem. Sta. Vt libet. Ma. Surge domine mi ſurge tecū pariter tendā ad cubile. Abr. Placet. nullatenus cogi poſſem. ut te nō comitāte exirem. Ma. Ecce tricliniū ad inhabitandū nobis aptum. ecce lectus haud uilibus ſtramētis cōpoſitus. ſede ut tibi detrahā calciamēta. ne tuipſe fatigeris diſcalciādo. Ab. Muni prius ſeris hoſtiū. ne qs introcūdi inueniat aditū. Ma. Sup hoc ne ſolliciteris. faciā ut nulli ad nos tribuať acceſſus facilis. Ab. Tēp⁹ ablato capitis uelamīe qs ſim aperire. O adoptiua filia. o meæ ps aīæ maria: agnoſcis ne me ſenē? q te paterno amore nutriui: q te cœleſtis regis unigenito deſponſaui. Mar. Ei mihi. pater & magiſter meus abrahā eſt qui loquitur. Abrahā. Quid contigit tibi filia? Mari. Grauis miſeria. Abraham. Quis te decepit? Quis te ſeduxit? Mar. Qui prothoplaſtos proſtrauit. Abr. Vbi eſt angelica illa quam in terris ægiſti cōuerſatio? Mari. Prorſus perdita Ab. Vbi ē uerecūdia tua uirginalis? ubi cōtinētia admirabilis? Ma. Euacuata. Ab. Quā mercedē niſi reſipiſcas pro ieiuniorū. orōnū: uigiliarū: ſudore: ultra potes ſperare. cū uelut lapſa ab altitudīe cœli dimerſa es in profundū inferni. Ma. Eh heu. Ab. Quare me deſpexiſti? qre deſeruiſti? quare euētum tuæ pditiōis mihi nō indicaſti? quo ego cū dilecto meo Effrē dignā ꝓ te penitēciā agerē. Ma. Poſtqm̄ lapſa in peccatis corrui: tuæ ſctitati polluta proximare nō preſūpſi. Ab. Quis unqm̄ a pctō extitit īmunis niſi ſolus fili⁹ uirginis. Ma. Nullus. Ab. Humanū ē peccare dyabolicū in peccatis durare. nec iure reprehēdiť qui ſubito cadit: ſed qui cicius ſurgere negligit Ma. Ei mihi infœlici. Abr. Cur decidis? cur in terra iaces immobilis? erigere & que dicam

percipe.Ma.Pauore cõcuſſa corrui quia uim paternę monitiõis ferre nequi/
ui.Abr.Adtende mei in te dilectionē & depone timorē.Mar.Nequeo.Abr.
Nõne tui cauſa deſiderabilē heremi habitationē reliqui?omnē regularis ob/
ſeruãciã cõuerſatõis pene euacuaui.intantũ ut ego uerus heremicola:factus
ſum laſciuientiũ cõuiua.& qui diu ſilentio ſtudebã. iocularia uerba ne agno
ſcerer proferebã.Cur dimiſſo uultu terrã inſpicis?cur reſpondẽdo mecũ uer/
ba miſcere dedignaris?Mar.Proprii cõſcientia reatus cõfundor.Ideo nec ocu
los ad cœlũ leuare nec ſermonē tecũ preſumo cõſerere.Abr. Noli diffidere fi
lia:noli deſperare:ſed emerge de abyſſo deſperatiõis & fige in deo ſpem mẽ
tis.Mar.Enormitas peccatorũ ꝓſtrauit me in deſperatiõis profundũ.Abra.
Peccata quidẽ tua ſunt grauia.ſed ſupna pietas maior eſt omĩ creatura unde
triſticias rumpe.datũq; pænitendi ſpaciolũ pigritando noli negligere: quati
nus ſupabundet diuina gratia ubi ſupabũdauit facinorũ abhominatio. Ma
Si ulla promerendæ ſpes ſuæ uenie ineſſet:ſtudiũ pænitẽdi minime deeſſet.
Abr.Miſerere meæ quã pro te ſubii laſſitudinis & depone pniciosam deſpe/
rationẽ quam omibus cõmiſſis nõ neſcimus eſſe grauiorem. qui enim peccã
tib9 deũ misereri uelle deſperat:irremediabiliter peccat.quia ſicut ſcintilla ſi
licis pelagus nequit inflãmare ita noſtrorũ acerbitas peccaminũ diuinæ dul
cedinẽ benignitatis nõ ualet immutare.Mar. Nõ enim ſupernæ magnificen
ciã pietatis nego ſed proprii enormitatẽ ſceleris cõſiderãdo.ad digne ſatiſfa/
ctionẽ penitẽciæ uereor nõ ſufficere. Abr.In me ſit iniquitas tua tantũmodo
reuertere ad locũ unde exiſti.& ini ſecũdo cõuerſationẽ quã deſeruiſti. Ma.
In nullo unquã tui renitor uotis.ſed que iubes obtẽperãter amplectar.Abr.
Nũc fateor te uere quã nutriui filiã nũc cẽſeo te pre omibus fore diligẽdam.
Ma.Aliquãtulũ auri ueſtiũq; poſſideo.quod tua de his auctoritas decreue/
rit expecto.Ab.Que adquiſiſti peccãdo:cũ ipſis peccatis ſũt abiiciẽda. Ma
Rebar paupibus erogãda. ſeu ſacris eſſe altaribus offerẽda.Abr.Non ſatis
acceptabile munus deo eſſe cõprobať:quod criminibus adquiriť.Ma.Nul
la ſup his ultra ſollicitudine fatigar.Abr.Matuta niteſcit.luceſcit.abeamus.
Mar.Tuũ eſt pater amãde ut adinſtar boni paſtoris precedas repertã ouẽ.
& ego paribus incedẽs ueſtigiis ſubſequor precedentẽ.Abra. Haud ita ſed
ego pedibus incedã te aũt equo ſupponã : ne itineris aſperitas ſecet teneras
plãtas.Mar.O quẽ te memorẽ quã tibi gratiarũ impendã recõpenſationẽ. q
me indignã miſeratõe:nõ terrore cogis.ſed miti cõdeſcẽſiõe ad penitẽciã hor
taris.Abr.Nihil aliud a te expeto niſi ut reliquũ uitæ inherendo inſiſtas dei
obſequio.Ma.Spõtanea mẽte inhereã pro uiribus inſiſtã & ſi facultas deſit
poſſe:nũqm tamẽ deerit uelle.Ab.Cõuenit ut quo ſtudio deſeruiebas uani/
tati:famuleris diuinæ uolũtati.Mar.Fiat precor tuis meritis ut in me pficiať
uolũtas diuinitatis.Ab.Maturemus reditũ.Ma.Maturemus nam me tedet
morarũ.Ab.Quãta celeritate aſperi difficultatẽ itineris trãſcurrimus.Mari.
Quod deuote agiť facile pficiť.Abr.Ecce tua deſerta cellula.Ma. Ei mihi:
ipſa mei ſceleris ẽ cõſcia ideo ĩgredi formido.Ab.Et merito fugiẽdũ ẽ.qppe
loc9 ĩ quo hoſtẽ ſeqť triũphis.Ma.Et ubi me decemis cõpũctiõi uacare.Ab
Ingredere ĩ cellã ĩteriorẽ ne uetuſtus ſerpẽs decipiẽdi ultra ĩueniat occaſionẽ

Mar.Non cõtraluctor:ſed que iubes amplector. Abrahã. Familiarem meũ
Effrem accedam:quo ipſe qui ſolus mecũ tuæ cõdoluit perditioni cõgaudeat
inuentioni.Mar.Competit.Effr.Num mihi aliquid affers gaudii?Abra.Ac
magni.Effr.Placet.nec dubito quin Mariã nanciſcereris.Abra.Nanciſcebar
plane.& gaudens reduxi ad ouile. Effr.Diuinæ gratia uiſitationis factũcre
do.Abra.Proculdubio.Effr. Vellem ſcire qualiter iuxta id tẽporis uitã: mo/
reſq; ordinauerit.Abra.Iuxta meũ uelle.Effr. Hoc illi expedit uel maxime.
Abra.Quicquid ipſi agendũ ꝓpoſui:q̃muis difficile:q̃muis graue.haud ab
rogauit ſubire.Effr.Laudabile.Abr.Nam induta cilicio:cõtinuaq; uigiliarũ
& ieiunii exercitatione macerata:artiſſimæ legis obſeruatõne corpus tenerũ
aniæ cogit pati imperiũ.Effr.Equũ eſt ut iniquæ ſordes delectatiõis elimi
nẽtur acerbitate caſtigatiouis.Abra. Quiſquis eius lamenta intelligit mente
uulnerat᷑.quiſquis compunctionẽ ſentit?& ipſe compungit᷑.Effr.Solet fieri.
Abra. Elaborat pro uiribus ut quibus cauſa fuit perditiõis:fiat exemplũ cõ
uerſionis.Effr.Cõſequens eſt.Abr.Nititur ut quãto extitit fedior.tãto appa
reat nitidior.Effr.Iocũdior audiẽdo:precor dialiq; letor gaudimonio.Abra.
Et merito.Nam falanges angelicæ gaudẽtes:dominũ laudãt ſuper peccato/
ris cõuerſione.Effr.Nec mirũ.nullius nanq; iuſti magis delectat᷑ perſeuerã/
cia.quã impii penitẽcia.Abr.Vnde in illa tanto iuſtius laudatur:quãto ultra
reſipiſci poſſe deſperabat᷑.Effr.Cõgratulantes laudemus: laudantes glorifi
cemus:unigenitũ & uenerabilẽ.dilectũ & clementẽ dei filiũ.qui nõ uult pe/
rire:quos ſui ſacro redemit ſanguine.Abra.Ipſi honor gloria & iubilatio per
infinita ſecula.amen.

ARGVMENTVM IN PAFFNVCIVM.

Conuerſio Thaidis meretricis: quã paſnucius heremita. æque ut abrahã
ſub ſpecie adiens amatoris:cõuertit.& data penitẽcia:per quinquẽniũ in an/
guſta cellula cõcluſit.donec digna ſatiſfactiõe deo recõciliata quintadecima
peractæ penitenciæ die obdormiuit in chriſto.

COM. QVINTA PAFFNVCIVS ET THAIS

Paſſnucius Diſcipuli Thais Iuuenes Amantes
Antonius Paulus Interlocutores.

DISCIPVLI.

Vr obſcurũ pater uultum nec ſolito geris paſſnuti ſerenũ. Paſſ Cuius cor contriſtat᷑. eius & vultus obſcurat᷑. Diſ. Pro qua re cõtriſtaris? Paſ. Pro iniuria factoris. Di. Quæ hæc iniuria? Paſ. Ipſa quã a propria patit᷑ creatura ad ſui ymaginẽ cõdita. Di. Terr[illegible] ti nos dictu. Paſſ. Licet illa impaſſibilis maieſtas affici nõ poſſit iiuriis: tamẽ vt affect9 noſtræ fragilitatis metaforice trãſferã in deũ que maior iniuria dici poteſt: quã ꝙ eius imperio cuius gubernaculis maior mũdus obtemperãter ſubdit᷑: ſolus minor cõtraluctet᷑. Diſc. Quis eſt minor mũdus? Paſ. Homo. Diſ. Homo? Paſ. Porro. Diſ. Qui homo? Paſ. Omis. Di. Qui poteſt fieri? Paſ. Vt placuit creatori. Diſ. Nõ ſapimus. Paſ. Nõ obuiũ ẽ ꝑpluribus. Diſ. Expone. Pa. Intendite. Diſ. Ac prompta mẽte. Paſ. Sicut enĩ maior mũdus ex quatuor cõtrariis elementis: ſed ad votũ creatoris: ſecundũ armonicã moderationẽ cõcordãtibus. perficit᷑. & ita homo: non ſolũ ab eiſdẽ elemẽtis: ſed etiã ex magis cõtrariis partibus coaptat᷑. Diſ. Et quid magis contrariũ q̃m elemẽta? Paſſ. Corpus & anima. quia licet illa ſint contraria tamen ſunt corporalia. anĩa nec mortalis vt corpus. nec corpus ſpiritale vt anima. Diſ. Ita. Pa. Si tamẽ dyalecticos ſequimur. nec illa cõtraria eſſe fatemur Diſci. Et quis poteſt negare? Paſ. Qui dyalectice ſcit diſputare. quia vſiæ nihil eſt contrariũ. ſed receptatrix eſt contrariorũ: Di. Quid ſibi vult quod dixiſti? ſecundũ armonicã moderationẽ. Pa. Id ſcilic& quod ſicut preſſi excellenteſq; ſoni: armonice cõiuncti: quiddã perficiũt muſicũ: ita diſſona elemẽta cõueniẽter cõcordantia vnũ perficiũt mundũ. Di. Mirũ quomodo diſſona concordari. vel cõcordantia poſſint diſſona dici? Pa. Quia nihil ex ſimilibus cõponi videt᷑. nec ex his que nulla rationis ꝓportione iungunt᷑. & a ſe omĩ ſubſtãcia: naturaq; diſcreta ſunt. Di. Quid eſt muſica? Pa. Diſciplina vna de philoſophiæ quadruuio. Di. Quid eſt hoc quod dicis quadruuiũ? Pa. Arithmetica. Geometrica Muſica Aſtronomica. Di. Cur quadruuiũ? Pa. Quia ſicut a quadruuio ſemite. ita ab vno philoſophiæ prĩcipio harũ diſciplinarũ prodeunt ꝓgreſſiones rectæ. Di. Veremur: quiddã inueſtigãdo rogitare de tribus quia ceptæ ſcrupulũ diſputatõis capedine mentis vix penetrare quimus. Pa Difficile captu. Di. Dic nobis de ea ſupficietenus: cuius mentionẽ in preſenti fecimus. Pa. Perparũ dicere ſcio quia heremicolis eſt incognita. Di. Quid agit? Pa. Muſica? Di. Ipſa. Pa. Diſputat de ſonis. Di. Vtrũ eſt vna an plures? Pa. Tres eſſe dicunt᷑. ſed vnaqueq; ratione ꝓporcionationis alteri ita cõiungit᷑: vt idẽ quod accidit vni nõ deeſt alteri. Di. Et que diſtãcia inter tres? Paſſ. Prima dicit᷑ mũdana ſiue cœleſtis. ſecũda mũdana. tercia que inſtrumẽtis exercet᷑. Di. In quo cõſtat cœleſtis? Pa. In ſeptẽ planetis & in celeſti ſpera. Diſc. Quomõ. Pa. Eo videlic& quo illa que in inſtrumẽtis. quia tot ſpacia pares ꝓductiões eedẽ ſimphoniæ repperiunt᷑ in his que & in cordis. Di. Quid ſunt ſpacia? Pa. dimẽſiões que numerant᷑ inter planetas ſiue inter cordas. Di. Et qd ꝓductiões? Pa. Idẽ quod toni. Di. Nec horũ noticia nos tãgit. Pa. Tonus

fit ex duobus ſonis & poſſidet ratioñe epogdoi nũeri ſiue ſeſquioctaui. Diſ. Quãto velocius prepoſita inueſtigãdo ſatagimus trãſire: tanto difficiliora nõ bis nõ deſinis apponere. Pa. Hoc exigit huiuſmodi diſputatio. Diſ. Ediſſere ſũmotenus aliquãtulũ de ſimphoniis quo ſaltim ſciamus ſignificationẽ noĩs Pa. Simphonia dicit̃ modulatiõis tẽperamentũ. Diſ. Quare? Pa. Quia nũc quatuor. nũc quinq; . nũc octo ſonis pficit̃. Diſ. Quia tres eſſe cognoſcimus ſingularũ vocabula dinoſcere cupimus. Pa. Prima dicit̃ dyateſſeron quaſi ex quatuor & poſſidet ꝓportionẽ epitritam ſiue ſeſquiterciã. Secũda dyapente: que cõſtat ex quinq; & eſt in ratiõe emiolei ſiue ſeſqualteri. Tercia dyapaſon hec fit in duplo pficit̃q; ſonitibus octo. Diſ. Num ſphera & planete pferũt ſonũ: vt mereant̃ cõparationẽ chordarũ. Pa. Ac maximũ. Di. Cur nõ audit̃? Pa. Multifariã exponũt. alii autumãt nõ audiri poſſe ꝓpter aſſiduitatẽ: alii propter aeris ſpiſſitudinẽ. quidã autẽ ferũt. q; tanti enormitas ſonitus artos auriũ nequeat intrare meatus. ſunt eciã qui dicũt q; ſphera tã iocũdũ tã dulcem efferat ſonũ. vt ſi audiret̃ omĩs in cõmuni homĩes ſemetipſis neglectis. omĩbuſq; poſtpoſitis ſtudiis ducentẽ ſonũ ab oriente ſequerent̃ in occidẽtẽ. Diſ. Preſtat vt nõ audiat̃. Paff. Hoc a creatore preſciebat̃. Diſ. Sit ſatis de iſta. proſequere de humana. Pa. Quid de illa? Diſ. In quo percipiat̃. Pa. Nõ ſolũ vt dixi in cõpagine corporis & aniæ. necnõ in emiſſiõe: nũc grauis nunc claræ vocis ſed eciã in pulſibus venarũ atq; in quorundã mẽſur membrorũ ſicut in articulis digitorũ. in quibus eaſdẽ ꝓportiones mẽſurãdo repperimus quas in ſimphoniis premiſimus: quia muſica dicit̃ cõueniẽcia non ſolũ vocũ ſed eciã aliarum diſſimiliũ rerum: Diſ. Si preſciſſemus q; huiuſmodi nodus queſtionis tam difficilis ad ſoluendũ eſſet inſciis: maluiſſemus minorẽ muũdum neſcire qͫ tantũ difficultatis ſubire. Pa. Nil officit quod elaboraſtis cu ante ignorata experti eſtis. Diſ. Verũ ſed tedet nos philoſophicæ diſputationis: quia neſcimus ſenſu emetiri ſcrupulũ tuæ ratiõis. Paf. Cur me illuditis? q plane ſum neſcius. nõ phũs. Di. Et vnde tibi hec que nos fatigãdo ꝓtuliſti? Paf. Tenuem ſciẽtiæ guttulã quã de plenis ſciorũ puteis effluentẽ nõ ad colligendũ reſidens: ſed caſu preteriens repertã elambi uobiſcũ cõicare ſtudui. Diſ. Gratulamur tuæ benignitati. ſed terremur ſentẽcia apoſtoli dicẽtis. Nã ſtulta mũdi elegit deus vt cõfunderet ſophiſtica. Pa. Siue ſtultus ſiue ſophiſta pverſa operent̃ cõfuſionẽ a deo meret̃. Diſ. Ita. Paf. Nec ſciencia ſcibilis deũ offendit ſed iniuſticia ſciẽtis. Diſ. Verũ. Paf. Et in cuius laudẽ dignius iuſtiuſq; ſciẽcia artiũ retorquet̃. qͫ in eius qui ſcibile fecit & ſcienciã dedit. Diſ. In nullius. Pa. Quãto eni mirabiliori lege deũ omĩa in numero & menſura & pondere poſuiſſe quis agnoſcit tãto in eius amore ardeſcit. Diſ. Nec iniuria. Pa. Sed quid moror in iſtis que nobis minimũ afferũt delectationis. Diſ. Enuclea nobis cauſam tui meroris: ne diucius frãgamur põdere curioſitatis. Paf. Si quãdo experiemini: auditu nõ delectabimini. Diſ. Haud raro cõtriſtat̃ qui curioſitatẽ ſectat̃ ſed tamẽ hãc nequimus ſupare. quia familiaris eſt fragilitati noſtræ. Pa. Quedã impudens femina morat̃ in hac patria. Diſ. Res ciuibus piculoſa. Pa. Hec mirãda prenitet pulcritudine. & horrenda ſordet turpitudine. Diſc. Miſerabile quid vocat̃? Pa. Thais. Diſ. Illa me

retrix?Paſ.Ipſa.Diſ.Eius infamia nulli eſt incognita.Pa.Nec mirũ quia nõ dignat᷑ cũ paucis ad interitũ tendere.ſed prompta eſt oẽs lenociniis ſuæ for/mæ illicere.ſecũq; ad interitũ trahere.Di.Lugubre.Pa.Nec ſolum nugaces vilitatẽ ſue familiaris rei diſſipant:illã colẽdo:ſed etiã prepotẽtes uiri preci/oſæ uarietatẽ ſuppellectilis peſſundãt.nõ abſq; ſui damno hãc ditando.Di. Horreſcimus auditu.Paſ.Greges amatorũ ad illã confluũt.Di.Seipſos per/dunt.Pa.Qui amẽtes?dũ ceco corde quis illã adeat cõtendũt.cõuitia congerunt.Di.Vnũ uiciũ parat aliud.Pa.Deinde inito certamine:nũc ora nareſq; pugnis frãgẽdo:nũc armis uiciſſim eiciẽdo:decurrẽtis illuuie ſanguinis ma/defaciũt limina lupanaris.Di.O nefas deteſtabile.Pa.Hæc iniuria quã de/fleui factoris.hæc eſt cauſa mei doloris.Di.Merito ſuper hoc cõtriſtaris.nec dubitamus:quin tecũ cõtriſtẽt᷑ ciues patriæ cœleſtis.Pa.Quid ſi illã adeam ſub ſpecie amatoris?ſi forte reuocari poſſit ab intentiõe nugacitatis.Di.Qui tuæ cogitatiõi inſtillauit uelle:ipſe preſtet efficaciã poſſe.Pa.Fulcite me in/terim precibus aſſiduis:ne ſuperer inſidiis uicioſi ſerpẽtis.Diſci.Qui regẽ proſtrauit tenebricolarũ:largiat᷑ tibi cõtra hoſtem triumphũ.Pa.Ecce iuue/nes in foro:illos primũ adibo.& ubi hanc quã quero inueniã rogabo.Iuue. En ignotus quidã nos adit.experiemur qd uelit.Paſſ.Heus iuuenes q eſtis? Iuue.Vrbicolæ huius ciuitatis.Pa.Auete.Iu.Et tu ſalue.ſiue ſis huiꝰ patriæ indigena.ſiue aduena.Pa.Aduena nũc aduenio.Iu.Cur aduenis?quid queris?Pa.Nõ eſt dicendũ.Iu.Quare?Pa.Quia mihi ſecretũ.Iu.Melius ut ꝓ/feras.quia ſi nõ es noſtras:difficile poteris aliquod inter nos negociũ abſq; cõſilio ꝑagere incolarũ.Pa.Quid ſi dixero?& dicẽdo aliquod impedimentũ excitauero?Iu.Nõ a nobis.Pa.Lætis ꝓmiſſionibus cedo ueſtræq; fidei cõfidens ſecretũ enucleo.Iu.Nihil noſtra de parte infidelitatis.nihil tibi obuia/bit cõtrarietatis.Pa.Quorundã relatu comperi mulierẽ ſecus uos cõmorari: omibus amabilẽ.omibus affabilẽ.Iuue.Noſti eius nomen?Pa.Noui.Iuu: Quid vocat᷑?Paſ.Thais.Iu.Ipſa noſtratiũ eſt ignis.Paſſ.Ferunt illã mulie/rẽ pulcerrimã.omniũ eſſe delicatiſſimã.Iu.Qui retulere nihil fefellere.Paſſ. Ipſius cauſa:difficilis prolixitatẽ viæ ſurripui.ipſam vt viderẽ adueni.Iuue. Nullũ tibi obſtat impedimentũ eam vidẽdi.Pa.Vbi morat᷑?Iu.Ecce mãſio in proximo.Pa.Hec quã indice proditis?Iu.Ipſa.Pa.Illo pergam.Iu.Si placet tecũ pergemus.Paſ.Malo ire ſolus.Iu.Vt libet.Paſ.Tu iſtic intro thais? quã quero.Tha.Quis hic?qui loquit᷑ ignotus?Pa.Amator tuus.Tha.Qui/cũq; me amare colit.æquã vicem amoris a me recipit.Pa.O thais thais.quãta grauiſſimi itineris currebã ſpacia.quo mihi daret᷑ copia tecũ fandi.tuiq; faciẽ cõtẽplandi.Tha.Nec aſpectũ ſubtraho.nec colloquiũ denego.Pa.Se/cretũ noſtræ cõfabulationis deſiderat ſolitudinẽ loci ſecretioris.Tha.Ecce cubile bene ſtratũ.& delectabile ad inhabitandũ.Pa.Eſt ne hic aliud peniciꝰ in quo poſſimus colloqui ſecrecius?Tha.Eſt eteni aliud occultũ tam ſecretũ vt eius penetral nulli preter me:niſi deo:ſit cognitũ Pa.Cui deo?Tha.Vero. Pa.Credis illũ aliqd ſcire?Tha.Nõ neſcio illũ nihil latere.Paſ.Vtrũ ne reris illũ facta prauorũ negligere?an ſui æqtatẽ ſeruare?Th.Eſtimo ipſius eqtatis lãce ſinguloꝝ merita pẽſari.& vnicuiq; ꝓut geſſit ſiue ſuppliciũ ſiue premiũ.

ſeruari.Paf.O chriſte q̃m mirãda tuæ circa nos benignitatis paciẽcia: qui te ſciẽtes vides peccare.& tamẽ tardas perdere.Tha.Cur contremiſcis mutato colore?Cur fluunt lacrime?Paf.Tui preſumptionẽ horreſco.tui perditionem defleo.quia hæc noſti.& tãtas animas perdidiſti.Tha. Ve ve mihi infœlici. Paf. Tanto iuſtius damnaberis:quãto preſumptuoſius ſciẽter offendiſti ma ieſtatẽ diuinitatis.Th.Heu heu quid agis?quid infœlici minitaris?Pa.Sup/ pliciũ tibi imminet gehennæ.ſi pmanebis in ſcelere.Tha. Seueritas tuæ cor reptionis cõcuſſit penetral pauidi cordis.Paf.O vtinã eſſes viſceratenus con cuſſa timore.ne vltra preſumeres periculoſæ delectationi aſſenſum prebere. Tha.Et quis poſt hec locus peſtiferæ delectatiõi in meo corde poteſt relinq? Vbi ſolũ inteſtini meroris amaritudo?conſciiq; reatus noua dominat formi/ do?Paf.Hoc opto. quo reſectis viciorũ ſpinis emergere poſſit lacrima com/ punctiõis.Tha.O ſi crederes:o ſi ſperares:me ſordidulã milies millenis ſor/ diũ oblitam offuſcatiõibus:vllatenus poſſe expiari.ſeu vllo cõpunctionis modo veniã promereri. Paf. Nullũ enim graue peccatũ.nullũ tam ĩmmane eſt delictum.quod nequeat expiari penitenciæ lacrimis . ſi effectus ſequetur operis. Tha . Oſtẽde queſo mi pater quo effectu operis promereri queã mu nus recõliationis.Paf.Contempne ſeculũ fuge laſciuorũ conſorcia amaſionũ Tha.Et quid mihi tunc erit agendũ? Pa.In ſecretũ locũ ſecedendũ. in quo te ipſam diſcutiendo:poſſis lamentari enormitatẽ tui delicti.Tha. Si hoc ſpe/ ras proficere.nõ addo momentũ morulæ.Paf.Non dubito quin proſit. Th. Da mihi aliquãtuli ſpaciũ; tempuſculi vt proferã mãmonam. quã male col/ lectam diu ſeruaui.Paf.Ne ſolliciteris pro ea.nõ deſunt qui vtent inuenta. Tha. Nõ ob id ſollicitor vt vel mihi ſeruare:vel amicis vellem dare: ſed nec ægenis conor diſpẽſare . quia nõ arbitror preciũ piaculi aptum eſſe ad opus beneficii.Paf.Recte arbitraris:& quid de cõgeſtis actũ ire meditaris.Tha. Igni tradere.& in fauillã redigere.Pa.Q uãobrẽ?Tha. Ne retineant in mũ/ do que male adquiſiui.nõ abſq; mũdi factoris iniuria.Paf.O q̃m mutata es ab illa quæ prius eras.quãdo illicito amore flagrabas. auariciæ calore eſtua bas.Tha.Fortaſſe mutabor in melius ſi annuerit deus.Paf.Non eſt difficile immutabili eius ſubſtãciæ res vt libet mutare.Tha. Ibo & que cogitaui ope cõplebo.Pa.Vade in pace.ciciuſq; ad me reuertere. Th.Cõuenite propera/ mini nequã amatores mei.Amã.Vox thaidis nos vocãtis.aduentũ mature/ mus:ne illã tardando offendamus.Tha.Accelerate.accedite.vt queam vobi ſcum verba miſcere.Am.O thais thais quid ſibi vult rogus quẽ cõſtruis?cur precioſarũ varietatẽ diuiciarũ iuxta rogum cõgeris?Tha.Rogatis?Am. Ad/ miramur ſatis.Tha.Exponã cicius.Am.Hoc optamus.Tha.Aſpicite.Am. Q uieſce quieſce thais:quid agis?num inſanis?Tha.Nõ inſanio ſed ſanũ ſa/ pio.Am.Vt quid hæc perditio?quadringentarũ auri librarũ:cum aliarũ di/ uerſitate gazarũ.Tha.Omne quod iniuſte a vobis extorſi:igne volo cremari ne vllus fomes vobis relinquat ſperãdi:me vltra veſtro amori cedendi.Am. Subſiſte pauliſper ſubſiſte.& materiã tuæ pturbationis detege. Tha . Non ſubſiſto.nec ſermonẽ vobiſcũ confero.Aman.Cur dedignando:nos faſtidis? Num alicuius infidelitatis nos arguis? nõne ſemp ſatiſfecimus tuis votis? &

tu iniquo odio nos gratis inſectaris. Tha. Dimittite: nolite ueſtem meã ad-
trahendo ſcindere. ſit ſatis quod hucuſq; peccãdo uobis conſenſi. finis inſtat
peccandi. tẽpuſq; noſtri diſcidii. Am. Quo tendis? Tha. Vbi nemo ueſtrum
poſthac me uidebit. Amã. Pape. quid hoc monſtri eſt? ꝙ noſtri deliciæ thais
quæ diuiciis effluere ſemp laborauit. quæ mẽtẽ a laſciuia nũquã retraxit: &
ſe uoluptati penitus dedit: tanta auri gemmarũq; inſignia abſq; retractatõe
perdidit. & nos ſui amaſiões dedignãdo ſpreuit. ſubitoq; nõ cõparuit. Tha.
En pater paffnuti uenio ad obſequendũ tibi promptiſſima. Paf. Quia mo-
ram in ueniẽdo feciſti: coartabar nimis: uerẽdo te iterũ implicitã eſſe ſecula-
ribus negociis. Tha. Ne id uereare: quia multo aliud mihi uerſat̃ in mente
Nam res familiares iuxta uelle meũ diſpoſui. meiſq; amaſionibus publice
abrenũciaui. Paf. Quia his abrenũciaſti. ſupno amatori iam nũc poteris co-
pulari. Th. Tuũ eſt. mihi uel ut radio preſcribere quid me oporteat factum
ire. Paf. Sequere me. Tha. Sequar enĩ ambulatione. o utinã ſequerer & acti-
one. Paf. Ecce cenobiũ in quo ſacrarũ uirginũ nobile cõmorat̃ collegiũ. eo lo-
ci geſtio te manſum ire. agendæ ſpaciũ penitẽciæ. Tha. Nõ cõtraluctor. Paf.
Intrabo & abbatiſſam ductricẽ uirginum pro tui ſuſceptiõe placabo. Tha.
Quid iubes me interim agere? Paf. Mecũ pergere? Tha. Vt iubes. Paf. Ecce
abbatiſſa occurrit. admiror quis illi nos adeſſe tam cito retulerit. Th. Fama
quæ nulla ſtringit̃ mora. Paf. Oportune occurris illuſtris abbatiſſa. teipſam
quero. Abatiſſa. Gratãter aduenis uenerande pater pafnuti. benedictus tui
aduẽtus dilecte dei. Pa. Beatitudinẽ æternæ benedictiõis infundat tibi gra
tia omĩparẽtis. Abb. Vnde hoc mihi ut ſanctitas tua dignaret̃ inuiſere exi-
guitatẽ habitationis meæ. Paf. Opus eſt tuo iuuamine in aliqua ſollicitanda
neceſſitate. Ab. Iube ſolũmodo leui famine: quid me uelis agere. & ego tui
iuſſa cõplere: tuiſq; votis ſtudebo pro uiribus ſatiſfacere. Paf. Attuli capellã
ſemiuiuã. dentibus luporũ nuper abſtractã. quã tui miſeratione foueri: tui
ſollicitudine geſtio mederi quoaduſq; abiecta hedinæ pellis auſteritate: oui
ni uelleris induat̃ molliciæ. Abba. Exprime enucleacius Pa. Iſtec quã uides
meretricio more uitã inſtituit. Abba. Miſerabile. Paf. Seſeq; totã laſciuiæ de
dit. Abba. Semetipſam perdidit. Paf. At nunc me hortãte: chriſtoq; coope-
rãte: friuola que ſectabat̃ obediendo refugit. & caſtum ſapit. Abba. Muta-
tionis auctori grates. Paf. Quia enim egritudo animarũ: æque & corporum
curãda eſt medelis. conſequẽs eſt ut hæc a ſolito ſeculariũq; inquietudine ſe
queſtrata: ſola in anguſta retrudatur cellula. quo liberius poſſit diſcutere ſui
crimina. Abba. Hoc potiſſimũ prodeſt. Paf. Manda vt quãtocius cellula cõ-
ſtruat̃. Abba. Paruo ſpacio perficiet̃. Pa. Nullus introitus nullus relinquat̃
aditus. ſed ſolũmodo exigua feneſtra. per quã modicum poſſit victũ accipe-
re: quẽ ſtatutis diebus & horis illi debes parce prebitũ ire. Abba. Vereor ꝙ
delicatæ teneritudo mentis ægre paciat̃ difficultatẽ tanti laboris. Paf. Ne id
uereare. Nam graue delictũ. forte deſiderat ſperare remediũ. Abba. Verum
Paf. Tedet me magis morarũ: quia timeo illã corrumpi viſitatione hominũ.
Abba: Cur tediũ pateris? cur illam nõ includis? ecce cellula quam deſideraſti
eſt perfecta. Paf. Placet. ingredere thais habitaculũ tuis facinoribus deflen-

dis ſatis congruũ. Tha. Quã breue: quã obſcurũ: & quã incomodũ tenellæ mulieri ad inhabitandũ. Pa. Cur habitaculũ execraris? cur ingredi horreſcis decet vt quæ hactenus fuiſti indomite vaga: nunc tandẽ in ſolitario refreneris loco. Tha. Mens aſſueta laſciuiæ: haud raro impaciẽs eſt anterioris vitæ Paf. Ideo debet habenis diſciplinæ ſtringi: quoaduſq; deſinat contraluctari. Tha. Quod iubet tua paternitas: nõ recuſat ſubitum ire mea vilitas. ſed quedam inoportunitas ineſt huic habitationi difficilis ad ſufferendũ meæ fragilitati. Paf. Quæ hæc importunitas? Tha. Erubeſco dicere. Paf. Ne erubeſcas. ſed penitus detege. Tha. Quid importunius? quidue poterit eſſe incomodius? qm ꝙ in vno eodemq; loco diuerſa corporis neceſſaria ſupplere debebo. nec dubiũ: quin ocius fiat inhabitabilis pre nimietate fœtoris. Paf. Formida perpetis crudelitatẽ gehennæ: & deſine tranſitoria pertimeſcere. Tha. Fragilitas mei cogit me terreri. Paf. Cõuenit vt malæ blãdimentorũ dulcedinẽ delectationis luas moleſtia nimii fœtoris. Tha. Non recuſo. nõ nego me ſordidam: nõ iniuria fœdo ſordidoq; habitatũ ire in tugurio. ſed hoc doleo vehemẽcius. ꝙ nullus eſt relictus locus. in quo apte & caſte poſſim tremendæ nomen maieſtatis inuocare. Pa. Et vnde tibi tãta fiducia? vt pollutis labiis. preſumas proferre nomen impollutæ diuinitatis. Tha. Et a quo veniã ſperare? cuiuſue ſaluari poſſum miſeratiõe? ſi ipſum prohibeor inuocare. cui ſoli deliqui. & cui vni deuotio orationũ debet offerri. Paf. Debes plane orare nõ uerbis. ſed lachrimis. nõ ſonoritate tinnulæ uocis. ſed cõpũcti rugitu cordis. Th Et ſi uetar deum uerbis orare: quomodo poſſum ueniã ſperare? Paf. Tãto celerius mereberis: quãto perfectius humiliaberis. dic tantũ. qui me plaſmaſti miſerere mei. Tha. Opus eſt eius miſeratiõe. ne frangar in dubio certamine. Paf. Certa uiriliter. ut poſſis triumphũ obtinere fœliciter. Tha. Tuum eſt ꝓ me orare. ut merear palmã uictoriæ. Paf. Nõ opus eſt monitu. Tha. Spero. Paf. Tempus eſt optatas ſolitudinis repetam latebras. & charos viſitem diſcipulos. tuæ igitᷣ ſollicitudini tue pietati: venerabilis abbatiſſa hãc captiuã cõmitto. vt & corpus delicatũ mediocriter foueas neceſſariis. & animã ſufficiẽter reficias ſaluberrimis monitis. Abba. Ne ſolliciteris pro ea. quia eã materno affectu fouebo. Paf. Vadam. Abba. In pace. Diſc. Quis pulſat portã? Paf. Ego. Diſ. Vox pafnucii patris noſtri. Paf. Amouete peſſulũ. Diſ. O pater ſalue. Paf. Auete. Diſ. Coartabamur nimiũ pro diutina abſencia tui. Paf. Iuuat ꝙ abfui. Diſ. Quid actum eſt de thaide. Paf. Iuxta meum velle. Diſci. Vbi moratᷣ? Paf. In exigua cellula defletᷣ ſui cõmiſſa. Di. Laus ſit ſummæ trinitati. Paf. Et benedictũ nomen eius tremendũ nunc & per æuũ. Diſ. Amen Paf. Ecce tres manſurni penitẽciæ thaidis tranſiere. & ego ignoro vtrũne deo acceptabilis ſit eius cõpunctio. ſurgam & vadam ad fratrem meum antoniũ quo mihi manifeſtetᷣ per eius interuentũ. Anto. Quid inſperatæ iocũditatis accidit? quid noui gaudii mihi cõtigit? Num hic ẽ frater: & coheremicula meus pafnucius? ipſe eſt. Paf. Sum etenim. Ant. Bene frater veniſti. bene me ad ueniendo letificaſti. Paf. Haud minus tripudio tui viſu: qm tu mei aduentu. Anto. Quæ hæc cauſa tã acceptabilis? tam grata nobis: quæ te huc duxit de tuis latibulis? Paf. En valeo. Anto. Hoc deſidero. Pa. Ante hoc trienniũ mo

rabatur ſecus nos quedã meretrix nomine Thaïs.que nõ ſolũ ſeſe perditioni dedit.ſed eciã perplures ſecum ad interitũ trahere cõſueuit. Antonius. Heu gemenda cõſuetudo.Paff.Hanc ſub ſpecie amatoris adii. & laſciuientẽ animũ: nũc ſuauibus hortamẽtis blandiẽdo mulcebã.nunc acrioribus monitis minitãdo terrebam. Anto. Hoc tẽperamentũ eius laſciuiæ fuit neceſſarium. Pa. Tandem ceſſit.& ſpræta reprehẽſibili conſuetudine:caſtitatẽ elegit. ſeſeq; in anguſtiſſima cellula cõcludi cõſenſit.Anto. Delector audiẽdo intantũ. vt omẽs precordiorũ venæ intrinſecus exiliant gaudendo.Pa. Decet tui ſanctitatẽ.& ego quidem licet ſupra modum gaudeã de cõuerſione.ſed leui tamen cõturbor ſollicitudine. eo q; vereor eius teneritudinẽ ægreferre diutinũ laborem.Anto.Vbi adeſt vera dilectio? nõ deeſt pia compaſſio.Paff. Vnde tuam dilectionẽ efflagito: vt tu tuiq; diſcipuli: mecũ in oratõnibus cõcordãdo velitis perſiſtere:quoaduſq; cœlitus demonſtret vtrũne benignitas diuinæ miſerationis ad indulgẽciã mollita ſit penitentis lacrimis.Anto.Conſentimus tuæ petitioni libenter.Paf.Nec dubito vos adeo exauditũ iri clemẽter Ant.Ecce euãgelica promiſſio in nobis eſt impleta.Paf.Quæ hæc ꝑmiſſio? Anto. Ea videlicet quæ cõſencientes in oratione ꝑmiſit oĩa impetrare poſſe Paf.Quid eſt? Anto.Paulo meo diſcipulo oſtenſa eſt quædam viſio.Paf.Voca illum.Anto:Paule:accede.& que vidiſti paſnucio expone.Paf.Videbam in viſione lectulũ candidulis palliolis in cœlo magnifice ſtratũ. cui quatuor ſplendidæ virgines præerant.& quaſi cuſtodiẽdo aſtabant. at vbi iocunditatem miræ claritatis aſpiciebam:intra me dicebam.hæc gloria nemini magis congruit q̃m patri & domino meo Antonio.Anto. Tali me nõ dignor beatitudine.Paulus.Quo dicto intonuit vox diuina dicens.Non vt ſperas Antonio:ſed thaidi meretrici ſeruãda eſt hæc gloria.Paf. Laus dulcedini tuæ chriſte vnice dei:q; mei triſticiã tam pie dignatus es conſolari.Anto.Dignus eſt laudari.Paf.Ibo & mei captiuã viſitabo.Anto.Tẽpus eſt vt illi & ſpem veniæ. & ſolamen promittas beatitudinis æternæ.Pa. Thaïs mea adoptiua filia aperi feneſtrã vt te videam.Tha.Quis loquit̃?Paf.Paſnucius pater tuus Tha.Vnde mihi iocunditas tantæ leticiæ? vt tu me peccatricẽ dignareris viſitare.Paf.Licet per hoc trienniũ abſens eſſem corpore:haud modicũ tamen ſollicitus fui pro tui ſalute.Tha.Nõ dubito.Paf. Expone mihi hyſtoriã tuæ cõuerſationis:modũq; cõpunctiõis. Tha.Hoc poſſum exponere. quod non neſcio me nihil dignũ deo ægiſſe. Paf. Si deus iniquitates obſeruabit nemõ ſuſtinebit.Tha.Si tamen quid fecerim vis ſcire numeroſitatẽ meorũ ſcelerũ: intra conſcienciã quaſi in faſciculũ collegi.& pertractãdo mẽte.ſemp inſpexi quo ſicut naribus nunquã moleſtia fœtoris.ita formido gehennæ nõ abeſſet viſibus cordis.Paf.Quia te cõpunctione puniſti.Ideo veniã meruiſti. Tha. O vtinam.Paf.Da manũ vt te educam.Tha. Noli pater venerande noli me ſordidulam his immũdiciis abſtrahere.ſed ſine me in loco meis meritis condigno mãſum ire.Paf.Tempus eſt vt leuigato timore:incipias vitam ſperare.quia tui penitencia acceptabilis eſt deo.Tha. Eius pietati laudem ferant omnes angeli.quia non ſpreuit humilitatẽ cordis contriti. Paf. Eſto ſtabilis in dei timore.& permane in eius dilectione. poſt quindecim nanq; dies ho-

minem exues.& tandem fœlici curſu peracto:ſuperna fauente gratia. tranſ/
migrabis ad aſtra. Tha. O vtinam mererer penas euadere. vel ſaltem clemẽ
cius exuri miciori igne.non eſt enim hoc mei meriti:vt doner beatitudine in/
terminabili. Paf. Gratuitũ dei donum non penſat humanũ meritum. quia ſi
meritis tribueret:gratia non diceret. Tha. Vnde laudet illum cœli cõcentus
omiſq; terræ ſurculus necnõ vniuerſæ animalis ſpecies.atq; confuſæ aquarũ
gurgites.qui nõ ſolum peccantes patitur: ſed eciã penitentibus præmia gra
tis largitur. Paf. Hoc illi antiquitus fuit in more:vt mallet miſereri quã ferire
Tha. Noli abire pater venerabilis.ſed adeſto mihi pro ſolacio in hora meæ
diſſolutionis. Paf. Non abeo:ſed diſcedo:donec anima ſuper æthera plaudẽ
te:corpus tradam ſepulturæ. Tha. En incipio mori. Paſnu. Nunc eſt tem/
pus orandi. Tha. Qui plaſmaſti me miſerere mei. & fac fœlici reditu ad te
reuerti animam quam inſpiraſti. Paffnucius. Qui factus a nullo:vere es ſi
ne materia forma. Cuius ſimplex eſſe hominem qui non eſt id quod eſt: ex
hoc & hoc fecit conſiſtere. da diuerſas partes huius ſoluendi hominis:pro/
ſpere repetere principiũ ſui originis.quo & anima cœlitus indita:cœleſtibus
gaudiis intermiſceatur.& corpus in molli gremio terræ ſuæ materiæ pacifice
foueatur. quoaduſq; puluerea fauilla coeunte. & viuaci flatu rediuiuos ar/
tus iterum intrante.hæc eadem Thais reſurgat perfecta. vt fuit homo inter
candidulas oues collocanda.& in gaudiũ æternitatis inducẽda. tu qui ſolus
id quod es in vnitate trinitatis regnas & gloriaris per infinita ſeculorum ſe/
cula. AMEN.

Finis Paffnucii.

COM: SEXTA FIDES SPES ET CHARITAS

ARGVMENTVM IN SAPIENCIAM.

Paſſio ſanctarū virginū Fidei.Spei.& Charitatis.quas earundē veneranda genitrice Sapiēcia præſente:& maternis admonitonibus.ad tollerandas paſſiones hortante: Adrianus imperator diuerſis ſuppliciis interfecit. quarum eciā corpora martyrio cōſumata:ſancta mater Sapiēcia collegit. & aromatibus condita quīto ab vrbe roma miliario honorifice ſepeliuit.Ipſa quoqꝫ quadrageſima die iuxta earū ſepulcra:finita oratione ſacra.ſpiritū premiſit cœlo.

Antiochus Adrianus Sapiencia Fides Spes
& Charitas Matrone. Interlocutores.

ANTIOCHVS.

Vum igit᷑ eſſe o Imperator Adriane: proſperis ad vota ſucceſſionibus pollere.tuiqꝫ ſtatū imperii fœliciter abſqꝫ perturbatiōe exoptās vigere.quicquid rempublicā cōfundere:quicquid trāquillū mentis rcor vulnerare poſſe:quātocius diuelli.penituſqꝫ cupio labefactari.Adri.Nec iniuria nā noſtri ꝓſperitas: tui eſt fœlicitas. cum ſummos dignitatis gradus indies tibi augere nō deſiſtimus. Anti.Cōgratulor tuæ almitati.vnde ſi quid experior emergere: quod tuo potentatui videt᷑ cōtraluctari:nō occulo.ſed impaciēs moræ ꝓfero.Adri.Et merito.ne reus maieſtatis eſſe arguaris:ſi nō celanda celaueris.Anti.Huiuſmodi cōmiſſo reatus nunquā fui obnoxius.Adr.Memini.ſed profer ſi quid ſcias noui.Anti.Quædā aduena mulier hanc vrbē nuper intrauit comitata proprii fœtus puſiolis tribus.Adri.Cuius ſexus ſunt puſioli?Anti. Omēs fœminei.Adr.Nūquid tantillarū aduētus mulierculaꝝ aliquid reipublicæ aducere poterit detrimentū?Anti.Permagnū.Adria. Quod?Anti.Pacis defectū Adri. Quo pacto? Ant.Et quid magis poteſt rūpere ciuilis cōcordiā pacis: quā diſſonācia obſeruatiōis.Adr.Nihil grauius.nihil deterius.quod teſtat᷑ orbis romanus qui vndiqueſſecus chriſtianæ cædis ſorde eſt infectus. Anti. Hec igit᷑ fœmina:cuius mētionē facio:hortat᷑.noſtrates auitos ritus deſerere & chriſtianæ religioni ſe dedere.Adri.Num preualet hortamentū? Anti.Nimiū.Nam noſtri cōiuges faſtidiēdo nos cōtempnūt. adeo vt dedignant᷑ nobiſcū comedere.quāto minus dormire.Adri.Fateor periculū.Anti.Decet tui perſonā precauere.Adri. Conſequēs.aduocet᷑. & in noſtri preſencia an velit cedere diſcuciat᷑.Anti.Vin me illā aduocare?Adri.Volo ꝑcerte.Anti.Quid vocaris o mulier aduena?.Sapi.Sapiēcia.Anti.Imperator adrianus iuſſit te in pallacio preſentari ſuis cōſpectibus.Sa.Pallaciū cū nobili filiarū comitatu intrare nō trepido. & minacē imperatoris uultū cominus aſpicere nō formido.Anti. Inuiſum genus chriſticolarū. ſemꝑ promptū eſt principibus ad reſiſtendū.Sap.Princeps uniuerſitatis: q neſcit uinci:nō patit᷑ ſuos ab hoſte ſuperari.Anti.Mitiga effluenciā uerborū.& perge ad pallaciū. Sa. Mōſtra uiam precūdo.nos ſubſequimur accelerādo. Anti. Hic ipſe eſt imperator: quem in ſolio reſidentē conſpicis.precogita quid loquaris.Sapien.Hoc prohibet chriſti ſentencia.promittens nobis inſuperabilis ſapienciæ dona.Adr. Huc ades antioche. Antiochus. Preſto ſum domine. Adrianus. Nunquid

hæ ſunt mulierculæ quas deferebas ꝑ chriſtiana religione. Anti. Sunt plane Adri. Vniuſcuiuſq; pulcritudinē obſtupeſco. ſed & honeſtatē habitus ſatis admirari nequeo. Anti. Deſine o mi ſenior admirari. & coge illas deos venerari. Adri. Quid ſi illas primule aggrediar. blãda alloquutiõe? ſi forte velint cedere. Anti. Melius eſt. nam fragilitas ſexus fœminei facilius poteſt blandimētis molliri. Adri. Illuſtris matrona: blande & quiete ad culturã deorum te inuito: quo noſtra ꝑfrui poſſis amicicia. Sap. Nec in cultura deorũ tuis votis ſatiſfacere: nec amicciiã geſtio inire. Adr. Adhuc mitigato furore: nulla in te moueor indignatione. Sed pro tua tuiq; filiarũ ſalute: paterno ſollicitor amore. Sapi. Nolite meæ filiæ ſerpentinis huius ſathanæ lenociniis cor apponere. ſed meatim faſtidite. Fides. Faſtidimus. & animo contempnimus friuola. Adria. Quid murmurando loqueris? Sapi. Filias affabar paucis. Adria. Videris eſſe ſummis natalibus orta. ſed tamen patriã. genus: nomēq; tuũ ex te plenius cupio ediſcere. Sapi. Licet ſanguinis ſuperbia nobis ſit paruipendēda: tamen clara ex ſtirpe me originē nõ nego trahere? Adria. Credibile. Sa. Nam eminentiores græciæ principes fuere mei parentes. & vocor ſapiencia. Adri. Claritas ingenuitatis rutilat in facie. & ſapiēcia nominis fulget in ore. Sapi. Fruſtra blandiris. nõ flectimur tuis ſuadelis. Adri. Dic cur adueneris: vel quare noſtrates adires? Sapi: Nullius alius rei: niſi agnoſcende veritatis cauſa. quo fidem quam expugnatis: plenius ediſcerē. filiaſq; meas chriſto cõſecrarē. Adria. Expone vocabula ſingularũ. Sapiē. Vna vocat᷑ Fides. altera Spes. tercia Charitas. Adria. Quot annos voluerũt? Sapi. Placet ne vobis o filiæ vt hunc ſtultũ arithmetica fatigem diſputatiõe? Fides. Placet mater: noſq; auditum prebemus libenter. Sapi. O imperatot ſi ætatē inquiris paruularum. Charitas imminutũ pariter parem manſuorũ cõpleuit numerũ. Spes autē æque imminutũ: ſed pariter imparem. Fides vero ſuperfluũ impariter parem Adria. Tali reſpõſione feciſti me que interrogabã minime agnoſcere. Sapi. Nec mirũ. quia ſub huius diffinitionis ſpecie: nõ vnus cadit numerus ſed plures. Adria. Expone enucleacius. alioquin nõ capit meus animus. Sa. Charitas duas olympiades iam voluit. Spes duo luſtra. Fides tres olympiades. Adria. Et cur octonarius numerus (qui duabus cõſtat olympiadibus) & denarius (qui duobus luſtris perficit᷑.) imminutus dicit᷑? vel quare duodenarius (qui tribus olympiadibus impletur.) ſuperfluus eſſe aſſerit᷑? Sa. Omis nanq; numerus imminutus dicit᷑: cuius partes coniunctæ minorē illo numero: cuius partes ſunt: ſummæ quãtitatē reddunt. vt octo. Eſt autē octonarii medietas quatuor. pars quarta duo. pars octaua vnũ. quæ in vnum redactæ ſeptem reddunt. Similiter denarius habet dimidiam partem quinq;. Quintam autē duo. decimã vero vnum. quæ ſimul copulatæ octo colligunt. econtrario autem ſuperfluus dicitur. cuius partes augendo creſcunt. ut duodecim. Eſt enim duodenarii medietas ſex. pars tercia quatuor. pars quarta tria? pars ſexta duo. pars duodecima unum. Hic cumulus redundat in ſedecim. Vt autem principalem non preterea: qui inter inæquales intemperancias: medii temperamentum limitis ſortitus eſt. ille numerus perfectus dicitur. qui ſuis æquis partibus nec augetur nec minuitur: ut ſex cuius

partes.id eſt tria duo vnũ:eũdẽ ſenariũ reſtituũt. Simili quoq; ratiõe vigin tiocto: quadrigentanonagintaſex: octomiliacentũvigintiocto pfecti dicũt. Adri. Et quid reliqui? Sapi. Omnes ſuperflui ſiue imminuti. Adri. Quis nu numerus pariter par? Sapi. Qui poteſt in duo æqualia diuidi. eiuſq; pars in duo æqualia. partiſq; pars in duo æqualia. ac deinceps per ordinẽ donec in/ ſecabilem incurrat vnitatẽ. vt octo & ſedecim. omẽſq; qui ab his in duplo fi/ unt. Adri. Et quis eſt pariter impar? Sapi. Qui in partes æquales recipit ſe/ ctionẽ: eiuſq; partes mox indiuiſibiles permanebũt. vt decẽ & omẽs qui ab imparibus in duplo fiunt? Hic nãq; numerus ſuperiori eſt cõtrarius: quia in illo ſolus minor terminus diuiſione eſt ſolutus. In iſto autẽ ſolus maior termi nus diuiſioni eſt aptus. in illo quoq; omẽs eius partes nomine & quantitate ſunt pariter pares. in iſto autem ſi denomĩatio fuerit par. quantitas impar. ſi quantitas par denominatio impar. Adria. Nec terminũ quẽ dixiſti agnoſco: nec denominationẽ ſeu quantitatẽ ſcio. Sapi. Quando quãtilibet numeri di geſtim diſponunt: primus minor terminus: & poſtremus maior dicit. quan do autẽ diuiſionẽ faciendo: quota pars ſit numeri dicimus: denomĩationẽ fa/ cimus. cum autẽ quot in vnaquaq; parte ſint enumeramus. quantitatẽ expo/ nimus. Adria. Et quis eſt impariter par? Sapi. Qui nõ ſolũ vnã recipit ſectio nem: ſicut pariter par: ſed eciã & ſecundã: aliquociens autẽ & terciã: vel plu/ res: ſed tamen vſq; ad indiuiſibilẽ non peruenit vnitatẽ. Adria. O quã ſcru/ puloſa & plexibilis queſtio ex iſtarũ ætate infantularũ eſt orta: Sap. In hoc laudanda eſt ſupereminẽs factoris ſapiencia. & mira mundi artificis ſciẽcia: qui nõ ſolum in principio mundũ creans ex nihilo. omĩa in numero & men/ ſura & pondere poſuit. Sed eciã in ſuccedentiũ ſerie temporũ & in ætatibus hominũ mirã dedit inuenire poſſe ſcienciã artium. Adria. Diu te ſuſtinui ra/ tiocinantẽ. quo te mihi efficerẽ obtemperantẽ. Sapi. In quo? Adri. In cultura deorum. Sapi. In hoc vtiq; nõ conſentio. Adria. Si renitens: tormentis afficie ris. Sapi. Corpus quidẽ ſuppliciis laceſſere poteris. ſed animũ ad cedẽdum compellere nõ preualebis. Anti. Dies abiit. nox incumbit. nõ eſt tempus al/ tercandi. quia inſtat hora cenandi. Adria. In cuſtodiã iuxta pallaciũ ponant & triduanæ induciæ illis ad tractandum præſtentur. Ant. Obſeruate iſtas o milites omni ſollicitudine. nullamq; illis occaſionẽ euadendi relinquite. Sa. O dulces filiolæ: & charæ puſiolæ. nolite ſuper carceralis anguſtia cuſtodiæ contriſtari: nolite imminentiũ minis pœnarũ terreri: Fid. Licet corpuſcula pa ueſcant ad tormenta. mens tamen gliſcit ad premia. Sapi. Vincite infantilis teneritudinẽ ætatulæ: maturi ſenſus fortitudine Spes. Tuũ eſt nos precibus adiuuare: vt poſſimus vincere. Sapi. Hoc indeſinẽter exoro. hoc efflagito. vt perſeueretis in fide. quã inter ipſa crepundia veſtris ſenſibus nõ deſiſtebam inſtillare. Charitas. Quod ſugentes vbera in cunabulis didicimus: nullate/ nus obliuiſci quibimus. Sapientia. Ad hoc vos materno lacte affluenter alui. ad hoc delicate nutriui. vt vos cœleſti: non terreno: ſponſo trade/ rem quo veſtri cauſa ſocrus æterni regis dici meruiſſem. Fides. Pro ipſius amore ſponſi promptæ ſumus mori. Sapiencia. Delector ex veſtra ratione o filiæ; magis quam nectareæ dulcedinis guſtamine. Spes. Præmitte nos

ante tribunal iudicis. & experieris quātū eius amor nobis attulit temeritatis Sapi. Hoc exopto: vt veſtra virginitate coroner. vt veſtro martyrio glorificer Cha. Conſertis palmulis incedamus. & vultū tiranni cōfundam9. Sa. Expectate: donec inſtet hora vocatiōis noſtræ. Fid. Tedet nos morarū. tamē eſt expectandū. Adria. Antioche iube illas græculas nobis repreſentari captiuas Anti. Procede ſapiētia teq; cū filiabus īpatori repreſenta. Sap. Pergite mecum filiæ cōſtanter. & pſeuerate in fide vnanimiter. vt poſſitis palmā percipere fœliciter. Spes. Pergimus. ipſeq; nobiſcū comitet͛: pro cuius amore ad mortē ducemur. Adri. Triduanas vobis inducias preſtabat noſtri ſerenitas. vnde ſi quid tractaueritis vtilitatis: cedite iuſſiōibus noſtris. Sapi. Summū igit͛ vtile tractauimus. id ſcilicet: vt nō cedamus. Ant. Cur dignaris cum hac cōtumace verba miſcere. quæ te inſolēti fatigat preſumptiōe? Adr. Debeo ne illam dimittere impunitā? Anti. Nequaquā. Adri. Et quid? Anti. Hortare puellulas. & ſi renitant͛: infanciæ ne parcas. ſed fac vt ille necent͛. quo rebellis mater funeribus natarū acrius torqueat͛. Adria. Faciā que hortaris. Anti. Ita demū preualebis. Adri. Fides: intuere venerabilē magnæ dianæ ymaginem & fer ſacræ deæ libamina. quo poſſis vti eius gratia: Fides. O ſtultū imperatoris preceptū: omni cōtemptu dignū. Adri. Quid murmuras ſubſannādo? quē irrides fronte rugoſa? Fides. Tui ſtulticiā irrideo. tui inſipientiā ſubſanno. Adri. Mei? Fides. Tui. Anti. Imperatoris? Fid. Ipſius. Anti. O nefas. Fid Quid enī ſtultius? quid inſipiēcius videri poteſt? q̄m ꝙ hortat͛ nos contempto creatore vniuerſitatis: venerationē inferre metallis. Anti. Nōne hæc ſūma inſania & magna eſt demencia. ꝙ rerū principem dixiſti inſipientē? Fides. Dixi. & dico. dicamq; q̄mdiu vixero. Anti. Breue tēpus viuere: & cito debes conſumi morte. Fides: Hoc opto. vt moriar in chriſto. Adri. Duodecim cēturiones alternādo ſcindant flagris eius membra. Anti. Nec iniuria. Adria. O fortiſſimi cēturiones accedite. meiq; iniuriā vindicate. Anti. Iuſtum. Adr. Perquire antioche an ne velit cedere. Anti. Vin adhuc fides ſolita cōuiciorū obiectione imperatorē dehoneſtare? Fides. Cur ſolito minus? Anti. Quia prohiberis verberibus. Fides. Verbera nō cōpellunt me tacere. quia nullo afficior dolore. Anti. O infœlix ptinacia. o cōtumax audacia. Adr. Corpus fatiſcit per ſupplicia. & mens tumet ſuperbia. Fid. Erras adriane: ſi reris me fatigari ſuppliciis. nō ego quidem ſed infirmi tortores deficiūt. & ſudore ob laſſitudinē fluunt. Adria. Fac antioche vt gemellæ pectoris particule abſcindant͛: quo ſaltim rubore coerceat͛. Anti. O utinā poſſit ullo coerceri modo. Adria: Forſitan coercebit͛. Fides. Inuiolatū pectus uulneraſti. ſed me non leſiſti. en pro fonte ſanguinis unda erumpit lactis. Adria. In craticulā ſubſtratis ignibus aſſanda ponat͛. quo ui uaporis enecet͛. Anti. Digna eſt ut miſerabiliter pereat: quæ tuæ iuſſioni cōtraluctari nō trepidat. Fides. Omne quod paras ad dolorē. mihi uertit͛ in quietem. unde cōmode pauſo in craticula: ceu in trāquilla nauicula. Adr. Sartago plena pice & cera ardentibus rogis ſuperponat͛. & in feruētē liquorē hæc rebellis mittat͛. Fid. Sponte inſilio. Adri. Conſencio. Fides. Vbi ſunt minæ tuæ? ecce illeſa inter feruētē liquorē ludēs nato. & p ui caumatis: ſencio matutini refrigeriū roris. Ad. Antioche quid ad hec

eſt agendū? Anti. Ne euadat prouidendū. Adri. Capite truncet᷑. Anti. Alio/
quin non vincet᷑. Fides. Nunc eſt gaudendū. nunc in domino exultandum.
Sapi. Chriſte triūphator dyaboli inuictiſſime da tolleranciā fidei meæ filiæ
Fides. O mater venerāda dic vale vltimū tuæ filiæ. liba oſculū tuæ primoge
nitæ. nec afficiare ullo merore cordis. quia tendo ad brauiū æternitatis. Sa.
Filia filia nō cōfundor. nō cōtriſtor. ſed valedico tibi exultando. & oſculor os
oculoſq; pre gaudio lacrimādo. orans ut ſub ictu pcuſſoris inuiolatū ſerues
myſteriū tui noīs? Fid. O uterinæ ſorores libate mihi oſculū pacis. & parate
uos ad tolleranciā futuri certaminis. Spes. Adiuua nos orone aſſidua. ut me
reamur ſequi tua ueſtigia. Fid. Eſte obtēperantes monitis noſtre ſancte parē
tis. quæ nos hortabat᷑ preſencia faſtidire. quo meruiſſemus æterna pcipere.
Ch. maternis libēter obtpam9 monitis: quo pfrui mereamur æternis bonis
Fid. Percuſſor accede. & iniunctū tibi officiū me necādo imple. Sa. Abſciſū
moriētis filie caput amplectēdo: impreſſiſq; labris crebrius deoſculādo: con
gratulor tibi chriſte. qui tantillule victoriā preſtitiſti puellæ. Adr. Spes cede
meis hortamētis. paterno affectu tibi cōſulentis. Spes. Quid hortaris? quid
cōſulis? Adr. Vt caueas pertinaciā imitari ſororis. ne ſimilib9 intereas pœnis
Spes. O vtinā admeruiſſem illā imitari paciēdo. quo illi aſſimilarer in præ/
mio. Ad. Deponē callū pectoris. & cōquiniſce thurificādo magnæ dianæ. &
ego te propriæ ꝓlis vice excolo: atq; extollo omni dilectiōe. Sp. Paternitatē
tuā repudio. tua beneficia minime deſidero. quapropter vacua ſpe deciperis
ſi me tibi cedere reris. Adri. Loquere parcius ne iraſcar: Sp. Iraſcere: nec ſol/
licitor. Anti. Miror auguſte. quid ab hac vili puellula tamdiu calūpniari pa
teris. ego quidē diſrūpor pre furore. quia illā audio tam temere in te latrare.
Adri. Hactenus infanciæ parcebā. ultra nō parcam. ſed meritā vltionē infe/
ram. Ant. O vtinā. Adri. O lictores adite & hanc rebellē: vſq; ad internitio/
nem crudis neruis cedite. Anti. Decet vt ſeueritatē ſenciat tui furoris. quia le
nitatē paruipendit pietatis. Spes. Hanc pietatē exopto. hāc lenitatē deſide
ro. Anti. O ſapiencia quid murmurādo loqueris? ſtans ſubleuatis oculis: iu/
xta cadauer extinctæ prolis. Sapi. Inuoco omīparentē: quo eandē tollerāciæ
perſeuerāciā: quā preſtitit fidei: preſtet & ſpei. Spes. O mater mater. q̄m effi
caces: q̄m exaudibiles experior eſſe tui preces. ecce te orante: anheli tortores
leuatis dextris librant ictum. & ego nullū doloris ſencio tactum. Adri. Si fla
gra paruipendis: acrioribus pœnis coartaberis. Spes. Infer infer quicqd cru
dele. quicquid excogites letale. quāto plus ſeuis: tantomagis victus confun
deris. Adri. In aera ſuſpendat᷑ & vngulis laceret᷑. quoaduſq; euulſis viſceri/
bus & nudatis oſſibus deficiet. & mēbratim ꝯcrepat. Anti. Imperialis iuſſio.
& cōgrua ſatis vlcio. Spes. Vulpina fraude loqueris. & verſipelli aſtucia an
tiochi adularis. Anti. Quieſce infœlix. verboſitas tua nunc eſt finienda. Sp.
Non vt ſperas euenerit. ſed tibi tuoq; principi nunc eciā cōfuſio aderit. Adr.
Quid ſencio noue dulcedinis? quid odoro ſtupēde ſuauitatis? Sp. Decidēcia
fruſta mei lacerati corpis: dant fragrāciā paradiſiaci aromatis. quo nolēs co
geris fateri: me nō poſſe ſuppliciis ledi. Adr. Antioche qd enī mihi eſt agen
dū? An. Nouis cruciatibus incūbendū. Ad. Aeneū vas. plenū oleo & adipe

cera atq; pice ignibus ſuperponať. in quod ligata proiciať. Anti. Si in ius
vulcani tradeť forſitan euadendi aditum nõ nãciſceť. Spes. Hec virtus chri
ſto nõ eſt inſolita: vt ignẽ faciat miteſcere mutata natura: Adri. Quid audio
anthioche velut ſonitũ inundãtis aquæ. Ant. Heu heu domine. Adri. Quid
contigit nobis? Anti. Ebuliens feruor cõfracto vaſe miniſtros cõbuſſit. & il/
la malefica illeſa cõparuit. Adri. Fateor victi ſumus. Anti. Penitus. Adri. Ca
put abſcindať. Adri. Alias nõ abſumeť: Sp. O charitas dilecta. o ſoror vni
ca ne formides tiranni minas. ne trepides ad penas. nitere: cõſtanti fide imi
tari ſorores ad cœli pallaciũ præcedẽtes. Cha. Tedet me vitæ preſentis. tedet
terrenæ habitatiõis. quod ſaltim ad modicũ temporis ſeparor a vobis. Spes
Depone tediũ. & tende ad præmiũ. nõ enĩ diu ſeparabimur: ſed ocius in cœ
lo cõiũgemur. Cha. Fiat fiat. Spes. Euge mater illuſtris gaude. nec tangaris
de mei paſſione: materni affectus dolore. ſed prefer ſpem merori: cũ me vi/
deas pro chriſto mori. Sapi. Nunc quidẽ gaudeo. ſed tunc tandẽ perfecte ex
ultans gaudebo: quãdo tui ſororculã pari conditione extinctã cœlo premiſe
ro. & ego ſubſequar poſtrema. Spes. Perennis trinitas reſtituet tibi in æuum
plenũ abſq; diminutiõe filiarũ numerũ. Sapi. Cõfortare filia. pcuſſor inua/
dit nos euaginato glad o. Sp. Libens excipio gladiũ. Tu chriſte ſuſcipe ſpi
ritũ: pro tui cõfeſſione nomĩs eiectum de habitaculo corporis. Sapi. O chari
tas ſoboles inclita. ſpes vteri mei vnica. ne cõtriſtes matrẽ: bonã tui certami/
nis conſumationẽ expectãtem. ſed ſperne preſens utile. quo pueniãs ad gau
diũ intermiabile. quo tui germanæ fulgẽt coronis illibatæ uirginitatis. Cha.
Fulci me mater precibus ſacris. quatenus merear intereſſe aliarum gaudiis.
Sapi. Exoro te finetenus. in fide ſolidatũ iri nec dubito tibi perenne tripudi
um donatũ iri. Adr. Charitas. ſaturatus cõuiciis tui ſororũ. nimiũq; exacer/
batus ſum prolixa ratione earũ. unde diu tecũ nõ contẽdo. ſed uel obtempe/
rantẽ mei uotis ditabo omibus bonis. uel contraluctantẽ afficiã malis. Cha.
Bonũ cordetenus amplector. & malũ omnino deteſtor. Adri. Hoc tibi potiſ/
ſimũ ſalubre mihiq; eſt placabile. ideoq; leue quiddã tibi prepono meæ pie
tatis gratia. Cha. Quid? Adri. Dic tantũ magna dyana. & ego ultra ad ſacri/
ficandũ te nõ compello. Cha. Percerte nõ dico. Adri. Quare? Cha. Quia mẽ/
tiri no o. ego quidẽ & ſorores meæ eiſdem parẽtibus genitæ. hiſdẽ ſacramen
tis imbutæ ſumus. una eadẽq; fidei cõſtancia roborate. quapropter ſcito no/
ſtrũ uelle. noſtrũ cõſentire: noſtrũ ſapere. unũ idemq; eſſe. nec me in ullo un
quã illis diſſidere. Adri. O iniuria quod a tantilla etiã cõtempnor homullu/
la. Cha. Licet tenella ſim ætate tamen gnara ſum te argumẽtoſe confundere.
Adri. Abſtrahe illã Antioche & fac ut ſuſpẽſa in eculeo atrociter uerberetur.
Anti. Vereor ꝙ uerbera nõ preualeant. Adria. Si nõ preualeant: iube tribus
cõtinuis diebus ac noctibus fornacẽ ſuccendi. & illã inter bachãtes flammas
proici. Cha. O iudicẽ impotentẽ. qui diffidit ſe abſq; armis igniũ octennem
infantẽ ſuperare poſſe. Adri. Abi antioche. & iniunctũ officiũ perfice. Cha.
Seuiciæ quidem tuæ ſatiſfaciendo parebit. ſed me minime nocebit. quia nec
uerbera mei corpuſculũ lacerare. nec flãmæ comam uel ueſtes poterunt ob/
fuſcare. Adri. Experieť. Cha. Experiať. Adri. Antioche quid pateris? cur tri/

ſtior ſolito regrederis? Anti. Quādo cauſam triſticiæ experieris. haud minus cōtriſteris. Adri. Dic ne celes. Anti. Illa laſciua. quā mihi cruciandā tradidiſti puellula me preſente flagellabat͛. ſed ne tenuis quidē cutis ſummotenus diſrumpebat͛. Deinde proieci illā in fornacē: igneū colorē pre nimio ardore exprimentē. Adri. Cur diſſimulas loqui? expone exitū rei. Anti. Flamma erupit & quinq; milia hominū combuſſit. Adri. Et quid cōtigit illi? Anti. Charitati? Adri. Ipſi. Anti. Ludens inter flāmiuomos vapores vagabat͛. & illa laudes deo ſuo pangebat. illi eciā qui diligenter inſpexere ferebāt tres candidulos viros cū illa deambulaſſe. Adr. Erubeſco illā vltra videre. quia nequeo illam ledere. Anti. Reſtat vt perimat͛ gladio. Adri. Hoc fiat abſq; mora. Anti. Detege duram charitas ceruicē: & ſuſtine pcuſſoris enſem. Cha. In hoc nō renitor tui votis: ſed libens pareo iuſſis. Sapi. Nunc nūc filia gratulandū. nūc in chriſto eſt gaudendū. nec eſt que mordeat cura. quia ſecura ſum de tua victoria. Cha. Imprime mihi mater oſculū. & cōmenda iturū chriſto ſpiritum. Sapi. Qui te in meo vtero viuificauit: ipſe ſuſcipiat animā: quam cœlitus inſpirauit. Cha. Tibi chriſte gloria qui me ad te vocaſti: cum martyrii palma. Sapi. Vale proles dulciſſima. & cum chriſto iungeris in cœlo: memento matris iā matronæ effectæ te parietis. Cōuenite illuſtres matronæ: & mearū cadauera filiarū mecū ſepelite. Matrone. Corpuſcula aromatibus condimus: & exequias honorifice celebramus. Sap. Grandis benignitas & mira pietas quā mihi impenditis. meiq; mortuis. Matro. Que tibi ſunt cōmoda exequimur mente deuota. Sapi. Non dubito. Matro. Vbi vis eligere locum ſepulturæ? Sap. Tercio miliario ab urbe. ſi uobis nō diſplicet prolixitas. Matro. Non diſplicet. ſed elata funera ſequi placet. Sapi. Ecce locus. Matro. Hic nēpe ſeruandis reliquiis eſt aptus. Sapi. Floſculos uteri mei tibi terra ſeruādos cōmitto: quos tu materiali ſinu foueto: donec in reſurrectiōe maiori reuirideſcant gloria. & tu chriſte animas interim imple ſplēdoribus: dans pacificam requiē oſſibus. Matro. Amen. Sapi. Grates ueſtræ humanitati pro ſolamine quod cōtuliſtis meæ orbitati. Matro. Vtrūne uis nos hic tecū morari. Sapi. Non. Matro. Cur non? Sapi. Ne ex meo cōmodo uobis ingerat͛ moleſtia. ſit ſatis ꝙ tres noctes mecum pmanſiſtis. abite in pace. reuertimini cum ſalute. Matro. Vis nobiſcū abire? Sapi. Minime. Matro. Et quid meditaris agere? Sapi. Hic remanere ſi forte ueniat mea peticio & impleatur quod deſidero. Matro. Quid petis? quid deſideras? Sapi. Id ſolūmodo ut oratione cōpleta moriar in chriſto. Matro. Reſtat ut expectemus donec & te ſepulturæ tradamus. Vt libet. Adonay emanuel. quē retro tempora diuinitas edidit omipa rentis & in tempore uirginitas genuit matris q ex duabus naturis unus chriſtus mirifice conſiſtis. nec diuerſitate naturarū vnitatē perſonæ diuidens. nec unitate perſonæ diuerſitatē naturarū cōfundens: tibi iubilet iocunda ſerenitas angelorū. dulciſq; armonia ſyderum. te quoq; collaudet tocius ſcibilis rei ſciencia. omneq; quod ex elementorū format͛ materia. quia tu qui ſolus cum patre & ſpirituſancto es forma ſine materia: ex patris uolūtate & ſpirituſſancti cooperatione nō reſpuiſti fieri homo paſſibilis humanitate: Salua diui

nitatis paſſibilitate. & ut nullus in te credentiũ periret ſed omĩs fidelis æter-naliter viueret: mortem noſtram nõ dedignatus es guſtare: tuaq; reſurrectio-ne cõſumere. Te eciam perfectum deum hominẽq; verum recolo promiſiſſe omnibus qui pro tui nominis veneratione vel terrenæ vſum poſſeſſionis re-linquerẽt vel carnalium affectum propinquorũ poſtponerẽt: centenæ viciſſi-tudine mercedis recompenſari. & æternæ brauio vitæ debere donari huius ſpe animata promiſſi: feci quod iuſſiſti: ſponte amittens ſoboles quas pepe-ri. Vnde tu pie promiſſa ſoluere ne moreris. ſed fac me quãtocius abſolutã corporeis vinculis ex receptione filiarũ letificari. quas pro te mactandas ob-tuliſſe non diſtuli. quo te illis agnum virginis ſequentibus & nouũ canticum modulantibus ego iocunder audiendo. illarumq; letificer gloria. & quam-uis non poſſim canticũ uirginitatis dicere: te tamen cum illis merear æterna-liter laudare. qui nõ ipſe qui pater: ſed idem es quod pater. cũ quo & ſpiritu-ſancto vnus dominus vniuerſitatis: vnuſq; rex ſummæ & mediæ atq; yme ra-tionis regnas & dominaris per interminabilia immortalis æui ſæcula. Matr. Suſcipe domine. AMEN.

Hroſuithæ illuſtris mulieris germanæ : gente Saxonica ortæ
In opera ſua carmine cõſcripta præfatio fœliciter Incipit.

Vnc libellum paruo vllius decoris cultu ornatũ. ſed non parua
diligẽcia inlaboratũ.omniũ ſapientiũ benignitati offero expur
h gandũ.eorũ dumtaxat.qui erranti nõ delectant᷑ derogare: ſed
magis errata corrigere. Fateor nanqꝫ me haud mediocriter er/
raſſe:nõ ſolum in dinoſcẽdis ſyllabarũ naturis:verumeciã in di
ctionibus cõponẽdis. pluraqꝫ ſub hac ſerie reprehẽſione digna latitare : ſed
errores fatenti facilis venia.viciiſqꝫ debet᷑ pia correctio. Si autem obicit᷑:ꝙ
quædã huius operis iuxta quorundã eſtimatiõem ſũpta ſint ex apocrifis. nõ
eſt crimẽ preſumptõis iniquæ ſed error ignorãciæ:quia quãdo huius ſtamen
ſeriei cæperã ordiri:ignoraui dubia eſſe in quibus diſpoſui laborare. At vbi
recognoui peſſundare detrectaui.Quia quod videt᷑ falſitas forſan probabi
tur eſſe veritas. Cũ res ſeſe ita habeãt.tanto ad perfecti defenſionẽ opuſculi
permultorũ iuuamine egeo.quanto in ipſa inceptione minus vlla proprii vi
goris fulciebar ſufficiencia.quia nec matura adhuc ætate vigens.nec ſciencia
fui proficiens.ſed nec alicui ſapientũ affectũ meæ intentionis cõſulẽdo enu/
cleare ne prohiberer pro ruſticitate. Vnde clam cunctis & quaſi furtim:nunc
in cõponendis ſola deſudando. nũc male cõpoſita deſtruẽdo ſatagebã iuxta
meũ poſſe(licet minime neceſſariũ) aliquẽ tamẽ cõficere textũ ex ſentenciis
ſcripturarũ. quas intra areã noſtri Gandeshemenſis collegerã cenobii. Pri/
mo ſapientiſſimæ atqꝫ benigniſſimæ Rikkardis magiſtræ aliarũqꝫ ſuæ vicis
inſtruente magiſterio.Deinde prona fauente clemẽcia regiæ indolis Gerber/
gæ cuius nũc ſubdor dominio abbaciæ:que ætate minor:ſed vt imperialẽ de
cebat neptem ſciẽcia prouectior aliquot autores (quos ipſa prior a ſapiẽtiſſi/
mis didicit) me admodũ pie erudiuit. Quãuis eciã metrica modulatio femi/
neæ fragilitati difficilis videat᷑ & ardua.ſola tamẽ ſemper miſerẽtis ſupernæ
gratiæ auxilio nõ propriis viribus cõfiſa.Huius carmina opuſculi dactilicis
modulis ſuccinere appoſui:ne crediti talentis ingenioli ſub obſcuro torpens
pectoris rubigine negligencia exterminaret᷑:ſed ſedulæ malleo deuotiõis ꝑ/
cuſſum aliquãtulis diuinæ laudatiõis referret tinnitũ:quo ſi occaſio nõ dare/
tur negociando aliud lucrari:ipſum tamen in aliquod ſaltim extremæ vtilita/
tis tranſformaret᷑ inſtrumentũ.vnde quicunqꝫ lector ſi recte ſecundũ deũ ſa
pias ægenti paginæ quæ nullius preceptoris munit᷑ auctoritate opem tuæ re
ctitudinis ne pigriteris adhibere deo videlicet:ſi quid forte probet᷑ recte cõ
poſitum:meæqꝫ negligẽcie deſignãdo vniuerſale viciorũ: nec tamen vitupe/
rando:ſed indulgendo.Quia ius frangitur obiurgationis vbi interuenit hu/
militas confeſſionis.

Argumentũ in hyſtoriã beatæ virginis.

Oachim & Anna de ſtirpe dauid cũ diu ſteriles vixiſſent:In tẽploqꝫ
i ob ſterilitatẽ repudiati a ſacerdotibus fuiſſent: tãdẽ longis orõnibus
& votis ꝓlem diuinã (nomĩe Mariã) ſuſceperũt eãqꝫ caſtitati & æter
no dei obſequio in tẽplo deuouerũt. Illa tenella læta & cõſtans gradus tẽpli
cũ omniũ admiratione ſupauit:reliquaſqꝫ virgines ſanctitate vitæ excelluit:

quã dum ſacerdotes deſpōdere volũt: & virgas temere piectas illi cõiugem querũt. & ſors ſup virgam ioſeph ex genere dauid cecidit. Nam mox colũba ſuæ virgæ inſidens cœlũ peciit. collaudãtibus cũctis diuinã ſortẽ. Ioſeph virgo deſpondet: pauloq; poſt angelus illi diuina ſalutatõne facta deũ omniũ creatorẽ obumbratiõe ſanctiſpũs carnem ſuſcipere nũciat. quæ verbo angeli credẽs: dum in bethleem cũ ioſeph Cæſaris auguſti edicto migraret peperit primogenitũ ſuũ: ſaluatorẽ mũdi: Ieſum chriſtũ cuius diuinitatẽ & paſtores & magi ab oriente veniẽtes teſtati ſunt: Quæ fama cum ad herodẽ delata fuiſſet: omẽs eius anni infantes natos occidi iuſſit. vt heredẽ regni tolleret: Ioſeph ab angelo monitus: cum matre & puero (vt regis crudelitatẽ fugeret) in ægiptũ cõceſſit. moxq; ægipciorũ ſimulacra in terrã prona cadencia nutabãt. ſacerdotibuſq; ſuis verũ deũ natũ proclamabãt. In itinere autẽ miracula pueri de ſerpẽtibus & draconibus dum in ſpecu noctẽ ducerẽt narrat. Itemq; de leonibus & pardis mite & manſuete ſe puero offerẽtibus: palmãq; cũ fructu inclinatã matris gremio: fontemq; pueri verbis erumpentẽ dum in itinere ſiti laboraſſent cõmemorat.

Ad Gerbergam abbatiſſam in Gandeſhaim
Ottonis primi impatoris neptẽ
Alue regalis proles clariſſima ſtirpis
Gerbirg illuſtris moribus & ſtudiis

A ccipe fronticula dominatrix alma ſerena
Q ue tibi purganda hic offero carminula
E ius & incultos dignanter dirige ſtichos
Q uam doctrina tua conſtruit ægregia
E t cum ſis certe vario laſſata labore
L udens dignare hos nunc modulos legere
H anc quoq; ſordidulam tenta purgare camenam
A c fulcire tui flore magiſterii
Q uo laudem dominæ ſtudiũ ſupportet alumnæ
D octriciq; pie carmina diſcipulæ.

In hyſtoriã intemeratæ dei genitricis prefatio
Nica ſpes mũdi dominatrix inclita cœli
Sancta parens regis. lucida ſtella maris
Que pariẽs mũdo: reſtauraſti pia virgo
Vitam: quam virgo perdiderat vetula
T u dignare tuæ famulæ clementer adeſſe
H roſuithæ votis carminuliſq; nouis
Q ue tibi femineæ ſtudio famulante camene
I am ſupplex modulis ſuccino dactilicis
E xoptans vel ſummatim: attingere ſaltim
L audis particulam: virgo tue minimam
O rtus atq; tui primordia clara beati
N ecnon regalem pangere progeniem.
H oc tamen agnoſco: fragiles excedere vires.
L audibus vt tentem te meritis canere.

D igne pro meritis quam totus nõ canit orbis.
Q ueq; ſuper laudes angelicas renites.
H inc quia virgineo portaſti ventre puella
I ncluſum: cuncta qui regit imperio.
O lim ſed ſtultum fari qui iuſſit aſellum:
I n laudem ſancti nominis ille ſui.
T eq; per angelicum fecit virguncula uerbũ.
D e ſancto digne flamine concipere.
A tq; ſuæ prolis matrẽ ſine ſorde pudoris
E ffecit: cunctis diſſimilem meritis.
S i placet: ipſe meam potis eſt diſſoluere linguã.
E t cor rore ſuæ tangere graciolæ.
Q uo preſtante ſuæ mitis dono pietatis
G rata ſibi pangam. te quoq; uirgo canam.
N e comes ingratis condemner iure pigellis
Q uos piget altithrono pſallere pro modulo.
S ed mage purpureũ laudare perenniter agnũ.
P romerear. turmis addita uirgineis.

HYSTORIA NATIVITATIS LAVDABILISQVE CONVERSATIONIS INTACTAE DEI GENITRICIS QVAM SCRIPTAM REPPERI SVB NOMINE SANCTI IACOBI FRATRIS DOMINI.

Vndi labẽtis luſtris nã mille pactis
Incepit quãdo fœlix ætatula ſexta.
Qua deus ĩpleri iuſſit pietate fideli
m Quicquid ueraces iam precinuere prophetæ.
Qui mundo ieſum mox predixere futurum
G ermine de Iuda. quidam ſurrexerat ergo
I ſrael in terra ſenior: ſub lege uetuſta:
O rtus regali dauid de germine magni.
Q uem tradunt etenim nomen tenuiſſe Ioachim
H ic in mandatis genitricis ab ubere legis
E xtiterat iuſtus. necnon digne ſtudioſus.
H oc quoq; continuo fuerat ſua maxima cura:
V t gregis ipſe ſuæ bene paſceret agmina magni.
D eſignans. ueri ſeſe paſtoris haberi
D ignum quandoquidẽ terreſtri carne parentem:
Q ui portare ſuis humeris nõ diſtulit agnos:

I n propriis vitæ ducens ad gaudia læte.
P aſſurus mortem:magnũ noſtri per amorem.
E mpturuſq; reos animæ precio ſibi chare.
Ic heros etenim (de quo narrabo) Ioachim
Tali percerte fœlix patriarcha nepote.
T oto ſe placidis ornans conamine factis.
Q uicquid poſſedit per tres partes reſecauit.
P artem dans viduis:peregrinis atq; puellis.
S epius in templo partem famulãtibus ergo.
P articulamq; ſuæ domui ſeruauerat omni.
H oc quoq; nõ raro faciens pietate benigna.
D igne mercedem ſuſcepit deniq; talem:
V t propria ſubſtantiola bene multiplicata:
I pſius gentes proceres precelleret omnes.
N ec ſibi conſimilẽ portaret terra potentem.
Q uem ſic cunctarum fulciret copia rerum.
Vattuor hinc certe cum iam fœliciter ipſe
Viueret in ſumma fortuna luſtra rotata:
V ultu perpulcram ſibi deſponſauit amicam
N ecnon premitidam laudãdis moribus Annam
A charis natam.Dauid de ſtirpe creatam.
F œdere legali proprio quam iunxit amori.
H anc autem memorãt ſterilem nõ tẽpore paruo:
S pem partus homini nullam conferre fideli.
T andem digeſtis bis denis ſcilicet annis
C ontigit in templo Ioachim ſub tempore feſto
I nter ſacratos altaris ſtare miniſtros.
I ncenſum digni fuerant qui ponere viſi.
Q uem Ruben templi dum vidit ſcriba ſacrati
E xoſum factum dictis affatur amaris.
N on licet incenſum dixit te tangere ſanctum.
M unera nec domino preſtat dare ſacrificanda.
T e quia deſpexit. ſobolis cum dona negauit.
On dedit econtra verbum vir nobilis vllum.
Sed merens abiit.ſiluas triſtiſq; petiuit.
I n quis ſepe gregem conſueuit paſcere pridem
A c in longinquã pergens per deuia terram.
I pſum cum propriis ſecum ducendo magiſtris.
H ic in ſecretis latitat paſcendo latebris.
N ec poſt ad patriam placuit remeare relictam:
P aſſus nanq; grauem:ſecreta mente pudorem:
E x Ruben verbis:qui ſe cauſatur:amaris.
Vius percerte poſt menſes inclita quinq;
Cõiunx:deſperans illum iam viuere ſaluum.

I n ſoles fleuit.nec ſolamen ſibi ſciuit:
H aſq; preces domino profudit triſte dolendo.
I ſraelis rector:ſolus quoq; gentis amator.
Q ui ſemper refoues miti pietate dolentes.
C ur mihimet ſociũ voluiſti tollere charum:
A ddens merorem triſti.ſemperq; dolenti:
Q uod ſemper ſterilis manſi ſine germine ventris.
S ed nunc maioris vulnus ſuſpiro doloris.
H oc: quia nec penitus quid conferret ſcio caſus
L egali domino deuoto legis amico.
O me fœlicem ſi ſaltim noſcere poſſem
V trum mors illum ſubito ſorberet amara.
A n frueretur adhuc calida vitaliter aura.
C erte ſi ſcirem nõ ius meroris haberem:
T antum cũ tenebris læti ſuccumberet atris.
F unus.ſed ſumma colerẽ prenobile pompa.
I nclita condigno cõmittens membra ſepulcro.
Is ita finitis:ſublatis cernit ocellis
In ramis lauri reſonantes murmure dulci
P ullos plumigeris volucres circũdare pennis.
H oc vti cernebat:ſub triſti voce canebat.
R ex cœli fortis cui ſubiacet aſtriger axis:
O mnia qui certe potis es diſponere recte:
S emper cunctarũ tibi laus extet pietatum:
Q uod clemens cunctos pietatis munere viuos:
P iſciculos:pecudes:ſerpentes:atq; volucres:
C ongaudere ſuis donaſti ſedulo pullis.
S ed memet ſolam ſterilẽ remanere miſellam
C auſa iudicii iuſſiſti deniq; recti.
T e tandẽ omnipatrẽ conſtanti pectore teſtem
I nuoco.cõiugii primo quod tempore voui:
S i ventris fructũ mihi preſtares pius vllis:
H inc mox in templo ſiſti tibi rite ſacrato.
O bſequioq; tui legali more ſacrari.
Alia dum mũdis formaret verbula labris:
Angelus aſtrigero ſubito deſcendit ab alto.
M axima triſticiæ portans ſolamina tantæ:
E t ſtans ſub facie:dictis hec fatur amicis.
E xue merorẽ cordis.depone dolorem.
C onſilioq; dei germen tibi credito ſummi
H oc quod ventre tuo procedet tempore certo:
V ere fiet idem populis mirabile cunctis.
D ixit: & auriuagis reuolans ſecat æthera pennis.
A nna:ſed angelicis nimiũ perterrita verbis:

M æſta domū peciit.ſeſe lectoq; locauit.
E t tremefacta diem pſalmorū lege perorat.
E ffuſis noctem precibus ducendo ſequētem.
P oſt hec ergo ſuam precepit adeſſe puellam.
A ſtantē rogitans propriis illam ſub ocellis:
C ur ſe deſpiceret? vel cur tam ſero veniret?
C um ſibi ſentiret fieri quid forte ſtupendi.
Eddidit econtra dominæ laſciua famella
Obprobriis tactum ſeruili murmure verbum
S i te deſpexit ſterilem faciens deus inquit:
D ic rogo: diuinæ cauſæ quid pertinet ad me?
A nna ſed obprobriū pacienter pertulit iſtud.
E ffundens tantū lacrimas ſubtriſtis amaras.
S cilicet hac ipſa Ioachim predictus in hora:
A ngelus apparens. inter montana refulgens:
I n quis tunc paſcendo gregem latitauerat eger.
I uſſerat ad ſociam cicius remeare relictam.
Q ui dixit. monitis animo permotus ab illis.
H ec iam bis denis mecū permanſerat annis.
E x illa dominus ſobolē mihi nec dedit vllam.
I nſuper obprobriis diſceſſi plenus amaris
N uper de templo. cauſa confuſus ab ipſa.
E t me deſpectum: tantiſq; malis ſaturatum:
H ortaris regredi. ſubdi primoq; pudori.
A d quem māſuetis cœleſtis nūcius orſis:
M e fore cœleſtem: dicebat: credito vocem.
C uſtodemq; tui factum pietate ſuperni:
R egis: qui iuſtam conſolari dedit Annam:
P er me. dum preculas flendo ꝓfunderet almas:
A t nunc ergo tui cauſa de cardine cœli:
Q uo veniens refero permagni gaudia doni:
H ocq; tibi dico. ꝙ mox prenobilis Anna.
C oncipiet natam. cunctis ſeclis venerandam.
H æc inter natas hominū fiet ſacra cunctas.
S piritus & merito ſanctus requieſcet in illa.
A c per quam veniet mundo benedictio ſumma:
N ec primā ſimilē: nec fertur habere ſequentē.
A t nunc ad ſociam tenta remeare beatam.
Q uæ gaudens omni tantū pariet decus orbi.
E t ſemper grates factori reddite dulces.
C ui placet ſtirpem vobis concedere talem:
Q ualem ꝑcerte nunquā tenuere prophetæ.
O mnes electi poſt hæc nō ſunt habituri.
D quē. promiſſis Ioachim letatus in illis:
Si mihi certa tuo maneat tua gratia ſeruo.

A d tempus dignare meo requieſcere tecto.
E t guſtare cibum non dedignere paratum.
Ngelus econtra dicebat voce decora.
Deſine poſco meũ poſt hæc te dicere ſeruũ
E ſſe. ſed angelicæ conſortem credito turmæ.
N am mihi terrenis opus eſt non veſcier æſcis.
Q uem paſcit domini ſemper præſencia ſummi.
Q uapropter moneo domino libamine ſacro
H oc te ferre. meis ſatagis quod ponere menſis.
Q ui citus anniculũ gregibus ſubtraxerat agnum
S perans obprobriũ ruben ceſſaſſe vetuſtum.
I mmolat & domino gauiſus pectore læto.
I gnibus appoſitis. vt habet præceptio legis.
A ngelus his votis vt iuſſit rite peractis.
A ltaris fumo ſublatus pergit ad aſtra.
Am tunc clemẽtis paulatim gratia patris.
Incepit radiis mundo luceſcere claris.
A tq; prior ſtabilem diſcordia ſumere finem.
C um ſua cœleſtes primũ conſorcia ciues.
O lim terrigenas promittebant habituros.
Q uos prius e meritis Adam ſpreuere parentis.
N ec latuit tunc angelicũ clemencia cætum.
O mipatris propriũ qui mox poſt tempora natũ.
M ittere virgineũ miſerans diſponit in aluũ.
V t ſine principio natus de patre ſupremo.
C arnem virgineo ſub tempore ſumeret aluo.
O mnes atq; ſuo ſaluaret ſanguine ſacro.
N e poſt hæc generis humani callidus hoſtis
G auderet mundũ laqueis retinere malignis.
S ed patris & nati numẽ quoq; pneumatis almi.
A equali forma pollens ſub nomine trino.
F inetenus ſtabilẽ regnaret iure per orbem.
Ngelus aſtrigerũ poſtquã tranſcẽdit olympũ
Vix paciens Ioachim tantæ præconia cauſæ.
E t tactus iaculo terroris deniq; magno.
S tratus aduſq; ſolum doni virtute ſuperni.
P ertimidus iacuit necnõ ſine mente quieuit.
I pſius ſexta: ni fallor: forte diei
D um ſol vſq; ſuũ concluſit veſpere curſum.
Nterea pueri venerũt cum grege laſſi.
Cunq; ſuũ dominũ pronum videre locatum.
C õminus aſtantes: ceperunt diſcere triſtes
C auſam terroris turbata mente recentis.
I pſum pcerte ſed vix potuere leuare.

Q uis cum cœleſtis narraſſet nuncia ciuis:
S uaſerunt illi: iuſſis parere ſupernis.
E t rapido patriã curſu repedare relictam.
Q ui gregibus lectis ſiluis diſceſſit ab illis.
A c gaudens pueros ſecum deduxerat ipſos.
E t cum tranſiſſet ſpaciũ triginta dierum:
A ngelus oranti ſanctæ comparuit Annæ.
E t cũ pacificis deprompſit talia verbis.
E xurgens animo: vultu quoq; perge ſereno
A d portam ſubito: quæ dicit aurea vulgo.
I llic forte tuũ: ſumma cũ pace reuerſum:
L egalem dominũ mox comperies fore viuũ.
Q uæ cicius dicto. iuſſum cõpleuit amandum:
I mpacienſq; more: perrexit ad hoſtia portæ.
P reſtolata ſuũ gauiſa mente patronum.
Cilicet attonitis quẽ cum conſpexit ocellis:
Caro florigerũ percurrerat obuia campum:
I pſius & collo ſeſe ſuſpendit amando.
A ltithrono grates reddendo deniq; tales.
L aus tibi cunctorũ largitor ſumme bonorum:
Q ui mihi nõ meritæ concedis gaudia tanta.
E cce virum propriũ preſentem ſencio ſaluũ.
T empore quæ longo iam permanſi viduata.
Q uæq; fui ſterilis: concepi gaudia prolis.
T alibus auditis: congaudens concinit omnis
P lebs hebrea: deo laudes cum pectore læto.
Oſt hec noueno percerte menſe peracto.
Venit ſumma dies. in qua prenobilis Anna
P rogenuit natam cunctis ſeclis venerandam.
P oſtq; dies octo primi venere vocati
P ontifices. tantæ ſolito qui more puellæ.
N omen & aptarent. ipſam quoq; ſanctificarent.
Q uis Ioachim preculas fudit preſentibus iſtas.
R ex cœli ſtellis ſolus qui nomina ponis:
I ſtius teneræ nomen dignare puellæ
C œlitus indiciis per te monſtrare coruſcis.
Ixerat. & ſubito ſonuit vox fortis ab alto:
Mandãs ægregiã Mariam vocitare puellam:
S tella maris lingua quod cõſonat ergo latina.
H oc nomen merito ſortitur ſancta puella.
E ſt quia preclarum ſydus quod fulget in æuum
R egis æterni claro dyademate chriſti:
Oſt hec: annorum meta vergente duorum:
Fortunata ſuã dum ſumpſit ab vbere natam:

A blactando piam genitrix de more Mariam.
O cius in templo ſiſtit cum munere digno.
I pſam.que templũ domini fuit: imo futurum.
Q uo ſociata ſacris virguncula parua puellis:
S emper diuinis illic perſtaret in odis.
Q uem merito ciues cœleſtes laude frequentant:
Oſt hæc:in templi ſubſiſtens limite ſacri
Aſcenſum graduũ ſubito terquinq; ſupinum:
I mmemor ætatis iam plena deo puerilis:
A udacter currit.vultum nec retro reflexit.
Q uerat vt aſtantes:infantũ more:parentes.
Is ſuper accenſi mirantur deniq; cuncti
Aſtantes populi.templi pariterq; miniſtri.
P ontifices ipſi factum laudant quoq; primi:
D icentes.tanto ꝙ tunc infantula facto:
P er ſe quid fieri preſignaret cito magni.
E t vere magni.cunctis meritoq; ſtupendi.
Vod credi maius:vł quod poſſet fore maius:
Quã ꝙ virgineo portauit ventre puella
M agnum factorem mundi.propriumq; parentẽ.
N ec mirum ſurſum cepit ſic figere greſſum:
I nfans lacteolis fuerat dum paruula membris.
Q uam pater alme tuo ditaſti flamine ſacro.
D um fuerat ſanctæ genitricis condita ventre.
P ræſcius hanc ſolam certe conſiſtere dignam
A d proprii partum nati: per ſæcula nati.
Q ui poſt corporeæ tectus velamine formæ.
A ſcenſum graduum cunctis patefecit in æuum:
P er quas ad patriam tendunt remeare relictam:
C ui chriſtus nomen. cui laus ſit cœlitus amen.
Cilicet & genitrix tali facto bene fœlix:
Conlaudans regem: cecinit ſic Anna: pennẽ.
O mnipotens rector: ſolus pietatis amator.
C lementer proprio feciſti mira popello.
A ſpiciens humilẽ miſerando meã quoq; mentẽ:
I am deſperatæ donaſti gaudia natæ.
A udeo percerte poſt hec tibi munera ferre.
N ec vereor prohibere meum poſt hec inimicum:
Q uin viſitem ſacris templum ſociata miniſtris.
H inc te cœleſtes conlaudant ſedulo ciues:
C ondignũ carmen modulando penniter: amen.
H is ita finitis:orantis ſcilicet orſis:
G ermine fœlices talis rediere parentes
I ndolis.in templo parua remanente Maria.

Mnes humanæ nequeũt cõprendere linguæ:
Nec potis ẽ ſtabilis quãuis uerbũ ſonet orbis
I ſtius infantis preclaram dicere famam.
S ed nec mirandæ uitam moreſq; puellæ.
Q uis laudare modis potis eſt per ſæcula dignis?
H æc quia continuo cunis ſubtracta puella
M aturis omni lucebat moribus orbi:
N ec quicq̃m membris geſſit puerile tenellis.
A ſt in preceptis fuerat iuſtiſſima legis.
N ecnon carminibus ſemper ſtudioſa Dauidis;
H æc prudens: humilis: feruẽs dulcedine mentis.
O mnibus atq; placens. tota uirtute refulgens.
H anc hominis maledicentẽ nõ audiit auris.
O ffenſam ſed nec quiſq̃m cognouerat unquam.
S emper erat mitis necnon gratiſſima cunctis.
E t quæ nempe ſuo profluxit ab ore loquela
N ectare gratiolæ fuerat condita ſupernæ.
E t cum quis uerbis illi benedixit amicis:
M ox grates domino curauit reddere ſummo.
N ec ſic diuinis linguam retineret ab odis.
E xemplumq; ſuis in ſe prenobile cunctis
P reponit ſociis: iam cunctigenæ bonitatis.
I pſius faciem niueo candore nitentem:
T radunt ardentis radios precellere ſolis.
N ecnon humanũ penitus deuincere uiſum.
Q uid referam digitos operum? ſatis arte ꝓbatos:
N amq; manu docta perfecit parua puella.
N empe ſibi normam ſtatuens ipſiſſima duram.
O mnibus in templo uiuebat ſtrictius ergo
V irginibus reliquis: illic pariter ſociatis.
N am tantũ preculis ſtuduit perſiſtere ſacris.
N ecnon diuinis ſemper conſtanter in odis.
E x quo diſcuſſæ noctis periere tenebre:
A urora ſpargente plagam lucem per Eoam:
A ltius vſq; polum phœbo aſcendente ſerenum:
T ercia iam ſubito deuenerat hora diei.
T unc vſu digitos operis laxauerat albos.
D octe purpureis inſtando deniq; filis.
S ed mox vt nona phœbus deſcendit in hora:
S e precibus ſolito reddit famoſa puella.
A c ſtudio mentis bene perdurauit in illis.
V ſq; per angelicũ ſumpſit ſacra virgo miniſtrum:
O mni nanq; die miſſam ſibi cœlitus eſcam:
E ſcam pontifices dederant de more potentes.

H anc ſtudio mentis cicius conceſſit egenis:
D enicq; cœleſtes lapſi deſydere ciues:
H anc crebro verbis conſolabanť amicis.
S pernere terreſtrem quo mox didiciſſet amorē.
E t caſtam regi mentē ſeruare perenni:
Q uiſquis languidulis infirmus deniq; membris
H anc ſaltim tetigit:raptim ſaluus remeauit
Vius cum ſtabilem volitaret fama per orbē:
Abiathar reliquos exorat ſepe ſacerdos
P ontifices templi:precii nō munere parci:
V ellent præclaram quo deſponſare Mariam:
I pſius ægregio legali fœdere nato.
Q uod fieri vero prohibet virguncula caſta:
I nclita regalis ſpernens conſorcia ſtirpis.
S e quoq; finetenus teſtatur nobile corpus
E ius:cōiugio percerte ſubdere nullo.
T alia pontifices cui mox dixere potentes.
Onne deus colitur digneq; potens veneratur:
In plæbis Iudælegali poſteritate?
N ec decet innuptam talem remanere puellam.
Q uis conſtans animo reſpondit talia virgo.
N am deus in templo gaudet requieſcere mundo.
M entibus & ſobriis.nec delectatur in illis
C rimine quos magno maculat laſciua libido.
S cimus Abel duplā merito ſumpſiſſe coronam:
Q ui primus mundo iuſtus fuerat prothoplaſto:
V nam martyrii fratris de cede peracti.
A tq; magis nitidam pro virginitate ſecundam.
C redimus heliam cœlum petiiſſe ſecretum
C orpore cum vero.manſit quia virgo potenter
N ec corpus maculis vnquā violauit amaris.
H æc didici certe legis ratione docente.
E t diſcens animo mandaui ſedula fixo.
M eq; puellarem noui retinere pudorem.
Oſtq̄m bis ſeptem totos compleuerat annos:
Non hoc eſſe ſui moris dicunt phariſei:
A etatis tantæ ꝙ vellet virgo manere:
P oſt hæc in templo domini ſub honore ſacrato:
M ox decreuerūt populum concurrere cunctum:
V t pariter tantam tentarent voluere cauſam.
E t cum ſub tectis templi conſiſteret omnis.
A biathar(quem iam memini)ſub lege ſacerdos:
A ſcenſum graduū conſcendit nanq; ſuperbum:
P reſul & aſtanti dicebat talia plebi

X quo conſtructũ fuerat prænobile templum
Iſtud: per magni regis ſtudium Salomonis
V t ſcitis vere manſerunt ſemper in illo
F orma conſpicuæ vultus: ætate tenellæ
N atæ nobilium: famoſo germine regum
A tque ſacerdotum: vatum paritercꝫ piorum:
Q uæ celebres omni merito manſere popello.
C erte perfecta ſed mox ætate recepta:
C oniugibus tantæ condignis ſunt ſociatæ.
M ulto magiscꝫ deo placuerunt ſemper ab illo.
M ore ſed in ſolito ſperat ſe virgo Maria
P oſſe placere. viris domini pro nomine ſpretis.
N unc quia non conſtat votum ſe reddere tantum
R eſtat vt altithronum precibus digne rogitemus
V t nos forte ſuis faciat cognoſcere iuſſis
H anc quia legali fas ſit cum fœdere iungi.
Ali conſilio conſenſu plebis adepto:
Sortem pontifices miſerunt primitus omnes:
I nter namcꝫ tribus Iſraelis duodenas:
Q ue mox ægregiam Iudæ ſignat fore dignam:
Q ua deſignata pre cunctis ſcilicet vna:
P recepere viros eiuſdem germinis omnes.
Q uos ſine coniugibus fecit conſiſtere caſus:
C ollectos ergo concurrere ſole ſecundo.
E t manibus virgas dextris conferre nouellas:
Iis igitur cunctis toto conamine lectis.
Aduenit dignus ſenior Ioſeph ſociatus
I llis: incuruam portans ſub indice virgam.
A t vero ſummus virgas tollendo ſacerdos
G audens: cunctorũ domino faciens holocauſtũ
Q uid fieri iubet effuſis precibus rogitabat.
C ui mox indiciis diuinis iſta iubentur:
T empore digeſto ſibi que fuerant facienda:
P ræmonitus virgas qui miſit protinus ipſas
I n templi ſanctum famoſi iure ſecretum.
D emandans: quid ni collectim luce ſequenti
I nde regales iterum veniſſe nepotes.
V nũquuecꝫ ſuam rurſum quocꝫ ſumere virgam.
N am ſibi pro ſigno dictum fuerat manifeſto:
V irgo ꝙ hæc credi deberet nobilis illi
D e cuius virga volitaret rite columba:
Q ue peciiſſe polum tentaret protinus altum.
Vm ter mille ſuas retinerent denicꝫ captas
Virgas perſonæ. predicto tempore certæ

N ec ſignum populo predictum redderet ulla
O btulit incenſum præſul uenerabile rurſum
S eqꝫ dedit precibus deuoto pectore fuſis
C ui mox cœleſti dicetur uoce precanti
V irgula nanqꝫ breuis ioſeph iuſti ſenioris
Q uæ iacet in templo nec ſollicitetur ab ullo
I mplebit merito ſignum memorabile ſola
Is ita finitis ſonuit uox pontificalis
Mandans in mediam ioſeph procedere turbā
H ic erat abiectus. forma nullaqꝫ decorus.
N ec ſibi complacuit ſociis interfore tantis
S ed mage poſtremo gaudet remanere locello
Q ui mox ut uocem ſenſit ſe forte uocantem
P roceſſit pauidus uirgam comprendere iuſſus
E x qua continuo ſplendens egreſſa columba
H aud tarde cœlum fertur petiiſſe ſecretum.
H is ita trāſactis laudes plebs concrepat omnis
G rates altithrono reddentes pectore læto
C ui placuit ſigno iuſtum monſtrare nouello
I pſe ſed ætatis non immemor ulterioris
P roteſtans proceres ſe ꝓgenuiſſe nepotes
M agno percerte fertur rogitare pudore
P ontifices mariam quo non uellent ſibi pulcram
I pſius proprio ſed ſponſam tradere nato
Q uod cum forte negant ſe ſignatū quoqꝫ narrant
N ec cuiq̄m credi ſanctam debere puellam
Q uā ſibi: quem dominus ſolum fecit fore dignū
E xorans alias cæpit rogitare puellas
M itti cum maria cauſa ſolaminis ergo
Q uæ ueluti cōnutritæ ſociæqꝫ coeuæ
I llam colloquii ſcirent ſolamine dulci
A bſqꝫ mora conſolari ne uirgo pudori
C oniuge pro uetulo fieret ſubiecta tenella
Q uod mox pontifices fieri iuſſere parentes
S ed ſenior fruſtra ſudauerat iſta rogando
N on ſibi ſed chriſto fuerat quia uirgo dicata
Oſtq̄m pontifices preculis ceſſere precantis
Ioſeph ſeruandam ſuſcepit nanqꝫ puellam
E t pariter miſſas ni fallor quinqꝫ puellas
Q uarum ſic ergo creduntur nomina dicta
S ephiphona zabel ſuſanna rebecca abigea
Q uis opus ad templi pertingens nanqꝫ ſacrati
T raditur ornatum ſtudioſe perficiendum
P urpura cum byſſo linum cum uellere ſerum

P urpura ſed ſanctæ fulgens operanda mariæ
C reditur ad velum domini templi precioſum.
Is ſuper accenſæ preſentes quippe puellæ
Obprobrii cauſa dixerunt taliter ergo
N um te reginam conſtat poſt hæc fore noſtram
I am texenda tibi quia purpura creditur vni
N on paruo cum ſis iunior tu tempore nobis
Q uæ tunc vt ſemper bene ſuſtinuit pacienter
T alia nec verbo iam contradixerat vllo
Stans ſed cicius cuſtos ſemper ſibi fidus
Angelus aſtrigera dilapſus dixit ab aula
N on te virgo rogo perturbent talia verba
I ſtæ percerte quia vatum more locutæ
I am nunc preſaga dicebant voce futura
T u quia ſola potenter eris regina perennis
N ecnon ſtelligeri dominatrix inclita cœli
Oſt hæc ſecreta reſidebat in æde quieta
Purpureos digitis filos operans benedictis
A ngelus & ſummus gabriel conſpectibus eius
A ſtitit aſtrigera cœlorum lapſus ab aula
V irgineum decus verbis affatur amicis
I uxta cunctorum narrans oracula vatum
I pſius e caſto naſci dignarier aluo
A ltithroni prolem mundo ſatis antiquiorem
V irgineiq; modum partus narrat memorandum.
Rgo non noſtris potis eſt exponier orſis
Nobile colloquiū longo ſermone peractum
V irginis æternæ chriſti matris benedictæ
P artus & tanti ſacra narrantis paranymphi
S ed nec dactilicis opus eſt nos pſallere chordis
M agnum merorem ioſeph durumq; dolorem
F ruſtra cordetenus quo iam fuerat cruciatus
T alem dum grauidam ſenſiſſet forte puellam
Q ualiter & triſtis ſolatur tempore noctis
V irginis intactæ iuſſus curam retinere
V irginis & nati nobis de ſydere miſſi
H ec euangelici demonſtrant cuncta libelli
N oſtras & fragiles excedunt deniq; vires
H is nos tranſmiſſis conſtāt quia cognita cunctis
S ermonē vobis tantum faciemus ab illis
C harius in templo que creduntur fore dicta
Erte cum ſtabilem volitans veniret in orbem
Vndiq; ſubiectos deſcribi iuſſio lectos
C æſaris auguſti cenſumq; ſibi profiteri

I oſeph ad patriā bethlem perrexerat vrbem:
C um deſponſata ſibimet pregnante Maria
E t cum famoſis eſſent prope mœnibus vrbis.
A ſpexit:nō corporeis:ſed mentis ocellis:
C ōminus alma duos virguncula ſtare popellos.
V num ridentē.necnon aliū lacrimantē.
Q uod ioſeph vetulo narrans:audiuit ab illo.
C ontine ſubiecto tantū te rite iumento.
E t noli poſco narrare ſuperflua verba.
Ixerat:& iuuenem corā proſpexit herilem.
Qui ſibi miſteriū declarauit populorum.
T alia ſacrata dicens pro virgine verba.
C ur dicis Mariam nō verbula vera locutam.
I ndignatus:eam ſecretum cernere ſolam.
N am flentem populū merito vidit iudæorum.
Q ui mox a domino diſcedet corde maligno.
C ontra gentilē ſed læticia fluitātem.
A d fidei magnum quia perueniet ſacramentū.
Is dictis.Mariā blande cōuerſus ad almā.
Tempus adeſſe ſibi chriſtū narrat pariendi
Q uæ de ſubiecto deſcendit iuſſa iumento.
I ntrās ſpeluncā ſub terra rite locatam.
Q uæ male preſentis penitus fuit inſcia lucis.
E t quā cōtinuæ ſemper tenuere tenebræ.
S ed mox: vt lucem genitrix paritura perennem:
H anc adiit.radiis cepit fulgere coruſcis.
N ec poſt hec ibi cœleſtis lux defuit omni
T empore.quo genitrix illic manſit bene fœlix
Octis tranquillæ medio libramine certe
Illic hæc eadem genuit virguncula prolem
G audens diuinā:cunctis ſeclis venerandam.
C ui nomen Ieſus.cui ſit laus gloria virtus.
S oluere qui veterum veniens oracula vatum:
S e pro ſaluando venturū preſcia mundo.
P acem cœlicolis fecit cum ciuibus orbis.
Q uem genitū ſacro caſtæ de virginis aluo.
P rotinus angelicus circūſtat deniq; cætus:
L audans ſubmiſſis factorē vocibus orbis.
O rans & puerū nobis de ſydere miſſum.
S ed mater ſubito:cunctis veneranda.Maria:
C ollocat anguſto præſepi membra tenella
C hriſti:pāniculis regem voluēdo perennem.
T pius interea Ioſeph digreſſus ab illa.
Mox obſtetrices ſecum duxit mulieres.

Quæ zelemi ſalome fuerant de nomine dictæ.
Sola ſed ingreditur zelemi. ſalomeq; veretur
Tangere ſpeluncam pedibus ſplẽdore repletã.
Mox quoq; virgineũ zelemi tractans pie partum.
Exclamans: ſigni dixit bene credula tanti.
Quid ſibi nõ nuptæ partus vult iſte nouellus?
Editus ecce puer regali germine nuper.
Coniugis expertem bene declarat fore matrem.
Atq; parens virgo natum lactat pie ſola.
Vberibus caſtis de cœlo iure repletis.
Non dolor eſt matri nec eſt maculatio proli:
Ordine diuino fieri ſed talia credo.
Anc ſalome vocem ſpernẽs: nõ ficta loquẽtẽ:
Dixerat auditis ſeſe nõ credere verbis.
Ni probet ipſa ſacrã palma tangendo Mariam.
Hinc ingreſſa ſuã cepit protendere dextram.
Audacter caſtam tentans palmare Mariã.
Sed talis pœnam confert audacia dignam.
Dextra eſt continuo tentatrix debilitata.
Ingenti certe cruciatur iure dolore.
Tunc ſalome clamans animo ſubtriſtis amaro.
Defectum dextre ſubitũ defleuit ademptæ.
Moreq; iudaico propriũ meritũ recitando.
Necnon iuſticia ſat cõfidens ſimulata.
Talia celſithrono fertur dare verba dolendo.
Eſtis cunctorũ conſolatorq; laborum.
Tu ſcis preceptis fueram quod ſedula legis.
Quodq; tui cauſa ſemper fuerã bene larga.
Pauperibus cunctis lectis de finibus orbis.
Qui merens venit de me quoq; letior iuit.
Et nunc pro meritis pacior damnũ graue tantis.
Vi mox apparens iuuenis prelucidus: inſit.
Pãniculos pueri ſolũmodo tange tenelli:
Accedens iſtas ad regales cito cunas.
Ipſeq; maiori te reſtituet ſanitati.
Hæc vbi iuſſa ſibi: ſequitᵉ ſolamina dantis
Tangendo minimũ pannorũ deniq; filum:
Senſit ſe ſubito ſaluam fore corpore toto.
Et grates domino reddebat voce canora:
Qui ſibi dignatus talem cõferre ſalutem.
Rdine digeſto poſtq̃m fuit ergo repleta
Viſio paſtorum. ſignũ ſibimet quoq; dictũ.
De paruo puero preſepibus inueniendo.
Ipſius pueri quoq; circumciſio chriſti.

N ominis atq; ſui fulgens aptacio magni.
R eges aſtrologi ſolis de cardine lecti
A duenere magi.ſtellarũ lege periti.
Q uerentes vrbem famoſam deniq; ſalem.
N ecnon herodem conſtanti pectore regem.
S ollicitant regis de natiuitate recentis.
S e vidiſſe nouam fantes nuperrime ſtellam:
Q uæ regem natum demõſtraret iudeorum.
Is rex turbatus ſecreta mente profanus:
Accitis citius ſcribis: audiuit ab illis:
C erte bethleis naſci ꝙ chriſtus in oris
I uxta cunctorũ deberet carmina vatum.
S cilicet atq; magis iuſſit cũ fraude remiſſis:
V t puerũ querant natum.ſibimet quoq; mõſtrẽt.
Q uem cupit occidi.ſimulãs ſe velle precari.
Q ui:monſtrãte viam ſtella pergunt cito rectam.
I ntrant & pueri regalia tecta tenelli.
H aud vario certe digeſtim picta colore.
S yderis obſequio tanti ſed rite polita
P roni veſtigiis figentes oſcula prolis.
O rantes:preculis humili quoq; voce profuſis.
T rino cœleſtem venerant̃ munere regem.
H unc hominẽq; deum deſignantes moriturum.
Q ui mox in ſomnis moniti ſub tẽpore noctis:
A d patriã læti redeunt per deuia ducti.
Is ita digeſtis.herodes peſſimus hoſtis:
Auguſti iuſſu rhomã deducitur ergo
Q uo vel purgaret:lex vt romana doceret:
C riminis impoſita de magni ſe cito culpa.
V el capitis pœnam iuſte pateret̃ amaram.
N amq; reus maieſtatis dicetur herilis.
E t merito talem patitur iam ſuſpitionẽ:
Q ui cupit inſidiis vulpino corde paratis:
P rolem cœleſtis diuinã perdere regis.
H oc nam diuino nutu factum fore credo.
Q uod tũc per certe rhomam mandat̃ adire:
Q uo ſe ſubtracto:legis mandamina cuncta
P lenius in nato cõplerentur cito chriſto.
Amq; quater denis:curſu ducente: peractis
Virginei partus digeſtim rite diebus:
H ic factor membris cœlorũ nanq; tenellis
S iſtitur in proprio paruo cũ munere templo.
V lnis exceptus tremulis iuſti ſymeonis.
E t mũdi dominus condignis eſt benedictus.

O dis. ex ip o iuſto Symeone uetuſto:
N ecnon famoſa preſagis vocibus Anna.
H is quoqꝫ completis iuxta mandamina legis.
A d patriam bethlem redierũt protinus vrbem.
Am poſt hec binis manſurnis pene repletis.
Hoſtis ab exilio veniens peruerſus amaro.
Q uod dixere magi voluebat mente dolenti.
S e nati ſtellam regis vidiſſe decoram.
H æc recolens proceres regni rogitabat heriles.
A n redeundo: magi veniſſent mente fideli?
V el quid de nato demandarẽt ſibi chriſto?
Q ui mox reſponſis pariter dicunt bene firmis.
S e neſcire: magi fuerint ſi forte reuerſi.
N ec quid de nato ſeſe perdiſcere rege.
Is ſuper accenſus rex Herodes: furibundus
Mittens infantes occidi protinus omnes:
Q ui tunc bethleis fuerant precepit in oris.
S e ſemper viuũ ſperans extinguere chriſtũ
P oſſe. ſed in ſomnis monitus ioſeph venerãdus.
P ergit in ægiptum: vaſti per deuia ſecum
D educens heremi Ieſum cũ matre tenellum.
N oui terreſtris chriſto dominante timoris.
T alia ſed ſolito fecit pietate ſuperna:
A egipti tenebras propria quo luce vetuſtas
M ox illuſtraret. per ſe penituſqꝫ fugaret.
Ontigit ergo die quadã: requieſcere velle:
Iuxta ſpeluncã: ſanctam cũ prole Mariam.
Q ue ſat laſſa ſolo fuerat cum forte locata.
S cilicet in gremio Ieſum molli refouendo:
M ulti terribiles procedũt namqꝫ dracones
E x hac ſpelunca. pre qua fuit ipſa locata.
Q uos ioſeph pueri cernẽtes: obſtupefacti
C eperunt certe magno clamare timore.
A t puer e gremio matris ſurrexit amando.
I eſus. ſacratis ſtabat mitis quoqꝫ plantis:
C ontra frendẽtes turbata mente dracones.
Q ui ſubito proni ceciderũt manſuefacti.
O rantes tacitis factorẽ nutibus orbis.
I pſeqꝫ digrediens heremi per deuia vaſti:
I llos preceſſit. ſequier ſeſe quoqꝫ iuſſit.
Vo ioſeph viſu: genitrix chriſtiqꝫ ſacrata.
Exanimes: fragilis pro cõſuetudine carnis:
F acti. ſat pauitant. puerũ lediqꝫ timebant.
I pſe ſed inſpector mentis teſtis quoqꝫ cordis

Hec reſponſa dedit timidis cõuerſus. & inquit.
Quare lactentes tantũ tractabitis artus?
In me virtutẽ capitis nec mente perennem?
Quãuis humanis ſim paruus homuncio mẽbris:
Vir tamẽ omnipotẽs ſummo ſum numine pollẽs.
Condecet atq; feras ſiluæ manſueſcere cuncta s.
Me coram rabie dimiſſa rite priore.
Oſt hec magnanimes cũ pardis nãq; leones:
Necnõ cunctigenæ venerunt vndiq; lectæ.
Vt ſenſere fore prolem factoris adeſſe.
Orantes puerũ ſub miſſa voce tenellum:
Circa preclaram gaudentes atq; Mariam.
Quam ſuper inſolito pauitantẽ deniq; ſigno:
Læcius intuitus fertur ſic dicere chriſtus.
Non:te virgo rogo pollens genitrix mea.chara:
Permoueat ſigni nouitas carnaliter almi.
Obſequii ſola veniũt iſtæ quia cauſa.
Non q; te vellent vel ſaltim ledere poſſent.
His quoq; diſceſſit dictis anguſtia cordis.
At vero beluæ precedebant bene lætæ
Demonſtrando viam per deſerti loca rectam.
Sed nec nocturnis diſceſſerat vlla ſub horis:
Sed ioſeph pecori ſociatæ mente fideli:
Oblitæ rabie naturaliq; furore.
Pacificæ modici guſtabant paſcua fœni.
Inter quas ergo fuerat concordia tanta:
Vt quõdã timidi iunxere lupis latus agni.
Et bouibus mites bene cõmanſere leones.
Sed nõ immerito.cœlorũ pax quia vera
Quæ regit immẽſum:firmauit fœdere cœlum
Illarũ mentes mutauit more fideles.
Oſt hec pauſauit:radiis laſſata caloris
Aeſtiui:chara palmæ Maria ſub vmbra.
Et rurſum verſis claris aſpexit ocellis:
Fructibus hanc palmã maturis eſſe refertam.
His viſis.lingua formauit talia verba.
Iſtius palmæ nimiũ delector onuſtæ:
Si potis eſt fieri:de fructu deniq; veſci.
Vi ſenior vetulus legis moderamine iuſtus:
Haud blande dictis ioſeph mox obuiat iſtis.
Hoc miror certe nimiũ te dicere velle.
Cum videas ramos magno de germine ductos:
Aſtris contiguos.cœlum pulſare profundũ.
Aſt ego precogito ſumma tantũmodo cura:

S i ſaltim valeam puram cōprendere lympham.
V tribus in noſtris quia nec eſt guttula fontis.
H ec heros igitur venerandus ſic loquebat᷑:
C eu deſperaret quod preſens omīa poſſet.
C hriſtus corporeis tectus fuerat quia membris.
A t puer in gremio charæ genitricis amando:
A ccumbens.palmā gaudens ſe vertit ad ipſam.
F unctus & imperio:præclare quippe: paterno:
I pſi continuo dicebat.fronte ſerena.
A rbor flecte tuos ſummo de vertice ramos.
V t quantū libeat de te mater mea carpat.
D ixerat.atq; ſuis arbor fortiſſima iuſſis:
A nte pedes Mariæ parens inflectitur almæ.
F ructu cumq; ſuo penitus fuerat ſpoliata:
I ncuruata ſtetit.nec ſurgens alta petiuit.
O pperit imperiū chriſti ſed rite probatum.
I pſeq; te ſubito dixit nunc erige palma.
V t ſis lignorū poſt hæc collega meorum.
Q ue paradiſiacis conſtant plantata locellis.
E x radice tua deduc ex templo ſecreti
V ndas fonticuli.fluitantes gurgite dulci.
Q ue cicius dicto cōplentur deniq; cuncta.
A t prolis comites fontem luſtrando recentē:
R eddebant grates lætato pectore dulces.
A tq; ſitim lymphis triſtem dempſere nouellis:
C umq; profecturi deſerti per loca vaſti
E ſſent.ad palmā Ieſus ſic dixerat ipſam:
D e te quippe meo precepto palmula mando:
A ngelus vt cœlo veniens dilapſus ab alto:
T ollat rite tuo ramū de vertice ſummo.
N ecnō hunc ipſum plantet mox in paradiſum:
E t tibi gloriolā ſuper hoc iam confero tantam.
V t poſt hec ſummi dicaris palma triumphi.
E t quiſquis bello famoſæ vicerit vllo:
D e te vincenti dicetur protinus ille.
A d palmā magni veniſti namq; triumphi.
Ec vbi dicta dedit.dilapſus ſydere venit
Angelus.Et tollens ramū diuexit in altum.
Q uo viſo:cuncti preſentes obſtupefacti.
I n terram proni conſternūtur tremefacti.
Q uos ieſus ſubito ſolatur talia fando.
N on opus eſt certe vobis formidinis vllæ:
H unc quia tranſferri ramū per ſydera iuſſi.
V t mox deliciæ magno plantetur in horto

E t uelut hic in deſerto mea iuſſa ſequendo
I mpleuit: magno nóſmet ſtudio ſaciando.
S ic illic ſanctis conſtet dulcedo perennis.
Alibus ac tantis ſignis iam ſedulo uiſis.
Ioſeph uirtutẽ prolis tractando perennem:
V titur his uerbis. ſubmiſſo murmure fuſis.
E cce calor nimius noſtros male decoquit artus.
N unc tibi ſi placeat: cuius regnum iuge conſtat.
P recipe: per pelagi calles nos pergere uaſti.
V rbibus appoſitis quo certa quies data nobis.
N os cicius ſpaciũ faciat percurrere tantũ.
C ui dixit Ieſus. diuino numine clarus.
N amq; uiam ſubito longam per me breuiabo.
E t quod ter denis potuit uix ante diebus
M etiri. faciam diei ſpacio repedari
Is dictis Soniten uiderunt ocius urbem
Aegypti magnã. famoſis menibus altam.
H anc introgreſſi. pecierũt limina templi.
I n quo ſtulta deos conſueuit ponere falſos.
G ens pagana ſuos. peruerſo more colendos:
M ox ſed ut intrauit ſancta cum prole Maria:
O mnia falſorũ pariter ſymulacra deorum
I n terram ſubito ceciderũt deniq; prona.
I am cognoſcẽtes regem ueniſſe perennem.
A tq; deum uerum magna uirtute decorum.
Vnc eſt impletũ: fuerat quod carmine dictũ.
Olim percerte modulantis tale prophetæ.
E cce ſuper leuem dominus ueniet cito nubem.
P re cuius ſancta facie: decet omĩa nempe
A egypti ſubito conquaſſari ſimulacra.
Aec Affrodoſio poſtq̃m fuerant recitata.
Vrbis namq; duci predictæ ualde potenti.
I llic cum ſociis feſtinat pergere multis.
Q uod cũ pontifices templi ſenſere prophani:
S perabant illum variis mox perdere pœnis.
H os: qui damna diis fecerunt talia ſtultis.
I pſe ſed in terra cemens ſymulacra decora:
O b tutu prono paſſim volitare minuta.
L umine cœleſtis raptim ſuccenſus amoris:
E t fidei ſacræ. mutato deniq; corde.
S ubſiſtit. atq; ſuis gaudens dicebat amicis.
E cce patenter adeſt dominus ſuper omĩa pollẽs.
Q uem fortaſſe dii tacito cũ murmure noſtri.
I ure deum verum conteſtãtur fore ſolum.

Reſtat vt ipſorũ proſtrati more deorum:
Deuota regem veneremur mente perennem.
Que fecit regi memorantes iam Pharaoni:
Qui ſua:plus iuſto:ſpreuit mandamina ſacra:
Ne noſmet foueam mortis detrudat in atram.
Ixerat atq; ſolo proſtratus corpore toto:
Voluitur ante pedes ſanctæ rogitãdo Mariæ:
Graciolam pueri conſtanter voce fideli.
Quem mater gremio gaudens portauit amico.
Laudanda tuæ virtutis gloria chriſte.
O miranda ſacræ ſemper mutatio dextræ.
Qui nutu tacito potis es diſponere cuncta.
Quis volet ergo tuæ pietatis munera magnæ:
Vnice nate dei ſummo ſimilis genitori:
Mirari digne:merita vel dicere laude:
Qui noſtri cauſa feciſti tanta ſtupenda:
Tu ſine principio natus de patre ſuperno.
Per precepta patris compleſti viſcera matris:
Ex hac corporeã ſumens ſub tempore formã.
Quiq; vales propria mundũ conducere palma.
Panniculis ſtringi nõ raris haud reſpuiſti:
Et qui ſtellato reſides ſolio ſuper æthra:
Paruo preſepi contractus:procubuiſti.
Et qui multigenis imponis nomina ſtellis:
Ac pluuiæ guttas:pelagi quoq; ſolus arenas
Rite potes numero per te cõprendere certo.
Vt fragiles pueri pacienter conticuiſti.
Tempore:virgineas quo ſuxiſti pie mãmas.
Inſuper Herodem nulla formidine regem:
Sed ſola certe fugiſti pro pietate.
Quo carnis veram demonſtrares pie formã:
Et mox abſq; mora:feciſti ſaxea corda
Nam paganorũ molleſcere nõ domitorum.
Et ſentire tuũ ſolidum per tempora regnum.
Quo te diuinis moniti ſcirent fore ſignis:
Ipſum qui ſolo feciſti ſecula verbo.
Et quem cunctorũ cecinerũt carmina vatum.
Hinc genitore tuo maneat per ſecula cuncta
Gloria.de cunctis & laus æterna creatis.
Qui tibi dilecto neſciuit parcere nato.
Et tibi chriſte decus perpes victoria.virtus:
Sanguine qui mundũ fuſo redimis periturum.
Flamine cum ſacro ſecli per tempora cuncta.
Gracia cœleſtis per quem conceditur omnis.

Valia retribuā factori munera nunc iam ?
Pro cūctis digne mihimet que reddidit ipſe.
Q ui pius indignam ſolita pietate famellam:
M e licet exiles fecit perſoluere grates.
H is ſuper angelicæ cœlorū poſco cateruæ:
C ollaudare deum nō ceſſent ſedulo verum.

ARGVMENTVM IN HYSTORIAM ASCENSIONIS DOMINI.

Poſteaq̄m (vt apud euāgeliſtas & apud Lucā in actibus apoſtolorū eſt) Saluator mūdi chriſtus Ieſus: omīa per miracula. & paſſionē. & mortē ſuam amariſſimā cōpleuiſſet. que de eo cecíniſſent ſacri vates. A morte reſurgēs: plurimis diebus viſus eſt inter diſcipulos docens. tandem ad patrē vocatus: cōuocatis diſcipulis lætiſſime in cœlos patris imperio aſcēdit: comitante eū vniuerſo cœtu ſanctorū patrū. & angelorū choro. Inter quos Dauid cytharā: ante ingredientē & triumphantē in cœlis ſaluatorem: pulſabat.

HYSTORIA ASCENSIONIS DOMINI HANC NARRATIONEM IOANNES EPISCOPVS E GRAECO IN LATINVM TRANSTVLIT.

Oſtq̄m corporeo chriſtus velamīe tectus
Tpis impleuit ſpaciū ſacri uenerādum:
Quod cum terrigenis manſit dignanter homullis.
Q ui ſolus maculis potuit ſine uiuere cunctis.
V t per ſe modo demonſtraret redimendo
G audia perpetue: quondā male perdita: vitæ:
P oſtq; triūphalem ſanctāq; piam quoq; mortē:
Q uam noſtri cauſa pacienter pertulit ergo:
D um victor magno fregit luctamine tela.
H umani generis ſeuiſſima fortiter hoſtis.
S anguinis & preciū proprii gratis dedit amplū:

P ro nobis animã deponens in cruce charam :
N ecnon glorioſa ſurgentis rite peracta.
A tq; quater denis diei ſpacii replicatis:
I n quis diſcipulis apparens ſedulo charis.
E ſſe ſua noſtram mõſtrat cũ morte peremptam.
N ec mortis vinclis ſe poſſe tenerier artis.
Q ui ſolus culpæ fuerat ſine ſordibus Adæ :
P oſtremo charis iiſdem monſtratus amicis.
M ontis oliuiferi præcelſo vertice quid ni.
A ſtans aſtrigeram mox aſcenſurus ad aulam
A ffaturq; ſuos cum tali voce miniſtros.
V t pater in mundũ me promiſit ſibi charum :
S ic ego mitto meos dilectos voſmet amicos.
A t vos in gentes cicius cunctas abeuntes.
I llas perpetue vitæ mandata docete.
C redentes ſacra purgantes ocius vnda.
I n patris & nati pariter quoq; flaminis almi
N omine. quo veteris deponant crimina ſordis
E t virtute mea varios depellite morbos
N ecnon imperio predones cogite veſtro.
S æuos. obſeſſum linquant vt pectoris antrum:
I llis predulcem ſeruantes mentis amorem.
L edere vos odiis qui tentãt ſemper amaris.
E x hoc percertæ poſſunt prenoſcere cũctæ.
G entes: diſcipulos vos eſſe ſatis mihi charos.
S i colitis veſtros puris animis inimicos.
Inetenus memores perſiſtite ſcilicet omnes.
Q ue veſtri cauſa paſſus fuerim ſine cauſa.
N onne meã faciem cherubin non cernere talem
P oſſunt in regno qualis nitet ergo paterno.
I udei ſpurcis hanc ſed ſpreuere ſaliuis.
M axilliſq; meis alapas tribuere malignas.
A tq; manus clauis ligno fixere cruentis.
D e limo pulcrũ quis plaſmaui prothoplaſtum.
C um quibus & cœlos extendi deniq; celſos.
N am ſi reſpicio terram pauitat tremefacta.
N ec mis terroris potis eſt inferre potentis :
E t precedentes acriter caput atq; mouentes.
M e male iudei deridebant ſceleroſi.
H ec cum damnãdis paterer pacienter ab illis:
I pſos vindicta volui non perdere iuſta :
S ed crucis in ligno mortem gratis paciẽdo.
O raui patrem clemẽcius omnipotentem.
I llis continuo dimittere crimina tanta.

S uadens exemplo tali que ſunt facienda:
V t mea cœleſtis fieret doctrina fidelis.
E t ne quis fictis auderet dicere verbis.
E cce quod ipſe pati reſpuit: nos ferre ſuaſit.
E t quod nō fecit: faciendos nos fore dixit.
S ponte prior mortis ſubii diſcrimina triſtis.
C eu paſtor verus. cordis bonitate fidelis.
P ro propriis animā ponens ouibus pie charam:
N ecnō compleui multum pietate fideli:
O mnia: que vates de me dixere priores.
A c nunc aſcendo: cinctus virtute paterna:
A d patrem victor: ſummū ſuper æthra locatum.
S ed nō turbari cordis rogitabo fidelis
V eſtri ſecretū. quia non vos forte relinquā.
C eu deſolatos in mundo nāq; pupillos.
S acri graciolam uobis ſed flaminis almam:
E mittam cicius. quæ uos uerum docet intus.
I nſuper ipſe dies uobiſcū ſcilicet omnes
F inetenus maneo: mundi per tempora cuncta:
  Aec ubi dicta dedit. cōuerſus deniq; dixit.
  Ad matrem propriā manſueta uoce Mariam.
N ec contriſteris rogito uirguncula caſta.
C um me precelſos uideas aſcendere cœlos.
T e quia præclarā mundi non linquo lucernam.
A tq; meū ſanctum migrans nō deſero templum.
N ec incorruptam uitæ dimitto coronam.
I nueni ſolam pre cunctis te quia caſtam.
C ondignāq; meū corpus generaſſe ſacratum.
C erte de mundo cum te diſcedere mando:
A d te cœlicolas nō ſolum mitto cateruas:
I pſe ſed adueniens: animā ſumā benedictam:
M ultū ſole quidem rutilanti ſplendidiorem:
N ecnon angelicis deductam ſuauiter hymnis.
O cius aſtrigerā ponam ueneranter in aulam.
A t nunc Ioannē tecum remanere fidelem
I mpero. qui gēmis fulget bene uirginitatis:
V t tua uita magis prefulgeat inclita caſtis:
S epius obſequiis circumdata uirginitatis.
  Ilicet angelicus: dicentē talia: cætus.
  IPſum dulciſonis laudās circūdedit hymnis.
Et mox contegitur ſubito cū nube ſerena.
C ōueniunt illic ueterū cunei quoq; uatum.
I nter quos medius Dauid rex pſallere doctus.
C antans in cytharis, hortatur talibus orſis.

N atum cœleſtis ſoliū peciiſſe parentis.
E xaltare ſuper cœlos fortis deus altos.
A tq; ſuper totam mūdi tua gloria terram.
S cilicet angelicis ſuadens ait iſta cateruis:
E xaltate deum modulato carmine noſtrum.
O rantes in monte ſuo crebra præce ſancto.
I ſte deus dominus noſter. conſtat quia ſanctus.
Tchriſtus ieſus vultu ridente reuerſus.
Diſcipulis iterum verbis dicebat amicis.
P ax vobis fratres ſemper mihi rite fideles.
V elle meū qui feciſtis. necnon facietis.
E cce meā ſtabilem vobis do deniq; pacem.
A c vobis ipſam pacem dimitto perennem.
H æc ait & cicius propria virtute leuatus:
A ſcendit. diri victor ſuper æthera lœti.
O bſequio nubis circumſeptus rutilantis.
Q uem ſurſum fixis cum reſpexiſſet ocellis
P lebs doctrix fidei: clauſtris cœli patefactis:
P ergentē ſurſum: cunctis famulātibus aſtris.
M ox duo nempe viri ſtellato cardine lapſi:
A ſtiterant illis: induti veſtibus albis.
Q ui ſatis angelicis dixerunt talia verbis.
D icite poſco viri cur ſuſpicitis galilei?
V ultibus attonitis ſtantes: oculiſq; ſupinis.
H ic certe Ieſus vobis mirantibus vnus
A ſſumptus. cœlos qui traſcēdit ſuper altos.
H ac veniet iudex forma: qua pergit ad æthra.
Vnc Dauid chriſtū cernens ſup æthra leuatū.
Cōmouit cytharā diuina laude repletam.
H ec & leticia cantauit congrue magna.
A ſcendit deus in iubilo magnus ſuper aſtra.
S candit in q; tubæ dominus clangore ſacratæ.
Oſt hec intonuit ſolio vox patris ab alto:
Dicens ad propriū diuino famine natum.
T u meus es charus perecrte filius vnus:
S emper iure mihi qui multū complacuiſti.
T u ſine principio: verbum patris quoq; verum
E t mea de cœlo ſolus ſapiencia uera.
A t nunc in dextra uictor requieſce paterna.
G audens. uſq; tuos ponam cunctos inimicos.
S anctorū per ſecla pedum tibi rite ſcabellum.
Oſtquā naturā iam de buſto rediuiuam
Humanam: ſolio chriſtus patris intulit alto.
O mnes angelicæ ſub miſſa uoce cateruæ

L audabant ipſum qui regnaturus in æuũ.
M ortem deuicit moriens: mundũq; redemit.
V t regnare ſuos faceret per ſæcula ſeruos.
Aec quicũq; legat miſerenti pectore dicat.
Rex pie Hroſuithæ parcens miſerere miſelle
E t fac diuinis perſiſtere cœlitus odis.
H anc quæ laudando cecinit tua facta ſtupenda.

ARGVMENTVM IN GANGOLFVM.

Gangolfus ex nobili Burgundiorũ regũ familia & ſanguine natus: & in religiõe chriſtiana iniciatus: A paupere quodã ruſtico ortulum: cum fonte ameniſſimo emerat. cuius amenitatẽ Hroſuithita pulcerrime deſcribit. in hunc ortulũ: orationis & relaxatiõis animi gratia (dum ab armis & repub. vacaret) ſolitus erat cõcedere. quã rem familiares ſui vehemẽter oderãt. factũ igit̃ eſt. vt fons exaruiſſet quẽ ille (baculo in terrã fixo) rurſus largiſſima vena reſtituit: Ita vt illius vnda omniũ morborũ peſtes: haurientiũ & lauãtiũ: fugaret. Tandẽ vxorem ducens: quæ incõtinẽs & impudica fuerat. In amoreq; ſatellitum ſuorum effrena libidine debachata: quod cũ ſancto viro Gangolfo compertũ fuiſſet: Illam de incõtinencia corripuit. illa per ſatellites inſidias Gangolfo ſtruxit. & ab illis interfectus. ſepultus in loco q nil terra dicit̃ miraculis clarens. quod cũ relatum ad Ganeã vxorẽ ſuam fuiſſet: fidẽ miraculis eius derogat. miraculaq; nõ ſecus vt vẽtris ſui crepitũ exiſtimat. Quãobrem in penæ perfidiã. vẽter illi quoad viueret perpetuo crepabat.

PREFATIO IN GANGOLFVM.

Pie luciſator: mundi rerũq; parator:
o Qui cœlũ pingis ſyderibus variis.
Solus & aſtrigera regnãs dñãris in aula
Lumine cuncta tenẽs. imperioq; regẽs:
T u qui per propriũ feciſti ſæcula natum.
E t rerum trinã ex nihilo machinam.
Q uiq; prothoplaſto de terra rite creato:
O ris diuini. nectare nempe tui:
S enſus vitalem ſufflaſti forte liquorem.
V t fixum digiti fiat opus proprii.

T u dignare tuæ perfundere corda famellæ
H · roſuithæ : rorentis pie gratiolæ.
C armine quo compto valeā pia pangere facta
S ancti gangolfi. martyris ægregii.
E t laudare tuū ſemper nomen benedictum.
Q ui poſt bella tuis grata dabis famulis.
P remia perſpicuæ tenui pro vulnere vitæ.
M andans in regno viuere lucifluo.

Paſſio ſancti Gangolphi martyris.

Empore quo regni geſſit Pipinus eoi
Francorū ſceptra regia pro populo.
Iūreq; magnifico rexit Burgūdia regna.
Subiectos frenis rite domando ſuis.
F amoſus iuuenis nutritur partibus illis.
A rmis prævalidus: corpore conſpicuus:
N omine Gangolphus. morū ꝓbitate venuſtus.
O mnibus hic charus extitit & placidus.
I llum nempe ferunt ortum de germine regum.
R egalemq; ſuis moribus ægregiis.
I pſius e matris gremio ſpes pendet in illo:
Q ui verbo cuncta condidit ex nihilo.
G erminis & tanti ſeſe non credit honori.
S ed tranſit meritis ſtemma ſui generis.
Nclita nam genitrix tali fœtu pie fœlix.
In mūdi lucem fudit vt hāc ſobolem.
O cius abluitur vetulis baptiſmate culpis:
Q uas prothoplaſtes obtinuere patres.
C hriſmatis vnguento ſcripto ſibi fronteq; ſigno:
A dſcitur natis æcclesiæ nitidis.
P aſcitur & plenæ fidei mox dogmate trinæ.
D um vagit cuna corpore lacteolo.
L ac quociens ſuxit tociens fidei ſacra ſumpſit.
S uſpenſus matris vberibus geminis.
T alibus incubuit lactis dum gurgite uixit.
H inc pulſus grauido ferbuit ingenio.
C aniciemq; ſenum mēbris meditando tenellis.
N on raro ſacris nempe uacat ſtudiis.
Vem mox imberbem tota probitate uigētem:
Gratia Pipini principis almifici.
R egali nō immerito ſiſti iubet aūla.
A rdenter talem corde colens iuuenem.

S ed pietas illum: q̃muis iuſtiſſima: regis:
D itaret tantæ munere gloriolæ.
R egius vt primis eſſet proconſul ab annis.
T urgenti faſtu nō tamen erigitur.
P ectore ſed tales humili faſtidit honores.
S uſpirans aulæ munera ſyderex.
N am patrius cenſus fuerat ſibi maxime partus.
D iuidit & tanto pauperibus ſtudio.
C eu chriſtū miſeros inter ſentiret egenos:
A rridere ſuo munere fronte pio.
S epe Iob atq; viri normā tractando beati:
I pſe manus manco.pes fuit & podagro.
S e necnon orbo cautū prebebat ocellum.
E xemplū cunctis nobile dans populis:
N ec minus humanis ſudauit deniq; cauſis:
A equalem primis ſe faciens dominis.
Am:male ſi noſtras aures ſimulata vetuſtas
Non rebus fictis luſerat:& dubiis:
H ic quē noſtra manus cepit iā pingere ſanctus:
E ſt aſſuetus iter quadrupedū ſequier.
S edulo venando laſſat quoq; membra decora.
S uccumbens chariq; imperio domini.
I pſius & telum nunquā ſcit cedere victum:
C um ſint ferrati compoſiti cunei.
E ffert ipſe ſuū ſemper ſed ab hoſte triumphum.
T utus diuino cœlitus auxilio.
Erte nō noſtræ poſſunt dictando camenæ
Compoſito modulis texere dactilicis.
Q uantis dilectum ſignis variauerat iſtum
R ex regum:ſumma pro bonitate ſua.
S ed tamen inculto quãuis ſermone latrabo:
V num de claris pluribus & variis.
V t res facta probat.turmas ducendo preibat.
C apturus populum marte ſatis tumidum:
E xtitit & ſolito victor mox deniq; bello.
E ius non leſo ſanguine purpureo
G entibus aduerſis iuri proprioq; ſubactis:
C enſum ſignauit.pace data rediit.
C ontigit &:ducente via:ſe pergere iuxta
C uiuſdam ſepta pauperis oppoſita.
Q uis latuit pictum vernanti flore locellum
T ectum multiplicis germinis atq; comis
N ecnon fonticulus vitreo candore ſerenus
P rofluxit riuo rura rigans ſtridulo.

H uc vbi preclarus ſenior deduxit ocellos:
P erluſtrans liquidam fonticuli ſcatebram:
F rigoreæ captus limphæ pauliſper amore
S ubſtitit & placitis tardat iter morulis.
E t mittens puerũ ueniſſe rogabat ad illum
F lorigeri dominũ ipſius ergo loci.
Q ui precepta ducis cõplens ex tẽplo iubentis.
Q uo fuerat iuſſus:egreditur cicius.
H unc dux ipſe quidẽ dum reſpexit uenientem:
A ggreditur blandis protinus alloquiis.
A tq; rogans humilis tota dulcedine mentis.
F ormauit lingua talia uerba ſua.
D ulcis amice meis precibus ſis poſtulo largus:
V t uendas purum hunc mihi fonticulum.
Q ui clarus uitreis:& ſuaue ſonãtibus undis.
P rolambens arua hec irrigat atq; tua
E t mox argenti tibi pro mercede probati
L argiter infundo pondera non modica.
A ſt ubi tinnitũ dando promiſſio læta
A ures perſonæ tranſit in exiguæ.
L etatur facies.totæ uolitant quoq; uenæ.
C ordis ſecreto quæ latuere loco.
T unc miſer in talem cepit prorumpere uocem:
V ltra q̃m credas ſpem dubiamq; ſciens.
O noſtrate decus.nulli pietate ſecũdus.
Q uem colit eous mente:fide:populus.
Q uid tibi quid digni potis eſt mea lingula fari?
N onne tuis manibus eſt ſita noſtra ſalus.
E t quicquid mihi per verbũ ſancis faciendũ:
Q uãuis difficile ſit:ſatis atq; graue.
A t tamen eſt æquũ:tibi me parere beate:
V t dudum.ſummo me exiguũ domino.
S i placet hinc vetulum me traſmigrare colonum
N on cõtraluctor.ſed tua iuſſa ſequor.
H ec ait. & preſſis frenat ſua verbula labris:
N ec poſt verboſa quid ſequitur ligula.
T contra vir regalis pie talia fantis
Suſcepit dicta.pro bonitate ſua.
E t cicius dicto:ſoluit promiſſa miſello:
I lli centenos at tribuens ſolidos.
H ec vbi perfecit: raptim redeundo migrauit:
N itens ad patriã pergere poſt habitam.
T unc qui nõ gnari fuerant ſigni venerandi.
O lim facturus quod fuit altithronus.

B laſphemare ducem tacitis cepere ſuſurris.
E t pietatis opus ſpernere:ceu facinus:
Redito nō latuiſſe dolum pietatis homullū.
Sed mox nudari clancula dicta ſibi.
Q ui dedit arguto vocem tūc nempe palato.
H is verbiſq; ſuos alloquitur ſocios.
C ur libet o ſocii voſmet reprendere chari.
P lus iuſto:verbis me ſatis illicitis.
C auſa ſtulticiæ dicentes me tribuiſſe:
I gnoto nūmos extraneoq; viro.
M e vacuū tanti meritoq; dolere locelli.
E t bene a me mercati vtpote fonticuli.
D extera ceu propria cenſus eſt que pie larga:
A urum pro donis ſi dederim minimis.
N on decet hoc noſtris vobis reſerarier orſis:
Q uid velit addicti cauſa ſibi precii.
M entes ſed motas preſtat componere veſtras.
E t rogo parcatis talibus alloquiis.
E vobiſq; virum caute nunc credite gnarum
E miſſis ventis aeribuſq; vagis:
V t iam ſemotū cicius repetendo locellum
L uſtret. ſit vena fonticuli liquida.
M ore ſuo flores inter bene multicolores
P erſtrepet.vndiſono flumine per lubrica:
T unc patet: ille lucris ſeſe ſubtractat ab illis
R uſticus. ambobus me vacuo penitus.
Ec poſtq̄m memorat.curſim quidā remeabat.
Tantæ dimenſo atq; viæ ſpacio.
O ppido predictū laſſus peruenit ad aruū.
Q uo fuerat domino vendita lympha pio.
N on tamen ex templo pedibus: q̄muis curioſus:
A ttigit atrioli limina florigeri.
A pplicat inpexis iuxta ſed ſe paliuris:
N ecnō hirſutis vepribus.& tribulis.
Q uis fuit incultum ſoli totus vndiq; tectum.
N ec ſpineta pede horruit appetere.
I ungere preſcriptis ardens ſua lumina ſeptis:
V t luſtraret aquæ amniculū vitreæ.
S ed tamen admotis fruſtra proſpexit ocellis
F ons quia deſierat prorſus & hinc aberat
T unc ſe iuncturas:voluebat mente:per artas
C lare non poſſe cernere ſepiculæ
A c tractim rigida:necnō ceruice ſuperba:
I ncedens.greſſus vertit in atriolum.

S perans ſub foliis quod forte lateret amænis:
F lorũ multimodis vndula tecta comis.
C umq; lacum peteret: fundumq; ſiti reprobaret:
Q ui quondã validis luxuriauit aquis.
V ſq; ſolum ſtratus: vacua ſpe nõ bene luſus:
C epit arenoſa lingere nempe loca.
T entans exiguam poſſet ſi lambere guttam
S ed nec preſiccã tinxerat hinc ligulam.
T andem Gangolphi ſenſit pia facta ſacelli
S ed dolet & meritis credere nolle piis.
Inc poſtq̃m rediit. ſocios iterũq; reuiſit.
Aſpexit nubem aere conſpicuam.
I uxta dulce caput chriſti volitare famelli:
I nſtar candiduli deniq; pallioli.
H anc capiens oculis: cepit depromere verbis:
F ontis defectum. quem didicit ſubitum.
S uaſerat & ſociis dubiũ deponere cordis.
E t meritis ſancti iam credulos fieri.
T alia colloquiis dum verba loquũtur amicis:
Applicuere ſui in propriis domini.
M œnia florigero fuerant vbi ſtructa locello:
C ircum diſuſis arboribus variis.
H ic chriſti charus greſſum direxit amicus:
M ente libens atrio currere purpureo.
E t baculum tractis geſſit quẽ deniq; neruis.
I n terram fixit. moxq; domũ petiit.
I llic innumeri certabant rite miniſtri:
I nſtantes variis fortiter officiis.
I pſi qui menſas dapibus ponũt oneratas:
P oſcentes tandem ſoluere ſero famem.
S ed prius inualidam iuſſit procedere turbam:
Q uam ſueuit menſa paſcere ſepe ſua.
A c propriis ipſa manibus plene ſaturata:
S e tandem menſa applicat appoſita:
A ccumbunt pariter franci per mœnia fuſi:
Guſtantes bachica munera læticia.
Nterea ſomnũ ſydus ſuadebat eoum:
Nox vicina nigras & minitat tenebras:
A tq; quies epulas ſubito ſequebať amica.
S erpens per membra ebrietate data.
D ux pius inſomnẽ cepit tranſducere noctem:
I ntenta dominũ voce precando ſuum.
Oſtq̃m nox ſciſſis diſceſſit victa tenebris:
Lux orta plagam cinxerat ætheream.

V enerunt pueri. thironũ ſorte potiti.
P ortantes chari calceolos domini.
E t pulſant aulam: noctis pro tempore clauſam:
O rantes aditum iam fieri patulum.
S ed dux pauliſper ſiluit: ſomnũ quoq; finxit.
P oſt velut e ſomno euigilans grauido.
S oluere cuſtodi vectes iubet interiores.
P andere tricliniũ militibuſq; ſuum.
H is introductis: lymphã manibus petit albis.
S ed nutu domini defuit altithroni.
T unc vir ſecurus chriſti pietate beatus:
V num de pueris ocius ægregiis:
V t ſibi deferret virgam miſit memoratam.
Q uam ſero propriũ fixit in atriolum.
Vi curſu rapido: ſaliendo per herbida rura:
Circũfert lubricos: atq; vagos oculos.
I nquirens baculum terræ tepore ſepultum.
E t nactum: tractis arripuit digitis.
E xtraxitq; ſolo. parua remanente cauerna.
P oſt hec conſpicuũ vt faceret titulum.
C erto quo facto cecidit nubecula parua.
Q uæ volitans aura ante fuit vacua.
E uomit & tumidas ipſo diſrupta locello:
V ndas preſcripti deniq; fonticuli.
M anſuras ſcatabræ venas quoq; fixit aquoſæ.
V irgula prefixa quo fuit exigua.
A t puer obſtupuit. vocemq; per aera ſpargit.
S uadens militibus currere iam cicius.
I llis atq; noui narrauit gaudia ſigni.
Q ue rex milicæ annuit angelicæ.
D um ſubito cuncti tanto ſigno tremefacti:
T ollunt mirantes ad ſuperos facies.
E xpaſſiſq; ſuis omnes ad ſydera palmis:
L audum carminula cõcinuere deo.
E cce palatinus peluem manibus tulit vnus:
I mpleuit lympha quem cito conſpicua.
L æto Gangolphum vultu quoq; pergit ad almũ.
V t ſibimet ſignum diceret inſolitum.
E t coram tanto ſubſiſtens fronte ſerena.
C onſule. de roſtro hec dedit ægregio
Aetus ait merito ſumas rariſſima dona.
Quæ tibi nõ terra contulit exigua.
S ed rex ipſe poli ſummo de vertice cœli:
P er nubis mirum miſerat officium.

Hinc nos lætitiã conſtat nunc carpere magnam:
S ortitus tantã es quia gloriolam.
Llicet econtra fatur dux ore ſereno.
Reddens reſponſa talia voce pia.
Non decet his meritis inquit ſat credere noſtris:
V nq̃m tantilli nil quia cõmerui.
R eſtat multiplices chriſto ſed pangere grates:
Q ui preſens famulis ſemper adeſt propriis.
D ixerat.& ſolito tinxit ſe fonte nouello.
L otus & altithrono hec cecinit domino:
Semper pietas noſtræ ſpes vnica vitæ.
O vis diuinæ maxima gratiolæ.
O dis quis potis eſt dignis opus omnipotentis:
A rtificis mundi: equiparare dei.
Q ui noua preteritis reddit nõ diſſona ſignis.
Q ui nam per genitũ ſecla regens propriũ:
H ec ſunt virtutis propriæ miracula chriſte:
Q ui quondã populo vtpote iudaico.
P etram iuſſiſti lactes effundere dulces.
E t ſal triſte laci dulce ſatis fieri:
I nde poteſtatis nõ immemor alme tonantis:
Q ua rerum trinam iure regis machinam.
H oc nunc & noſtris voluiſti credere terris:
I udiciũ magnæ nobile gloriolæ.
Q uo diſcant teretem degentes ſepe per orbem.
T e ſemper ſolum eſſe fuiſſe deum.
H oc quoq; nunc Ieſu domino concede precatu:
A bluat vt morbos iſte liquor varios.
Q uo te dulciſonis conlaudet vocibus omnis:
Q ui ſe ſaluatum ſenciat.& validum.
H ec ait.& vocem ſequit̃ ſalus alma loquentem:
F itq; ſalubris aqua.laus tibi ſit domino.
Oſt hec peruaſti volitans cito machina mũdi
Proditrix ſigni fama ſatis placiti:
N on ſolum patrios hortatur nempe colonos:
Q uis fungi dono contigit auriuago.
S ed quoq; languidulos de longinquo pegrinos:
V ndiq; collectos accelerare citos.
E t nullo precio medicinæ ſumere dona.
G uſtando tantum fonticuli modicũ.
C rebrius incultam videas procumbere turbam:
V oluentẽ membra litore languidula.
V t poſſis variis obſeſſos credere morbis
A ffore iudaici languidulos populi.

Q ui quõdã quiuis in porticibus ſalomonis
F uſi:piſcinæ obice bethſaidæ.
C ertabant:medico lymphã turbante ſuperno:
P rimule quis morbos ablueret varios.
L ege quidem tali mira ſub ſorte potiti.
V t mox illapſus exueret dedecus.
P luribus in lucem ſuſpenſis egre ſequentem:
Q ui pro ſpe vitæ efflagitant auidæ.
V t raptim medicus ſupero de cardine lapſus:
Turbaret modicam vel pede piſcinulam.
H aud alias iſti cupiere ſalutis auari:
T angere vel guttam fonticuli minimã.
E t guſtu primo veteri ſanitate recepta:
P ulſabant odis ſydera dulciſonis.
G rates pro tanto reddentes munere chriſto.
Q ui ſancti meritis grata dedit miſeris.
L audibus æque virum tollũt ſuper æthera dignũ
T anta ſui cauſa ꝙ tenuere bona.
I vacet:æquales meritis protendere laudes:
Et mores tanti ægregios duculi:
A nte dies noctis peplo velatur olympho:
Q uam metam noſtra obtineat ratio.
H ec ſed linquẽtes doctis tractanda poetis:
P ingamus cepta nos fragili calamo.
C erte francorũ populus dum riſit Eous
I lluſtris meritis & bonitate ducis.
B landitur magnis procerũ precibus ſeniorum:
H ic chriſti charus.gentis & omne decus.
Q uo ſibi condignã vellet ſociare puellam.
F œdere legali:cõiugii ſoliti.
N e finem caperet:ſubducta poſteritate:
I nclita regalis proſapies generis.
Is tãdẽ monitis Gangolphus dux venerãdus
Sat tactus.blandis atqꝫ patrũ monitis.
I gni conſpicuã proprio iungebat amicam:
R egalem genere.& nitidam facie.
H anc iuſſit liquidam ſemper deducere vitam.
C ompoſitam caſtis moribus.& ſtudiis.
E i mihi ſed coluber cupidus:verſutus:amarus:
I ngeniũ nuptæ illicet indocile:
S cilicet infœlix Gangolphi clericus audax
A rdebat propriã plus licito dominam.
P roch dolor hæc male victa dolo ſerpẽtis amaro
I nfœlix cicius æſtuat in facinus.

I nherens ſeruo:cordiſq; calore ſecreto:
L egalem dominũ reſpuit ob famulum.
Crimina tunc hoſtis ſcalpſit nudare feralis:
Q ue caluit proprio ſtructa fuiſſe dolo.
I mpacienſq; moræ.vacuas iaculabat in auras:
D iuulgando ſuam deniq; leticiam.
Vm fuerat vulgo res diffamata dolenda:
Francorũ gentis omnibus indigenis.
P ulſu linguarum tenues cõflatur ad aures
S ancti Gangolphi.conſulis almifici.
V t capiat latebras poſcens illapſa per artas:
Verbula nõ minimæ nuncia meſticiæ.
I ngemuit tam triſte nephas digniſſimus heros.
A ngoris magno tangitur & iaculo.
I ntus in angulto voluit quoq; pectoris aula:
R es ſibi diuerſas:triſte dolendo:duas.
P rimule.vindictam pœnali lege parandam:
P ro ſceleris tanti crimine terribili.
P oſt vero:veniã ſolitæ pietatis amandam.
E t dolet ad tempus hinc nimiũ dubius.
C erte ſed meritã ſoluit tandem pie pœnam.
D iffamare ſcelus nec placet vlterius.
S ollicitus tantũ miſeræ crimen prohibere.
Nec poſt hec temere viueret in ſcelere.
Vmq; piam curis mentẽ laxaret in illis:
Contigit atriolo currere ſe proprio.
C ontra fonticuli ſibimet prius hoſtia miſſi:
N ubis per mirũ cœlitus officium.
H ic vbi Gangolphus ſubſiſteret ipſe beatus:
C oniunx laſciua affuerat ſubito.
Q uam mox pacificis affatur deniq; verbis.
T alia dictando ore ſatis grauido.
P arte tuam famã didici perſepe ſiniſtram.
Q uod corrupta thoro ſis male ſi proprio.
D iffero ſed vulgo tractare.tui miſerando.
D onec forte ſciam te ne fuiſſe ream.
N ec mando multam ſubito cõcurrere turbam.
A ccitam flendo vndiq; concilio.
V t voluat gnarus ſubtili forte ſenatus.
C auſam.terribilis & meritum ſceleris.
S ed ſuadebo manũ dextram te tingere tantum:
P reſentis lympha fonticuli gelida.
E t ſi nõ ſubito damni quid contigit.ergo
V ltra iudicio nõ opus eſt alio.
Q uæ tunc:plus iuſto:confidens corde ſuperbo:

C onfortante ſuã demone duriciam.
F undo nudatam cõmittit deniq; palmam.
N il ſperans damni poſſe ſibi fieri.
I nter frigoreas ardens ſed comperit vndas:
Q uid poſſet noſtri dextera celſa dei.
S cilicet in madidis audax ardebat harenis:
V ritur & flãmis acriter æquoreis.
E t quæ pacificis faſtidit cedere verbis.
C ogitur æternæ cedere iuſticiæ.
Semper noſtri facilis mutatio chriſti.
O virtus iuſti iudicis æqua dei.
N am quæ iactando finxit ſe triſte dolendo
E xuritur tincti pellicula brachii.
N ec mora.cum palmã retulit quod forte negauit:
P ortauit crudum criminis indiciũ.
H is ita digeſtis:pauitat mens conſcia fraudis.
V ltra nec victæ ſpes fuerat veniæ.
T antũ certa mori.corruptelamq; piari.
L œtali pœna ocius appoſita.
S ed triſtis meritam mentis mitigauerat iram.
P rinceps Gangolphus:arbiter ægregius.
M andans vt propria damnãdus clericus ergo
E xpulſus ſubito pergeret e patria.
Q uo ſua finetenus mala defleret ſceleroſus.
S ed pulſus patria eſt & datus exilio.
E t donat miſerã veniæ miſeratus honore.
V ltra ſed proprio non locat in thalamo.
Oſt hec Gangolphi fama creſcente beati.
Laudatrix vitæ quæ fuit almificæ.
V affer deceptor hominũ:captorq; reorum:
E uoluens bilem inuidiæ veterem.
raudibus omnigenis antiquæ calliditatis:
T entauit famam euacuare bonam.
N e gens exemplo tali tantoq; ſuaſa:
A nte ſuperba ſua colla daret domino.
T empore tunc longo ſudauit fraude maligna:
L edere famoſum nec valuit duculum.
I n ſoles quia multomagis vis creuit amoris
I llius magni cordibus in populi.
Oſtremo fraudis: miſerũ circũdedit armis.
Quem ſceleris cauſa reppulit e patria.
S anguinis huncq; ſiti iuſſit feruere ſuperbi.
N ec ſciuit proprio parcere iam domino.
T ali ſuffuſus ſubito cum felle miſellus.

In mortem iuſti eſtuat atq; pii.
A c parili repetens Ganeam feritate malignam:
I lli nudauit omnia que ſtuduit.
O tius hæc eius prauis heu ſubdita votis:
O ptauit citius iam fieri facinus.
T endit & inſidias iuſto clam nempe nephandas:
I mmemor antiquæ vah penitus veniæ:
Q ua ſe de pœna ſoluit iam rite paranda.
N ec patitur vitam morte perire ream.
H is ingrata magis ſocio conſenſit iniquo
S eruiliq; lupa vritur igniculo.
C umq; polũ tegeret tenebris nox cõſcia fraudis:
S enſit damnanda tempus ineſſe lupa.
Q uo male Gãgolphũ poſſunt extinguere ſanctũ
H ec & peruerſo nunciat armigero.
Q ui reſecans coxam ſtricto mucrone ſacratam
S ancti Gangolphi: martyris eximii.
D eſeruit patriam: fugiens cum cõiuge: claram.
R aptus amore ſuæ indomito dominæ.
S ed nõ legalis finem vt neſciuit amoris.
S ic vindicta ſuam neſcit habere moram.
V iſcera ſed ſubito profudit cœlitus. acta
P ridem leticia que fuerãt tumida.
S icq; miſer Cælſa proſtratus vindice dextra:
V ita mercatam perdiderat Ganeam.
Am martyr ſanctus furtiuo vulnere leſus:
Dum mortis guſtum ebiberet rapidum.
N ecnõ ſupremis moriens ſpiraret in horis:
A ſtabat cetus cõminus angelicus.
V oce ciens ſtabilem corpus deponere teſtẽ:
C ontextum venis fictile languidulis.
N ecnon angelicis blanditum ſuauiter hymnis:
M ox cœli calles carpere ſydereas.
O cius expirans animã martyr: bene lotam
A gni lucenti ſanguine purpurei:
T ollitur ex aura: vehiturq; per aſtra ſerena:
I n cœli porta ſiſtitur & domino.
H ic ſibi de chriſto fertur mox laurea rara.
E t manibus brauii palmula perpetui.
L ucentiq; ſtola cuncis cõiungitur albis
P er vulnus lœti quos tenet aula poli.
Vneris interea magni fit pompa parati.
Ornant exequiæ corpus & exanime.
P langebant cuncti caſum tantiq; patroni.
I pſius famuli maxime ſed miſeri.

E ligiturq; locus tumulo locuples venerando.
Q uem tradunt veteres nil vocitare patres.
I llic Gangolphi cõdebant membra beati.
S acros ſpargẽtes cum lacrimis cineres.
P oſt hec nõ raro viſitabãt oſſa ſacrata:
Q uerentes certum deniq; preſidium.
S ternũtur ſacro procerũ quoq; corpora buſta.
P ro vitæ cauſis inſtabilis variis.
A ſt qui ſceptra gerit: proſtratus marmore: lambit
E t libat tumulo oſcula marmoreo.
M unere ſpe dictis rogitans quo martyris almĩ
P ro meritis chriſtus ſit ſibi propicius.
Vid referam turbã templi pro limine iactã?
Quidue loquor vota illius innumera?
H ec certe nullus potis eſt comprendére ſenſus.
N ec poſſunt vllæ dicere litterulæ.
A t contra vero teſtis proſperrimus ipſis
L argitur talis munera dulcedinis.
O mnis vt abſq; mora ſentit fore proſpera cũcta.
E fflagitant teſtem pro quibus ægregiũ.
H ic certe lœto cecis viſure parato:
H aurit mox oculis fulmina clara ſuis:
A tq; diu clauſæ reſerantur vocibus aures.
E t greſſus plantis redditur inualidis.
H ic quoq; de variis morbus depellitur ægris:
M undatis membris deniq; languidulis.
O rſis nõ valeo digne preclara monere
M unera, que populus hic metit ægregius.
N ec ſolum chari refouent amore patroni:
Q uis ciues tanti contigit eſſe viri:
S ed pariter terris habitãtes forte remotis:
S entiſcũt promptum martyris auxiliũ:
H inc ſe fœlicẽ iactat nil terra per orbem.
Q uæ molli gremio confouet oſſa ſacra.
Eniq; ſummatim: cœpi quia tangere ſancti
Gangolphi facta martyris ægregia:
R eſtat vt & tenui repetam ſermone miſellã:
I llius indigniam cõiugio: Ganeam:
Q uodq; dedit ſignum merito damnãda baratro.
I nuita propriis cõueniens meritis.
C erte victoris cum iam lætiſſima teſtis
P ulſaret celſi ſydera fama poli.
T otos & ſtabilis fines percurreret orbis.
D iuulgans tantæ gaudia gloriolæ.
G audens: deuotus: quidã currebat homullus:

E buſto ſignis compoſito variis.
O buius atq; lupæ factus ſupra memoratæ:
S ubſtitit. attonitis aſpiciens oculis.
H anc quoq; pro meritis dictis affatur amaris:
C onformans ligula talia verba ſua.
O mnis infœlix flāmis credenda meretrix:
I am ne piget fraudis:pœnitet aut ſceleris:
I n ſanctum domini nō iuſta mente parati.
S olo laſciui conſilio ſocii.
N am miſerādo tui.pando medicamina ſani
O ptima conſilii.mox capienda tibi.
S uadens vt ſacrū queras merendo ſepulcrum.
A bſtergas fuſis & maculas lacrimis.
I llic exanimis ſancte quia condita teſtis
P reſulgent ſignis fragmina nō minimis.
E t licet indignam.ſpero te poſſe miſellam:
S i defles culpam:conſequier veniam.
Eſtiferis ſed mens viciis male dedita totis:
Ad vitæ rectam rennuit ire viam.
S olaq; nunc lætæ cōplectens lubrica vitæ:
N on curat patriæ gaudia perpetuæ.
S ic hæc infœlix cōmiſſi criminis auctrix:
F aſtidit verbis cedere pacificis.
S e quia credebat cauſis totam perituris:
N ec ſpem manſuris geſtit habere bonis.
Cilicet.auditis verbis nō falſa loquētis.
Intorquens oculos ſubdola ſanguineos:
E xagitat caput indomitū impaciēter in illum:
E t latrat roſtro talia peſtifero.
C ur loqueris?fruſtra ſimulans miracula tanta:
S edulo Gangolphi pro meritis fieri:
H ec que dicūtur:certe nō vera probantur.
N on deſint ſigna illius vt tumulo.
H aud alias q̄m mira mei miracula dorſi
P roferat extrema deniq; particula.
Ixerat. & verbum ſequitur mirabile ſignum:
Illi particulæ cōueniens propriæ.
E rgo dedit ſonitum:turpi modulamine factum:
P roſari noſtram quale pudet ligulam.
E t poſt hec verbum quotiens formauerat vllum:
R eddidit incultum hunc totiens ſonitum.
V t quæ legalem reſpuit retinere pudorem:
S it riſus cauſa omnibus inmodica.
F inetenuſq; ſuæ portet per tempora vitæ:
I ndiciū proprii ſcilicet obprobrii.

PASSIO SANCTI PELAGII PRECIOSISSIMI MARTIRIS QVI NOSTRIS TEMPORIBVS IN CORDVBA MARTYRIO EST CORONATVS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Abdrahemen mauritaniæ tyrãnus:ſectam ſarracenorũ ſequẽs:in Hyſpaniã traiecit.omẽſq; chriſtianos ſuppliciis affecit.aut in ſectã ſuã coegit.Cum Cordubã inſignem Hyſpaniæ vrbẽ cepiſſet:maiores vrbis necauit.aut pecuniã pro his accepit.Cũq; nobili ciui tãtam ſummã pecuniæ iſnpoſuiſſet: quã pendere tyrãno nõ poſſet.& in carcerẽ duci deberet.filius pietate pr̃is motus:ꝓ eo vincula ſubiit de cuius pulcritudine dũ ad tyrannũ relatũ eſſet: e carcere adoleſcens ducit̃:tyranno offert̃:vt libidini ſue pareret.Cũq; fœdus tyrãnus multis precibꝰ inſtaret:adoleſcens pugno petentẽ oſcula ſua tyrãnum cedit:Tyrãnus illius abnuentẽ amplexus funda & baliſta trans murũ in fluuiũ qui Cordubã alluit traiecit:cuius corpus ripis ſaxeis colliſum. a piſcatoribus colligit̃.& a ſatellitibus tyrãni truncat̃. Tandem religioſiſſime a ciuibus ſepelitur.

PREFATIO HROSVITE IN PELAGIVM.

Nclite Pelagi martyr fortiſſime chriſti:
Et bone regnantis miles ꝑ ſæcula regis
Reſpice Hroſuithã miti pietate miſellã
Me tibi ſubiectã deuota mẽte famellã.
Quæ te mẽte colo.carmẽ quoq; pectore promo.
Et fac exigui ſupero de rore rigari
Pectoris obſcurum iam mis clemencius antrum.
Quo poſſim laudum condigne mire tuarum.
Famoſumq; tuũ calamo ſignare triumphum.
Et quem nobiliter mundũ cũ morte cruentũ
Viciſti:nitidam mercatus ſanguine palmam.

Sequitur Hyſtoria.

Artibus occiduis fulſit clarũ decus orbis
Vrbs auguſta noua.martis feritate ſupba
P Quã ſatis hyſpani cultã tenuere coloni.
Corduba.famoſo locuples de noĩe dicta
I nclita deliciis.rebus quoq; ſplẽdida cũctis.
M axime ſeptenis Sophiæ repleta fluentis.
N ecnõ perpetuis ſemper preclara triumphis.
O lim quæ chriſto fuerat bene ſubdita iuſto.
F udit & albatos domino baptiſmate natos.
B ellica ſed ſubito virtus:bene condita iura
M utauit ſacræ fidei.ſpargendo nephandi
D gmatis errorem.populum leſitq; fidelem.
Erfida nam Saracenorũ gens indomitorum
Vrbis marte petit duros huiuſce colonos.
E ripuit regni ſortem ſibi vim quoq; clari.
E xtinxitq; bonũ regem baptiſmate lotum.
Q ui pridem merito geſſit regalia ſceptra.
E t ciues iuſtis domuit quot tempora frenis.
H oſtili ferro certe quo iam ſuperato:
A c reliquo victo tanta de cede popello:
D uctor barbaricæ gentis:ſtructor quoq; pugnæ:
V ir ſat peruerſus:vita rituq; prophanus.
V indicat imperii ſortem ſibi deniq; tanti.
C ollocat & ſocios populato rure nephandos.
I mplens merentẽ nõ paucis hoſtibus vrbem.
P olluit & veterem puræ fidei genitricem.
B arbarico ritu.quod nam miſerabile dictu.
P aganos iuſtis intermiſcendo coloniſ.
Q uo ſibi ſuaderent patrios diſſoluere mores.
D eq; prophanato ſecum ſordere ſacello.
Gmen ſed tenerum chriſto paſtore regẽdum:
Iuſſum peruerſi reſpuit mox triſte tyranni.
D icens malle mori.legem quoq; morte tueri.
V iuere q̃m ſtulte ſacris famulando nouellis
Q uo rex comperto:non abſq; ſui fore damno
S enſit.ſi cunctis pariter prediuitis vrbis.
Q uam crebro validæ cepit luctamine pugnæ
C iuibus:excidium mortis conferret amarũ.
O b quod decretum prius immutãdo ſtatutum.
S anxit mox legem vulgato dogmate talem.
V t quiſquis regi mallet ſeruire perenni:
E t patrum mores olim ſeruare fideles:
H oc faceret licito.nulla poſt vindice pœna:
H ac ſolum caute ſeruata conditione.

N e quis prefatæ ciuis preſumeret vrbis:
V ltra blaſphemare diis auro fabricatis.
Q uos princeps coleret ſceptrũ quicũq; teneret:
S eu caput exacto cicius ſubiungere ferro.
E t ſentenciolam lœti perferre ſupremã.
Is ita digeſtis ſimulata pace quieuit.
Obruta mille malis totiens vrbs nẽpe fidelis.
S ed ſi quos ignis chriſti ſuccendit amoris:
M artyriiq;.ſatis ſuaſit corrũpere dictis
M armora.que prĩceps cõptus dyademate ſuplex
C orpore proſtrato veneratur turc Sabeo.
H os capitis ſubito damnauit deniq; pœna:
S ed ſuperos animæ petierũt ſanguine lotæ.
Aſibus his plures voluebat Corduba ſoles.
Subdita per longũ paganis regibus æuũ.
D onec ſub noſtris quidam de germine regis
T emporibus:regnũ ſuſcepit forte parentum.
Eterior patribus.luxu carnis maculatus
Abdrahemen dictus. regni ſplẽdore ſupbus.
Q ui nam chriſticolis faciebat more parentis.
L ibrans arbitriũ fidei ſupra memoratum
N ec ſatis iniuſtum.ſoluit pietate decretum.
A uctor quod ſceleris populator perfidus vrbis
S anxit.dum regem ſuperaret marte fidelẽ.
S ed voluens animo:ſeruãs quoq; corde ꝓfundo:
S epius innocuo madefacit ſanguine rura:
C orpora iuſtorum cõſumens ſancta virorum.
Q ui chriſto laudes ardebant pangere dulces:
I pſius & ſtultos verbis reprehendere diuos.
I nſuper & tanto faſtu ſe iactat in aula
S acrilegus.meritas cumulãs ſibi deniq; pœnas:
V t regem regũ ſemet fore crederet ipſum.
E ius & imperio gentes omnes dare colla:
V llum nec tanta populum feritate refertum:
Q ui tentare ſuas auderet marte cateruas.
Vm tumuit faſtu licito iactantius iſto.
Audiit inde locis gentem degere remotis:
G allicia regione ſitam:belloq; ſuperbam.
C hriſti cultricem.ſimulacrorũq; rebellem.
Q uæ ſua continuo tentaret ſpernere iura:
V elle negans dominis olim fore ſubdita prauis.
Q uo rex comperto:feruebat demonis ira.
C orde gerens veterem ſerpentis deniq; bilem.
V oluebatq; diu flãmato dedecus aſtu.

Q uid faceret tantis:animo tractans:inimicis.
T andem nempe dolo cunctis iam forte retecto:
A ffatur proceres prediuitis vrbis heriles:
T. alia peſtifero latrando verbula roſtro.
N on latet imperio reges ſuccūbere noſtro.
V iuere noſtrarū necnon moderamine legum.
O mnes oceanus gentes quas circuit altus.
S ed quæ Gallicios retinet fiducia captos
N eſcio:graciolæ reſpuant vt fœdera noſtræ.
E t tandem veteris ſint ingrati pietatis.
R eſtat vt armatis repetamus quippe lacertis
G allicios:hoſtes agitando forte rebelles.
D onec ex noſtris ſtrati per ſæcula telis
I nuiti noſtris ſubmittāt colla catenis.
Ec poſtq̄m iactat. cauſamq; doli mēorabat:
Iuſſit collectis vulgus cōcurrere turmis:
A rmorū variis inſtructum deniq; ſignis.
P ergeret vt gentem ſecum delere fidelem:
O ſtentatq; ſuū gemmato caſſide uultum.
F errea laſciuis imponens tegmina membris.
T ali cumq; locum peteret pompa memoratum.
E t gentem primo tentaret deniq; bello.
E x templo tantū ſortitur namq; triumphū:
V t iam bis ſenos:una cū principe captos:
Illaqueat comites.artis ſtringitq; cathenis.
Is procerū damnis magna feritate paratis:
Ceſſit uicta ſuis fidiſſima gens inimicis.
S ubditur atq; iugo peruerſi regis iniquo.
T unc reſtaurato rurſus quoq; fœdere primo:
L oris procedunt uincti comites duodeni.
C um concaptiuo uicti rectore popelli.
Q ui cicius uinclis diſſoluūtur reſolutis:
E xempti propriæ precio gazæ numeroſo:
S ed ducis eſt preciū iuſſu regis duplicatum:
V ltraq; q̄m propriis poſſit perſoluere gazis.
C umq; ſui cauſa regi deferret auaro
Q ue quidē habere domi ſibimet ſueuit precioſi.
C aſu condicti paruū quid defuit auri.
Q uod rex ſentiſcēs. fraudē quoq; mēte reuoluēs.
D ixit.nolle ducem populo dimittere dulcem:
N i prius indictum plene ſoluat ſibi cenſum.
N on ſiciens tantū precii quod defuit aurum:
Q uantū rectorem populi geſtit dare morti.
Vi fuerat natus preclari germinis unus:

O mni prenitida compoſtis corpore forma:
N omen Pelagius.formæ ſplendore decorus.
C onſilio prudens.tota bonitate refulgens.
Q ui vix tranſactis iam tũc puerilibus annis.
A ttigit ætatis primos flores iuuenilis.
C umq; ſat inmitem patri ſciret fore regem:
T ali merentem blanditˀ voce parentem.
Mi chare pater mea ſuſcipe verba libenter.
Et que cõmoneo ſenſu bene ꝑcipe prompto.
C alleo namq; tuam ſenio decreſcere vitam.
V iribus & propriis neruos penitus vacuatos:
N ec te poſſe quidem leuis quid ferre laboris.
A ſt ego ſed validis dominabor quippe lacertis:
A d tempuſq; potens dominis ſuccũbere duris.
Q uapropter moneo:precibꝰ blandiſq; rogabo:
V t regi natum me deponas tibi charum.
D onec ſufficias precium perſoluere totum.
N e tua canicies vinclis intercidat artis.
T ſenior contra dicebat voce ſeuera:
Deſine tanta loqui dulciſſime deſine fili.
N e merore meos ducas in tartara canos.
N on ne ſalute tua pendet tantũ mea vita.
E t ſine te ſpaciũ valeo pie viuere nullum.
T e decus omne meũ.tu gloria magna parentũ.
E s quoq; ſubiecti nobis ſpes ſola popelli.
Q uapropter patriã preſtat me linquere charam.
N ecnon hyſpaniã uinctũ penetrare ſuperbam.
Q uã te grandeuæ vinclis ſpem tradere vitæ.
On tulit ergo patrẽ Pelagius iſta ſequentẽ.
Sed mulcet dictis mentẽ chari genitoris.
E t cogit blandis quod ſuaſit velle loquelis.
C onſenſit precibus tandem genitor venerandus:
T radidit & natum.ſemet redimẽdo miſellum.
T unc rex Pelagiũ iuſſit perducere ſecum.
E t lætus rediit patriã victorq; reuiſit.
Vllus pro meritis credat factũ fore regis:
Hoc quod tã pulcra uincebat deniq; pompa:
S ed mage iudicio ſecreto iudicis æqui.
V t populus tanto correptus rite flagello:
F leret tocius proprii cõmiſſa reatus.
V el ꝙ Pelagius chriſti pro lege necandus:
F orte locum peteret quo ſe morti dare poſſet.
N ecnon ſanguineũ pro chriſto fundere riuũ.
I mpendens animã domino bene morte piatã.

Oſtq̄m rex vrbem tetigit ſeuus locupletem :
Portans preclarū uicta de gente triumphū :
I licet ægregiū chriſti precepit amicum:
C arceris in tenebras vinctū ſubmergere nigras.
D eliciiſq; cibo nutritū paſcere paruo.
Orduba namq; locū ſeruat ſub fornice tetrū
Oblitum lucis. conſignatūq; tenebris:
M axima qui miſeris fertur fore cauſa doloris.
I llic Pelagius prepollens pacis alumnus :
C lauditur imperio regis cogente nephando.
I llic ergo viri venerunt ſedulo primi.
M ulcendo mentē iuuenis cauſa pietatis.
Q ui cū uidiſſent uultū capti ſpecioſum.
N ecnon predulcis guſtaſſent ipſius oris
V erbula rhethoricæ circumlita melle loquelæ:
O ptabāt ſpeciem vinclis abſoluere talem.
H ec & ſuaſerunt regi iam ſceptra tenenti.
Pſum fœlicis certe ſummū caput vrbis:
Corruptū viciis cognoſcebant ſodomitis:
F ormoſos facie iuuenes ardenter amare.
H as & amiciciæ propriæ cōiungere velle.
H uius namq; rei memores animo miſerāti:
C auſa Pelagii ſuaſerunt talia regi.
On decet ergo tuū princeps fortiſſime ſceptrū
Duriter vt puerū mandes punire decorum.
O bſidis:& teneros inſontis ſtringere neruos.
E ius prenitidam velles ſi cernere formā:
E t tam mollitam ſaltim guſtare loquelā:
Q uam cuperes iuuenē tibimet cōiungere talem:
G radu miliciæ necnō aſſumere primæ.
C orpore candidulo tibi quo ſeruiret in aula.
Is rex mollitus dictis. hac voce coactus
Iuſſit Pelagiū nodis euellere duris.
O mneq; lauacro corpus detergere puro.
L ætaq; purpureo circumdare tegmine membra.
C ollum gēmatis necnon ornare metallis.
Q uo bene cōſtructa poſſet fore miles in aula:
C æſaris imperio tūc hec vrgente ſuperbo.
E x templo nigris martyr producitur antris.
S iſtitur atq; toga regali comptus in aula.
Vmq; palatinis medius foret ille locatus:
Vincebat ſocios vultus ſplendore togatos.
I n quem cōuerſis omnes mirantur ocellis:
T um faciem iuuenis:tum dulcia verbula fantis:

A ſpectu primo quoq; rex ſuſpenſus in illo.
A rdebat formã regalis ſtirpis amandam.
T andem Pelagiũ nimiũ mandauit amandum.
I n ſolio regni ſecum iam forte locari.
I gnis vt ipſius fieret ſibi ſedulo iunctus.
F ronteq; ſubmiſſa libauerat oſcula charo.
A ffectus cauſa complectens vtpote colla.
On patitur talem chriſti nam miles amorem:
Regis pagani: luxu carnis maculati.
A urem regali ludens ſed contulit ori.
M agno ridiculo diuertens ora negata.
F atus & ægregio dicebat talia roſtro
N on decet ergo virum chriſti baptiſmate lotum
S obria barbarico complexu ſubdere colla.
S ed nec chriſticolã ſacrato chriſmate tinctum
D emonis oſcillum ſpurci captare famelli.
E rgo corde viros licito complectere ſtultos.
Q ui tecum fatuos placantur ceſpite diuos.
S intq; tibi ſocii ſerui qui ſunt ſimulacri.
Ed rex econtra nulla cõmotior ira:
Molliter ephœbum dicẽs mulcebat amandũ.
O laſciue puer: iactas te poſſe licenter
S pernere tam mitem noſtri iuris pietatem.
A udacterq; diis totiens illudere noſtris.
N ec monet ætatis preſens damnũ iuuenilis.
E t q; merentes orbabis forte parentes.
N oſtri blaſphemos vrget cultus cruciandos.
S ubdere vos morti. veſtros iuguloſq; forari.
N i cedant. & blaſphemã reſpuant rationem.
H ortatu moneo quapropter quippe paterno:
T alibus vt verbis parcas ſeuæ rationis.
E t mecum ſtabilẽ comportes mentis amorem.
N ec tentes noſtrũ poſt hec offendere iuſſum.
M agno ſed ſtudio ſerues mea dicta ſequenda.
T e quia corde colo. necnõ venerarier opto.
T anto precunctis aulæ ſplendere miniſtris:
A lter vt in regno ſis me preſtante ſuperbo.
Ec ait. & dextra cõpreſſit martyris ora.
Aſtrictum leua complectens colla ſacrata:
Q uo ſic oſcillum ſaltim configeret vnum.
C allida ſed teſtis confudit ludicra regis.
O ſq; petit ſubito pugno regale vibrato.
I ntulit & tantũ pronis obtutibus ictum:
S anguis vt abſq; mora ſtillãs de vulnere facto:

B arbam fœdauit.necnõ veſtes madefecit.
Vnc rex nõ modicam triſtis cõuerſus in iram.
Iuſſit Pelagiũ:cœleſtis regis alumnum:
T rans muros proiici.iactum fundo machinali.
C rebro bellantes ſaxis quæ perfodit hoſtes.
N obilis vt teſtis fluuii colliſus harenis:
V rbem quæ vaſto propius circũfluit vnda.
M embratim creperet raptim.fractuſq; periret.
T alia iactanti parebant forte miniſtri.
M ox & inauditã ſtruxerũt deniq; pœnam.
F unda Pelagiũ iacientes martyriſandum.
V rbis famoſæ trans maxima mœnia longe:
S ed licet ingentes obſtantes vndiq; rupes
A rtarent teſtis corpus predulce cadentis:
A ttamen illeſus chriſti permanſit amicus.
Erte regales citius peruenit ad aures.
Martyris alliſi corpus nõ poſſe ſecari.
I nfigi ſcopulis ripæ quod iuſſit acutis.
H ic magis offenſus.penitus fuerat quia victus.
M ox caput exacto iuſſit ſuccidere ferro.
E t ſentenciolã ſic exercere ſupremam.
D eniq; lictores regalia iuſſa trementes:
M ox chriſti teſtem gladio ſecuere fidelem.
F unus & extinctum lymphis credunt retinẽdũ.
Am miles regis proſtrata morte perennis:
Victor ſtelligeri volitat per ſydera cœli.
C œlitus angelicis deductus ſuauiter hymnis.
I udicis & veri cœli ſuper aſtra locati:
E dextra nitidam ſuſcepit congrue palmam:
P ro nece martyrii laudando fine peracti.
S ed nec feruentis brauio fraudatur amoris:
Q uo ſemet vinclis pro vita deniq; patris
I mpẽdit.patriã linquens gentemq; ſubactam.
T andem nulla piis potis eſt depromere verbis
L ingula:aureolam cœleſti luce coruſcam:
Q ua bene ſeruata fulget pre virginitate.
A diunctus turmis cœleſti ſede receptus.
A gno cantamen modulando perenniter amen.
Oſtq̃m lictores regis decreta ſequentes
Funeris exuuias extincti ſat generoſas
L ympharũ gremio credunt.in ſaxaq; figunt.
V t ſacri tumulo cineres eſſent ſine digno.
C hriſtus qui proprios patit᷑ nõ perdere ſanctos:
P redari modicũ capitis vel forte capillum:

N on tulit in lympha teſtem remanere fidelem.
I lli ſed dignum prouidit rite locellum.
Q ui ſancti tumulo ſeruaret membra ſacrata.
Am piſcatores lymphas remis reſecantes.
Fluctiuagoſq; greges variis laqueis capiētes:
L ittoris extrema viderunt corpus in ora:
I nter grandiſonas agitari martyris vndas.
E minus hoc cautis cernentes nempe pupillis.
I llic vela dabant citius. corpuſq; leuabāt.
N ec iam perſonæ noſcunt formā uenerandæ.
I llita purpureo fuerant quia ſanguine membra.
E t caput ægregiū iacuit procul amne reuulſum.
Sed tamē hoc ſapiūt. ꝓmpto quoq; pectore credūt
Q uod hic quiſquis erat: chriſti pro lege cadebat.
I llic hi ſoli quia damnātur capitali
P œna: qui ſacra tincti baptiſmatis unda:
N on metuūt crebro regis reprendere ſacra.
Vmq; caput nanciſcentes: colloq; locantes:
Pelagii faciem cognouerūt rutilantem.
R umpunt in tales miſeranti pectore uoces.
H eu iacet exanimis propriæ ſpes unica gentis.
A tq; decus patriæ tumuli ſine ſordet honore.
N onne ſatis multis ſcimus nos uendere ſeclis:
S emper ſanctorū corpuſcula paſſa virorum:
Q uos capitis cedes monſtrauerat eſſe fideles.
E t quis laudabilis dubitet corpus fore teſtis.
Q uod truncus miſere capitis iacet abſq; decore.
Ec vbi dicta dabāt. naui pia mēbra locabāt.
Et citius verſis remigabant deniq; velis:
F amoſæ cunctis ad portam gentibus vrbis
H ic quoq; ſubducta iam proceſſere carina.
E t clam cænobiū chriſto peciere ſacratum:
I ntra nō modicos vrbis venerabile muros.
P ortantes precio vendendū deniq; magno:
E xtincti teſtis funus venerabile terris.
Q uod gaudens hymnis ſuſcepit turba fidelis
S uauibus. exequias celebrans de more ſacratas.
L argiter & preciū nautis tribuit ſuper auctum.
A rdeſcens ſancti mercari corpus amandi.
Q uo nam mercato: precii nō munere pauco
E ligitur tellus membris locuples retinēdis.
I n qua ſuprema buſto pompa reparato:
G lebæ ſub cumulo condunt fragmina ſacra.
Q ue mox ſtelligeræ regnator maximus aulæ:

I n tumulo ſignis iuſſit fulgere coruſcis.
I n cœlis anima ſatis vt regnante beata:
A equa gloriola regnarent mortua membra:
Eniq; collectus cernens ex vrbe popellus:
Non pauco variis obſeſſos tempore morbis
M undatis illic fœdis putredine membris:
S aluari gratis nulla mercede ſalutis.
N am rudem meriti ſanctũ titubat fore tanti:
I llius vt cauſa fierent miracula tanta.
T andem cœnobii princeps: rectorq; popelli:
O ptima conſilii tractans medicamina ſani:
S enſit celſithronũ deuota mente precandum.
Q uo iam dignanter: ſolita pietate: patenter
D etegeret dubio cauſæ ſecreta remoto.
Q uod mox perſonæ ſexus optant vtriuſq;.
P arcius atq; tribus ſociatæ ſponte diebus.
D ulcibus inſtabant hymnis. precib9 quoq; ſacris
H is certe uotis deuota mente peractis.
M item mollitũ regem ſenſere polorum.
E ſſe ſuis preculis: ſtudioſo murmure fuſis.
N ecnon iudicio dubiæ pronum fore cauſæ.
E t cito fornacẽ cogunt feruere minacem:
I gnibus appoſitis toto conamine ſtructis.
Vmq; focus gremio fureret fornacis ĩ amplo.
M ox caput abſciſum chriſti ſumpſere famelli
T alia blandiloquis palpantes uerbula linguis.
R ex pie: ſydereæ dominator nobilis aulæ:
O mnia iudicio qui ſcis diſcernere iuſto:
I llius meritum ſancti fac igne probari.
E t ſi ſit tantæ fultus bonitatis honore:
E ius ut ex meritis fierent hec dona ſalutis.
F rontis pelliculam facito non tangere flãmam.
V erticis illeſos omnes quoq; redde capillos.
S in uero meriti conſtet fortaſſe minoris:
M anda pro ſigno ſaltim ledi cute ſumma.
I uxta naturã fragilis carnis perituram.
T alia dicentes: clarum caput igne probandum:
C redunt flãmiuomis ſaltim ſurgẽtibus vndis.
E t tandem plenæ ſpaciũ poſt vnius horæ
H oc ipſum rapidis extollunt deniq; flãmis.
L uſtrãtes oculis damnũ ferret ne caloris.
Q uod iam ſplẽdidius puro radiauerat auro:
E xpers odoris penitus. tantiq; caloris.
H inc ſurſum verſis laudauit turba fidelis

V ultibus altithronũ modulãti carmine chriſtum.
Q ui totiens tantis fecit ſplendeſcere ſignis
F ragmina cõſtantis pro ſeſe mortua teſtis.
H ec & mauſeolo digne condens venerando:
D igno percerte ſupplex veneratur honore.
F inetenus merito vulgo bene credula noti.
C œlitus atq; dati ſemper gauiſa patroni.

LAPSVS ET CONVERSIO THEOPHILI VICEDOMINI.

Argumentũ in Theophilum.

Theophilus adoleſcens ſingularis indolis & ingenii: In Sicilia auo ſuo Epiſcopo cõmẽdat᷑. qui illũ archidyaconũ (qui oculus epiſcopi in canonib9: hic vicedomin9 vocat᷑) creat᷑. Auo defuncto. plebs illi epiſcopatũ offert. ille corã metropolitano abdicat. Alter electus. qui eũ ab archidyaconatus officio depoſuit. Ille ſe videns ſpretũ & abiectum: Hebreũ pro officio priori cõſequendo cõſulit. ille dyabolũ euocat. & ſeipſum ei deuouit. & officio reſtituitur. Tandẽ penitẽtia ductus auxiliũ glorioſe virginis Mariæ implorauit. Cuius tandẽ interceſſionibus datũ dyabolo Cyrographũ recuperauit. Seipſumq; totum Sanctimoniæ vitæ deuouit.

INCIPIT HYSTORIA.

Oſtq̃m lux fidei creſcẽs per climata mũdi:
Siciliam tenebris errorũ ſoluit ab atris.
Vir ſatis illuſtris nutritur partibus illis:
N obilitate potens: meriti ſplendore refulgens:
H icce Theophilus fuerat de nomine dictus.
P uri ſacrata tinctus baptiſmatis vnda.
Q uem deuota patrũ diuinis cura ſuorum
O bſequiis igitur primis ſignauit ab annis.
A tq; ſui dulcem pie ſollicitando nepotem:
C uidam pontifici credidit nimiũ ſapienti.
Q uo nutriret eum ſtudio florente docendum.
I pſius ingeniũ: mentiſq; rigaret agellum.
D e Sophiæ riuis ſepteno fonte manantis.
Vmq; pio ſatis exhauſti puero foret ipſi.
Digno cõfeſtim prouectus honore gradatim
P erueniebat ad officiũ ſibimet ſatis aptum.
Q uod lingua vulgi ſcimus dictũ vicedomni.

H ac igitur tanti pompa ſplendoris adepta:
P ontifici ſe ſubiectum cleroq; modeſtum.
P rebuit. atq; pium populo. cunctiſq; benignũ.
C õmiſſoq; gregi ſtudio preerat vigilanti.
M axime ſed chriſti minimis miſeriſq; pupillis:
A c caſtis viduis: necnõ cunctis peregrinis:
V eſtes & victum dextra tribuit bene larga.
H oſpiciũq; vagis nunq̃m claudebat ægenis.
H inc igitur conſors omnis deuotio plebis:
A ffectu tenero cordis pendebat in illo.
I pſum ſeu dulcem venerãtur amando parentẽ.
Nterea vir ſummorũ preſul meritorum:
Cœlitus acceptum direxit ad æthera flatum.
Q uo nam defuncto: gremio terræq; locato:
C onſenſu plebs clamabat cõcorditer omnis:
R eſpondẽs cleri votis eadem cupientis:
H unc fore precipuis aptum meritis uicedomnũ:
V t culmen ſedis captaret pontificalis.
S ummi pontificis curamq; teneret ouilis:
H oc quoq; perſuadere ſuo metropolitano:
P ontifici ſcriptis feſtinabant cito miſſis.
C uius iudicio ſtatui paſtor ſapienti.
D ebuit æccleſiæ tali condignus honore.
Vi bonitate uiri comperta namq; benigni:
Se completurũ promiſit uelle precantum.
E t ueniſſe uirum iuſſit maturius ipſum.
A ffectu populi tanto quem ſenſit amari.
I lle ſed execrans talem conſtanter honorem.
P reſulis imperio parere negat ueniendo.
D onec inuitus trahitur. turbis glomeratur.
E t cum pontificis preſentaret ocellis:
S tratus aduſq; ſolum: voces ſpargebat in altum.
I nfectum viciis ſeſe dicens fore multis.
N on aptum ſancto chriſti populo dominari.
Is igitur querulis iterata voce profuſis:
Antiſtes ſummus ceſſit poſtremo coactus.
H uncq; deus talis qui faſtidiuit honoris:
I niunctæ vacuũ curæ conceſſit abire.
C onſtituens aliũ. rectoris nomine dignum:
Q ui nam paucorũ poſt interualla dierum:
Q uorundã blandis clam ſeductus ſuadelis.
S ubiectis alium cito prepoſuit vicedomnũ.
A tq; Theophilũ ſummis meritis venerandum
M ouit ab officio: multos quo fungitur annos.

I ſtec ſed fragilis tolerans pacienter honoris
D amnum.triſticiã pellit de pectore cunctam.
G audebatq; ſatis ſeſe iam poſſe vacare
T anto liberius ſtudio chriſti famulatus:
Q uanto curarum ſecurus erat variarum.
Vius mox mentẽ deteſtatur pacientem:
Totius humani generis ſeuiſſimus hoſtis:
E t qua primates decepit fraude parentes:
H ac huiuſce viri pulſat penetralia iuſti.
A dducens eius fragili ſepiſſime menti
B landa poteſtatis delectamenta prioris:
D eſpectuſq; grauem facti nuperrime ſortem.
N ec laqueos harum retraxerat inſidiarum:
D onec captiuũ chriſti duxit ſibi ſeruũm.
N ec mora vir fortis:vita meritiſq; celebris:
M entis virtutẽ demens abiecerat omnem.
N ec tentamentis ſtuduit reſtare nephandis.
S ed uictus ceſſit.mentiſq; dolore tabeſcit.
Q uiq; prius plebi ſpreuit princeps dominari:
A ffectat iuris pompas nunc inferioris.
T andem ſeductus cœcato corde miſellus.
Q uendam peruerſum peciit feſtinus hebreũ:
Q ui magica plures decepit fraude fideles.
P rolambenſq; ſuas proſtrato corpore plantas:
I pſius auxiliũ flagitat lacrimando nephãdum.
Q ui ſuper errantis lapſus gaudẽdo malignus:
N octe proculdubio iuſſit ueniſſe futura.
P romittẽs promptam deſpectus eſſe medelam:
S i parendo ſuis uellet tantum ſuadelis:
S ub ditione ſui poſt hec habitare magiſtri.
Is hic infœlix monitis captus male blandis:
Demonis obſequio ſeui geſtit religari:
Q uo ſic vmbratilis munus meruiſſet honoris:
Q uem nec ſignatũ ſigno ſanctæ crucis almo.
S ed mage demonicis confidentẽ ſuadelis:
O cius ille magus ſecum duxit maledictus
T rans vrbem:ſub nocturnis ſecreto tenebris:
I ntulit inque locum multo fantaſmate plenum:
I n quo tartarei ſteterant in veſte coloni
A lba.candelas plures manibus retinẽtes:
I nter quos medius princeps reſidebat iniquus:
Q ui rex eſt mortis proles quoq; perditionis.
S uadens damnãdis aſtuta fraude miniſtris:
I mpigre cunctis pretendere calliditatis.

A ſſuetæ:laqueos omnes captare paratos:
T magus erranté damnũq; ſui cupienté:
Mox ad conciliũ perducebat ſcelerosũm.
P roſtratuſq; ſui plantis ex templo magiſtri.
M onſtrauit verbo cauſam qua venerat illo.
C ui demon ſeuus contra ſic deniq; fatus.
D ic ait auxilii poſſim quid ferre fideli.
A blutoq; viro chriſti baptiſmatis vnda.
S i meus eſſe cupit:ſcriptis chriſtũq; negabit.
I lliuſq; puellaré pariter genitricem.
P er cuius partũ pacior nimiũ graue damnum:
I llum cõtinuo virtute mea releuabo.
A tq; decus talis preſtabo patenter honoris:
P reſul vt ipſe ſuis nõ contradicere iuſſis.
A pponat.cernens omés illi famulantes:
Q ui nũc deſpectum ſpernũt:venerarier ipſum.
Is nam blandiciis anguinæ calliditatis
Iſte miſer verbo nõ contradixerat vllo.
S ed fieri geſtit que peruerſus draco ſuaſit.
P roditor atq; totum dederat ſe perditioni.
S ponte dedit proprii cartam ſcribens detrimẽti:
I n qua ſpirituũ teſtatur velle nigrorum
E ſſe ſub æternis ſociis per ſæcula pœnis.
H oc vbi perfecit:paſſim fantaſma receſſit.
I pſeq; cum prauo gaudendo redibat amico.
Acta namq; die:preſul precepit adeſſe
Cleri primates.plebis pariterq; priores.
A tq; Theophilũ cunctis aſtantibus illis
A dductum:verbis nimiũ blanditur amicis.
I pſius ſubdens hilari vultu ditioni.
D efleuitq; piis ſeſe peccaſſe lamentis:
A bieciſſe virum preſumebat quia ſanctum.
A ſt hic:e ſubitis tanti lætatus honoris
D onis:plus æquo tollit ſe mente ſuperba.
I actanter ſubiectorũ cuncos populorum
I pſius obſequiis cogens ſuccũbere duris.
E t ſpreto penitus patriæ cœleſtis honore:
T erreſtris tantũ pompæ verſatur amore.
C umq; diu vacuis inhiaret namq; lucellis:
A tq; monente mago:nunquã ceſſauit iniquo
S euo multiplices ſatanæ perſoluere grates.
E x cuius largis credidit ſolũmodo donis
A cceſſiſſe quidem tantam ſibi proſperitatem.
T andem cœleſtis pietas immenſa parentis:

Qui nunquã cupit interitũ mortemqꝫ reorum:
Sed mage cõuerſis lætam cõcedere vitam:
Condoluit facti meritũ periiſſe benigni.
Quo quondam ſtabili fulſit celeberrimus orbi.
Iſtec ſollicitans omnes clemẽter egentes.
Moreqꝫ diuino: pietas eadem veneranda
Concutit errantẽ digna formidine mentem.
Ec mora cõpunctus ſummo merore miſellus.
Preponit pauitans oculis ſepiſſime cordis:
Quanta negando deũ meruit tormenta per æuũ.
Et quibus in pœnis iungi debebat auerni.
Hec quoqꝫ tractando ſecum mœrore ſupremo:
Talia cõtinuis fertur dixiſſe lamentis.
Heu mihimet miſero: cunctis probris viciato.
Ve mihi damnando: proprii pro crimine voti.
Qui patris ſummi prolem per ſcripta negaui.
Diuinæqꝫ ſimul dulcem prolis genitricem.
Eheu q̃m ſeuis tradar per ſæcula pœnis.
Et q̃m cõtinuis claudar ſine fine tenebris.
Qui miſer elegi ſubdi ſathanæ ditioni.
Atqꝫ tenebricolis herebi ſublimine iungi.
Mundanæ pompæ vano ſeductus amore.
Quid dicturus ero nimiũ peccator in illo
Tempore iudicii ſanctiſpiritus metuendi.
Quando factorũ mercedem quiſqꝫ ſuorum
Accipiet. dignam ſatiſ æqua lance libratam.
Pro diuerſoriũ qualitate quidem meritorum.
Vel quis forte mei tunc apponet miſereri.
Cum vix pro meritis iuſtus ſaluatur opimis.
Nam chriſti genitrix. cœliqꝫ potens dominatrix:
Flaminis atqꝫ ſacri templũ ſine ſorde coruſcum.
Hæc eadem virgo partus poſt gaudia caſta.
Quæ retro cõuerſis fuerat mitiſſima cunctis.
Atqꝫ ſui dulcem nunq̃m tardat pietatem.
Sola mihi veniæ potis eſt medicamina ferre.
Si pro me propriũ dignatur poſcere natum.
Sed ſi pollutis illam rogitare labellis
Cœpero: bachanti nuper quã corde negaui:
Me vereor flãmis cœlo cõſumier actis.
Ferre meũ facinus quia nõ patit᷑ graue mũdus.
Attamen inſtantis cauſa cogente doloris:
Eiuſdem celerem ſupplex quero pietatem.
Quo clemens animã precibus ſaluet perituram.
Hec ſecum querulis nimiũ dicebat amaris.

E t ſecli curis citius de corde repulſis:
I mpiger ad templũ properat:ſub honore dicatũ
V irginis intactæ.matriſq; dei venerandæ.
O ctíes & ſpaciũ tranſegit quinq; dierum.
I llic contrito deflens ſua corde piacla.
D enegat atq; ſibi:lacrimis ſaciatus amaris:
O mnia cultorũ delectamenta ciborum.
S cilicet & requiẽ ſomni ſepiſſime dulcem
P eruigil in ſacris ſummo conamine votis.
T ali percerte corpus frangendo labore.
P urgauit lacrimis animæ maculas viciatæ.
Is bene perfectis:nimiũ cum laſſus in horis
Nocturnis.molli declinat mẽbra quieti.
A ſtitit in ſomnis illi caſtiſſima regis
A eterni genitrix.eadem mũdi dominatrix.
S cilicet auxiliũ ſpes ſolamenq; paratum.
E ius preſidiũ deuota mente precantum.
T alibus & verbis terrebat corda pauentis.
Vir cur noſtri vigilas ad limina templi?
Vel cur poſſe mei celerem temet pietatem
P reſumis ſperare?meũ qui deniq; natum:
M e matrẽq; ſui peruerſo corde negaſti.
D ic rogo quis oculis poſſim mis cernere prolis
D iuinæ vultum:cœleſti luce coruſcum:
Q uoue modo ſolio preſens aſtare tremendo
E ius preſumo?tibimet veniã rogitando.
A ſt omnes culpas in me fortaſſe patratas:
A ffectu mentis tibi mox indulgeo gratis.
O mne genus nimiũ quia diligo chriſticolarum.
I llos precipue tenero ſed mentis amore
D iligo.conſolor:propriis amplector & vlnis.
Q uos exorantes:crebris hymniſq; vacantes:
I nuigilare meo cerno ſepiſſime templo.
M aterni ſed vis fortis me cogit amoris:
H inc magis erga te nimio ferueſcere zelo.
Q uod preſumpſiſti tradendus perditioni:
B laſphemando mei ſanctũ cõtemnere natum.
Q ui deus æternus.de patre deo generatus
R etro principii primordia cana ſereni.
E x me dignatus ſumpſit ſub tempore corpus.
Q uod dedit humanæ morti nationis amore.
Alia dicenti caſtæ chriſti genitrici:
Vir merens animo:contra ſic fatur amaro.
O mea domna ſcio.nimiũq; tabeſco ſciendo.

P lus iuſto quia deliqui:ſpe captus inani.
C õmiſi cunctis facinus maius quoq; pœnis:
D eſpiciendo deum de te ſine ſorde profuſum.
H inc nõ ſum dignus veniæ cõquirere munus.
S ed tamen exemplũ nobis tribuere ſalutis
S perandæ:multiuario qui crimine lapſi:
P oſt lapſum ſcelerum veniã meruere ſuorum:
N õne Niniuitæ mitem chriſti pietatem:
S eſe cõdignis cruciantes namq; lamentis:
I nuenere trium poſt interualla dierum.
N õne Dauid propheta dei:prĩceps quoq; regni:
I udaici plebem domini qui rexit herilem:
I llicito nuptæ ſubito preuentus amore:
N on timet:inſidiis circũueniendo doloſis:
I nſontem vita fraudare virum ſine cauſa.
C omplexus charæ licito quo poſſet habere.
S ed poſtq̃m vatis perterritus aduenientis
A d monitu:culpas didicit deflere gemellas.
D eleuit lacrimis tacite maculas cito cordis.
S uſcepit rurſum propheciæ quoq; donum.
Q uid referam petrũ:chriſto teſtante beatũ:
Q ui poſt quãuis ſoluendi:pariterq; ligandi:
N ecnon ſtelligeræ claues acceperat aulæ.
P ro fidei rectæ ſatis expreſſa ratione.
D eteſtando. deum ſeſe cognoſcere chriſtum
R ennuit.ancillæ vocem metuendo nephandæ:
N ec ſemel:aut binis vicibus. ſed deniq; ternis.
C eu nunq̃m viſum charum negat atq; magiſtrũ:
S ed quia condigne lapſum defleuit ab ore:
P eccatum:veniæ meruit medicamen opimæ.
S cilicet atq; gregi iuſſus preeſſe fideli.
P rinceps æccleſiæ paſtor fit iure ſacratæ.
T alibus ac tantis aliis multiſq; figuris
A dmonitus.ſimilem me ſperabam pietatem
A chriſto citius per te conquirere poſſe.
Vi vultu blando dicebat ſancta Maria.
Triſtem melliſluæ refouẽs dulcedine linguæ.
S i te cõmiſſum turbat facinuſq; nephandum.
C ondecet vt cordis conſenſu confitearis:
H oc quod mendaci demens ſermone negaſti.
I pſum quem peperi patris natũ fore ſummi:
Q ui iudex orbem veniet renouare per ignem:
E t poſt hec tandem pro te preſumo rogare.
I lle quidem rurſus lacrimans.infit vicedomnus

O dilecta dei genitrix ſanctiſſima chriſti:
Q uæ miti refoues cunctos pietate fideles:
Q uo pacto: quo iure quidem cõtingere tandem
A ltithroni nomen ſanctũ: venerabile: magnum:
I nfœlix ego pollutis preſumo labellis.
Q ui chriſtũ: baptiſma: crucẽ chriſti: quoq; matrẽ
T e caſtam: ſcriptis blaſphemaui male pictis.
C unctaq; cœleſtis pia ſacramenta ſalutis.
Is miſerans querulis inuentrix virginitatis.
Aiebat blandis iterũ clemencius orſis.
Q uãuis ſis grauibus viciis nimiũ maculatus:
A ttamen vt monui dominũ nõ ſperne fateri.
E t quia factus homo noſtri ſolũmodo cauſa.
V t ſpem cõuerſis veniæ preberet habendæ.
Vnc iſtec demũ monitis parendo iubentis.
Cũ lacrimis tales ſpargebat ad æthera voces.
H unc ſupplex veneror. laudo. cõplector. adoro.
E x patre cœleſti chriſtũ ſine tempore natum.
T emporibus noſtris miſſum de ſede parentis.
V t de te caſta: necnon de flamine ſancto:
I ndueret fragilis noſtræ velamina carnis.
H uncq; deũ verum. necnõ hominẽ fore plenum.
N on dubito. noſtri cauſa qui pertulit ergo
O bprobriis tangi. colaphis. alapis quoq; cedi.
S acraq; pulſari crebris ſua terga flagellis.
A tq; ſputis rutili ſpeciem vultus maculari.
C umq; coronatus ſpinis: & felle potatus.
Q ue ſacra predixit ſcriptura: ꝑ omne repleuit.
P oſtremo ſacris expaſſis in cruce palmis:
C eu paſtor verus bonitatis honore decorus:
P ro nobis animã moriens ponebat amandam.
A tq; ſepulchralẽ dignans ſuſcepit honorem.
H inc ĩferna pẽtẽs: herebi quoq; clauſtra reſoluẽs
M ortem deſtruxit. mortis patrẽq; ligauit.
T artareoq; ſuos traxit de carcere iuſtos.
A c ſic nõ parua victor comitante caterua
A d ſuperos rediit. propriũ corpuſq; reſumit.
Q uod fuit ĩ buſto clauſum ſub marmore magno.
T ercia quem viuũ vidit lux omne per æuũ.
D iſcipuliq; ſui crebro videre beati.
I pſum nunc cõueſcentẽ: nunc ergo loquentẽ
I llis de regno dulci ſermone futuro.
P oſt hec attonitis oculis cernẽtibus ipſis:
I pſam quã ſumpſit carnem ſup aſtra librauit.

I n qua iudiciū veniet celebrare futurum.
P roq; ſuis meritis reddet bona vel mala cunctis.
H ec ita credentē:cordiſq; fide retinentem:
A tq; tui depoſcentē ſolitam pietatem:
C ōmendo me virgo tuo ſanctiſſima nato.
I mpetraq; tuo veniam famulo ſceleroſo.
Ec vbi cōtinuis defleuit verba querelis.
Sancta dei genitrix eadēq; potēs dominatrix
C œlorū:verbis reſpondēs inquit amicis.
P ropter myſteriū ſacri baptiſmatis almum:
E t propter dulcem charæ mis prolis amorem:
C uius te precio ſacri ſcio ſanguinis amplo
E mptum:pro mundo qui fuſus erat perituro:
P rocedens ſacris aduoluor ſedula plantis.
E ius quē genui cunctorū iudicis æqui.
N ec parcam preculis ſtudio certante profuſis:
D onec ipſius mitem cogo pietatem:
V t tibi parcendo dimittat tanta piacla.
H is dictis ſubito diſceſſit virgo ſacrata.
Q uod ſuſcepiſti credentis more popelli
L inquens promiſſi miſero ſolamina ſani.
Erte poſt triduū rurſus veniebat ad illum
In viſu.veniæ munus referans reparatæ.
E t vultu lœto deprompſit talia verba.
E n tis vir domini triſtis cōpunctio cordis:
E ſt accepta deo patriq;,proliq; perenni.
A tq; tuæ lacrimæ ſcelerum veniā meruere.
S ed nec tartareis pœnis vnq̄m capieris:
S i poſt hec perſtare cupis ſine fraude fidelis:
I pſe quidem contra mox dicebat prece blanda.
C erte ſeruabo ſacræ fidei documenta.
N ec poſt hec vltra male tranſgrediar negligendo
Q uicq̄m de veſtris mea domna piiſſima iuſſis.
T e quia poſt dominū ſolam conferre medelam
S pero:quo pœnis pabulum:nō tartara mauis.
S ed nō eſt mirum per te me iam fore ſaluum:
P er quā de veteris lœtali crimine matris:
O mnē:dante deo:mundū patet eſſe ſolutum.
E t quis te poſcens ſpe non dubiaq; requirens
D eſertus fuerat.vel confuſus remeabat:
H inc ego:criminibus ſat ſupremis viciatus.
S uppliciter fontē deuota mente perennem
A lma dei genitrix exoro tuæ pietatis.
V t facias cartæ littras ex templo nephandæ:

Q uis me ſubiunxi vaſtatoris ditioni:
E ius de manibus miſerũ me ſumere rurſum.
H inc animã formido meã quia forte miſellam
T empore iudicii multo diſcrimine lædi:
S i nunc predoni non eſt abſtracta feroci.
Is dictis.oculis iterum vigilabat apertis.
Et ſe ꝓſternẽs precibus.crebro quoq; deflens
I eiunando triũ curſus agit ergo dierum.
P oſt hec e ſomno cõſurrexit mane ſummo.
I nuenit poſitam ſupra ſua pectora cartam.
Q ua viſa membris mox cõtremuit reſolutis.
E t grates chriſto cordis reddebat ab ymo.
A tq; puellari pariter chriſti genitrici.
Oſt hec namq; die ſacra fœliciter orta:
Quæ trahit a domio nomẽ venerabile ſũmo:
I ntrat in æccleſiam: populis ex more repletam.
I n qua tũc inter ſacræ ſolennia miſſæ:
A ſtantes euãgelicis preſul docet orſis.
E t coram cunctis ſacrã proſtratus ad aram.
E iuſdem quoq; pontificis dans oſcula plantis.
V oce palam clara narrauit ab ordine cuncta.
Q ue vel mortiferis egit victus ſuadelis.
V el que perpetua meruit poſcente puella:
H ec vbi compoſita plene retulit ratione:
A ntiſtes facti tactus terrore ſtupendi:
I ntonat his verbis mirantis voce profuſis.
Vncti gaudentes huc iam properate fideles.
Et pia facta dei laudantes mente fideli.
C redite iam dominũ propria pietate benignum.
I n lœto delectari nunq̃m ſceleroſi.
S ed plus cõuerſis vitam dare velle futurã.
E ya dilecti fratres intendite cuncti.
Q uã pie precantes dominus tollerat bonus oẽs:
Q uos ſcit cõuerti:poſt triſtia facta piacli
Q uis non miretur?quis non ſuplex veneretur?
L audandã multam dulcis chriſti pietatem.
I llum querẽtes ſemper qua ſubleuat omnes.
Q ui iam criminibus miſerans parcebat & huius.
I pſius illuſtris precibus.ſanctæq; parentis.
P er quam naturæ perit maledictio noſtræ.
E t per quã mundo venit benedictio cuncto.
H inc memor eſto dei genitrix ſanctiſſima noſtri.
Q ui te mente:fide:voto:laudamus & ore.
Q uo pius ipſe gregem paſtor ſeruare fidelem.

D ignetur.veteris depulſa fraude draconis :
A t nos exiles nulla virtute potentes :
T e ſemper regis mater nõ tacta perennis :
A c de te genitũ regem dominũq; polorum:
E fferimus crebris cõclamantes ſimul odis.
P eccato noſter moriens periit quia frater.
S ed poſtq̃m periit per te ſacra virgo reuixit.
Is dictis cartam cõburebat maledictam :
Et mox miſteriũ miſſæ peragit ſtudioſe.
H oc vbi cõpleuit miro ſplendore refulſit:
I nſtar ſurgentis phœbi: facies vicedomni.
Q uo mentis ſplendor lucens animæ quoq; cãdor
E ius per faciem monſtraret rutilãtem.
H inc aſtans populus nimia formidine tactus:
A ltithrono grates cepit reſonare tonantes.
C ui placuit monſtrare viri meritũ venerandi.
I pſe quidem ſacrum repetẽs ex templo locellũ:
I n quo cœleſtis donum meruit pietatis :
F rangi vi aduerſa fragilis valitudine carnis
P er ſpaciũq; trium morbo creſcente dierum:
E xemptus corruptibilis de carcere carnis.
S piritus.æthereã plaudens aſcendit ad aulam.
A uxilio ſanctæ fultus dominæq; Mariæ.
S cilicet extinctũ corpus niſu populorum:
I pſo rite loco tumulatur honore ſupremo.
I n quo nactus erat veniã:quã flendo rogabat.
Alis erat deſperati ſiccnõ ſcelcroſi
Finis.qui propriũ didicit deflere reatum.
E t ſe condignis ſtuduit punire lamentis.
H inc laus & virtus chriſto per ſecula cuncta:
H umani veterẽ generis qui ſtrauerat hoſtem.
P laſma ſuæ dextræ rapiens ſerpentis ab ore.
I pſius & dulci conſtet lux alma parenti.
Q uæ pie ſolamen miſero iam contulit.amen.
V nicus altithroni genitus retro tempora mundi.
Q ui miſerans hominis:deſcendit ab arce parẽtis.
E t carnis veram ſumpſit de virgine formam.
V irginis vt guſtum primæ ſedaret amarum
C onſecret appoſitæ nobis pia fercula menſæ.
H as faciendo dapes guſtãtibus eſſe ſalubres.
Q uod ſumus.& quod guſtam9.vel qcqd agam9.
D extera factoris benedicat cuncta regentis:

HYSTORIA DE CONVERSIONE DE SPERATI: ADOLESCENTIS SERVI PROTERII PER SANCTVM BASILIVM.

Offert Hroſuita librũ Gerbergæ Abbatiſſæ ſuæ

N tibi verſiculos Gerberg fero domna nouellos.
Iungẽs preſcriptis carmĩa carminulis.
Qualiter & veniam meruit ſcceleroſus amandam.
Congaudens modulis ſuccino dactilicis.
Spernere quos noli: nimiũ cum ſint vicioſi.
Sed lauda miti pectore facta dei.

Prefatio in Proterium:

Vi velit exemplũ veniæ comprendere certũ.
Necnõ larga dei pietatis munera magni:
Pectore verſiculos ſubmiſſo perlegat iſtos.
Nec fragilem vilis ſexum ſpernat mulieris.
Quæ fragili modulos calamo cantauerat iſtos.
Sed mage cœleſtem chriſti laudet pietatem:
Qui nõ vult digna peccantes perdere pœna:
Sed plus perpetuæ cõuerſos reddere vitæ.
Gaudens gaudebit quod verũ ſtare probabit.
Quiſquis preſentẽ perſcrutatur rationẽ.

ARGVMENTVM IN PROTERIVM.

Erat vir quidã nobilis: Proterius nomine: Ceſarienſis ciuitate: In aſia minori ditiſſimus. Is filiam ſpecioſam & vnicã habuit. quam caſtitati deuouit. Erat illi ſeruus delicatus: qui amore puellæ correptus: magum adibat ſuper cõnubio puellæ cõſulẽs. Is reſpondit. ſe velle puellæ animũ implere: & amore ſuo inſanã reddere: Si ſe: ſuamq; animã dyabolo deuoueret. Annuit ſeruus. datoq; Cyrographo demoni: puella potitur. nupciæ celebrant̃. Poſtea autem q̃m puella comperit illum diis manibus deuotum: Matrimonii diuorciũ petit. In eccleſiã ducit. & a ſancto Baſilio Cyrographus a demone repetitur: Ille fidei chriſtianæ & eccleſiæ reſtituitur.

Sequitur Hyſtoria.

Empore Baſilius quo vir virtutibus almus
Rexerat æccleſiā iuſto moderamine ſanctā
Sedem rectoris ſortitus cæſarienſis.
V ir ſatis illuſtris degebat partibus illis
N omine proterius: comes plebi venerandus:
N obilitate potens. opibus rerū quoq; pollens.
V nica fœminei ſexus proles fuit illi.
N ec alius ſubſtanciolæ manſit ſibi magnæ
H eres. quā certe tenero dilexit amore.
A ffectuq; pio. necnō pietate paterna.
O ptans plus animā natæ nunquā morituram
O rnari gemmis perfectæ virginitatis:
Q uam corpus pompa mundi mortale caduca.
C urauit ſacris ipſam ſociare puellis.
Q uæ conſignatæ chriſto velamine ſacro
C enobii clauſtris pariter ſeruantur in artis.
Octor ſed ſcelerū qui decepit prothoplaſtū:
Deteſtando viri votum laudabile iuſti:
I pſius propriū fecit ferueſcere ſeruum
I n ſupradictæ clementer amore puellæ.
Q ui nimis infœlix ſpiculis perfoſſus amoris:
Q uo magis ardeſcit: tanto plus corde caleſcit.
I ndignum ſe cōiugio meminit quia tanto.
N ec audet nudare nouū cordis cruciatum.
T andem nanq; magum querēs: inuenerat vnum
S ecretum cui meſticiæ monſtrauit amaræ.
P romittens illi non parui dona lucelli:
S i teneram prolis mentem proprii ſenioris
E ius ſeruili iam cōglutinaſſet amori.
C ui mox peruerſus fraudis dicebat amicus.
N am fateor tantæ nō me valitudinis eſſe.
V t ſeruo propriæ iungā conſorcia domnæ:
S ed ſi rite meo ſatagis parere magiſtro:
Q ui princeps æternarū conſtat tenebrarum.
I pſe poteſt certe complere tuū cito velle:
S i poſt hæc chriſti numen nō vis venerari.
C ui male cecatus bachanti corde miſellus:
S e conſenſurū monitis promiſerat iſtis.
T unc magus iſte ſuo mandat ſcribenda miniſtro:
P rinceps inferni regnator magne profundi
C oncede ergo tuos ſemper tentare miniſtros:
S i poſſint aliquos fontis baptiſmate lotos.
A ſſignare tibi: ſubtractos de grege chriſti.
V t quæ te ſequitur ſemper pars multiplicetur.

H inc tibi namq; virum miſi gaudens ſatis iſtum:
E ius propoſitũ quo mox cõplendo ſecretum:
I pſum diſcipulũ facias tibi rite futurum.
H anc ita perſcriptã miſero dederat quoq; cartã.
S upra gentilis tumulũ ſub tempore noctis
S tans. herebi domino ſuplex: dicẽs: dabis illam.
Q uapropter domini natæ complexibus vti
S i cupias. licito chriſtũ prius ore negato
Q uod mox preceptũ mẽte ãplectẽs male ſuaſum
G audens tendebat qua ſe magus ire iubebat.
A uxiliũ veteris ſuplex orando draconis.
I nteritũ prebere ſuis qui tentat amicis.
N ec mora: tartarei curſim venere miniſtri.
E rrantẽq; ſatis læti duxere maligni.
M ox ad cenciliũ cludere tenebricolarum.
I llic inuentor ſceleris: cunctæ quoq; fraudis:
D amnãdus damnandarũ princeps legionum:
C onſedit medius. coruino milite ſeptus.
T endens incautis laqueos clam calliditatis.
N ecnõ inſidias euoluens ante repertas.
I nquirit ſcelerum faceret quid quiſq; ſuorum:
Cilicet vt littras perſcrutatᷣ ſibi miſſas:
Vtitur his verbis frendens velut ira leonis.
P erterrendo virum ſeua ratione miſellum.
N unquã chriſticolæ permanſiſtis mihi fidi.
S ed mox vt veſtrum compleui velle iocundum:
P rotinus ad veſtrũ fugiſtis denuo chriſtum.
M e deteſtando penitus poſt munera tanta.
C redentes talis certe chriſtum pietatis:
V t veniã nulli vellet tardare petenti
R eddere. cõuerſum reſpuit nec poſt ſcelus vllũ.
C hriſticoliſq; datum chriſti baptiſma ſacratum.
S cilicet & mecũ te velle: fatere: per æuum
P œnis inferni permanſuris cruciari.
H incq; tuis manibus ſcriptã mihi porrige cartã.
O ſtendam citius: quantũ poſſit mea virtus.
Is mox infœlix ſeruus monitis male captus.
Scribebat propriũ ridenti pectore damnum.
I nterituſq; ſui cauſam tetro dedit hoſti.
Q ui mox damnando nimiũ gaudens ſuper illo:
L æto tartareos emiſit corde miniſtros.
V irginis vt miſeræ mentem faceret in amore
I nceſto: proprii citius ferueſcere ſerui.
T mens blandiciis fragilis pulſatur amoris.

Exclamat ſubito magna de ſtirpe creata:
Optans preſtari ſibimet conſortia ſerui.
Atq; patri proprio perfudit talia verba.
Iam miſerere tuæ genitor dulciſſime natæ.
Et citius meme iuueni quē diligo trade.
Ne moriar triſtis languens per tedia cordis.
His pater auditis.lachrimis dicebat amaris
Heu heu quid pateris?veluti ſpes vnica patris:
Dic rogo quis verbis te decepit male blandis?
Vel quis blandiciis circūuenit ſimulatis?
Nonne tibi patriā reddi cupiendo ſupernā?
Sponſo cœleſti chriſto te denique voui:
Hunc caſta ſolum coleres quo mente per æuum.
Illius & laudes cū cœlicolis reſonares:
Addita virgineis mortis poſt vincula turmis.
Et tu laſciuo feruefcis amore famelli.
At nunc ſubmiſſa ſoboles mea voce rogabo:
Finem ſtulticiæ pergas vt reddere tantæ.
Ne genus omne tuū male cōfundas generoſum.
Si tamen incepto tentas durare maligno:
Turpiter abſq; mora paries dulciſſima proles.
Væ nam conſiliū penitus ſpernēdo paternū:
Vultu mordaci proprio dicit genitori.
Si complere meū tardabis deniq; votum:
Comperies claram citius prolem morituram.
Tunc ſenior:nō ſponte:minis deuictus amaris:
Tradiderat ſobolis ſeruo conſortia dulcis.
Condonans ſubſtantiolā pariter precioſam
Ipſis.hinc animo natæ dicebat amaro.
Infœlix nō fœlicis tu nata parentis:
Tu decus atq; dolor matris temet parientis:
Totius & noſtri generis confuſio turpis.
Congaudes iam nūc ſeruo miſere tibi caro:
Et poſt æternis pœnis mœrens capieris.
Ah cōiugio ſathanæ cū fraude peracto:
Condoluit chriſtus mundi ſaluator amādus:
Quos pius effuſa ſaluauit ſanguinis vnda:
Hoſtis ſubdiri vinclis.captos retineri.
Et placet auxiliū lapſis preſtare benignum:
Scilicet erranti mox narratur mulieri:
Quod nō catholicus fuerit cōiunx miſer eius.
Nec limen templi vellet pede tangere ſancti.
Sed quia ſerpentis iuri tradebat auari.
Sacra negans ſectæ fidei.nomen quoq; chriſti.

Væ ſe deceptam cognoſcens eſſe miſellam:
Auribus intentis vt ſenſit verba loquentis:
I n terram cecidit. mēbris tremefacta ſolutis.
E ruit & proprios ſummo de vertice pilos.
N ecnon uerberibus pulſauit ſedulo pectus.
C um lachrimis tales ſpargens ſup æthera uoces.
Q uiſquis predulces non uult audire parentes
N unquā ſaluatur. quod in hac ratione probatur.
H eu heu ſplendorē diei cur nata recepi?
V el cur cōtinuo nō ſum conceſſa ſepulcro?
I nfœlix foueam caderem ne mortis in atram.
Ec dum triſticia dicebat cōtinuata:
Cōiunx illius ſubito venit ſceleroſus.
E t de ſe falſas iurauit res fore dictas.
Q uæ mox conſtanti reſpondet voce neganti.
S i reus ingentis culpæ iam deniq; non ſis:
L ætus ad æcclesiā mecum cras pergito ſacram:
I llic & ſanctæ celebrans ſolennia miſſæ.
Q ua mox deuictus iuſta ratione miſellus:
C auſam cōmiſſi narrauit namq; piacli.
I llaq; mollicie iam deponens muliebrem:
E t ſumens vires prudenti corde viriles:
M ox ad Baſilium currebat namq; beatum.
N ecnon veſtigiis coram proſtrata ſacratis:
V titur his verbis: turbato pectore fuſis.
Ancte dei clemens nobis ſuccurre miſellis:
Et trahe de tetris ſeui nos faucibus hoſtis.
Q ui noſtras fragiles iactat ſe perdere mentes.
C umq; modum culpæ denudauit ſibi tantæ:
V ertitur ad ſeruū preſul domini ſceleroſum.
A c cepit verbis illum rogitare benignis:
P oſt ſcelus ad chriſtum vellet ſi vertere ſenſum:
Q ui ſe ſaluari deſperans: dixerat illi.
S i poſſet fieri voluiſſem mente libenti:
S ed reſtat menti ſceleris res facta volenti.
M e quia per littras hoſti dederā male ſcriptas.
E t nomen chriſti cæcato corde negaui.
D quē vir domini. curam tibi fingere noli:
Ceu tibi ſit veniæ penit9 ſpes dēpta petēdæ.
V nicus ergo patris iudex mitiſſimus orbis:
A d ſe cōuerſum qui nunquā reſpuit vllum.
S i defles culpam: gaudet preſtare medelam.
H inc iam mortiferū peccati linque profundum.
N ecnon ad certū pietatis cōfuge portum.

A d ſe tendentes: qui ſaluos ſuſcipit omnes.
H is igitur miſerum monitis correxit homullum
N ecnon ſponte ſua nigro concluſit in antro.
I llic ut ſordes licito defleret enormes.
Oſt tres ergo dies iterū ueniebat ad illum:
Inquirens: talem ſi poſſet ferre laborem.
Q ui laſſus nimiū: uerbis reſponderat iſtis.
P œnas ſpirituū patior uix namq; nigrorum.
M e quia cōtinuis attrectant nanq; flagellis.
A tq; petunt iaculis lapidū ſepiſſime duris.
I nſuper obprobriis opponunt ſemper amaris:
Q uod nō inuitus pridem ſed gratis adirem.
I llos, ipſorum ſine vi me dans ditioni:
T unc animæ medicus langueſcētis bene doctus:
L aſſatum refici iuſſit. ſtatimq; receſſit.
P oſt tempus paruū ueniebat deniq; rurſum.
Q uerens obſcuro quid tunc pateret in antro.
Q ui dixit. certe melius ualeo pater alme.
L ongius horribiles tantū quia ſentio uoces.
H inc preſul lœtus ſecreto pectore factus:
E greditur. iuxta morem faciēdo priorem.
T andem poſt ſpaciū veniēs quadraginta dierū:
I n quis peccatum lapſus defleuit amarum.
I nuenit lætū. quem credebat fore mœſtum.
E t cum læticiā miraret ſibi charam.
P eccator lachrimis iam mūdatus bene largis:
V t certus ueniæ: ſancto dicebat: amandæ.
S pero quidem per te me ſaluari pater alme.
I n ſomnis quia te vidi luctamen inire
P ro me cum ſeuo necnō ſerpente maligno.
Q uem tu viciſti ſubito virtute ſuperna.
Vribus intentis vt ſenſit verba loquentis.
Antiſtes. laudem chriſti cecinit pietati.
E xtraxitq; loco captiui membra nigello.
E t locat in propria noctis ſub tempore cella:
Q uæ fuit æccleſiæ lateri cōiuncta ſacratæ:
I llic et plebem iuſſit coire fidelem:
V t pariter preculis pernoctarent ſtudioſis.
Q uo bonus errantē per conſuetā pietatem
P aſtor ouem turmis proprii iunxiſſet ouilis.
O rtus cunq; nigras noctis ſol expulit vmbras:
D extra predicti compreņſa preſul homulli
I ntrat in æccleſiā. ſecum quoq; duxerat ipſum.
T limen ſacris tetigit venerabile plantis.

A ffuit inſidiis latitans clam demon amaris.
A ttraxitq; virum magna vi deniq; ſurſum.
I llius arrepta ſecreta fraude ſiniſtra.
A d quem Baſilius: forti mandamine functus.
Mprobe fur regis facturā redde perennis.
Et furto captam victus cito deſere predam.
C ui mox cōmunis cunctorū dixerat hoſtis.
P eruerſis vacuas implens latratibus auras.
C ur ſatagis propriū mihimet vi tollere ſeruū:
Q ui ſua ſponte meis ſubmiſit colla cathenis.
C artam percerte mihimet quā reddidit ipſe:
T empore iudicii chriſto monſtrabo futuri.
Vi ſanctus rurſum reddebat tale reſponſum.
Ipſius chriſti precepto iudicis æqui:
R eddere litterulas ſpero te protinus ipſas.
H is igitur dictis orauit turba fidelis
A ltithronū preculis: deuoto pectore fuſis:
F idum paſtorē quo confortaret in hoſtem.
N ec mora de ſummo cecidit ſcriptura doloſa
A nte pedes ſancti. necnō paſtoris amandi.
Vnc plebs corde pio gaudēs cū preſule digno
Sparſit aduſq; polum voces cū carmīe laudū.
C ollaudans chriſtū ſolita pietate benignum:
Q ui captum veteris retraxit ab ore leonis.
N os quoq; plaudētes: ſpargam9 ad æthera voces
L audantes dominū ridenti pectore chriſtum.
Q uo nobis talem clemens veniæ tribuat ſpem.
I pſi nanq; decus ſoli victoria virtus.
L audum cantamen maneatq; perenniter. Amen.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTI DYONISII AEGREGII MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Dyoniſius athenienſis philoſopus ægipcios vates ſcienciæ aſtrorū gratia adiit. a quibus cum edoctus eſſet: defectūq; ſolis ſine lunæ interpoſitione hora paſſionis dominicæ obſeruaſſet: Athenas rediens ignoto deo (vt Lucanus ait. Et dedita ſacris ignoti Iudea dei) aram inter ſimulacra athenienſiū erexit. quā cum apoſtolus Paulus vidiſſet: autorē/q; dedicatæ aræ inquiſiſſet: Dyoniſiū philoſophū comperit. quē ad fidem cōuertit: & in preſulē athe/

nienſem ordinauit.qui dum per viſionē apud Polycarpum preſbiterū animatus ad martyriū fuiſſet: ad Clementē: primū poſt Petrū papā. Rhomā venit. A quo cū legationē (euāgelii predicādi gratia) ad Galliā & pariſios accepiſſet. a Siſynnio preſide galliarum: tēpore Domiciani: cū ſociis martyrio coronatur. Efficaxq̧ ſuæ ſanctitatis documētū reliqt dum capite plexus: trūcus caput ad deſtinatū ſepulturæ locum per duas leucas portauit.

INCIPIT HYSTORIA.

Vm factor ſummæ mediæ rationis & imæ
Iu cruce ſupliciū mortis pateretur amarum
Orbem nocturnæ circūduxere tenebræ.
E t ſol depoſito radii ſplendore ſereni:
E xequias domini celebrat famulamine chriſti.
Q uo mox aſtrologus viſo Dyoniſius almus:
Q ui tunc memphiticis artem diſcebat in oris:
Q uæ docet aſtrorū motus. ſolis quoq̧ curſum.
O bſtupuit. libris cepitq̧ requirere lectis:
S i tunc eclypſis poſſet conſiſtere ſolis.
A ſt vbi non ſolitas ſenſit magis eſſe tenebras:
D eſcripſiſſe diem dignum ducebat & annū.
N on dubitans deſignari quid forte ſtupendi.
Q uod poſt myſteriū declaraſſet tenebrarum.
C oniectatq̧ deum ſignis teſtantibus almū
H actenus ignotum: mūdo mox eſſe probandū.
A ſt vbi de riuis prefatæ debrius artis:
A thenas petiit. ſedem patriāq̧ reuiſit.
I nter ſtultorū ſimulacra prophana deorum:
C ulte conſtructā poni preceperat aram.
H anc ipſam titulis decernens congrue pictis:
I gnoti ſub honore dei debere ſacrari.
Q uam doctor Paulus cū conſpexiſſet opimis:
Q uis ſit is ignotus: verbis rogitabat amicis.
V rbis cui primus dyoniſius ipſe beatus
E xpoſuit cauſam. pro qua cōſtruxerat aram:
E t ſic alternis certantibus ergo loquelis:
Q ui fuit incredulus: fidei ceſſit bene victus.
Oſt hec ægreſſus cœco dat lumina paulus.

Q uem properare quidẽ citius precepit in vrbem.
H unc functũ cernens predictus lumĩe princeps:
E t credens ſigno diuino numine facto:
F eſtinat ſubito cupidus cum cõiuge chara
P ergere:quo Paulũ cognouerat eſſe beatum.
I pſius multa iuris comitante caterua.
Q ui pariter fuerant ſacro baptiſmate tincti.
P rorſus delicti mundãtur ſorde veterni.
E t qui dux plebis fuerat ſymulachra colentis:
Reſul catholico preponit̃ ergo popello.
Hic preſul factus mira bonitate decorus:
S edulus officiũ bene compleuit ſibi iunctum.
A bſentes ſcriptis:preſentes deniq; dictis:
A d veræ cultum fidei ducendo ſequendum.
N am quondã pergẽs:ſemẽ verbi quoq; ſpargẽs:
H oſpes iam vergente die fertur petiiſſe:
S anctum presbyterũ Cretenſem nomĩe carpum:
Q ui male triſticia conturbabat̃ amara:
N ecnon plus licito ſuccenſa ferbuit ira:
Q uidam gentilis quia; peruerſis ſuadelis
F ecit chriſticolã fidei ſacra ſpernere quendam.
H unc & preſbiterum preſul ſenſit fore meſtum.
C auſam triſticiæ verbis querebat amicis.
E t triſtem monitis blande mulcendo benignis:
S uaſerat:vt nimiã cordis deponeret iram.
E t pro damnãdis exoraret ſceleroſis.
Quo cito cõuerſi: chriſtoq; reconciliati:
E ius perciperent mitis munus pietatis:
A dmonuitq; crebro:nulli debere negari
S pem veniæ:propriũ vellet ſi flere reatum.
S ed qui triſticiæ ſtuduit:ſpreta pietate
E contra frendens cordiſq; furore tabeſcens:
A ppoſuit miſeris duris maledicere verbis.
P roteſtans illos neutra dignos fore vita:
Q ui vixiſſe deo preſumpſiſſent ſine vero.
H ac tam triſtfica tandem ratione peracta:
M ente ſatis triſti componit membra quieti.
N ec mora:monſtrat̃ cellis cœli patefactis
V iſio:quæ fluctus animi cõpeſcuit eius.
S cilicet:altithronũ miro ſplendore choruſcum
V iderat.angelicis ſeptum reſidere miniſtris:
D e cœloq; rogum raptim deſcendere magnum:
C eu foret emiſſus ſcelerũ vindex aliquorum:
I n terras.oculis rurſum luſtrando reflexis:

H orrendũ baratrũ conſpexit hiare deorſum:
A nguibus impletũ variis pœniſq; refectum.
S upra quod miſeri plantis lapſantibus illi
H erebant ergo flentes in littore ſummo.
E greſſi quoq; ſerpentes illos cruciantes:
C ogebant ſecum baratrũ penetrare profundum.
Q uo viſo:carpus maiore furore repletus:
D eflet quod miſeri nõ eſſent precipitati.
V oceq; confuſa repetens rurſum maledicta.
Q uod diuina reos:orat mox:vltio perdat.
D ixerat.& Ieſus ſolita pietate benignus
D e ſummo cœli ſolio promptus miſereri
I nfit.nõ mitem carpi Cauſando dolorem:
P ercute.ſi poſſis contra me:Carpe rebellis.
Q ui cupis interitũ ſitienter adeſſe reorum:
E n ego ſum cœli rector.mortiſq; peremptor.
H umana rurſus pro gente pati pie promptus:
S i nõ ſaluari poſſunt aliter ſceleroſi.
Q ui poſt cõmiſſum diſcunt deflere reatum.
N ec leue duco:meæ dextræ iam plaſma perire.
Q uod pulchrũ feci.quod corruptũ reparaui.
E lige nũc dulcem vel ſectando pietatem:
I n cœlo mecum ſemper regnare per æuum.
V el per ſeuiciã diræ mentis male duram:
S uplicio baratri tradi ſine fine profundi.
H is nimiũ iuſtus monitis vir manſuefactus:
E xemplũ cunctis imitandæ fit pietatis
P oſt hec ſummorũ fama clarus meritorum
P reſul:diſpoſuit Rhomã petiiſſe ſuperbam:
O ptans cũ petro paulo pariterq; magiſtro:
N omine pro chriſti ſe mox impendere morti.
P almã martyrii ſed ſumpſerũt prius illi:
Q uam portas Rhomæ veniens intrauerat ipſe.
D iſcipuluſq; petri clemens:venerabilis orbi:
S edis apoſtolicæ culmen rexit ſatis apte.
Q ui nam pontificẽ pie ſuſcepit venientem.
I llum condigne ſummoq; colebat amore.
D eniq; poſt ſpaciũ decurſi temporis amplũ:
Q uo ſerui domini cõmanſerunt venerandi:
C um iam cœleſtis pietas mitiſſima regis:
A eternæ lucis radio voluiſſet opimo
E rrorum tenebras veterũ diſcindere nigras.
Q uis tunc occiduæ partes fuerãt male cinctæ.
P apa prior monitus diuino flãmine ſanctus.

P ontifici verbis digno ſuadebat amicis:
S emina diuini per gentes ſpargere verbi:
E n ait o miles chriſti:frater Dyoniſi:
M agna ſeges domini creſcit per climata mundi:
P rebens innumeras maturæ meſſis ariſtas.
I nſtantes meſſi ſed conſtant oppido pauci.
H inc tu ſacrorũ bibulus qui fonte librorũ:
C onſtans diuini ſciolus q̃mmaxime cultus:
E xemplo pauli ſecurus perge magiſtri:
I mperio populos chriſti ſubiungere multos:
E t tibi credo poteſtatem ditionis eandem:
Q uã chriſtũ petro ſcimus tradidiſſe magiſtro:
E t quam ſuſcepi ſucceſſor iure magiſtri:
C õuerſos pie ſoluendi:ſonteſq; ligandi.
A ccipe nũc gallos tibi me tradente docendos:
D octrinæq; tui ſignetur gallia forti.
Q uo vir apoſtolicus digna celebreris alumna.
N ec vereare quidem gentes intrare rebelles.
Q uæ reſtant vero.frendentes more ferino.
S ed tibi mercedis tantũ confide perennis:
I n patris aſtrigera ſummi ſeruarier aula:
Q uantũ pro chriſto tuleris patiendo doloris.
H is papæ blandis preſul monitus ſuadelis:
O cciduæ fines partis feſtinus adiuit.
M œnibus atq; Paris greſſum mox intulit vrbis.
I n qua crebro:loci pro fertilitate decori:
G allorum proceres concurrũt ſepius omnes.
H ic vbi diuini cœpit ſacra ſemina verbi
S pargere:ſignorũ mox exercere per illum
C hriſtus virtutes dignabatur pie plures.
Q uo:tanto plebis molleſcere corda rebellis
A d veniã poſſent: quanto crebro ſigna viderent
A ſt vbi credentis numerus populi magis auctus:
I nſpirante dies chriſto creuiſſet in omnes:
I nfremuit ſuper hoc veteris fraus ſeua draconis:
D edignans animas ſeſe iam perdere tantas:
Q uas prius errorum laqueis capiebat amaris.
H inc pater ipſe doli:ſceleris doctorq; maligni:
P rouocat iniuſtum regem mox Domicianum:
C hriſticolis edicta necis dictare ferocis.
Q ui decreta per omne ſuũ mittens mala regnum:
C hriſti cultores morti damnarier omnes.
C uius precepto Siſinnius ergo nephando
P reſes:cõſenſum prebens ex templo malignum.

P ontificem preſentari vinctũ iubet illi.
Q uem fore gallorũ cognouit rite magiſtrum.
A c primũ flagris mactatum deniq; duris:
N ecnõ ſuppliciis affectum crebro cruentis:
C arceris in tenebras iuſſit concludier atras.
I pſius condiſcipulos pariter quoq; binos:
Q uos nunquã charo ſors coget abeſſe magiſtro.
S ed nec carcereis preſul preclarus in antris:
D eſinit obſequiũ domino perſoluere dignum.
S ed docuit plebem ſtudioſe cõuenientem:
A c celebrat ſacræ ſolito ſolennia miſſæ.
A ſt vbi cœleſtem debebat frangere panem:
L ux noua triſtifico ſubito fulgebat in antro.
I n qua ſydereæ regnator ſplendidus aulæ:
S cilicet angelica pariter comitante caterua:
A pparens.charum cõſolabatur alumnum.
S anctaq; dans illi:mulcebat famine tali.
A ccipe chare meus mis iam venerabile corpus:
C uius myſteriũ tibi mox complebo ſecretum.
N anq; tui merces mecũ manet optima perpes:
H iſq; ſalus ſumma patris preſtatur in aula:
C onſentire tuis qui dant operã pie iuſſis.
C erta cõſtanter.ſeruaq; fidem pacienter.
Q uo creſcant celebris tibi iam preconia laudis.
E t quodcunq; ſacris a me precibus rogitabis
I mpetrare mei poteris dono pietatis.
T ali lætatus fortis ſolamine teſtis:
N ulla timet tormenta pati pro nomine chriſti.
P oſt hec abſtracti teſtes de carcere terni:
P recepto mox prefecti cogente ſuperbi:
A n vellent duris rogitant cedere pœnis?
Q ui bene cõcordes:clara quoq; voce fatentes:
P atrẽ cum nato necnõ cum flamine ſacro
E ſſe deum verum.ſolumq; perenniter vnum.
T eſtantur mox malle mori pro nomine chriſti:
M embratim quoq; ſupliciis ſcindi rediuiuis:
Q uam ſua colla diis vnquã ſubmittere falſis.
H ac magis offenſus preſes ratione prophanus!
C eu leo: non modica rugiens preceperat ira.
A thletis chriſti ceruices mox reſecari.
E t gladiis cunctos perimi baptiſmate lotos.
C edibus innumeris:vt iuſſit:nanq; peractis:
P reſul cum ſociis iunctus trahitᷣ venerandis
A d loca martyrii.damno capitũ peragendi.

Q ui nam gaudentes: domino laudeſq; canentes:
P ergebant prompti ſemet mox dedere morti.
P reſul tunc oculis ſurſum manibuſq; leuatis:
A ltithrono tales fundebat congrue grates.
M i deꝰ:mi factor:mi clemētiſſime rector:
Q ui me vitali preſtans aura pie veſci:
S cilicet ingenii donaſti luce profundi:
Q uo tis ſecretum ſcrutarer myſteriorum:
T e ſolum laudo.te cordetenus benedico.
E t tibi deuotas cunctis grates ago membris:
P ro cunctis donis mihi collatæ pietatis:
T eq; precor maieſtatis rex magne perennis:
V t dare perpetuā mihimet dignere coronam.
A tq; meis ſociis pro te nunc iam morituris.
T uq; tuū populum ſerua pietate paterna:
Q uem paſcens fidei tibimet ſermone nutriui.
H is ita poſcētis precibus iam rite peractis:
V na diſcipuli ſancto cum preſule bini
P oplitibus poſitis:ceruicibus atq; reflexis:
I ctus lictoris ſuſceperunt ferientis.
Q uorum permanſit celebris confeſſio talis.
V t dum preciſis ſiluerunt corpora collis:
P alpantes linguæ laudes domino cecinere:
T runcatū quoq; pontificis corpus morientis
E rigitur ſubito.nitidum ſplendore ſeræno.
A tq; caput brachiis portās propriū bene firmis:
D eſcendit recto greſſū de monte profundo
I n quo martyriū cōſumauit precioſum.
T ranſilienſq; viæ citius duo milia duræ:
V enit aduſq; locum ſeruando corpore dignum:
Q uem deſcendentē:curſuq; cito gradientem
C œtus angelici comitātur luce ſereno.
A lleluia deo reſonantes voce ſonora.
H is ſignis factis cōuenit turba fidelis.
M artyris atq; loco venerabile corpus in ipſo
Q uem ſibi ſignauit.cum poſt greſſus requieuit:
I mpoſitum tumulo venerant honore ſupremo
E xequias tanti luctu celebrando patroni:
I llic pro meritis eius Ieſus venerandis
C hriſtus virtutes fecit clareſcere ſignis:
N am viſus cecis:linguæ ſermo quoq; mutis:
A uditus ſurdis:ſolidus greſſuſq; podagris:
T eſte præcante ſacro donat crebrius illo.
E t variis ægri morbis qui debilitati

A dueniunt læti.membris redeunt renouatis.
H ic quoq; nõ raro mœſtis ſolamina grata:
E t munus veniæ ſceleroſis fertur ab arce.
H is qui ſacra precum profundũt vota ſuarum:
M artyris ad tumulũ propriũ deflendo reatum.
C uius cõtinuo nos interceſſio ſancta
C õmendet chriſto.ſcelerum veniãq; precando.
O btineat noſtris ipſum pie parcere culpis.
E t partem nobis vitæ preſtare perennis.
Q uo mereamur eum læti laudare per æuum
Q ui poſt dura ſuis ſemper certamina ſanctis
M artyribus:duplicis brauiũ preſtabit honoris.
V t dum cõgaudent animæ ſuper æthera ſanctæ:
N on minus in tumulo lætent mortua membra
S ignorũ titulis crebro glorificata coruſcis.
I pſi ſumma ſalus:perpes victoria:virtus:
L aus:honor: imperiũ:ſemp decus omne p æuũ.

HYSTORIA PASSIONIS SANCTAE AGNETIS VIRGINIS ET MARTYRIS.

ARGVMENTVM IN EANDEM.

Agnes puella Rhomana pulcritudine eximia & chriſtiana: In cuius amorem filius Sempronii Comitis vrbis prefecti perdite incidit: primo illã verbis & muneribus tentans vt amori ſuo reſpõderet Illa conſtanter chriſtum ſponſum ſuũ affirmãs: cui iugi caſtitate ſe dedicaſſet.tandem ab eodẽ ad templũ veſtæ (in quo virgines veſtales deæ veſtæ: hoc eſt æterno igni ſeruiebãt) trahitur: vt huic ſacrificaret. quod cũ rennuiſſet: a prefecto pre ira furioſo in fornicem rapitur: vt cunctorum ſtupro & ludibrio illã proſtitueret. Cũq; illã iuuenes furiẽtes cõgredi vellẽt: mox fornicẽ ĩſolita lux texit. quæ vim inferre volẽtes virgini repulit. tãdẽ ipſe veniẽs prefecti filius inſolẽtior:virginẽ aggrediens mox pronus in terrã cadẽs: exhalabat animã. pater merẽs mortẽ filii ſubitã: virginẽ magicis artib9 ĩſimulat. virgo vero ad oſtendendũ chriſti virtute: nõ magicis artibus factũ: in laudem dei mortuũ reſuſcitat. quo pater uiſo:dubitat quid de uirgine faciat.fidẽ chriſti ſuſcipit. q̃ re ad ſacerdotes delata: ſibi ydo

liſq; timentes tumultum cõmouẽt uirginem morti tradi uolunt. Prefectus iã fidelis: ne fidelem dam/nare cogatur: ſe ſubtrahit. aliũ ſubſtituit. qui illam in ignẽ coniiciebat. flãma corpus virginis fugiens multos aſtantes abſumpſit & ambuſſit. Tandẽ vir gine in mortem cõſenciente: a carnifice gladio trãſ uerberatur. Corpus ſepulturæ a parentibus traditᷣ ſpiritus virgineis choris cũ chriſto ſociatur.

INCIPIT HYSTORIA.

Irgo quæ vanas mundi pompas ruituri:
Et luxus fragilis cupiẽs cõtẽpnere carnis:
Promeruit regis vocitari ſponſa perennis.
Q uæ velit angelicæ pro virginitatis honore.
I pſius aſtrigera ſponſi cœleſtis in aula
A ddita cœlicolis nitida fulgere corona.
A tq; ſequens agnũ carmen cantare ſonorum.
C onſeruet pure ſincero cordis amore
S ignum laudabilis quod portat virginitatis.
Q uæq; caput chriſto ſignat velamine ſacro
H ereat affectu tenero cõſtanter in illo.
A c cunctis aliis ipſum preponat amicis:
Q ui rutilans nimiũ forma ſpecioſus amœna
N atos cunctarum merito vincit mulierum.
C uius amore quidẽ feruentes congrue pridem
P erplures ſacræ conſtanti corde puellæ
E legere mori. ſœuis pœniſq; necari:
Q uã decus inſignis corrumpere virginitatis.
I nter quas Agnes mundo celeberrima virgo:
I ure ſui ſponſi condigna laude decori
C hriſti diſſimilẽ cunctis recitando decorem:
V irginibus ſacris eius cõmendat amoris
P ignus: qui genitus de virgine ſolus
S ponſus caſtarum necnõ decus eſt animarum.
Ec Agnes ergo meritis clariſſima virgo:
Carmine nõ culto pangit quã noſtra camena:
V rbis famoſæ prenobilis incola Rhomæ
P rodiit almorũ clara de ſtirpe parentum.
I nclita nobilitas quos vexit & alma poteſtas.
O rtus atq; ſui reſpondens nobilitati.
P ulchra fuit facie. fideiq; decora nitore.
P recipuis nimiũ meritis mũdoq; celebris.

Q uæ: iam tincta ſacri pura baptiſmatis vnda:
E t de delicti maculis mundata veterni:
S e totã chriſto deuouit mente benigna.
N itens ſeruata bene virginitate beata.
S pernere carnales affectus fortiter omnes.
C elibis & vitæ durum luctamen inire.
Q uo victrix hoſtis corruptelam ſuadentis:
I ungi cœlicolis meruiſſet in æthere ſanctis.
St vbi luſtra duo celeri curſu reuoluta
Inſuper & ternos ætatis tranſiit annos
S imphronii comitis prefecti ſcilicet vrbis
F ilius: inſignis iuuenilis ſtemmate floris:
I llius formæ decus vt vidit ſpecioſæ:
A ffectu nimio cordis ſuſpenſus in illa:
H anc ſibi pre cunctis vnam delegit amandam.
S e fortunatũ credens & honoribus aptum:
S i tam prepulchræ meruiſſet habere puellæ
D ulcia per propriæ tempus conſorcia vitæ.
H inc illam adiit. multis comitatus amicis.
D eſponſare volens ſponſam chriſti venerandam:
P luraq; de patriis cõportans munera gazis:
S tultus ſperauit quod perpetrare nequiuit:
V irginis vt ſtabilem donis corrũpere mentem:
I llius & turpi cõiungere poſſit amori.
S ed chriſti virgo ſpernens (ceu ſtercora) dona
P ondus & oblati dedignãs protinus auri:
S plendorẽ quoq; gemmarũ rutilum variarum:
H is verbis iuuenẽ cauſari fertur amentem.
O fili mortis merito damnande perennis.
O fames ſcelerũ. cõtemptor & omnipotentis
D iſcedens a me citius fugiendo recede.
N ec credas te poſſe meũ peruertere purum
C or. quod amatoris preuenit nobilioris
D ulcis amor: pulcrũ cuius fidei fero ſignum:
I n facie ſumma. necnõ in corpore toto.
Q uo me ſignauit. ſtrictimq; ſibi religauit.
N e mea mens aliũ iam preſumpſiſſet amicum
Q uerere. ſed ſolum complecti diſceret illum
Q ui virtute potens: omniq; decore refulgens:
C œleſtes & mortales ſupereminet omnes.
H unc ſine matre pater cani retro tempora mundi
I n deitate parem. nec maieſtate minorem.
O mnipotens genuit. per quẽ ſibi ſæcula fecit.
E t ſine patre quidem mater pariebat eundem.

F actorem propriũ lanctans.ſub tempore natũ.
C uius prepulcrã mirant̃ deniq; formam :
S olaris ſplendor.lunæ renitens quoq; candor.
L audantes radiis dominũ fulgentibus orbis.
C uius & imperio famulantia ſydera cuncta
I llis iniunctis cõplent per tempora curſum.
C ui cõclamantes condignis laudibus omnes
C œtus angelici non deſiſtunt famulari.
M ira tui bonitas eſt.& precelſa poteſtas.
G loria ſublimis.perpes concordia pacis.
L audabilis pietas.nimiũq; benigna voluntas.
T alis namq; meus quẽ diligo conſtat amicus.
Q uẽ fateor ſolum pre cunctis eſſe colendum.
I lle quidem talis me deſponſauit amoris
P ignore:ceu ſpõſam clara dotando corona.
A tq; meũ gemmis collũ cinxit precioſis.
A uribus & reſplendẽtes ſuſpendit inaures.
P rebens ornatus varii claros mihi cultus.
I pſius certe dulcedo fluxit ab ore:
Q uæ me lactauit.dulci paſtuq; cibauit.
C eu nectar mellis ſuauis vel copia lactis.
I nſuper & thalamũ mihimet cõſtruxit in æuum:
L ucentẽ gemmis variis:auriq; metallis.
O rgana melodiis in quo reſonando canoris
C armen dulce mihi cantãt per tempora ſecli:
E t pariter ſponſi laudes modulantia chari.
I llius affectum ſemper ſuadent mihi caſtum.
A ffectu quem ſecreto quom cordis amabo.
N ulla puellaris pacior detrimẽta pudoris.
A ſt vbi forte ſui merear cõplexibus vti:
E ius & in thalamũ ſponſarũ more coruſcum
D uci:permaneo virgo ſine ſorde pudica.
C ui debebo fidem ſoli ſeruare perennem.
I pſi me toto cordis conamine credo.
Is miſer auditis:ſpiculis perfoſſus amoris
Ingemuit.crebro ducens ſuſpiria longa.
H oc quia nõ meruit:cæco quod corde petiuit
E t ſuper hoc merens:nimioq; dolore tabeſcens:
D ecidit in lectũ.ſtultiſſimus ille virorum.
E t ſimulans male languorẽ:celauit amorem:
Q ui ſibi cauſa grauis fuerat nõ parua doloris.
N ec mora fit notũ:fama prodente ſiniſtra:
N atum prefecti nimio languore ligari.
C onueniũt ſubito medici velut agmine facto:

A pponunt variis aptas morbis medicinas :
H arum ſed iuueni nil proficiebat amenti.
T andem ſenſerunt.quod mox patri retulerunt.
N on hoc languoris ſignũ:ſed fortis amoris :
Q uod contriſtatus pateretur filius eius.
Q uo pater audito cauſa morbiq; reperta:
V t leo frendeſcens rapidam cõuerſus in iram :
I ncepit percontari rabie furienti:
Q uis foret ille poteſtatis ſic imperialis :
I n quo ſpe vana virgo confiſa ſuperba :
C rederet eſſe ſibi iunctũ contemnere natum.
E ius qui plebi merito celeberrimus omni :
E ſſet condigne ſummo prouectus honore :
H ec vbi deſeruit.nimioq; furore latrauit.
C omperit hanc ipſam ſacro baptiſmate lotam:
A gnem chriſticolã primis fore ſemper ab annis.
E t conſeruandæ pro virginitatis amore
E ſſe ſuũ ſponſum conſueto dicere chriſtum:
Q uo nam comperto.lætatur corde maligno.
S perans mox teneram merito debere puellam
S euis ad cultum pœnis vrgere deorum.
E t ſic poſſe ſuũ tandem complere furorem :
Q uo pro cõtemptu nati furiebat egroti.
H inc illã citius ſiſti conſpectibus eius
I uſſit.& aſtanté nullo mœtu trepidantem :
P rimo ſuadelis nimiũ mulcebat amicis.
T unc etiã probris dure cogebat amaris:
V t ſe ſponte ſui nati copularet amori.
E t ſymulachra deũ coleret.chriſtũq; negaret.
S ed virgo chriſti nec ſupliciis ſuperari :
N ec blandimentis potuit deuincier vllis :
Q uin ſeruaret amatori ſine fraude priori.
Q uod pepigit pactũ ſigno fidei ſtabilitum.
C ui preſes:prauam rurſum renouãs ſuadelam.
D ixit.ſi vere cupias intacta manere :
V irgo deæ magnæ citius ſubiungere veſtæ.
E ius ſacricolis & conſociare puellis.
Q uo condigna fias illi ſemper famulari.
Ec inquit preſes.contra ſed ſic ait Agnes:
Si mihi iure tuũ placuit cõtemnere natum:
Q ui ratione vigens: cunctis quoq; ſenſibus vtẽs:
C orporeis anima regitur nunquã moritura :
Q uamuis ſit merito Baratro claudendus in ymo
M ultis errorum pro cõmiſſis variorum.

N i ſanum ſapiens:& quandoquidē reſipiſcens:
S e tingi faciat pura baptiſmatis vnda.
Q uis te poſſe minis:vel quis tandem ſuadelis
A d ſymulachrorū reris me cogere cultum.
A rtificū cura que conformata metallo
M embrorū falſam portant ſolūmodo formā.
M obilis officiū complent nec corporis vllum.
E t neq; viuentis quicq̄m monſtrant animalis.
E t quod ab his inſenſatis monſtriſq; profanis
S olamen vitæ mihimet ſperare gerendæ
P oſſum:que vita ſenſuq; carentia cuncto.
N ec ſibi proficiūt.mihi nec ſuccurrere poſſunt.
H ec vbi dicta dedit.preſes Simphronius inquit.
F lorentē primis te nam cognoſco ſub annis.
I ngenio paruā.necnō ætate tenellam.
H inc infantili parcendo ſimplicitati:
P rudenter te ſubporto laſciua puella
Q uo parcendo tuū citius te flectere collum
S ub ſacris veſtæ plantis faciā venerandæ.
I ureq; noſtrorū numen placare deorum.
S ed ſi tam mitem ſpernendo mei pietatem
C ontraluctaris:mea nec precepta ſequeris:
V ltra nō parco. ſed vim iuſtam faciendo
M ando ſub obſcene latebris te claudier ædis:
I n qua criminibus turpes gaudent mulieres.
E t faciā pollutarū ſociam meretricum.
Q uo tu quæ clara polles de ſtirpe creata:
D edecus omne tuis ſis & confuſio turpis.
A t ſacra virgo minis nimiū trepidans ſuper iſtis:
A udacter mox prefecto dedit iſta reſponſa.
S i tu namq; deum ſcires hunc quē colo verum:
I lliuſq; poteſtatē:ſine fine vigentem:
Q ua ſemper proprios pie confortādo miniſtros
A ntiqui fraudes hoſtis cōfringit & omnes:
T alia verba tuo nolles profundere roſtro.
N ec mihi terrores totiens preponere triſtes.
H inc ego quæ ſectando fidem chriſti meliorem
I llum cognoſco. necnō cognoſcor ab illo
I pſius dextra me defendente ſuperna
S pero:delicti nunquā maculis violari.
C arnis ſpurcicias fragilis ſed vincere cunctas.
H is dictis.ſeua preſes cōmotior ira:
C œleſtis ſponſam regis iuſſit venerandam.
V eſtibus exutam:toto quoq; corpore nudam:

C oncurrente trahi côuenticulo populari
I nq; lupanaris iuſſit concludier antris.
I n quo laſciui iuuenes rationis egeni
C olloquio ſceleroſarũ gaudent mulierum.
S ed chriſtus propriæ prebens ſolamina ſponſæ.
I llam côuiciis tangi non ſuſtinet vllis.
A ſt vbi diſtracto nudatur tegmine toto:
C ontinuo bene denſati creuere capilli.
Q ui ductu longo lapſi de vertice ſummo
D eſcendendo pedum plantas tetigere tenellas.
C orpus & omne comis tegit̃ ſeu tegmine veſtis.
V tq; lupanaris calcauit limina triſtis:
E x templo ſuauis ſenſit dulcamen odoris.
A tq; locum turpem miro ſplendore micantem
A ſpexit: tenebris qui ſordebat prius atris.
E t cum ſordidulũ compulſa ſubintrat in antrum:
A ngelus altithroni blande ſtetit obuius illi:
C uſtos indubius fuerat qui corporis eius.
O btulit & veſtem niueo ſplendore micantẽ:
E ius menſuræ conformatã ſatis apte.
H ac induta quidem: direxit ad æthera vocem.
A ſſidue grates chriſto reſonando ſuaues:
C uius opem tanti ſenſit ſub faſce pericli.
C uius & auxilio fuerat protecta paterno.
N e poſſet veteris corrumpi fraudibus hoſtis.
I nterea iuuenes cæcato corde furentes
V ndiq; collectis curſim venere cateruis.
C ertantes ſtudio peruerſæ mentis iniquo
Q uis prior intraret? vel quis perdiſcere poſſet?
A n virgo ſuffulta ſui munimine chriſti?
H æc quæ carnales ſemper côtempſit amores:
I am nunc in cepto poſſet perſiſtere voto.
N ec mora cognoſcunt. nec côtradicere poſſunt.
Q uod nunquã longũ quis confundet̃ in æuũ:
Q ui credens domino: firma ſpe pendet in illo.
N am quicũq; ſua compulſus mente ſuperba
I ngredit̃ turpis latebras temerarius ædis:
V t radios lucis vidit mire rutilantis:
A ngelicæ prefulgentẽ veſtiſq; tutorem:
C orreptus ſigni nimio terrore ſtupendi.
P roſtratus ſacræ plantis ex templo puellæ:
P oſtulat errorum laxari vincla ſuorum.
T eſtaturq; deum verũ fore iure colendum:
E ius cultores qui conſolabitur omnes.

S icq; locus ſcelerũ domus efficit᷑ precularum.
T andem prefecti natus venit male ſanus.
C uius ſuſtinuit cauſa vim virgo beata.
Q ui mox ingreſſus ridenti corde miſellus:
N ec dixit laudem domino. nec reddit honorem:
G ratia triſtifico cuius radiabat in antro.
S ed de ſe ſtabilem lætus tendebat in ædem.
A mplexu dulci ſperans ſe virginis vti
I am licito ſacræ. cuius languebat amore.
S ed chriſti pietas: necnõ precelſa poteſtas:
F ortiter obſiſtens illi peruerſa volenti.
A corruptela propriam protexit alumnam.
I n reprobam miſerum mortem tradebat & illũ.
N am mox vt rapido curſu properauerat illo:
Q uo ſuplex laudes domino reſonauerat Agnes:
I nfœlix membris inprouiſa reſolutis
M orte ruit pronus. chriſti virtute peremptus.
Q uo pater audito: miſer aduenit lachrimando.
S tipatus multa populoꝝ namq; caterua.
E t ſeſe miſerum clamans: ſpargebat in altum
V oces. hiis ſanctam verbis cauſando puellam.
O mulier mala: crudelis: cui non muliebris
C ordis ineſt. feritas nimiumq; cruenta voluntas
C orpore ſub tenero: frendeſcens more ferino.
D ic quæ cauſa meũ cogit te perdere natum.
Q ui decus omne ſuis. & ſpes fuerat genitoris.
Q uondam fœlicis talis de germine prolis.
S ed nunc orbati miſere pro funere nati.
H inc patet ergo tuam mentem nimiũ vicioſam:
D e riuulis magicæ fraudis bibulã ſatis eſſe.
F lorentẽ primis quia forte necare ſub annis
S ubtracta dulci iuuenẽ vita valuiſti.
A t ſacra cõuiciis virgo nõ frangitur iſtis.
P rofecto nec reſponſum reddebat acerbum.
D ulcia ſed reſono profundẽs verba palato:
D ixit facunde bene compoſita ratione.
N on ego cauſa necis fueram iuueni pereunti.
S ed magis ipſe ſibi fuit incenſor moriendi.
G lorificare deũ ſtultus quia ſpreuerat illum:
G loria teſtifico cuius prefulget in antro.
S ed nunc vt plane toto clareſcat in orbe
E ius maieſtas: necnõ precelſa poteſtas:
I pſius ſuauem ſuplex oro pietatem.
V t corpus rigidum iubeat recaleſcere rurſum.

A tq; nouũ membris hominẽ reparet rediuiuis
D ixit.& aſtantes reegredi preceperat omnes.
E t proſtrata ſolo:fundenſq; preces lachrimãdo:
P reſtari petit a domino veniã ſceleroſo.
C ui mox oranti:miſero vitamq; precanti:
A ngelus aſtiterat.procumbentẽq; leuabat.
P rebens colloquiis illi ſolamen amicis.
I n verboq; dei iuſſit virtute potenti.
E xtinctum ſubito flatu vixiſſe reſumpto.
Q ui citius dicto.iuſſus ſurrexit ab humo.
V iribus & cunctis plene membris reſtitutis.
A c laudum dulces ſpargens ſuper æthera voces.
G rates cõtinuo ſoluebat mente iocunda
C hriſto victori.mortis vitæq; datori.
I nde quidem prima prorſus forma reuocata:
P roceſſit viuus:qui morte fuit religatus.
A tq; ſuo triſti ſe preſentando parenti
F it res gaudendi:fuerat cui cauſa dolendi.
H inc crebro cœlum pulſans clamore profundũ:
V titur & verbis ſuadens ſtudioſius iſtis.
C redite Rhomani ciues rogo credite cuncti
E ſſe deum chriſtũ verum.q; perenniter vnum
C um patre celſithrono.necnõ cum flamine ſacro:
S emper regnantẽ ſceptrũ cœliq; tenentem.
S ub ditione ſua qui cõplectens vniuerſa.
C uncta gubernaclis regit immenſæ bonitatis.
H ic eſt orandus:ſoluſq; colendus:amandus:
Q ui prius errantẽ: necnõ peruerſa volentem:
M orte repentina citius me preueniendo:
F inem ſtulticiæ dignabat' dare tantæ.
E t poſt erranti promptus ſolito miſereri:
V irginis Agnetis precibus ſere ſtudioſis.
M ollitus rurſum vitæ reddit renouatum.
A t pater vt natum prodire ſui rediuiuũ:
P erfectum ſpecie vidit:plenũq; decore
I nteritũ lachrimis cuius defleuit amaris:
M ox ſuper inſolita ſigni nouitate ſtupendi
A dmirando pauet.læto ſed pectore gaudet:
T unc amplectendo collum pietate paterna:
M itia preduici libauerat oſcula proli.
A tq; deum verum clamans dixit fore chriſtum:
C uius tam celerem cognoſcebat pietatem.
C uius & imperio mors ſuccũbebat amara
R eddens viuentẽ quem ſorbebat morientẽ:

S cilicet aſtantes animis mirãtibus omnes
T ollunt in cœlum læti preconia laudum.
L audantes ſanctum domini nomẽ benedictum.
H oc vix pontifices crudeli corde ferentes:
C õmouere quidem nõ paruam ſeditionem.
A gnem ſacrilegã dicentes.& ſceleroſam.
O ccidi pœnis citius debere cruentis.
I llius cauſa quia cõtemptum ſymulachra
C unctaq; ſacrorũ paterẽtur iura ſuorum.
H inc preſes mœſtus turbato pectore factus:
C ondoluit ſacræ ſub triſti mente puellæ.
I gnorat tamen omino dubius ſuper illa
Q uid ſibi ſectandũ:vel quid reſtaret agendum:
P erdere nõ placuit.ſed nec defendere quiuit.
T andem diſceſſit mœrens.aliũq; reliquit
I udicis officio functum feritate lupina.
Q ui fuit Aſpaſius dictus.rituq; profanus.
Q ui citus Agnetẽ proici precepit in ignem.
P ontificum votis male cõcordando malignis.
S ed corpus caſtum:nulla de ſorde piandum:
A rdor carnalis quod nõ ſuccendit amoris:
I gnis nõ leſit preſens.nec tangere quiuit.
D eniq; diuiſæ diuino numine flammæ
V irgineis tribuere locum precibus ſpacioſum.
A c prorũpentes:æſtu nimioq; furentes.
P erdunt carnifices:vrendo prmitus omnes.
H inc circumſtantẽ lambẽtes vndiq; plebem.
I ncredulam plures raptim ſtrauere phalanges.
S ola ſed immunis ſtabat pia virgo caloris.
I nter flammarũ crines ludens crepitãtes.
O rauitq; deum verſis ad ſydera palmis
H ac vtens in fronte prece modulamine laudis.
O mniparẽs verbi genitor:mundiq; creator:
Q ui cũ dilecto regnãs retro tempora nato:
A mborũq; coæterno cum flamine ſacro.
D igne laudaris.coleris.veneraris.amaris.
T e ſolum laudo te laudando benedico
E t tibi deuote grates perſoluo perennes.
E iuſdem quia fulta tui munimine nati:
N unquã ſuccubui ſerpentis fraude vetuſti.
C orpore ſed caſto:puro cordiſq; ſecreto:
C arnis ſpurcicias pertranſiui bene cunctas.
P œnas ſacrilegi pariter ſuperando tyrãni.
H inc gaudens in te nimiũ ſuper hac pietate:

A d te nũc animis feſtino venire iocundis.
O ptans iura pati mortis.citiuſq; reſolui.
Q uo merear vere cõtemplari ſine fine
T e quẽ queſiui.quem ſolũ ſemper amaui.
T u clemens animã pro te de corpore pulſa m
I ntra clauſtra tui dignanter ſuſcipe regni.
Q uo tu iure tuo pollens ſub nomine trino:
R ex vnus machinæ rerum per ſæcula trinæ:
I ſtaq; cuncta regis ſceptro ſummæ deitatis.
S cilicet orantis precibus iam rite peractis.
I gnibus extinctis:morit̃ ſubito rogus omnis.
E t cinis ipſe ſuis cõfrigeſcendo fauillis.
S ic expers omnis factus fuit immo caloris:
V t nec ſcintillam ſibi poſt ſeruauerit vllam.
H oc igitur ſigno iam clareſcẽte ſtupẽdo:
Q uanto ſe virtus chriſti plus detegit orbi:
T anto maioris rabie ſpirando furoris:
I niuſtus iudex animo cruciatur amaro:
N ec patitur ſacrã poſt hec ſupereſſe puellam.
P er quam ſunt crebro miracula tanta patrata.
E nſe ſed immiſſo tenerum guttur penetrãdo:
M artyris ægregiæ iugulum perfodit amare:
E t vice cõuerſa:quod nõ ſperauit agendo:
I lli profecit.cui gratis obeſſe cupiuit.
T ranſmittens cœlo: quam ſubtraxit male mũdo.
A t vbi pro chriſto lœtali vulnere læſa:
E xtremũ domino flatum reddit moriendo.
A tq; fide ſalua:gaudens obdormit in illo.
O tius angelici cœtus de ſydere lapſi
A ſtantes:animã niueo candore coruſcam:
N ecnõ cœleſtis perfuſam luce nitoris.
B lande ſuſcipiunt.lætiq; per aera tollunt.
C ongrue diuinæ laudis reſonãtibus hymnis.
I ndeq; tranſuectam celeres ſuper ætheris ignes:
D ucunt aſtrigerã ſponſi cœleſtis in aulam.
A quo cõtinuo clarum rutilante corona
D onatur.puræ pro virginitatis honore.
N ec minus ergo ſui ſigno donanda triumphi:
M artyrii palmã ſumpſit ſine fine gerendam.
Q uo martyr fœlix:duplici certamine victrix:
C orporis & mentis carni ſemper renitentis:
V tens æterni brauio regni duplicato:
I nter virgineas fulgeret clara cateruas:
L ilia ceu pulcro roſeo permixta rubore:

I nter delicias florum rutilant variorum.
I nterea quoq; ſummorũ ſacra cura parentum:
E xcultum magna funus venerabile pompa
I n gremio terræ toto contexit honore.
N ec ſaltim buſtum ſacratæ virginis ipſum:
Q uod pro ſeruandis fuerat venerabile membris:
S ollicitudo parentalis contempſit amoris.
S ed ſub nocturnis ſeruat vigilãtibus horis.
A t dum peruigiles conſueto more parentes
E xcubias proli celebrabant mente fideli:
C œlitus his ipſis monſtratur viſio talis.
D eniq; virgineas ſubito deſcendere turmas
V iderunt. lapſas celeri de cardine cœli.
O rnatas pulchre. pleno comptaſq; decore.
I nter quas Agnem ſimili ſplendore nitentem
C onſpexere ſuam. pro chriſto martiriſatam.
A dextris cuius niue candidior ſtetit agnus:
Q uos merito fidei ſciuit dignos venerari.
B lande colloquiis illos affatur amicis:
D icens nunc gaudete mecũ gratulãdo per æuũ:
S um quia lucifluo regis cœleſtis in aula:
V irginibus ſacris ſociata perenniter iſtis.
E t nunc in cœlis illi coniungor amoris
A mplexu dulci: quem ſemper mente fideli
I n terris colui: cupiens ſine fine tueri.
H iis igitur dictis: ſubito diſceſſit ab illis.
Q ui nimium læti tanto ſolamine facti:
S iccabant lachrimas ſuper eius morte refuſas:
E t laudes domino pſallebant voce canora:
Q ui poſt dura ſuis tribuit certamina ſanctis
T eſtibus: æternæ clementer premia vitæ.

EPILOGVS

Vius omnẽ materiã (ſicut & prioris opuſculi) ſumſi ab antiquis libris: ſub certis auctorꝝ nomibus cõſcriptis. excepta ſupius ſcripta paſſione ſancti Pelagii. cuius ſeriẽ martyrii quidã: eiuſdẽ in qua paſſus eſt indigena ciuitatis: mihi expoſuit. q pſũ pulcherrimũ virorꝝ ſe vidiſſe: & exitũ rei atteſtatus eſt veraciter agnouiſſe. Vnde ſi quid in illis falſitatis dictando comprehendi: non ex meo fefelli. ſed fallentes incaute ymitata fui.

Sequitur Panegyris Oddonum.

Prefatio Hroſuithæ Germanicæ in Panegyrim Oddonum.

erbergæ illuſtri abbatiſſæ cui pro ſui eminētia ꝓbitatis: haud minor
g obſequela veneratōis: q̄m pro inſigni regalis ſtēmate generoſitatis
Hroſuith Gandelhemēſis vltima vltimaꝝ: ſub huiuſmodi pſonæ do/
minio militātiū. quod famula heræ. O mea domna: quæ rutalāti ſpiritualis
varietate ſapiētiæ plucetis: nō pigeſcat vr̄i almitatē pluſtrare: quod vr̄a cōfe/
ctū nō ignoratis ex iuſſione. id qdē oneris mihi īpoſuiſtis: vt geſta Cæſaris
Auguſti (que nec auditu unquā affatim valui colligere) metrica pcurrerē ra/
tione. in huius ſudore ꝓgreſſiōis: quantū meæ inſciciæ difficultatis obſtiterit
ipſa cōiicere poteſtis. quia hec eadē nec pri9 ſcripta repperi. nec ab aliquo di
geſtim: ſufficiēterq; dicta elicere quiui. ſed veluti: ſi aliqs neſci9 ignoti p lati/
tudinē ſaltus eſſet iturus: vbi oīs ſemita niuali denſitate velaret̄ obducta.
hic ꝗ nullo duce: ſed ſolo premōſtrantiū nutu inductus. nūc p deuia erraret
nūc recti tramite callis improuiſe incurreret. donec tandē emēſa arboreæ me
dietate ſpiſſitudinis: locū optatæ cōprehēderet quietis. illicq; gradū figēs: vl
terius ꝓgredi nō preſumeret. vſq; dū vel alio ſupueniēte induceret̄: vel prece
dētis veſtigia ſubſequeret̄. hāc aliter magnificarū prolixitatē rerum iuſſa in
gredi: regaliū multiplicitate geſtorum nutādo & vacillando egerrime trāſcur
ro. hiſq; admodū laceſſita: cōpetēti in loco pauſando ſileſco. nec Auguſtalis
proceritatē excellētiæ ſine ducatu appono ſubire. Si enim facūdiſſimis diſer
tiſſimorū ſentēciis: quas vel modo ſcriptas: vel ocius de his rebus nō dubito
fore ſcribēdas: fuerim animata: fortaſſe nanciſcerer vnde mei ruſticitas vela/
ret̄ aliquātiſper. Nūc autē omne latus tāto magis caret defenſiōe: quanto mi
nus vlla fulcit̄ auctoritate. vnde eciā vereor me temeritatis argui: tēdiculaſ/
q; multorū nō deuiare conuicii: eo ꝗ verbis pompoſis facetæ vrbanitatis ex
ponenda eloquētius: preſumpſerim dehoneſtare inculti vilitate ſermonis. Si
tamē ſanæ mētis examē acceſſerit: quæ res recte pēſare nōneſcit: quāto ſexus
fragilior: ſciēciaq; minor: tanto venia erit facilior. preſertim cum nō meæ pre/
ſumptiōis: ſed veſtrū cauſa iuſſionis: huius ſtamen opuſculi ceperim ordiri.
Cur tamē aliorū iudicia formido? quæ veſtri ſolūmodo cenſuræ: ſi qd fefelli:
obnoxia exiſto. vel cur nequeā deuitare cōuicia? quæ ſolūmodo ſilētio ſtude/
re debeo. ne ſi ſeriē: pro ſui vilitate nulli oſtendēdā: velim propalari: merito
omniū ſuccumbā reprehēſioni. veſtro autē veſtriq; familiariſſimi: cui hāc ru/
ſticitatē ſanxiſtis preſentatum iri: ſcilicet archipreſulis Vilhelmi iuditio: quo
quomodo factū ſit: eſtimandū relinquo.

Hroſuithæ Illuſtris mulieris germanicæ in geſta Oddonis primi Prefatio

Ollens imperii regnator cæſariani
Oddo: qui regis pietate fauente perennis
p In ceptris Auguſtalis preclarus honoris:
Auguſtos omnes ſuperas pietate priores.
Quem plures gentes paſſim metuunt habitantes.
M uneribus variis Rhomanus donat & orbis.
E xiguū munus ne ſpernas carminis huius.
I ſte. ſed oblatos laudum placeat tibi cenſus:

Q uem poſtrema gregis ſoluit tibi gandeſhemēſis
Q uem dulcis patrum collegit cura tuorum.
C ontinuūq; tibi debet ſtudiū famulandi.
F orſan geſtorū plures ſcripſere tuorum.
E t ſunt ſcripturi poſt hec inſignia multi:
S ed nō exemplum quiſquā mihi prebuit horum.
N ec ſcribenda prius ſcripti docuere libelli.
C auſa ſed eſt operis tantū deuotio mentis.
H ec & ad audendū ſuadebat opus metuendum.
N am ſat formido q̄ geſta tui modulando
I ncaute ſim falſa ſequēs. nō vera retexens.
S ed nō hoc ſuaſit mala mis preſumptio mentis.
N ec ſumma veri contempta: ſponte fefelli.
S ed res vt ſcripſi: ſeſe ſic prorſus habere
I pſi dicebant mihi qui ſcribenda ferebant.
H inc Auguſtalis pietas nō ſpernat honores:
Q uos ſimplex humilis geſſit deuotio mentis.
E t cum te libri laudātes congrue multi
P ſt hec ſcribātur: meritoq; placere probētur:
O rdine poſtremus nō ſit tamen iſte libellus.
Q uem prius exemplo conſtat ſcriptū fore nullo.
E t licet imperii teneas decus Octauiani:
N on dedigneris vocitari nomine regis.
D onec perſcripto vitæ regalis honore:
O rdine digeſto: necnō ſermone decoro.
D icatur ſceptri decus imperiale ſecundi.

Alia prefacio eiuſdē ad Oddonē ſecundum regem cuius iuſſu hunc librum ſcripſit.

o Ddo Rhomani prefulgens gēmula regni.
Oddonis flos auguſti ſplēdēs venerandi.
Cui rex altithronus: ppes quoq; filius eius
P reſtitit imperiū pollens in vertice rerum.
V ilem ne ſpernas vilis textum monialis.
Q uem preſentari (ſi digneris reminiſci)
I pſe tui claris iuſſiſti nuper ocellis.
E t cum perſpicuas maculis ſordeſcere crebris:
A d celerem tanto veniā mox pronior eſto.
I n monſtrando tuis quantū plus pareo iuſſis.
S i tis precepto non vrgerer metuendo:
N on foret vllo modo mihimet fiducia tanta:
V t tibi preſentis ſcrutandum ruſticitatis
A uderem ſatis exiguū perferre libellum.
Q ui preſtante deo patri ſubiunctus in aula:
I pſius & monitis promptus parere paternis.
P ar decus imperii retines cōcorditer ampli.

C omportans dextra ſceptrũ regale tenella:
S ed quia te memini ſublimiter aſſimilari
N ato famoſi regis dauid Salomoni.
Q ui genitore ſuo preſente:iubenteq; ſancto:
O ptata regnum ſuſcepit pace paternum.
I pſius exemplo te contentũ fore ſpero.
Q ui cum regnãdo reſideret in arce ſuperba:
P rudenter legum condẽs decreta ſacrarum.
A c penetrans animo rerũ ſecreta profundo:
N unc libet & minimis mentẽ laxare rimandis:
S ed nec conflictũ faſtidit rite duarum
S oluere:iudicii celeri diſcrimine recti:
P rolem reſtitui veræ mandãs genitrici.
H inc ſupplex te poſco quidem noſtrũ ſalomonẽ:
E t licet imperii tenearis ſollicitandi
C ura:digneris tamen & propriæ monialis
T ranſcurrens ſeriem nũc lectitare recentem.
Q uo male cõpoſitis verbis mox decidat omnis
R uſticitas oris.detractibus imperialis
N ominis:& titulo ſignata tui venerando.
D eſpectus nimia meriti tueantur ab aura

INCIPIT HYSTORIA.

Poſtq̃m ſtirps Caroli magni deſiit:Imperiũ Rhomanũ ad Saxones migrauit.quod henricus primus cũ vxore Mathilda ſuſcepit.

Oſtquã rex regũ:q ſolus regnat in æuum:
Per ſe cunctorũ tranſmutãs tẽpora regum:
Iuſſit francorũ transferri nobile regnũ
A d claram gentẽ ſaxonũ(nomen habentem
A ſaxo)per duriciẽ mentis bene firmam:
F ilius Oddonis magni ducis & venerandi:
S cilicet henricus:ſuſcepit regia primus
I uſto pro populo moderamine ſceptra gerenda:
H ic pollens quantæ fuerat bonitatis honore:
E t quanta populos rexit pietate ſub actos:
Q ualiter & reges meritis tunc temporis omnes
P reeminet eximius.excedit deniq; vilis
H uius carminuli textum nimiũ vicioſi.
N am fuit immitis reprobis.blãdus quoq; iuſtis.
S ummo cõſeruans ſtudio legalia iura.
A equa ſatis meritis reddẽs quoq; premia cũctis:
H uic rex pacificus dederat de ſydere chriſtus:
E ius ciuilem vitæ per tempora pacem.
O mine fœlici tenuit quoq; culmina regni:
N i fallor:denos labentis temporis annos:

N ecnō bis ternos multū fœliciter actos.
C onregnante ſua Mathilda cōiuge clara.
C ui nunc in regno nō cōpenſabitur vlla:
Q uæ poſſet meritis illā ſuperare ſupremis.
Henricus tres filios ex Mathilda ſuſcepit. Ottonem. Henricū. & Brunonē epiſcopū coloniēſem
Rina qbus deitas dederat tres deniq; natos
t Iam tunc fœlici diſponendo pie genti.
Ne poſt henrici mortē regis venerandi
I mperiū regni male ſurriperent ſceleroſi.
H ii ſed regalis nati de germine ſtirpis:
R exiſſent regnum concordi pace paternum.
Q uāuis diſſimiles his ſeruarētur honores.
B inis regnanti ſubiectis ſcilicet vni.
I nter quos primus fulſit (ceu lucifer ortus)
O tto. micans radiis nimiū claræ bonitatis.
G ratia quē regis ſolita pietate perennis
R ectorem plebi preuidit rite fideli.
H ic ætate prior fuerat. meritis quoq; maior.
C ongruus & ſceptris defuncto patre gerendis.
N on opus eſt verbis eius ſummā probitatis
D icere. vel pueri meritū laudabile tanti.
C ui chriſtus talem iam nunc augeſcit honorem:
P oſſidet vt Rhomā pollenti iure ſuperbam.
Q uæ ſemper ſtabilis ſummū fuerat caput orbis.
E domat & gentes (chriſto fauente) feroces.
Q uæ prius æccleſiā laniabant ſepe ſacratā.
P oſt hunc henricus fuerat fœliciter ortus.
I mpoſitoq; patris famoſo nomine regis.
P rouida quē domini pariter ſapientia chriſti
D ignatur ſeruare ducem populo bene fortem.
B elliger vt fortis: belli doctiſſimus artis:
F ortiter æccleſiā premuniret venerandam:
C eu murus: iaculis obſtans fortiſſimus hoſtis.
P oſt hunc æccleſiæ paſtor Brun naſcitur almæ.
G ratia pontificis quē duxit ſumma perennis.
D ignum catholici curam geſtare popelli.
H inc quoq; diuino nutu patris pia cura
I pſum ſeruitio chriſti fecit religari:
A bſtractum gremio charæ nutricis amando:
V t regni pompis poſſet conſtare relictis.
M iles ſtelligera ſemper regnantis in aula.
A t chriſtus patris ſapientia vera perennis:
T ironem refouendo ſuū clemencius iſtum:

I pſi dona dedit tantæ preclara ſophiæ:
Q uod nō eſt illo penitus ſapientior vllus
I nter mortales fragilis mundi ſapi entes.
Henricus primogenito oddoni vxorem
Eadithā dat. ex qua Ludulfum genuit.
Is igitur pueris regali more nutritis:
h Ipſorum patri famoſo deniq; regi
Henrico placuit (factis quod rite repleuit)
V t vitæ calidas ſoſpes dum carperet auras:
I pſe ſuo primogenito: regiq; futuro
O ddoni: dignā iam deſponſaret amicam:
Q uæ propriæ proli digne poſſit ſociari.
H anc nō in proprio voluit cōquirere regno:
T rans mare legatos ſed tranſmiſit bene cautos:
G entis ad anglorū terram: ſat delicioſam.
D emandans vt cōtinuo conamine miſſo:
A eduardi regis natam peterent Eaditham:
Q uæ patre defuncto iam tunc reſidebat in aula:
F ratre ſuo regni ſceptrū geſtante paterni:
Q uem peperit regi conſors nō inclita regni:
I ſtius ægregiæ genitrix clariſſima domnæ.
A ltera ſed generis mulier ſatis inferioris.
H æc nam verſiculis proles quā ſcriptito regis:
H æc inquā fama cunctis fuerat bene nota.
N obilitate potens. primis meritis quoq; pollens:
E dita magnorū ſummo de germine regum.
C uius preclaro facies candore ſerena:
R egalis formæ miro rutilabat honore.
I pſaq; perfectæ radiis fulgens bonitatis:
I n patria talis meruit preconia laudis:
V t fore iudicio plebis decernit̃ omnis
O ptima cunctarū: quæ tunc fuerant mulierum.
N ec mirum meritis ſi lucebat bene primis:
G ermen ſanctorū quam producebat auorum.
H anc tradūt ergo natam de ſtirpe beata
O ſualdi regis. laudem cuius canit orbis:
S e quia ſubdiderat morti pro nomine chriſti.
A t regis noſtri veniētes deniq; miſſi
A d fratrē domnæ. iam tunc reſidentis in arce.
I lli nudabant quæcunq; ſecreta ferebant.
Q ue ſibi per certe comperta: ſatis placuere:
M oxq; ſuæ dulci narrabat voce ſorori.
E xortans illam regi parere fideli.
I llam qui propriæ proli voluit ſociari.

C umq; ſuæ monitis menti inſtillaret amicis:
O ddonis dulcem pueri regalis amorem.
C olligit innumeras ſummo conamine gazas:
A ſt vbi collecti viſum fuerat ſatis ipſi:
P redictam ſociis domnā comitātibus aptis:
T rās mare percerte ſummo direxit honore.
C ondonās illi gazas nimiū precioſas:
N ecnō germanā ſecum tranſmiſit Adiuam:
Q uæ fuit ætatis: meriti pariterq; minoris.
Q uo ſic maiorē prorſus conferret honorem
O ddoni. nato famoſi regis amando:
A egregiæ binas ſtirpis mittendo puellas:
V t ſibi quā vellet ſponſam licito ſociaret.
A ſpectu primo: ſed mox Eadit veneranda
I ure placens cunctis habitu ſummæ bonitatis.]
R egali nato cenſetur congrue digna.
H ec illi dulcem peperit clariſſima prolem
N omine Ludulfum. tantis genitoribus aptum:
Q uē populus merito dilexit amore tenello.
E xoptans prolongari vitam ſatis ipſi.

Henricus morit̃ & Oddo in regē vngitur:

Stis ſic habitis: inſtabat deniq; finis
Henrici regis: cuius mortē gemit omnis
Illius imperio populus iuriq; ſubactus:
Q uo nam defuncto: regnū ſuſceperat oddo
E iuſdem primogenitus regis venerandus:
E t voto cuncti iam reſpondente popelli
V ngitur in regem (chriſto preſtante) potentem:
C ui rex gratiolæ cœli munuſcula tantæ
C ontulit: vt digne cunctis celeberrimus ipſe
G eſtorum reges fama precelleret omnes:
O ceanus refluis quos iam circūfluit vndis:
I nſuper e tantis ipſum ſacra dextra potentis
P rotegit inſidiis: occulta fraude paratis.
E t tam magnificis ornat perſepe triumphis:
V t credas regem Dauid regnare fidelem.
I am nunc antiquis fulgentē rite triumphis.
N ec ſolum gentes frenis moderat bonitatis:
Q uæ prius imperio patris dederant ſua colla:
S ed multo plures certe ſibi vindicat ipſe:
S ubdens gentiles chriſti ſeruis nationes.
Q uo pax æccleſiæ fieret ſtabilita ſacratæ.
A d bellum certe quotiens proceſſerat ipſe:
N ullus erat populus (q̄muis virtute ſuperbus)

L edere qui poſſet vel exuperare valeret
I pſum cœleſtis fultum ſolamine regis.
E ius nec ceſſit telis exercitus vllis.
N i ſua ſpernendo forſan regalia iuſſa:
I llic pugnaret:quo rex idem prohiberet.

Henricus ducit in vxorē Arnulphi filiā Iudittā:

T dux Henricus frater regis venerandus:
a Princeps in regno fuerat tūc nempe quieto
Poſt regem plebi merito venerabilis omnī
Q ui ſibi condigne lægali iunxit amore
A rnulphi natam ducis ægregii generoſam.
N omine Iudittam.vultus ſplendore coruſcam.
A c fulgore magis cunctæ nitidam bonitatis
H is ita digeſtis:fuerat pax vndiq; noſtris.
A d tempus modicū:libitoq; minus populorum:
B ellorum certe ſeuo clangore tacente.

Henricus Ottonis frater ab Euerhardo capitur & a fratre liberatur.

Q uam tranquillū ridens deduceret æuum
o Fortunata ſatis noſtræ reſpublica gentis:
Q uæ nimis imperio regis regit̄ ſapientis:
S i nō antiqui mala calliditas inimici
T urbaret noſtrum ſecreta fraude ſerenum.
D eniq; deuictis alienigenū bene telis:
E xoritur noſtris ſubito diſcordia fortis.
L eſerat & plebem bellum ciuile fidelem:
P luſq̄m bellorum ſtructura frequens variorum.
H uius cauſa mali fuerat nō parua dolendi.
D eniq; cōflictus quorundā nō moderatus:
E x quibus Henrico quædam pars mēte benigna
D euouit regis fratri ius vernulitatis.
P ars euerhardo Comiti ſtudiū famulandi.
A t cum quiſq; ſui peteret ſolamina domni:
H inc grauior dominis diſcordia naſcitur ipſis.
T andem percerte conflictu progrediente:
P redictus preſes male collectas legiones
M ox ad caſtellum badulini capiendum
E x improuiſo mittens:ſub nocte nigella:
D uxit captiuū fratrem regis generoſum
H enricum.vinclis palmas ſtringendo cruentis
E ius candidulas.ornamētis magis aptas.
A tq; ſuas gazas diſperdens q̄mnumeroſas.
A d ſua mox prolem ſecū deduxit herilem.
V titur vt ſocio proprii domini quoq; nato.

Quo rex comperto: merens ſub corde ſecreto:
Defleuit triſtis nimiũ miſerabile factum.
Vix quoq; germani damnũ patiens graue chari:
Nobile mox Abrahæ factum ſequitur patriarchæ
Quod miſerans egit: dum Loth ex hoſte redemit.
Militibuſq; ſuis ſummo conamine lectis:
Necnõ immodica toto de gente caterua:
Pompa regali pergit ſolamina fratri
Ferre ſub ingenti cordis languore dolore.
Nec mora quem venit fratrẽ refouere redemit.
Auctores tanti cõdemnauitq; piacli.
Suſpendens quoſdã ligno reprobis reparato.
Quoſdam de patria mandans diſcedere chara.

Secũda cõſpiratio Euerhardi cõtra ottonẽ primũ

His bene diſpoſitis regis iuſſu ſapientis:
Protulit antiqui rurſum mala fraus inimici
Inuentum ſceleris primo mage deterioris.
Cunctis horrendum ſeclis. meritoq; ſtupendum.
Deniq; predictus poſtq̃m rediens euerhardus
Preſes ab exilio: patriam remeabat amandam:
Hoc ſibi graciola regis preſtante benigna:
Giſberto comiti vinclis ſociatus amoris.
Conſiliũ dederat (quod nõ tibi chriſte placebat)
Vt caperent iuſtum regem domini benedictum.
Et quod plus iuſto. nõ iuſtam vim faciendo:
Illum mox proprio depriuarẽt male regno.
Hoc quoq; conſiliũ: peruerſa mente repertum:
Heinrico regis fratri ſuaſere fideles.
Mulcentes nimiũ verbis ipſum male blandis:
Quo prius illatum nollet iam reddere damnum.
Ipſorum votis ſed plus parendo nefandis.
Suſciperet regnũ depulſo fratre regendum.
Qui male blanditis tandem victus ſuadelis:
Proh dolor ipſorũ ſe promiſit fore promptum
Votis. ac firmis hoc confirmauerat orſis.
Sed ſpero certe nõ ſe ſic corde tenere:
Illis conſenſum ſed vi prebere coactum:
Qui male nanq; ſpei vacuæ ſolamine capti:
Sperabãt regem populis olim dominantẽ:
Ipſorum fragili citius ſubiicere iuri.
Sed rex de cœlis iudex æquiſſimus orbis
Cunctorum ſolus qui cognoſcit cogitatus.
Qua nam mortalis potis eſt diſperdere cordis
Conuentum: tanti ſceleris virtute potentis

D extræ confregit. qua cuncta creata creauit
S cilicet inſidias chriſti domino reparatas:
V ertit in auctores tanti meritoq; piacli.
Q uiq; ſuo laqueos domino tendere malignos:
E x ipſis ipſi primũ ſunt illaqueati.

Vincunt̃ ab Oddone Euerhardus & Giſbertus:

On me plus licito tantæ ſophiæ fore iacto
n Vt ſperem plene verbis edicere poſſe:
Quanta graciolæ chriſtus virtute ſupernæ:
S epius hunc ipſum regem digne benedictum
F ecit multiplices ſaluũ percurrere fraudes.
N ecnon inſidias hoſtili parte paratas.
S ed nec hoc fragilis fas eſſe reor mulieris:
I nter cenobii poſitæ ſecreta quieti.
V t bellum dictet quod nõ cognoſcere debet.
H ec perfectorum ſunt conſeruanda virorum
P rincipiũ quod cunctorũ finis quoq; regum.
H oc dico ſolum: recte quod dicere poſſum.
S udori quis poſſe dedit ſapientia mentis?
O mnia compoſitis ſapienter dicere verbis:
Q ui ſolus ſemper fecit miranda potenter.
Q uiq; dauid regem totiens de fraude fidelem
E ripiens ſauli: ſceptrum regni dedit ipſi.
H unc pariter regem: Dauid pietate ſequentẽ:
P rotexit de millenis perſepe periclis.
D eniq; cum ſolus perpauco milite ſeptus
E ſſet ab aduerſis circũdatus vndiq; turmis:
I nſuper atq; fugam propriæ partis male factã:
P ectore merenti ferret nimiũq; dolenti:
C redere nec paucis ſeſe preſumeret ipſis.
I llum qui reliquis nõ deſeruere relapſis
S ed ratus tantum ſe mox grauiter moriturum:
O tius auxilii fultus virtute ſuperni:
M iratur turbæ ſe iam ſuperare cruentæ
T antas abſq; ſue fraudis diſcrimine vitæ.
A t ſi forte ſuos pugna creſcente ſiniſtra)
A udiuit ſocios lætali vulnere leſos.
P redicti regis: lacrimans mox vtitur orſis.
Q uæ merens dixit triſti cum pectore ſenſit.
I ctibus angelici populũ gladii periturum:
E n qui peccaui. dixit. facinuſq; peregi
H inc ego vindictæ dignus ſum deniq; tantæ.
H y quid fecerunt? damnũ qui tale tulerunt.
I am nunc chriſte tuis parcens miſerere redẽptis:

N e premat inſontes iuſto plus vis inimica.
H as igitur preculas miſerans diuina poteſtas:
P arcebat regis ſolita pietate miniſtris.
E t dedit optatum miſerans ex hoſte triumphum:
I uſto predictos comites examine perdens.
I pſo namq; die quo decepti vacua ſpe:
S perauere ſuis cõſtringendũ fore vinclis
R egem.qui merito tenuit regalia ſceptra.
E x improuiſo preſes proruperat vdo.
A dducendo quidem multã ſecum legionẽ.
A c ſubiit validum forti luctamine bellum.
N ec mora percuſſus periit gladiis euerhardus.
G iſbertus ſeuis fugiens quoq; mergit̃ vndis.
A t rex interea neſcit tam forcia bella:
A uerſo quid ni reſidens in littore rheni.
N ec tunc auxilii ſciuit ſolamina tanti:
I am miſerante deo ſubito caſu ſibi miſſa.
D eniq; dum pugnæ ſenſit diſcrimina tantæ:
H aud gaudens inimicorũ de morte ſuorum.
S ed plus tantorũ merens de cede virorum:
S umpſit nõ modicum Dauidis merore lamẽtum
Q ui ſuper occiſum doluit regem pie ſaulum:
A ſt vbi victores læti venere. videntes
I llius fuſis vultum lacrimis madefactum:
H aud aptum tanto luctum dixere triumpho.
S ed reddi grates regi debere perenni:
Q ui tunc impleri fecit pietate fideli:
Q uod patet in libro regis ſcriptũ ſalomonis.
D icentis.iuſtum de triſticia liberandum.
N ec nõ iniuſtum pro iuſto mox fore dandum.
H is mentẽ regis demulcendo ſuadelis:
I pſum triſticiã cogunt deponere tantam.
E t bene victrici congaudentẽ legioni:
S e poſt bella ſuis blandũ prebere miniſtris.
Q ui nam læticiã vultu mõſtrans moderatam:
S ed clam ſubtriſtem ſeruans in corde dolorem.
R eddebat grates ymo de pectore chriſto.
N on dederat propriis ipſum quia tunc inimicis
P redam.ſed dextra protexit rite ſuperna.
I pſius titulum tanti clarũq; triumphi
N on ſibi.ſed chriſti deſignauit pietati.

Tercia conſpiratio in cedem Oddonis per Henricum fratrem eius.

Iis ita digeſtis modicum tempus requieuit.

C iuilis belli populus luctamine laſſus.
S ed nec ſic veteris finem ſumpſit dolus hoſtis:
Q ui ſemper fragiles temptat peruertere mentes.
P oſt factum facinus ſuadens ſuperaddere peius
F ertur percerte quorundā pectora bile
T anto peſtiferi tandem penetrare veneni:
V t mortem regi vellent inferre fideli.
I pſius & fratrē populo preponere regem.
N ec timuere diem paſchæ ſanctū maculare:
S i poſſet fieri: fuſo cum ſanguine iuſti.
S ed non conſenſit tanti cōmiſſa piacli
A gnus paſchalis: qui pro nobis redimendis
S e dedit electum patri moriens holocauſtum.
S ed mox conſiliū cunctis nudauit eorum.
E t ſic inſontis ſaluatus erat bene ſanguis.
Q uiq; rei placiti ſunt inuenti ſceleroſi:
P ro modulo culpæ pœnis damnant́ amaris:
Q uidam iudicio condemnant́ capitali.
Q uidam de patria longe pellunt́ amanda.

Deſcribitur penitencia henrici propter cō-iurationem in regem fratrem.

P Oſt hec henricus frater regis generoſus:
Chriſti gratiola tactus ſub corde ſecreto:
Secum tractauit: ſummoq; dolore reuoluit
C ontra iuſticiā quicquid perfecerat vnquā.
H oc quoq; defleuit nimiis perſepe lamentis.
Q uod male blanditiis horum ceſſit ſuadelis:
I pſum qui verbis corruperunt ſymulatis.
S ed q̄muis talem ferret ſub corde dolorem:
P reſentare tamen ſpacii per tempora longi
N on ſe regali preſumebat faciei.
A bſens ſed cordis ſtudio florente dolentis:
O ptabat veniæ dari munus ſibi dulce:
T andem percerte forti deuictus amore:
I lico penalem proiicit de corde timorem.
E t ſub nocturnis nimiū ſecreto tenebris:
A duenięns in regalem ſe contulit vrbem.
I n qua natalem regis celebrare perennis
R ex pius obſequiis cepit ſolenniter aptis.
D epoſitiſq; ſuis ornamentis precioſis:
S implicis & tenuis fruitur velamine veſtis:
I nter ſacratos noctis venerabilis hymnos.
I ntrans nudatis templi ſacra limina plantis.
N ec horret hyemis ſeuū frigus furientis.

S ed prono ſacram vultu proſtratus ad aram:
C orpus frigoreæ ſociauit nobile terræ.
S ic ſic merentis toto conamine cordis
O ptans preſtari veniæ munus ſibi dulcis:
Q uo rex comperto: victus pietate benigna:
I nſtantiſq; memor feſti cunctis venerandi:
I n quo cœlicolæ pacem mundo cecinere:
L æti rege ſuo tenera de virgine nato:
V t pie ſaluaret mundũ merito periturum:
P ro diei tantæ pacem portantis honore
C ondoluit: miſerans fratri cõmiſſa fatenti.
A tq; ſuam pie graciolam cõceſſit habendam:
I lli cum veniæ dilecto munere plenæ.

Henricus Bauariæ dux eligit᷑. & hungari bello victi per eum & Bauari.

n Ecnõ poſt aliquot ſpacii tẽpuſcula parui:
Ipſius iuri proceres ſubiunxerat omnes.
Famoſæ nimiũ gentis Baioariorum:
I pſum nempe ducem merito faciendo potẽtem:
E t poſt hec vltra fuerat diſcordia nulla.
I nter eos. animis fraterno fœdere iunctis:
A uares q; per hunc ſeui ſepiſſime victi:
P oſt hec oddonis regnum regis ſpacioſum
N on ledunt telis (conſueto more) cruentis.
T angere nec contingẽtes audent nationes:
E x terrore ducis tanti nimiũ tremefacti.
H ic quia prudentis functus valitudine mentis:
H is hominũ monſtris bellis obſtans iteratis:
A d nos pergendi calles recluſerat omnes.
I nſuper & primus chriſti bene nomine tutus:
A udenter cũ ſubiectæ plebis legione
E iuſdem populi patriã peciit ſceleroſi:
I mpugnans gentẽ cunctis retro namq; rebellẽ:
S cilicet & ſpoliis rerum captis variarum:
Q uas ſibi cõmunes collegerũt prius hoſtes:
O rbis perplures deuaſtantes regiones.
V xores procerũ: ſoboles rapuit quoq; dulces:
E t ſic proſtratis rediit gaudens inimicis.

Vxor Henrici regis Ruditha moritur.

i Stis ſic habitis: properata diecula triſtis
Venerat ingentẽ noſtris augendo dolorẽ:
In qua: prefulgẽs meritis regina ſupremis
I uditht: preſentis vitæ diſceſſit ab oris
I pſius imperio genti faciens famulanti

T riſticiã.necnõ nimiũ cordis cruciatum.
E ius in abceſſu magno quã deniq; luctu
E t nõ immerito fleuit plebecula cuncta.
Q uã plus maternæ fouit pietatis amore.
Q uã dominatricis iuſſis cõfringeret artis.
C ui licet a chriſto requiẽ ſine fine perennẽ:
N ecnõ læticiam iuſtis retro reparatam:
P reſtari citius iam nõ dubitauerit vllus.
Q ui meritũ vitæ ſciuit laudabile caſtæ.
I pſius ac mitem.geſſit quã deniq; mentem.
A ttamen humanæ pro conſuetudine cauſæ:
N on mirum populus planctũ ſibi ſumpſit amarũ
D um ſibi tam ſubito fuerat ſpes tanta ſubacta.
E t facies dominæ nimiũ regalis amandæ.
N ecnõ ſubiecti preful gens gloria regni:
M andatur terræ gremio ſeruanda ſub amplo.
D onec aſſurgat:nõ corruptũq; reſumat.
Q uod nunc includit tumulus prenobile corpus.

Luidulfus Henrici filius & filia Lingarda.

Acc igiť puerũ ſupra paucis memoratum
h Acriter orbatum dimittebat Luidulfum.
Fœminei dulcem ſexus vnã quoq; prolem:
N omine lingardam:ſumma bonitate coruſcam.
M oribus & facie ſimilẽ matri venerandæ.
I n quas percerte ſoboles mox ſtirpis amandæ
A ffectu cordis populus deducitur omnis
M agno.pro meritis ſummis vtriuſq; parentis.
S ed magis ac iuſte dulci feruebat amore.
E rga regalem puerum dominũ Luidulfum.
I pſum ſpe mentis tota cõplexus amantis.
H icq; ſibi naturales imitans bene mores:
E xtiterat cunctis blandus dulcedine mentis.
M anſuetus:clemens.humilis.nimiũq; fidelis.
H inc quoq; gratiolã(chriſto preſtante benigno)
T antam promeruit:meritã digneq; recepit.
G entibus in cunctis patris imperio religatis:
V t quicũq; ſuæ ſaltim per paucula fame
V erbula conciperet latebris propenſius auris:
I pſius in dulcem totus reparetur amorem.
A bſentem venerans animis dominũ ſtudioſis.
Q uem pater ægregius rex & ſenior venerandus:
D ilecte matris mortẽ grauiter pacientem:
A ffectu patrio:necnõ pietate benigna:
D igno percerte iam ſublimauit honore.

S ubiectis faciens regni digne dominari.

Conradus frãciæ rex ducit luidgardã. & Ludulfus ducit Idam: Hermãni ſueuoꝝ ducis filiã. ſic franci & ſueui oddonis obediũt imperio.

Ecnõ luidgardã: ſimili cauſa venerandam:
n Vnica fœminei quæ ſpes ſexus fuit illi:
Gratiola parili coluit. prouexit. amauit.
H anc quoqꝫ conrado vinclis ſociauit amoris.
A egregio ſtrenuoqꝫ duci nimiũ quoqꝫ forti.
M unere qui talis dignus conſtabat honoris.
V tqꝫ ſuo ſubdi nato faceret Luidulfo:
M ultum deuotæ perfecto mentis amore:
F rancorũ gentis dominos prenobilis almos:
N ecnon primates ſueuorũ ſcilicet omnes.
I pſi legali perpulcram fœdere iungi
I dam iuſſit. hermãni natam ducis almi.
Q ui fuit illuſtris princeps in partibus illis:
H æc quoqꝫ regalis fuerat conſorcia prolis
P ro meritis propriæ probitatis digna ſubire.
A c vice reginæ ſummo veneratur honore:
R ege iubente quidem per conſuetã pietatem.
I llam nec habitare locis voluit ſegregatis.
R ex idem nati digne ſuccenſus amore.
S ed ceu reginam regnũ tranſire per amplum.
Q uo ſic dilectus ſentiret filius eius:
D ulcia gratiolæ ſemper munuſcula magnæ.
I pſi cum ſponſa regni ſociatus in aula.

Lothari9 rex Italiæ morit᷑. & regnũ Atelheyde Rodulfi filiæ relinquit᷑. Illa per Berengarium regno ſuo priuatur. & incarceratur.

Nterea rex Italicus grauido lotharius
i Infectus morbo: mundo diſceſſit ab iſto:
Italiæ regnum linquens: merito retinendũ
S ummæ reginæ. ſibi quã ſociauit amore.
R egis lodulfi fuerat quæ filia magni.
E dita magnorum longo de ſtemmate regum:
C ui nomen clarum dictauit ſumma parentum.
N obilitas illam digne vocitans athelhaidam.
H ec quoqꝫ regalis formæ preclara decore.
A tqꝫ ſue cauſis perſone ſedula dignis
F actis regali reſpondet nobilitati.
S cilicet ingenio fuerat prelucida tanto:
V t poſſet regnum digne rexiſſe relictum.
S i gens ipſa dolum mox nõ dictaret amarum.

D eniq; defuncto quem predixi lothario.
P ars quædam plebis: fuerat que retro rebellis:
M enteq; peruerſa propriis dominis inimica:
R eſtituit berengarii regnum ditioni.
Q uod patre defuncto raptum violēter ab illo.
O lim per regis manus deuenit hugonis.
O ptato certe qui ſublimatus honore:
D etegit inuidiæ quicquid ſub pectore triſti
G eſſit. dum regni defleuit damna paterni.
F elleq; (plus iuſto) cordis ſuccenſus amaro.
F udit in inſontē concretum quippe furorem.
I niuſtam vim reginæ faciens athelheithæ.
Q uæ regnans: illi damnū nō fecerat vllum.
N ec ſolum celſæ ſolium ſibi proripit aulæ:
S ed ſimul erarii clauſtris eius reſeratis:
O mne quod inuenit dextra tollebat auara.
A urum cum gēmis: varii generis quoq; gazis:
N ecnō regalis ſertum prenobile frontis.
O rnatus nec particulā dimiſerat vllam.
N ec timuit propriis illam ſpoliare miniſtris:
O bſequiis quoq; perſonis regalibus aptis.
R egaliq; potentatu: miſerabile dictu.
P oſtremo quoq; pergendi: pariterq; meandi:
Q uo vellet libertetē male denegat omnem.
S olam cū ſola cōmittens namq; puella
S eruandā: cuidam comiti ſua iuſſa ſequenti.
Q ui iuſſis captus regis nō iuſta iubentis:
N on metuit propriā culpæ ſine crimine domnā
C lauſam carcereis clauſtris ſeruare cubili.
C ircum diffuſis cuſtodum deniq; turmis.
V t mos perſonas eſt ſeruari ſceleroſas.
S ed qui de vinclis petrū tollebat herodis:
H anc quando voluit miti pietate redemit.

Quomodo in carcere fuit liberata per epiſcopum Adelhardum.

Erte dum variis animo foret anxia curis:
c Nullaq; ſpes ſibimet certi ſolaminis eſſet:
Preſul Adelhardus factū deflēs miſerādū:
V ixq; ſuæ damnū charæ paciens graue domnæ:
I lli tranſmiſit miſſum mox namq; ſecretum.
V tq; fugam caperet monitis ſuaſit ſtudioſis.
A c peteret muris vrbem ſtructā bene firmis.
Q uæ caput ipſius conſtabat pontificatus.
H ic loca preſidii mandans tutiſſima certi.

I lli condignũ quoq; preberi famulatum:
H is nam regales monitis pulſantibus aures:
I nclita demandans Elis regina benignis.
L ætior exoptat vinclis abſoluier artis.
Q uid faceret tamẽ ignorat.quia nulla placebat
I anua.quæ ſomno preſſis cuſtodibus alto
I llam nocturnis pateretur abire ſub horis.
S ed nec perſonã charã infamulãtibus vllam
S ubiectam ſibi:carcereis poſſedit in antris.
I pſius implendis eſſet quæ ſedula iuſſis.
N i ſupradictã ſolũmodo namq; puellam:
N ecnõ preſbyterũ vitæ laudabilis vnum.
H is vbi cõtinuis narraret cuncta lamentis:
Q uæ merens animo multũ voluebat amaro.
V oti cõmunis placito:viſum fuit illis:
R es melius verti:ſtudio ſi forte latenti
S ub terra foueã facerent fodiendo ſecretam.
P er quã de vinclis poſſent euadere duris.
H ec ita percerte conſtat completa fuiſſe.
O tius auxilio chriſti preſente benigni:
N am caute fouea iuxta placitum reparata:
A duenitq; libertati nox apta recenti:
I n qua dum ſomnus plebis proſerperet artus.
T antũ cum ſociis regina piiſſima bonis
C uſtodum fraudes fugiens euaſerat omnes.
A tq; viæ ſpaciũ noctis ſub tempore tantum
P ertranſit:plantis quantũ valet ergo tenellis.
S ed mox vt ſciſſis ceſſit nox furua tenebris:
A tq; polus radiis cepit palleſcere ſolis:
A bſcondens in ſecretis ſe cautius antris.
N unc vagat in ſiluis.latitat nunc deniq; ſulcis.
I nter maturos Cereris creſcentis ariſtas.
D onec nox ſolitis rediens induta tenebris:
O btegit rurſum nebulo terram tenebroſo.
T unc iterato viam ſtuduit pcurrere ceptam.
Querit᷑ per diuerſa loca Atelheyda regina.
Eniq; cuſtodes illam nõ inuenientes:
d Narrabãt factum comiti multũ tremefacti
Cura cui conſeruandæ fuit inclita domnæ.
Q ui terrore grauis percuſſus corde timoris:
P ergit cum ſociis illam perquirere multis.
E t cum deficeret:nec iam dinoſcere poſſet:
Q uo regina ſuũ tulerit clariſſima greſſum:
D etulit ad regem Berengariũ timidus rem.

H ic quoq; cōtinuo nimiā cōuerſus in iram.
C ircūquaq; ſuos ſubito mittebat alumnos.
P recipiens illos nullum tranſire locellum.
S ed caute cunctas iam perluſtrare tenebras.
S i forſan latebris regina lateret in vllis.
I pſeq; cū fortis ſequitur turba legionis.
C eu qui vult hoſtes bello ſuperare feroces.
E t rapido ſegetem curſu peragrauit eandem:
I n cuius ſulcis latuit cunc domna recuruis.
H æc quam querebat cereris contecta ſub alis.
S cilicet huc illucq; locum percurreret ipſum:
I n quo nō paruo iacuit terrore grauata.
E t quāuis circūpoſitos diſiungere culmos
N iſibus extenta cunctis temptauerit haſta:
N on tamen inuenit: chriſti quā gratia texit.
A ſt vbi confuſus rediit: nimiū quoq; laſſus:
P reſens Adelhardus mox aduenit venerandus.
I nduxitq; ſuam gaudenti pectore domnam:
I ntra namq; ſuæ muros vrbis bene firmos.
H icq; ſibi digne toto ſeruiuit honore.
D onec maiorem chriſto miſerante decorem
R egni ſuſcepit. pridem quē meſta reliquit.

Oddo intrauit Rhomā. & ducit in vxorē Atelheydam, miſſo prius Ludolfo filio: vt res Italie exploraret. & adelhait in germaniā duceret.

Eniq; noſtrates quidam: tunc experientes
d Reginā domino deſolatam fore charo.
Cuius predulcem guſtauere piettaem.

C rebrius oddoni magno tunc deniq; regi
A uguſto: ſed Rhomani nunc deniq; regni:
N ullam dicentes aliam cōſiſtere dignam:
T ecta ſub ipſius thalami regalia duci.
P oſt obitum domnæ flendum cunctis eadithæ.
E t rex lœtatus tantæ dulcedine famæ:
P ectore voluebat tacito per tempora longa:
Q uo pacto ſibi reginā cōiungeret iſtam:
Q uæ fuit inſidiis regis circūdata tantis.
V enit & in mentem: predictū deniq; regem
Q ui quondā patriis fuerat depulſus ab aruis:
E ius & auxilio citius miſerante reductus:
I ngratum fore nunc donis tantæ pietatis.
H inc quoq; mox aditum ſibimet ꝓuiderat aptū:
I pſius Italicū iuri ſubiungere regnum.
H oc vbi tolloquio ſenſit narrante paterno.

Patris amor verus:ſpes & gentis Luidulfus:
Non ſua ſollicitans patris ſed comoda tractans:
Perpaucis ſecum ſociis ſecreto reſumptis
Italiam peciit.fortiq; manu penetrauit.
Exortans patris imperio populū dare collum:
Moxq; redit clarum referens ſine marte triūphū:
Quo rex cōperto (populis narrātibus) Oddo:
Corde ſuper natum læto plaudebat amandum.
Ipſius cauſa qui iam diſcrimine tanta
Audacter ſubiit:gentem turbando ferocem.
Vtq; labor talis nō fruſtraretur amoris:
Ipſe quidem gentē feſtinus adiuit eandem:
Plebis nō parua propriæ comitante caterua.
Regalis pompæ vario comptuſq; decore.
Alpibus accinctas altis intrauerat oras.

Berengarius aduentū Oddonis in Italiā au-
diens:papiā ſe contulit:quā Oddo cepit.

Is Berengarius cōpertis:obſtupefactus:
h Non bellum mouit regi.nō obuius exit:
Sed ſe ſaluandū:caſtello protinus apto
Intulit.in tutis poſito firmiſq; locellis.
At rex famoſus noſter virtute ſuperbus:
Audacter ſatis ignotas pertranſiit oras.
Italici papiam regni cepit quoq; domnam.
Qua certe capta:cuncti velut agmine facto
Querētes regem proceres venere recentem.
Certabant q; ſuo iuri ſe ſubdere magno.
Quos nam more ſuo ſuſcepit mente benigna:
Promittens ipſis eius munus pietatis:
Si poſt hec illi ſeruirent mente fideli.

Oddo nupcias cū Athilheyda papiæ celebrat.

Stis ſic habitis:crebro tractamine cordis
i Reginæ ſatis ægregiæ memor ē adelheythe
Regalem certe cupiens quādoq; videre
Ipſius faciem:cuius didicit bonitatem.
Vnde quidam mandatelis ſecrecius actis.
Que fuerant pacis:necnō predulcis amoris:
Sub ſigno fidei firmæ mandauerat illi.
Hoc quoq; ſuadelis exhortabatur amicis:
Vt celeri papiam curſu peteret populoſam
Vrbem.quā cum triſticia dimiſit amara.
Quo preſtante ſacra regis pietate perennis:
Hic modo ſublimem gaudens captaret honorem.
Quo prius ingentem fuerat perpeſſa dolorem.

His mandatelis ceſſit regina benignis.
Et quo iuſſa fuit pariter comitātibus iuit
Permultis ſubiectorū cuneis populorum.
Vt rex hos ſenſit: cuius mandamine venit.
Ipſius henricū fratrem precepit amandum
Huius in occurſum regredi trans litora padi.
Vt ſublimandā regni ſplendoribus heram
Tanti compoſitus ducis ornaret famulatus.
Qui ſtudio mentis precepta ſequēs ſenioris:
Egreditur certe cum regali legione.
Caſtraq; reginæ gaudens petiit venerandæ.
In quis cum ſociis reſidebat deniq; multis.
Illam condigne ſummo comitatus honore.
Donec regali preſentaret faciei
Quæ merito regi ſtatim placuit ſatis ipſi:
Eligiturq; ſui conſors digniſſima regni.

Oddo rebus Italiæ compoſitis: cum regina vxore Saxoniam petit. & Conrado papiam & Italiam cōmittit.

Vnc rex ſe nouitate rei cernens retineri
t Tēpore ne patrias inſtāte rediret ad oras:
Luidulfum placuit charū premittere natū:
Vt gens ſaxonū fortis volitaret ad illum.
Et regnum ſub patrono ſtaret vt bene tanto.
Qui parens iuſſis deuota mente parentis:
Ad patriam rediit. curam regniq; recepit.
Omnia prudenter: necnō nimiū ſapienter
Complens. in patria que tunc fuerant facienda.
Interea dux Henricus regis venerandus:
Frater: in Italia cordis conamine ſummo
Obſequiis operā geſſit regalibus aptam.
Officiū nō germani ſolūmodo chari:
Sed mage ius ſerui ſtudio cōplendo benigni.
Hinc nō immerito regi placuit ſatis ipſi.
Eſt quoq; reginæ fraterno vinctus amore:
Affectuq; pio fuerat dilectus ab illa.
Tunc rex Italie peragrauerat vndiq; regnum.
Primates regni propriæ ſubdens ditioni.
His quoq; completis: iuxta votūq; locatis:
Ne Beringarius regnū raperet ſibi rurſum:
Conradum cū non paucis ex agmine lectis:
In papia reſidere ducem iuſſit ſapientem.
Cui veneranda ſuæ dederat conſorcia natæ.
Ipſeq; cōtinuo rediit cum cōiuge clara:

I ntendens patriæ ſedem feſtinus adire.
Q uem gauiſa quidem plebs ſuſcepit venientem.
A ltithrono grates ſpargẽs ſuper æthera dulces.
Q ui miſerando ſuæ plebis ſolita pietate:
Q uem pius elegit: regem cũ pace reduxit.

Conradus ducit Berengariũ ad Oddonem quem Oddo regno Italie reſtituit.

Ac ita læticia dignis rebus celebrata:
h Aduenit dux conradus cũ pace reuerſus.
Adducens Berengariũ ſupra memoratũ:
I pſius ingenii captum ſic arte profundi:
G ratis vt oddoni venit ſe ſubdere regi.
T unc iidem rex qui ſemper fecit ſapienter:
H unc regem certe digno ſuſcepit honore.
R eſtituens illi ſublati culmina regni.
I ſta per certe tantum ſub condicione:
V t poſt hec cauſis non contradiceret vllis:
I pſius imperio multis longe metuendis.
S ed ceu ſubiectꝰ iuſſis eſſet ſtudioſus.
H oc quoque ſollicitis decreuit maxime dictis:
V t poſt hec populum regeret clementius ipſum:
Q uem prius imperio nimium contriuit amaro.
Q ui ſe cõplendis ſimulans promtum fore iuſſis:
O tius abceſſit. patriam lætusq; petiuit.

Berengarius reſtitutus: rurſus bellum in Italia mouet.

St vbi ſublimem regni poſſederat arcem:
a Leſus ſuadelis quorundam namq; ſiniſtris
Mox infœlici grauiora quidem iuga genti
I nfert vi magna. pro deſpectu ſibi facto.
S e regnum precio conteſtans emere magno.
N ec fore culpandum: ſi ius fregiſſet auorum.
S ed magis Oddoni culpæ meritum reputari
I pſi: primates plebis qui venderet omnes.
H æc res ad regem mox vt peruenit eundem:
I n Beringarium iuſta ſuccenditur ira.
C orde ſuper populi damnis merens miſerandi.
I n meliuſq; ſtatũ ſtatuit cõuertere rerum.
E t faceret citius: chriſti munimine fultus:
S i nõ fortune reſtaret cauſa ſiniſtræ.
N amq; decore ſui florente per omnia regni:
C um ſe gauderet cunctis fulgere ſecundis:
P rotulit antiqui renouata lues inimici.

F raudis cõmentum.cunctis per ſecla dolendum:
I am tunc pacificũ temptans cõfundere regnum:
H oc vt quãtotius poſſet patrare malignus.
R egni rectores primũ turbauerat omẽs:
S perans interitũ plebis mox eſſe futurum.
D eniq; famoſi natus regis Luidulfus
V t cognouit:amiciciã ſignis ſatis aptis:
Q ua tũc perfectæ fidei dilexit amore
H enricũ regis fratrem regina fidelis.
Q uodq; ſuæ fidei ſtudioſe ſubdidit omne:
T angitur interni iaculis ſecreto doloris.
H aud ira feruens:odii nec felle tabeſcens:
S ed ſuper amiſſo charæ genitricis amore:
E x ægri latebris ducens ſuſpiria cordis.
D eceptuſq; malis per multorũ ſuadelis:
P ertimuit fragilis pro conſuetudine mentis:
Q uod poſt nõ vti donis deberet honoris
C ondigni.ſed forte locum ſubire ſecundum.
Q uod fieri chriſtus nunquã permitteret equus:
S i ſtaret regnum iuſta ſub pace quietum.
A ſt vbi ſub triſti vultu ſepiſſime patri
M onſtratur meſtus:ſolito nec more ſerenus.
S unt qui decepti ſerpentis fraude doloſi:
S ed quo legalem patris hinc augeret honorem:
H is rex compertis:ex proſperitate fidelis
L ætatus prolis tota dulcedine mentis.
H ec illi mandat ſcriptis ex templo remiſſis:
I n ſeclum ſecli maneat laus omnipotenti:
Q ui dedit in tantis temet gaudere ſecundis.
G rates atq; tibi dentur chariſſime fili:
Q uem conſtare quidem penitus cognoſco fidelẽ:
H aud obſcura tuæ fidei.quia ſigna dediſti.
C um per te regnum cupiens augeſcere noſtrum:
S ignaſti nobis proprii decus omne laboris.
H inc ego gratanter que feciſti ſapienter
A ccipiens.vice cõuerſa condigna rependo.
H oc ipſumq; tibi regnum cõmitto regendum
I mperio ſubdi noſtro quod conſtituiſti.
P recipioq; tibi iuſſis dilecte paternis:
V t quem victrici populũ dextra ſuperaſti:
A bſq; mora tecum facias firmare tenendum:
F œdus cum iuramẽto ſtructum metuendo.
H ec dux Luidulfus decreta legẽs venerandus:
L ætior ex mandatelis tantæ pietatis:

I uſſus cũ iuramento religat ſibi firmo:
A d patris obſequiũ populũ digne moderãdum.
Oddo ſecũdo Italiã petit & coronat̃ in impatorẽ.
Is bene diſpoſitis ſummo cũ fœdere pacis:
h Ardens abſentis faciẽ meruiſſe parentis:
Cõiugis & charæ dulci deuictus amore:
A c prolis geminæ longe poſt terga relictæ:
P oſt habitæ fines patriæ placuit repedare.
Q uo poſt exilii pondus nimiũ graue duri
P oſſet quãdoquidẽ patriæ captare quietem.
V tq; celer morulis hec impleret ſine cunctis.
N on iter optatũ pondus tardauerit vllum:
C ollectim patrias iuſſit premittere gazas.
I pſius & faciem turbam precedere totam:
Q uam belli cauſa ſecum deduxerat illo.
P romittens ipſum (vita comitante) futurum
A d fines patriæ ſpacii poſt tempora parui.
H oc quoq; melliflui verbis ſignauerit oris.
I n quis caſtellis: in quis voluitq; locellis:
S umptus hoſpicii dignos ſibimet reparari.
H ac moti fama noſtrates deſiderata:
A ffectu cordis gaudebant interioris.
O mneq; meroris pondus: cunctiq; doloris
Q uod prius abſentis cauſa tulerant ſenioris:
E x animo deponẽtes cõmuniter omnes:
C auſam læticiæ duxerunt eſſe ſupremæ:
S i poſt paucorũ meruiſſent ergo dierum:
C urſus promiſſi iuxta preconia læti.
A tq; ferens ſceptrũ: capitis dyademate pulcrum:
A tq; ſui cultus omnes regalis amictus:
O rnatus ſed maioris ſuſcepit honoris.
A uguſto ſummo pariter mox conbenedicta.

Oddo factus Imperator: Berengariũ in exi-
liũ mittit: cũ vxore Villa. papã deponit. &
rediens in Saxoniam filiũ infantulũ in cu-
nis in regem Aquiſgrani creat.

Actenus oddonis famoſi deniq; regis
h Geſta (licet tenui muſa) cecini modulãdo.
Nũc ſcribenda quidẽ cõſtãt que fecerat idẽ
A uguſtus ſoliũ retinens in vertice rerum.
T angere que vereor. quia fœmineo prohibebor
S exu. nec vili debent ſermone reuolui:
Q ualiter inuicti duro luctamine belli
O btinuit conſtructa locis caſtella marinis:

Q ue beringarius cõiunx poſſedit & eius.
A c illum iuramento cogente peracto:
M iſit in exiliũ.miſera cum cõiuge Villa.
Q ualiter & recti cõpunctus acumine zeli:
S ummũ pontificẽ quedã peruerſa patrantem:
E ius nec monitis dignantem cedere crebris:
S edis apoſtolicæ fraudari fecit honore.
C onſtituens alium rectoris nomine dignum.
Q ualiter & regno tranquilla pace quieto:
N oſtrates adiens illic.iterũq; reuertens.
I pſius prolem poſt illum iam venientem
S cilicet Oddonẽ:nutricis ab vbere regem:
A d faſces auguſtalis prouexit honoris.
E xemploq; ſui digne fecit benedici.
H ec igitur noſtris nequeũt exponier orſis:
S ed querunt ſeriem longe ſibi nobiliorem:
H inc ego tantarũ prohibente grauedine rerum:
V ltra nõ tendo.finem ſed prouide pono.
P oſt hec incepto ne ſuccumbã:male victa:
H is ita finitis:& ſummatim replicatis:
E ſt ingens regis pietas oranda perennis:
Q uo pius Auguſtum preſtet deducere noſtrum
I nſtantis vitæ tempus fœliciter omne.
E t fultos ſemper cunctis ad vota ſecundis:
E cleſiæ multos cuſtodes ſeruet in annos.
N obis ſolamen dantes clemencius Amen.

Finis operũ Hroſuithæ Clariſſimæ virginis & monialis Germanicæ gẽte Saxonica ortæ Impreſſum Norunbergæ Sub priuilegio ſodalitis Celticæ a ſenatu rhomani Imperii impetratæ.Anno Quingenteſimoprimo ſupra Milleſimum.

REGISTRVM OPERIS.
A.eſt quinternus.b.c.d.e.f.g.h.i.k.oẽs quaterni.

RARE
GETTY CENTER LIBRARY